

АРХИВНИ СПРАВОЧНИЦИ

**ИЗДАТЕЛ НА ПОРЕДИЦАТА
„АРХИВНИ СПРАВОЧНИЦИ“:**

**ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
„АРХИВИ“**

**Издателски съвет:
ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ, ГЕОРГИ МАРКОВ,
ДОЙНО ДОЙНОВ, ЛЪЧЕЗАР СТОЯНОВ, ПЛАМЕН ЦВЕТКОВ,
СТЕФАН АНДРЕЕВ**

**Редакционна колегия:
СВЕТЛАНА СТОЯНОВА, ИВАНКА ТОДОРОВА,
МАГДЕЛИНА ГЕОРГИЕВА-ТОДЕВА,
Д-Р ЙОРДАН ЖЕЛЕВ**

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
„АРХИВИ“

ТЕРИТОРИАЛЕН
ДЪРЖАВЕН АРХИВ
БРАЦА

**ПЪТЕВОДИТЕЛ
ПО АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ
1789–1944 г.**

София, 2008 г.

Съставители на пътеводителя:

Весела Пелова, Ирена Василева

Рецензенти:

д-р Йордан Желев, д-р Калинка Анчова

© Държавна агенция „Архиви“, 2008 г.

ISBN: 978-954-9800-72-2

ПРЕДГОВОР

Държавен архив – Враца е един от първите 12 окръжни архиви, организирани в страната за опазване на документалното богатство. Създаден е на основание Указ № 515 на Президиума на Народното събрание от 10 окт. 1951 г. за Държавния архивен фонд и ПМС № 344 от 18 апр. 1952 г. Държавен архив – Враца започва да функционира през 1952 г. Дейността му е насочена към опазване на ценните документи на всички учреждения и организации от държавен, обществен и частен характер, съществували и работили на територията на бившата Врачанска област, включваща до 1959 година цяла Северозападна България. В първите години събирателската дейност е изключително сложна. Поради административно-териториалното преустройство на областите през 1959 г. и създаването на трите окръга – Врачански, Михайловградски и Видински, Държавен архив – Враца предава от фондовата си наличност архивите на учрежденията, функционирали на територията на новосформираниите окръзи.

До 31 дек. 2007 г. в ТДА – Враца са комплектувани и се съхраняват общо 1853 архивни фонда от документи – 2176,71 линейни метра, както и 97111 кадъра микрофилмирани документи. От тях важно значение за изучаване историята на Врачанския край имат фондовете за периода до 1944 г., приета като условна граница за разделение на документалните масиви. Те наброяват 566 фонда, от които 11 са на лични фондообразуватели и 78 частични постъпления (ЧП) от архивни документи и снимки. На разположение на читателите има и научно-справочна библиотека с 2519 тома обществено-политическа, икономическа, историческа и правна литература.

Архивните процеси, които се извършват в Държавен архив – Враца, спомагат за съхраняването, опазването, разкриване съдържанието на историческите документи, предоставянето им за обществено използване и осигуряване достъп на всеки гражданин или институция до нужната информация.

Справочният масив от инвентарни описи, каталози, пътеводители, сбор-

ници, брошури, указатели, прегледи на архивни фондове, статии и юбилейни издания непрекъснато се обогатява, за да отговори както на съвременните методически изисквания, така и на интересите на многобройните потребители на архивната информация. Информационната и издателска дейност е насочена към предоставяне информация за ценните архивни документи, публикуването и популяризирането на документалното богатство на Врачанския край. Това налага актуализиране на съществуващия пътеводител по архивните фондове за периода до 1944 г., издаден през 1970 г. На тази цел е подчинена подготовката на настоящия пътеводител. Той предоставя актуална информация за архивните фондове от периода, съхранявани в ТДА – Враца. Всички 566 фонда са обработени. В последните години им е извършена паспортизация и започна дейност по пресъставянето и усъвършенстването на инвентарните им описи. Това позволи да се уточнят наименованията и дейността им, да се коригират неточностите, да се подготвят по-пълни и точни анотации на архивните документи, исторически справки и характеристики на фондовете. Хронологичният обхват на архивните документи във фондовете е 1789 – 1944 г.

Фондовете са систематизирани в 13 раздела според отрасловия принцип: I. Местни органи на власт и управление; II. Правосъдие и съдебни органи; III. Промисленост и строителство; IV. Селско и горско стопанство. Ветеринарно дело; V. Транспорт и съобщения; VI. Търговия; VII. Финанси, кредит и спестовност; VIII. Просвета и култура; IX. Здравеопазване; X. Обществено-политически живот; XI. Религия; XII. Лични фондове; XIII. Частични постъпления.

При подреждането на фондовете в отделните раздели и подраздели са спазени принципите на йерархичната подчиненост, взаимовръзка и зависимост на фондообразувателите, където такава е налице или по значимост. Еднотипни и сродни по дейност и функции фондообразуватели са подредени по азбучен ред на селищата. Личните фондове са подредени по азбучен ред на фамилията и имената.

Фондовете на специализирани, важни и значими фондообразуватели са представени самостоятелно. Посочено е тяхното наименование, номер, брой на описите, брой на архивните единици, линейни метри и крайни дати на документите. Следва кратка историческа справка, която отразява основните

промени в съществуването, структурата и функциите на фондообразувателя. Най-важните нормативни документи относно създаването и дейността им са посочени в скоби. Документите на фондове с повече от един опис са разкрити поотделно за всеки опис. Съдържанието на фондовете е разкрито по възможност по-подробно. В характеристиките на документите обобщено са посочени видът и разновидността на документите (окръжни, протоколи, заповеди, ведомости и др.) и съдържанието им, подредени по значимост, логическа последователност, както и тематично, според дейността и правомощията на съответния фондообразувател. В скоби са посочени крайните дати на по-важните и характерни документи.

За фондообразувателите с обща ведомствена подчиненост, нормативна база, идентичен статут и предмет на дейност са посочени общо наименования, общ брой на фондовете, архивните единици, линейните метри и крайни дати на документите. Изготвена е обобщена историческа справка, след което е поместен списък на фондовете, подредени по азбучен ред на селищата. След наименованието на всеки фонд в списъка също е посочен неговият номер, брой на описите, брой на архивните единици, линейни метри и крайни дати; за някои от фондовете са добавени данни за създаването им, за които има такива. В груповата характеристика на архивните документи са отбелязани крайните дати на документите и номерата на архивните фондове към които принадлежат. Наименованията на селищата са дадени с името, което са имали към края на периода – 1944 г., а в скоби е посочено съвременното наименование.

Някои фондообразуватели продължават дейността си и след 1944 г. Поради условния характер на приетата хронологична граница – 9 септ. 1944 г., в техните фондове има документи и от по-късни години. В някои случаи за документите до и след 9 септ. 1944 г. на един и същ фондообразувател са заведени отделни фондове, което е отразено с препратки. Препратки са направени и към други архиви, в които се откриха данни за документи на учреждения от Врачанско.

Към справочника са приложени: справка за изданията на архива; два броя указатели – именен и географски и списък на съкращенията, които се срещат в текста. В географския указател селищата са посочени с наименованията, които са имали към края на 1944 г. и в скоби съвременните наименования и промените в статута им. За улеснение на читателите има препратки от съвременните към старите наименования на селищата. С цел из-

бягване на повторенията, е изпуснато съкращението „гр.“ за градовете и „Врачанско“ в географския указател за селищата от Врачански окръг; в препратките към фондовете от епоха „С“ в ТДА – Враца, е изпуснато наименованието на архива.

Характеристиките на I, III, IV, VI, IX, X и XI раздели са изготвени от В. Пелова; на II, V, VII, VIII, XII и XIII раздели – от И. Василева.

От съставителите

I. МЕСТНИ ОРГАНИ НА ВЛАСТ И УПРАВЛЕНИЕ

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА

Ф. 132К, 1 опис, 41 а.е., 1.50 л.м., 1895-1934 г.

Вж. и ТДА – ВИДИН, Ф. 17К

Осъществява функциите на държавната власт след Освобождението. Устроен е съгласно Закона за окръжните и околийски началници и Закона за окръжните съвети от 1882 г. (ДВ, бр.116, 9 окт. и 118, 14 окт. 1882 г.). Обхваща Врачанска, Оряховска, Белослатинска, Фердинандска (дн. Монтана) и Берковска околии. Управлявано от окръжен управител, назначаван с Княжески (Царски) указ, по предложение на министъра на вътрешните дела. На негово подчинение са поставени околийските началници. Ръководи административния и полицейския персонал в околиците и общините. Окръжният съвет е изграден от пряко избирани членове с 3 годишен мандат, утвърдени с Княжески (Царски) указ, представлява интересите на селищата от окръга. Заседава на редовни годишни сесии. Приемла бюджетите, определя данъчната, училищна и общинска политика, разпорежда се с движимите и недвижими имоти, грижи се за обществените сгради, пътища и благоустройство, за санитарното и хигиенното подобрене на окръга. Негов постоянен орган е Окръжната постоянна комисия, която изпълнява решенията на съвета. Закрито е поради създаване на Областната дирекция през 1934 г.

Укази (1905), окръжни, кореспонденция на окръжния управител с МВРНЗ и околийските началници по дейността (1895-1934).

Протоколи от заседания на управлението (1909-1910).

Окръжни на Дирекция „Постройка на железници“, преписки по постройка на жп линиите Мездра-Враца-Видин, Червен бряг-Оряхово, направа на пътища и мостове, отчуждаване на имоти и обезщетяване на собственици, провеждане търгове и издаване разрешителни за търсене на подземни богатства (1904-1929). Заповеди, преписки по контрола на индустриалните предприятия (1925-1929).

Указания и кореспонденция на Върховната и Окръжната сметна палати с управлението за кредитите по бюджета (1931-1932); бюджети на общини (1931-1934); ревизионни актове (1910-1913).

Окръжни на управлението; преписки, протоколи на селски общински съвети от заседания за провеждане избори за общински съветници и секретар-бирници; постановления на тричленката при управлението за назначаване и уволняване на секретар-бирници (1911-1934).

Окръжни и наредби на Окръжния хигиенен съвет и Окръжното управление по санитарния надзор върху разпространение на заразни болести. Заповеди на МВРНЗ и окръжния управител по развитие на животновъдството (1911-1932).

Заповеди на окръжния управител за утвърждаване на общинските съвети, командироване, назначаване на кметове, комисии, училищни настоятелства, откриване на полицейски курсове и назначаване на завършилите го успешно; пре-

писки на Окръжното с околийските управления по личния състав. Отчети от командировки на агентите при управлението (1931-1932).

Нареждания и преписки на МВРНЗ с управлението и протоколи на комисията по наемане помещение за държавни нужди, за управлението, полицията, сключване договори за наем (1927-1930).

ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ – ВРАЦА
Ф. 2К, 8 описа, 1271 а.е., 6.85 л.м., 1890-1950 г.
Вж. и Ф. 2

Създаден е с Указ № 179 от 19 май 1934 г. (ДВ, бр. 38, 19 май 1934 г.) при административно-териториалното преустройство на страната в седем области. Поема функциите на бившето окръжно управление. Включва 9-те околии на бившите Видински и Врачански окръзи – Видинска, Кулска, Белоградчишка, Ломска, Фердинандска (Монтанска), Берковска, Врачанска, Белослатинска и Оряховска. Осъществява централизирано административно, стопанско и политическо управление на държавните органи по места, управлява и контролира околийските управления, одобрява бюджетите, отчетите и назначава персонала в околийските управления и общините. Областният директор е пряко подчинен на министъра на вътрешните работи и народното здраве. Ръководи органите на изпълнителната власт на територията на областта, включително и полицейските. Началникът на Областната полицейска дирекция е помощник областен директор до приемането на Закона за полицията през 1937 г. Прекратява дейността си при възстановяването на окръзите през 1959 г. Във фонда има и документи на Окръжното управление – Враца до 1934 г.

Опис 1, 55 а.е., 1.05 л.м., 1911-1947 г.

Закон за гражданската мобилизация (1944); окръжни и сведения за обществено подпомагане на военнослужещи (1935-1944).

Планове за обществено подпомагане; данни за разпределение на кредити за обществено осигуряване (1935-1944); доклади, протоколи, заповеди, писма и телеграми за подпомагане на пострадали от бедствия; планове, сведения, преписки за събиране на доброволни помощи за подпомагане на бедни семейства (1935-1942); списъци на отрядите за първа помощ при обществени бедствия, на пострадали от бедствия, на крайно бедни (1935-1947); позиви на Общогражданския комитет за обществено подпомагане – Враца (1934-1935).

Бюджети на общини по околии (1941-1944).

Месечни доклади на областния инспектор по обществените грижи (1938-1941).

Сведения за бомбардировката над Враца на 24 ян. 1944 г. и отпускане помощи за пострадалите (1944); сведения и протоколи за свлачищата в Оряхово (1942), за проституиране в окръга (1941).

Сведения, ведомости, досиета, правилници за дейността на летни детски домове и игрища, детски трапезарии, училища на открито, старопиталища (1935-1946).

Писма, парични записи на общините за подпомагане на Областния театър (1939-1940).

Преписки по селищното устройство във Видинска околия (1911).

Сведения и преписки на Областния съд с Полицейското управление за предаване и носене на оръжие (1939).

Досиета на културно-просветни, родолюбиви, благотворителни и професионални дружества и организации с учредителни протоколи, списъци, устави и преписки от Врачанска (1927-1943), Белоградчишка (1938) и Фердинандска околии (1938-1940), на родителско-учителски сдружения от Врачанско (1935-1939).

Досиета на служители; декларации, именни карти и списъци на личния състав (1939-1944).

Досиета на кметове и секретар-бирници (1938-1944), на служители по Обществено подпомагане към общините (1941-1944); заповеди, списъци и преписки за командироване на служители в новоприсъединените земи (1941-1942).

Опис 2, 55 а.е., 0.45 л.м., 1910-1950 г.

Окръжни, разпореждания на Дирекция на полицията за функциите на Военно-полевия съд, за вътрешния ред в управлението, забрана на нелегални радиостанции, политически позиви и печатни издания, предотвратяване на саботажни действия; на Областния началник и околийските управители до кметовете по дейността; на Полицейското управление за издирване и следене на заподозрени като комунисти и обвинени в саботажи лица (1937-1940); инструкция на областния директор до полицейските органи за надзора върху печата (1940-1945).

Доклади на главните инспектори на МВРНЗ до министъра, на помощник областния директор и сведения от кметове и околийски началници по политическото и икономическо положение и настроение в областта (1937-1940), събирането на данъци (1937-1944), излизашите в областта печатни издания (1934-1942), противодържавни и конспиративни действия и прояви на лица и организации, запечатване на радиопарати, политически затворници във Врачанския затвор, заловени при обиски агитационни материали на БРП, РМС, БОНСС, работнически организации, ОФ (1901-1944), за промишлените предприятия, работниците и производителността им (1944-1946); от Областната реквизиционна комисия и околииите за събраните реквизиции (1944).

Окръжни на МНП по просветното дело; доклад от областния училищен инспектор и сведения за състоянието на училищата (1941-1948).

Протоколи от полицейски обиски за забранена литература; списъци за иззето оръжие (1935-1944); предупредителни протоколи срещу работници, напуснали без разрешение предприятията (1942-1944). Дело по ЗЗД срещу Петко Лалов и неговите съпартийци (1931).

Заповеди и разпореждания на МВРНЗ по разпределение на полицейския състав; сведения и списъци за личния състав на полицейските управления (1932-1944).

Регистри на дружествата и сдруженията със стопанска и идеална цел в областта; протоколи от годишни събрания на македонските благотворителни дружества; сведения и списъци на малцинствените дружества и организации с данни за етническите малцинства в областта (1938-1944), управите на кооперации, дружества и организации, интернирани македонци (1936).

Спомени за септемврийските събития 1923 г. (1944-1945).

Сведения и характеристики за съдени от Народния съд лица (1938-1950).

Опис 3, 970 а.е., 6.15 л.м., 1890-1947 г.

Окръжни, нареждания, инструкции, заповеди на МВРНЗ – Дирекция на полицията за предотвратяване на терористични акции и атентати, противодържавни прояви от забранените политически партии, разтуряне на политически сдружения и организации (1937), потушаване на вътрешни размирици, стачки, саботажи, диверсии, политически демонстрации, за тактиката в боя с партизанските структури, за издирване, залавяне и предоставяне списъци на функционери на политически партии, за комунистически прояви в казармите, конфискуване имуществото на нелегални и нарушители на обществения ред, вземане мерки при въздушни тревоги и бомбардировки, против организаторите на религиозни секти и общества, прилагане на ограничителни мерки против евреите (1939-1944), за проучване кандидатите за народни представители, надзор върху печата, изземване на незаконно разпространявани печатни издания, контрол върху радиоразпръскването, за въдворени лица в областта (1939-1941), за водене картотеката на служба ДС (1942), за борба с просията, сводниците, прочистване на столицата от безделници (1940), съгласуване действията и оказване помощ при бедствия, повишаване готовността на стражата (1941), издирване лица от чужди армии, парашутисти, дезертъори, противникови самолети, за действията по време на обща мобилизация (1941-1944), за контрол върху избирането на управителни тела на дружества и организации, събиране статистически сведения за населението, контрол върху валутната търговия, събиране наряди, годността на оръжието в общините, отстраняване от държавна служба лица с противодържавни идеи, за изграждане на обществената организация Български народен съюз, охраната на жп линиите, преследване на сръбски контрабандисти при внасяне на горива от Румъния, за наблюдение и арестуване на издирвани лица (1923-1943).

Указания на Щаба на армията за проверка писмата на войниците (1932); от МВ за предотвратяване на противодържавни прояви във войската (1932), залавяне на парашутисти (1941), дейността на военно-полевите съдилища (1944), противовъздушната отбрана, паднали чужди самолети. Мобилизационни списъци на 6-та интендантска дружина. Списъци на дезертъори, напуснали България (1929).

Правилник за устройството и дейността на инспектората при МВРНЗ (1944), организацията на държавната жандармерия; устройствен план на служба ДС (1942).

Наредби-указания на МВРНЗ и Дирекция на полицията до областния началник, окръжни от Областната дирекция до околийските управители и преписки за паспортния контрол, издаване паспорти и регистрация на чужденци, нансенови паспорти (1938-1940). Заповеди, списъци на лица, на които не се разрешава издаване паспорти за напускане или за влизане в страната, за издаване открити листове за граничните зони (1935-1944), проверка на пощенските пратки. Заповеди на окръжния управител и околийския началник – Враца за въвеждане на адресни карти (1925-1926), прилагане нов правилник за картотеката на досиетата (1942). Сведения за изселени лица от с. Бърдарски геран в Германия,

изселване на работници за Аржентина. Отчет на адресното бюро (1925-1927). Досиета, списъци на чужденци и чужди поданици (1938-1944), дезертъори от чужди армии, белогвардейци (1913-1942), чужди специалисти към Врачанската инспекция по труда (1932).

Окръжни на областния директор, нареждания на околийските инспектори до общинските власти по провеждане на избори; изборни таблици, сведения от общински и законодателни избори в селата от областта; списъци на кандидати-рани и избрани окръжни съветници (1923-1930), избиратели от Врачанската община (1933); актове, донесения и показания за изборни нарушения; сведения за дейността на народни представители (1938-1939).

Годишни доклади на околийски управители за административното управление в поверените им околии, работата на криминалните служби, политическото положение, чуждата пропаганда в областта; от Съюза на запасните подофицери за положението в страната след Деветнайсетомайския преврат 1934 г. (1934).

Месечни сведения, рапорти и донесения, отчети на околииите и общините до Областната дирекция за политическото положение и прояви в околииите, за политически прояви, въдворени, интернирани, проучени лица, проведени дознания и съставени актове на заподозрени лица. Протоколи, сведения за запечатани и иззети радиоапарати (1929-1944), извършени, разкрити и неразкрити произшествия и криминални престъпления, нападения, саботажни и терористични акции от нелегални, престрелки с полицията, разкрити нелегални скривалища и заловени лица, състоянието на затвора и затворниците във Враца, наличното оръжие, бойни припаси по общини и хранителни продукти. Месечни санитарни отчети на жандармерийската дружина. Полицейски дознания, донесения, преписки за партийни прояви в Белослатинска и Оряховска околии, за разследване на противодържавни, конспиративни и саботажни действия, за проследяване на о.з. ген. Христо Луков и други политически лица, на румънското търговско аташе във Видин (1939-1944), за дейността на турската организация „Туран“ в областта, по обвинения в шпионаж; списъци на заподозрени в румънска пропаганда, разпространение на анархизма, на югославската легация в София, на опасни криминални, въдворени и интернирани лица, легионери, бранници, активисти и функционери на партиите в села от Белослатинска околия (1936-1942).

Рапорти, сведения и преписки за проведени конференции, събрания, сказки, обществени и културно-просветни прояви на дружества и организации и политическата принадлежност на техните ръководства (1939-1944).

Доклади, сведения на околийски училищни инспектори за учебното дело (1936-1938).

Инструкции, преписки за дейността на служба „Общинско снабдяване“. Наредби на кметовете за конструиране на общинските власти (1943).

Годишни бюджети и отчети на общинските управления. Сведения и преписки за проведени реквизиции, събиране на наряди, раздаване на оръжие в общините (1927-1944).

Указания и наредби, заповеди и преписки на МВРНЗ – Дирекция на полицията, заповедни книги на окръжния управител, областния директор, околийския управител – Враца по личния състав, тайния и жандармерийския щат, откриване на полицейски курсове (1937-1943).

Досиета на околийските началници и чиновниците в областта, списъци на служители (1911-1944), на кандидатите от Враца за Държавното полицейско училище (1939). Сведения и списъци за структурата и въоръжението на полицейските сили (1941), за разпределение на агентите и разузнавачите (1934-1937), стражарите при околийските управления, награждаване на полицаи, за откриване на полицейски комендантства (1944), убити полицейски служители по време на служба (1941-1943), за противопожарните полицейски ядра, бойни групи и организации на „Обществената сила“ в отделни села, за въоръжението на жандармерията. Свидетелства на следвалите полицейски курсове стражари (1935-1937). Протоколна книга за класиране на персонала (1928-1930).

Наредби, указания, програми, рапорти, позиви за провеждане на официални празници и тържества, честване на Христо Ботев (1938-1944), Чипровското въстание (1938); агитационни плакати, директиви, афиши, брошури, вестници и позиви на политически партии, дружества и организации (1930-1936). Програма, изготвена от Кръстьо Пастухов за политически реформи. Справка за създаването на БЗНС (1929).

Книги и дневници за регистриране на произшествия, инкриминиран печат, издаване визи на български поданици (1930-1935), пътували в чужбина лица, лица със забрана за напускане на страната (1934-1944), разписване на въдворени лица; азбучник на издирвани криминални и политически лица (1936-1940). Централни полицейски бюлетени за издирване на нарушители. Списъци на наборници с данни за неблагонадеждните лица в областта (1918-1941), ловджии и ловни дружества, заподозрени и издирвани лица от областта, врачанската адвокатска колегия, чуждите журналисти в България, студентите в Югославия, разпространители на печата и политическата им принадлежност. Преписки и списъци за извършени нарушения, престъпления, незаконно живущи двойки от Оряховско (1934), залавяне на криминално проявени лица, осъдените по ЗЗД, за полицейски разследвания на имотни спорове, обвинения в знахарство, обиди, побой и неморални деяния (1934-1944).

Окръжни от Дирекцията на труда и други висшестоящи органи до общински, окръжни и околийски учреждения по спазване на трудовото законодателство; списъци на служителите в Областната инспекция по труда (1938-1943).

Книги по личния състав на общините в областта (1934-1946); заповеди, декларации за назначаване и уволняване на кметове и секретар-бирници, отпуски и награди; служебни досиета, поверителни атестации и списъци на кметове и общински служители; преписки по разследване на нарушения от длъжностни лица (1934-1944).

Радиограма за отпускане на 2 млн. лв. за построяване на скривалище във Враца; данни за бомбардировката над Враца от 24 ян.1944 г. (1944).

Протоколи за приемане и предаване архива на дирекцията (1919-1944).

Преписки за отчуждаване имоти по жп линията Мездра-Враца-Видин, Бойчиновци-Берковица, за водопровода и резервоара на банята в с. Вършец (1929-1930).

Устави, учредителни протоколи, списъци на ръководствата, досиета и преписки на благотворителни, родолюбиви, спортно-туристически, малцинствени, културно-просветни, професионални и политически дружества и организации

от областта (1914-1946). Бюджети, отчети, устройствени правилници, протоколи от събрания на обществени и партийни организации (1923-1935). Инструкция за организиране на земеделските задруги. Разрешителни за провеждане на дружествени събрания и мероприятия, за правоупражняване на занаяти и регламентирани професии. Списъци на дружествени и партийни членове, общодостъпни заведения, собственици на промишлените предприятия, книжарници и печатници. Досиета на притежатели на обществени заведения, фотоателиета, вършачки и транспортни средства (1941-1944).

Планове, доклади, заповеди и преписки на Областния комитет за Обществено подпомагане – Враца, на околийските дружества „Обществена подкрепа“ за снабдяване на селищата с храни и стоки от първа необходимост, изхранване на бедстващи селища в областта, издръжка на бедни семейства и такива на мобилизирани, подпомагане и настаняване на сираци, откриване на ученически трапезарии, детски градини и назначаване учители в тях, отпускане имоти и парцели за строеж на сиропиталища, детски градини, стопанското училище във Враца (1940), подпомагане самотни стари хора, деца с увреждания и инвалиди (1935-1946), построяване паметници на загиналите през войните, за бедствени ситуации и образуване отряди за помощ при обществени бедствия (1936-1942). Сведения и протоколи на комисиите по обществени и природни бедствия; списъци на пострадали от бедствия, настанени сираци, летни детски игрища, леговища и лагери в областта. Решения за дарения, за откриване депо за добитък (1941).

Позволителни, заповеди, окръжни, молби и преписки за издаване концесии за издирване и експлоатация на подземни богатства (1931-1933).

Разрешителни за носене на огнестрелно оръжие (1935-1940). Сведения и удостоверения за политическа благонадежност (1941-1942).

Раздавателни списъци и ведомости за заплати; сведения за имуществото и инвентара на полицейските управления (1890-1944).

Опис 4, 58 а.е., 0.30 л.м., 1923-1944 г.

Окръжни, заповеди от МВРНЗ и Дирекцията на полицията – София до Областното управление за провеждане избори за народни представители и общински съветници, изграждане на службите за Обществена сигурност, надзор върху печата и дружествата. Закон, окръжни и преписки за създаване на организацията „Бранник“ (1934-1941).

Правителствени апели и позиви, изборни платформи и агитационни материали на партийни организации; сведения за проведени общински и парламентарни избори, за училищни настоятелства по околии и селища и за кандидатиралите се в изборите; списъци на избирателни колегии; изборни протоколи (1930-1942).

Рапорти на разузнавачите при дирекцията за политическото положение в околияте, за издирвани и наблюдавани лица (1936-1940), за настроеността по присъединяването на Южна Добруджа – 1940 г. Сведения и донесения за заподозрени в противодържавна и конспиративна дейност (1936-1944).

Преписки на областния управител с Военно-полевия съд, околийските и полицейски управления, общини и граждани за задържани лица, уличени в конспиративни действия, за саботажи и партизански акции (1944).

Сведения, преписки и списъци за броя, членовете и дейността на дружествата, организациите, промишлените предприятия, кооперациите и читалищата в областта, за движението на митническите товари и стоки (1936-1944).

Заповедни книги за назначаване, уволнение и класиране на служителите от дирекцията (1934-1944). Генеалогични таблици на цар Фердинанд I и княгиня Мария-Луиза. Правилник за деловодството и архива в българската войска (1923). Списъци на служители от областни, околийски и общински служби и учреждения, на бойни ядра. Описи на делата в архива на Окръжното управление (1927).

Опис 5, 81 а.е., 0.40 л.м., 1895-1948 г.

Досиета на читалища от Врачанско (1895-1948).

Опис 6, 43 а.е., 0.10 л.м., 1923-1945 г.

Окръжни, наредби и заповеди за дейността на „Бранник“ и „Орловите дружинки“ (1941-1944).

Досиета и сведения от разследване на политически функционери (1945); полицейско дознание срещу д-р Георги Липовански, народен представител (1923).

Списък на кметове и кандидат-кметове в областта до 9 септ.1944 г. (б.д.)

Кадрови преписки; списъци за разпределение на завършилите полицейското училище от Враца; данни за убити полицаи при изпълнение на служебния дълг (1923-1944).

Кореспонденция на Берковското околийско управление (1941-1944).

Агитационни материали, позиви, афиши, листовки на забранени политически партии и организации (1929-1944).

Снимки на членове на „Бранник“ (1941-1944).

Опис 7, 7 а.е., 0.03 л.м., 1916-1947 г.

Окръжни, протоколи, сведения, списъци и преписки по дейността (1934-1946).

Протоколи, планове на комитетите за обществено подпомагане; списъци, сведения, преписки за подпомагане на бедни войнишки семейства, евакуирани, пострадали от бедствия и въздушни нападения, бедни, болни, бежанци, деца от цялата област, сиропиталища и летни детски домове (1916-1944).

Бюджети, протоколи, отчети и сведения за дейността на благотворителни и стопански организации и сдружения от областта (1934-1944).

Доклади, заповеди и преписки за отчуждаване на недвижими имоти във Фердинандска околия (1942-1947).

Опис 8, 2 а.е., 0.02 л.м., 1925-1939 г.

Преписки между Областната дирекция, Околийско управление – Бяла Слатина и кметове по административни въпроси (1938-1939).

Преписки между Съюза на запасните подофицери – София и Запасно дружество „Христо Ботев“ – с. Боровци, Берковска околия (1925).

1. Околийски управления

3 фонда, 11 описа, 1064 а.е., 14.46 л.м., 1887-1954 г.

Организираны са съгласно Закона за окръжните управители и околийските началници от 1882 г. като местни органи на държавната власт. Броят им във Врачанското окръжие е променян в съответствие с административно-териториалните промени. От 1901 до 1934 г. околийските са Врачанска, Белослатинска, Оряховска, Фердинандска и Берковска, а през 1934 г. са включени Видинска, Кулска и Ломска. Оглавявани са от околийски началници (от 1934 г. околийски управители), назначавани с указ по предложение на министъра на вътрешните работи. Подчинени са на окръжния управител и Окръжния съвет, а след 1934 г. на областния директор. Осъществяват ръководство и контрол над общините в околията в административно, обществено-политическо и културно-стопанско отношение. Ръководят и службите по Обществена безопасност и борбата с престъпността и противодържавните прояви, както и полицейските участъци в общините до приемане на Закона за държавната полиция през 1937 г. (ДВ, бр. 157, 27 юли 1937 г.). Закрити са съгласно Конституцията от 1947 г. и създаването на народните съвети (ДВ бр. 47, 27 февр. 1948 г.) Налице са архивни документи на три от деветте околийски управления, функционирали на територията на областта (окръга).

ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 89К, 5 описа, 510 а.е., 6.86 л.м., 1904-1944 г.

Опис 1, 225 а.е., 3.80 л.м., 1904-1944 г.

Окръжни, наредби, преписки с МВРНЗ, Областната дирекция, полицейските участъци, кметовете; разпореждания на околийския управител (началник) по воденето на административната служба и контрола върху обществено-политическия живот (1924-1944).

Окръжни, доклади, рапорти, сведения, преписки на околийския управител с кметовете за настроенията и обществено-политическите нагласи сред населението, за благоустрояване, стопански мероприятия, строителство, правноосене на оръжие, проучване, въдворяване и наблюдение на неблагонадеждни лица, за адресната регистрация и паспортния контрол, залавяне на забранени печатни издания, връчване повиквателни на войници, мобилизирани, за издирване на уличени в противодържавни деяния и комунистическа агитация, преминали в нелегалност, политически функционери на забранените партии, криминално проявени лица, предотвратяване на саботажни, конспирации, нелегални въоръжени акции, за контрол върху дейността на дружествата, партиите и печатните издания, забрана на митинги, политически манифестации и др. (1923-1944), изселване на турски поданици (1938-1939), отпразнуване на официални празници и исторически дати, за транспортните средства, индустриалните предприятия, въоръжението и униформеното облекло на стражата в общините. Указания за опазване на държавната тайна от служителите. Сведения-таблицы за фондови земи; скици на общинските мери. Отчети за работата на трудовоповинничарите (1942-1944).

Заповедни книги на управлението; заповеди на околийския управител за пожарната охрана и застраховка на имоти срещу пожар (1930-1940).

Окръжни от Главна дирекция по настаняване на бежанци; протоколи и преписки на комисиите по настаняване и оземляване на бежанци (1919-1927).

Решения и преписки на Околийския хигиенен съвет по здравеопазването на населението, водоснабдяването и хигиенизирането на селата (1924-1929).

Наказателни заповеди, полицейски дознания, преписки по провеждане на избори с данни за резултатите и нарушенията при гласуване, списъци на кандидатите, по разследване на престъпления от общ характер, налагане глоби, разрешаване на спорове, делби и граждански иски (1931-1940).

Бюджети на общини и училищни настоятелства (1918). Протоколи на общински съвети за избиране временни засилени управи на общините и от заседанията им (1939).

Преписки на общините по общинската собственост, обществени постройки, определяне граници на села, комасация на земи, отчуждаване имоти за построяване на жп линията Червен бряг-Оряхово (1925), за правоупражняване на занаяти, отваряне на питейнопровадници, определяне и събиране на данъци, по трудова повинност, за неуредени държавни дългове към частни лица, за определяне и събиране на наряди, по общественото подпомагане, за дейността на вършачкоп-ритежателите, за пострадалите от войните и подпомагането им, за изпращане на желаещи да работят в новоосвободените земи, за военната и гражданска мобилизация, издръжката на полицейските участъци по общини, по провеждане на сеитбата и вършитбата, за събиране помощи за пострадалите от природни бедствия. Списъци и преписки за подпомагане на пострадали от природни бедствия, военноинвалиди, нуждаещи се от изхранване жители от селата, на непроизводително, слабо производително и евакуирано от София население (1944).

Регистър на дружествата; устави, списъци на дружества и организации; досиета на кооперации, читалища, земеделско-стопански задруги, на предприятия със сведения за политическата принадлежност на членовете им; списъци на управителни съвети и членове на дружества и организации; разрешителни за провеждане на дружествени събрания, вечеринки, сказки и др.; удостоверения за утвърждаване на училищни настоятелства, организиране на земеделски задруги, назначаване ръководни органи на синдикални организации (1921-1943).

Сведения за числения състав на управлението, полицейските участъци и околийските учреждения (1923-1940), набиране кандидат-полицаи и кандидати за полицейското училище; заявления, преписки, актове и заповеди за назначаване и уволняване на служителите, награди и наказания; досиета на секретар-бирници и кметове (1942-1944). Преписки по сформирани на жандармерийски отряди, командировки на разузнавачи; декларации за политическа благонадежност на служителите; присъствена книга; удостоверения за прослужено време (1935-1944).

Присъди от околийския съд, постановления и съобщения за арестуване на осъдени лица (1929-1939).

Преписки по издаване на паспорти, ловни билети, разрешителни за оръжие, интизапски билети за продажба на добитък, позволителни за търсене на мини (1924-1939).

Раздавателни листове, ведомости и преписки за изплащане заплати на служителите при управлението и по финансови въпроси (1905-1943).

Статистически сведения за гражданското състояние в селските общини (1936).

Книга за имотното състояние на жителите от с. Еница (1942-1943).

Опис 2, 37 а.е., 0.30 л.м., 1914-1944 г.

Доклади, рапорти, сведения, полицейски дознания, преписки с кметовете за настроенятия, икономическото и обществено-политическото състояние на околията и в отделни села, за обиски, разследване на саботажи, конспиративни организации и политически акции, залавяне на лица с противодържавни прояви, уличени в комунистическа пропаганда, за провеждане на избори с данни за резултатите, нарушения при гласуването и списъци на кандидатите (1934-1936), за нелегалните лица, запечатване на радиоапарати, разпространението на забранени издания, комунистическа агитация в училищата, наказани и амнистирани ученици по обвинения от дисциплинарен характер, срещу заловени нелегални, за издирване ръководни членове на дружества и кооперации с комунистически прояви (1914-1944), за събитията през 1923 г. в Бяла Слатина и за събраното оръжие от населението (1924).

Книга за произшествията в околията (1937-1938).

Протоколи от учителски конференции с данни за конспиративната дейност в училищата; преписки за учебно-възпитателната дейност и наказани ученици (1941-1943).

Досиета, списъци на предприятия, дружества и организации, със сведения за политическата принадлежност на членовете и управителните им съвети; разрешителни за провеждане на дружествени събрания, вечеринки, сказки и др. (1934-1944).

Пропагандно-агитационни материали на нелегални партийно-политически организации (1914-1944).

Опис 3, 227 а.е., 2.65 л.м., 1920-1944 г.

Окръжни, наредби от МВРНЗ, Дирекция на полицията за дейността на управлението, за поставени лица под наблюдение и забрана за напускане на страната, за ограничителни мерки срещу евреи, срещу комунистическата пропаганда и изземване на агитационни материали, за контрол върху печатните издания и радиоразпръскването, по залавяне на издирвани лица, парашутисти, избягали сръбски пленници, за контрол върху военно-политическите настроения във връзка с войната между Германия и СССР, за предотвратяване на саботажи, конспиративни действия и въоръжени акции на нелегални групи, за официално отпразнуване на исторически дати и чествания, изселване на турски граждани (1936).

Планове за работата на общинските бригади за помощ при бедствия (1940).

Протоколи на комисията по настаняване на бежанци (1920), списъци на бежанците от Западните покрайнини; на комисията за отпускане помощи на пострадалите от наводнението на р. Искър (1931).

Преписки и списъци на общинските комисии по снабдяване на населението с храни; описи на събраните помощи за войската и бедстващото население,

за семейства на мобилизирани нуждаещи се от подпомагане, за реквизицията, непроизводителното население, събиране на старо желязо (1941-1943).

Доклади, сведения, рапорти, досиета, преписки на околийския управител, на полицейския инспектор и кметове за политическата, административна и стопанска дейност в околията, бюджетите и благоустрояването на общините, състоянието на селското стопанство, набирането на кадри за полицейското училище, наличното въоръжение, произшествията, изборите и изборната активност на политическите партии и лидерите им, за изграждането на браннически организации, за противовъздушната и химическа отбрана, по снабдяване на населението, за благонадежност, за прояви на въдворени, интернирани, наблюдавани и проучени лица от околията, на чужденци живущи в околията, за политическата принадлежност на издирвани лица, на студенти в чужбина, по издирване на избягали войници, проучване на заподозрени, анкетиране на обвинени в противодържавна дейност лица. Военни преписки с повиквателни заповеди и списъци на донаборници по села. Списъци на населението по села с данни за народност (1936), руски емигранти (1930), дезертъори от чужди армии (1939), учители, ловци, запасни офицери, интернирани лица, комунисти, земеделци, евакуирани лица. Протоколи за конфискация имуществото на нелегални лица, за движението на чужди граждани в околията (1920-1944).

Наказателни заповеди за нарушаване на полицейския час (1941-1944).

Заповеди, актове, списъци и преписки за промените в личния състав на управлението; досиета на кметове, заместник кметове, секретар-бирници с данни за дейността им; списъци на полицията и жандармерията в околията (1927-1944).

Досиета и сведения за обществено-политическите организации, за образуване на земеделски задруги, дружества, професионални сдружения, кооперации, предприятия и работниците им със списъци и данни за политическата принадлежност на управите им, на Съюза на запасните офицери, за дейността на неразрешени организации, за сектата на Христо Устабашев. Преписка по изграждане на работнически професионални сдружения, провеждане събрания, публични сказки. Фирмени досиета на общодостъпните заведения в околията. Трудови договори на работници, заминаващи в Германия; сведения за наличните стоки в складовете на търговците (1934-1944).

Протоколи на Дружеството на запасните подофицери в с. Попица (1941); учредителен протокол и преписки на Демократическия съговор в с. Борован (1924-1926).

Преписки по издаване чуждестранни паспорти, по разпределение на дефицитни суровини и материали на населението (1939-1940).

Полицейски протоколи от разследване на граждански искиове за престъпления и нарушения от общ характер (1942).

Финансов отчет (1939); ведомости за заплати (1928-1940).

Опис 4, 6 а.е., 0.07 л.м., 1924-1944 г.

Учредителни протоколи на дружества и организации в селата от околията; сведения и списъци за политическата принадлежност на членовете на управителните им съвети (1924-1944).

Опис 5, 15 а.е., 0.04 л.м., 1928-1944 г.

Наредба-закон за избиране на народни представители и членове на общинските съвети; правилник за службата на кметския наместник (1939-1944).

План на общинските отряди за помощ при обществени бедствия – с. Соколаре (1940).

Сведения и скици на общинските мери над 500 дка в селата Реселец и Бресте; за преселени и изселени лица от с. Бърдарски геран по спогодбата с Германия (1940).

Програма за провеждане на изпити за секретар-бирници; списъци на кметове, секретари, секретар-бирници в общините, на кандидати за конни полицейски стражари (1941-1943).

Полицейски дознания за нарушения на обществения ред в селата (1938-1942).

Протоколи и преписки за отваряне на питейни и хранителни заведения, на предприятия в отделни села (1928-1932); списъци за подпомагане на бедстващото население от селата Койнаре и Реселец (1936-1940).

ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА
Ф. 75К, 5 описа, 269 а.е., 3.95 л.м., 1897-1954 г.
Вж. и Ф. 43

Опис 1, 32 а.е., 0.60 л.м., 1897-1944 г.

Окръжни, наредби, преписки с МВРНЗ, Областната дирекция, полицейските участъци, кметовете за издръжката на полицейските участъци, по граничния и митнически контрол, за нелегално преминаване границата, издирване на дезертъори от чужди армии, безследно изчезнали, криминално проявени лица, уличени в противодържавни деяния, за комунистическа агитация, въдворяване на неблагонадеждни лица, залавяне на забранени печатни издания, връчване повиквателни на войници и мобилизирани (1934-1941).

Протоколи на общински съвети, заявления и преписки по общински имоти, определяне граници на местности (1931-1932).

Сведения, рапорти и преписки на полицейския подучастък – с. Мездра до управлението за стопанското положение в района, дейността на стражарите, провеждане на полицейски обиски, дознания, предупреждения на нарушители, разследвания по обвинения в обида, побой, разтрогване на брак, незаконно съжителство, кражби, за издирване незаконно оръжие, проучване благонадежността и политическата принадлежност на отделни лица и управителните тела на учреждения, организации, дружества и кооперации, издирване и арестуване на заподозрени и уличени лица в противодържавни деяния, извършители на криминални престъпления (1935-1944).

Преписки на управлението по санкциониране на отклонили се от гражданска мобилизация, издаване паспорти за чужбина (1942-1944).

Щатни списъци на служителите в управлението и в полицейските участъци (1934-1937); лични досиета на секретар-бирници и кметове (1936-1941).

Ведомости за заплати, преписки с кметовете за изплащане учителски заплати (1897-1898) и на служителите в управлението (1902).

Приходно-разходни книги, изходящ дневник на Мездренския участък (1943-1944).

Опис 2, 60 а.е., 0.30 л.м., 1924-1947 г.

Окръжни, нареждания, преписки с МВРНЗ, Областната дирекция, полицейските участъци и кметовете, протоколи за проведени обиски и дознания за нелегалните лица от областта, вдворяване на неблагонадеждни лица по приложени списъци (1934-1947), издирване извършители на криминални престъпления, безследно изчезнали, лица уличени в противодържавни деяния, саботажи, комунистическа агитация, запечатване на радиоапарати, залавяне на забранени печатни издания, предотвратяване на саботажи и нелегални въоръжени деяния в областта (1934-1944), комунистическа агитация в училищата, за наказани и амнистирани ученици по обвинения от дисциплинарен характер, за ръководни членове на дружества и кооперации с комунистически прояви (1939-1942).

Сведения, рапорти, доклади, изложения и преписки за политическото положение в околията и в отделни села, за икономическото състояние на населението и на фабричните работници (1932-1944).

Дело по ЗЗД срещу жители на с. Долна Бешовица за укриване на нелегални лица (1942). Изпълнителен лист по углавно дело № 993 от 1924 г. на Врачанския окръжен съд срещу Георги Димитров, Васил Коларов и др. по обвинение в организиране на метеж (1924).

Списъци на ловците с данни за политическата им принадлежност, радиопритежатели (1934-1940), разтурени партии и партийни организации (1934).

Окръжни, доклади от областния училищен инспектор и околийските инспектори за състоянието на учебното дело; сведения за летните детски градини; план-доклад за патриотичното възпитание; годишен доклад и преписки за работата на Мъжката гимназия – Враца и приемо-предавателен акт за архива ѝ (1926-1947).

Преписки по образуване на Окръжен и околийски читалищни съюзи (1924-1941).

Устави на дружества; досиета на кооперации и читалища със сведения за политическата принадлежност на членовете им; списъци на акционери и членове на дружества и организации; данни за предприятия в областта (1935-1947).

Опис 3, 46 а.е., 1.70 л.м., 1897-1944 г.

Раздавателни листове, ведомости и преписки за изплащане заплатите на служителите при управлението (1898-1944), на учители (1897-1898).

Опис 4, 79 а.е., 1.20 л.м., 1903-1954 г.

Окръжни, наредби и преписки с МВРНЗ, Областната дирекция, полицейските участъци и кметовете за водене на административната служба в околията (1924-1929), паспортния контрол, преминаването на чужденци, нелегално пре-

минаване границата, въдворяване на неблагонадеждни лица, издирване на дезертьори от армията, криминално проявени, уличени в противодържавни деяния и комунистическа агитация, залавяне на забранени печатни издания, връчване повиквателни на войници и на мобилизирани, за предотвратяване на саботаж и конспирации (1934-1944).

Инструкция за работата на дактилоскопната служба. Протоколи, заповеди, телефонограми и др. по дейността на жандармерията (1944).

Месечни сведения от кметовете с данни за политическото и икономическото състояние на селата в района, за резултатите от проучването на лица и от проведени избори по села (1928). Рапорти-информации от полицейските участъци (1938-1944).

Преписки на Околийското управление с общините по състоянието на службата и уреждането на административно-финансови и др. въпроси; на земеделско-стопанската комисия за обработване земите на военно-мобилизираните; списъци за подпомагане на бедни граждани (1940).

Предупредителни протоколи срещу лица, обвинени в противодържавни деяния, срещу притежатели на кръчми; досиета на заподозрени в конспиративна дейност и за правонарушение на оръжие. Преписки по паспортния контрол и издаването на задгранични паспорти, воденето на запретителните книги, дейността на военната комисия за облагане с военен данък, за експлоадирала самолетна бомба (1944), по преминаване на арестанти през етапното комендантство – с. Мездра (1943-1954). Списъци на въдворени лица, за реквизиции. Полицейски преписки по разследване на обвинения в обида и др. (1939).

Устави на дружества; досиета на кооперации и читалища със сведения за политическата принадлежност на членовете, на предприятия, собственици на кръчми и бозаджийници; списъци на управителните съвети и на членовете им; сведения за предприятия в областта. Преписки с членовете на Демократическия сговор – с. Мездра. Отчети на бранническите дружини от Враца (1932-1941).

Сведения за щатния състав на управлението и полицейските участъци (1934-1937); актове и заповеди за назначаване и уволняване на служителите (1935-1944); молби и удостоверения на кандидати за полицейското училище; досиета на секретар-бирници и кметове (1942-1944).

Дневник на заявленията за издаване на нансенови паспорти; азбучен указател за чужди дезертьори; за издадени задгранични паспорти (1939-1942).

Ведомости за заплати на служители (1903).

Опис 5, 52 а.е., 0.15 л.м., 1923-1947 г.

Разпореждания на областния полицейски инспектор, околийския управител (началник) до полицейските участъци и кметовете за наблюдение и въдворяване на неблагонадеждни лица, отклонили се от местоживеене, залавяне на забранени печатни издания, борба срещу саботажите, нелегалните въоръжени деяния в областта, забрана на митинги, политически манифестации и др., за издирване криминално проявени лица, избягали затворници, уличени в проти-

водържавни деяния и комунистическа агитация, членове на ВМОРО, политически функционери, наборници, трудовоповинничари, свидетели и разследвани от военно-полевите съдилища, чужди граждани (1923-1944).

Доклади, сведения, преписки на завеждащ полицейските участъци с околийския началник за изправяне пред съда на издирвани лица, затворници, за правонарушители на оръжие, за проучвани лица, опозиционери (1947), за демобилизиране на комунисти от войската, набиране на донаторници, по адресната регистрация в участъците; на кметовете за настроеността и обществено-политическите нагласи сред населението. Отчети за работата на трудовоповинничари (1942-1944).

Разпореждане от МВР до околийския началник за назначаване на милиционери (1944); заповеди на околийския управител за назначаване и уволняване на кметски наместници, командироване на полицаи (1934-1944). Удостоверения за благонадежност, издавани от ОФ за постъпване в милицията (1944).

Статистически сведения за състава на полицейските участъци, за производствения; списъци на полицаите в управлението (1941-1943), индустриалните предприятия, ресторанти, магазини, дружества в околията (1944).

ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО **Ф. 93К, 1 опис, 285 а.е., 3.65 л.м., 1887-1952 г.**

Окръжни, наредби, преписки с МВРНЗ, Областната дирекция и др. висшестоящи органи по дейността, реквизициите (1887), граничния и митнически контрол, издирване на дезертъори от чужди армии, безследно изчезнали, криминално проявени, нелегално преминали границата, политически заподозрени, уличени в противодържавни деяния, за комунистическа конспирация и агитация и пребиваващи в нелегалност лица, въдворяване на неблагонадеждни лица, залавяне на забранени печатни издания, връчване повиквателни на войници и на мобилизирани, мерки срещу проявите на забранените политически партии, техните дейци и печатни издания, издръжката на полицейските участъци. Централен бюлетин за издирване на вещи, добитък и лица (1903-1944). Преписки за навлизането на Червената армия и изтеглянето на немските войски (1944).

Заповеди за забрана на нелегални радиостанции, издирване и залавяне на уличени в шпионаж и чужда пропаганда лица, предотвратяване на саботажи, атентати и терористични действия, за реквизиции, събиране на старо желязо, мобилизация, евакуация при въздушни тревоги (1935-1944).

Окръжни, заповеди, шифровани телеграми на Щаба на армията, на службата за гражданска мобилизация с нареждания по военното положение и военновременните действия, шпионажа, бежанския проблем, подлежащите и освободените от мобилизация, за военните комисии (1916-1944). Сведения за готвени атентати срещу цар Фердинанд I, за задържане на бивши депутати (1916-1918).

Указания на Дирекцията на националната пропаганда; окръжни, инструкции за пропаганда на новата държавна политика след 1934 г. (1934-1943).

Доклади и сведения на околийския управител за административното, об-

ществено-политическо състояние на Оряхово и общините в околията, бюджетите, благоустройството, здравеопазването, културните прояви; за ревизии на общините с актове към тях; за стопанската дейност, обработваеми и заети обществени и частни площи, количество добиви, добитък и панаири за расов добитък, непроизводителното население, маслособойни, индустриални заведения, необходимите инструменти, суровини, машини и инвентар, щети от бедствия; за паметниците на загиналите във войните по общини, броя на кинотеатрите, чествания и тържества с програми. Проекти за борба с маларията, планове и скици за корекции на земишни граници. Преписки по събиране на суми за общински здравни фондове, настаняване на бежанци в околията, изпращане за селници в новоприсъединените земи, обществено подпомагане, пострадали от природни бедствия, по закона за държавния заем с общините, спорни общински земи (1912,1913), благоустройството и комасацията на земята. Месечни доклади на Крушовенската община. Списъци на дружества и организации, печатни издания в околията (1912-1944).

Сведения, преписки, списъци по назначаване на учители при Раховския околийски училищен окръг (1892-1893) и на енорийски свещеници в Никополския католически диоцез (1918); протоколи на учителските съвети и преписки по провиненията и наказанията на ученици от гимназията „Княз Симеон Търновски“ (1937-1944).

Протоколи на ТЗС комисии и общински скотовъдни съвети; актове, нареждания, преписки за провеждане на реквизиция в околията, реквизиционни нарушения, за разпределение на стоки, материали; на околийската комисия за таксуване на добитъка; сведения за изплащане суми по правилника за извънредната военна повинност и списъци на отпуснатите суми. Списъци на транспортни средства, индустриални машини и заведения, собственици на гори, винопроизводители (1924-1944).

Сведения и списъци на фонд „Обществено подпомагане“ за летни детски домове, трапезарии, игрища и летовища в околията (1936-1943).

Рапорти от Районния кооперативен съюз (1938-1939).

Доклади, рапорти, сведения от околийския управител до областния директор за политическите настроения на населението; от кметовете и полицейските участъци с преписки за обществено-политическия живот, прояви на бивши политически функционери, лидери и местни политически дейци, изборни събрания на кандидат-депутати, за проучване и контрол над обществените организации и сдружения, издаване разрешителни и утвърждаване на организации, задруги, събрания, ръководни органи на дружества, частните заведения и дейността им. Наредби по дейността на сдружения и организации; устави, досиета, списъци на членовете на благотворителни, културни, стопански, професионални сдружения и организации; преписки за провеждане на вечеринки, пиеси, събрания и др. (1942-1944), издаване на печатни издания, за военновременните промени в селата, санкциониране за слушане на нелегални радиостанции, издирвани лица по Закона за гражданската мобилизация, набиране работници за Германия, за дейността на културно-стопанските комитети (1921-1942).

Доклади на началника на паспортното бюро и рапорти за засилване на граничния контрол; месечни сведения и доклади за дислокация на служителите.

Донесения за заподозрени в чужда пропаганда и шпионаж лица от румънски произход, охрана на телексните линии от саботаж, залавяне на парашутисти, преминаване на вражески самолети, формиране на бойни ядра за самозащита на населението в селата, изпълнение на спогодбата с Румъния за размяна на преселници в общините (1922-1944). Полицейски протоколи, дознания, актове и наказателни заповеди, сведения за престъпления и нарушения от общ криминален и политически характер в общините и полицейските участъци; от обиски за залавяне на забранени печатни издания; от разпити на бивши полицаи, за конфискуване на незаконно оръжие (1944-1946), въдворяване на душевно болни; арестантски писма. Преписки на военно-полеви съдилища за мобилизирани от общините (1903-1944).

Устав, окръжни, членски карти, печатни издания и преписки по партийни въпроси на Демократически сговор – Оряхово; рапорти на местното бюро на сговора до Централното бюро по организационни въпроси и за изборни резултати; протоколи на партийното бюро (1921-1934); списъци на привържениците на проф. Александър Цанков. Сведения за партийния живот, окръжни, писма, списъци на „Бранник“, „Отец Паисий“ (1943).

Заповедни и запретителни книги на паспортното бюро и на управлението (1925-1952); азбучници на подадените заявления (1922-1940); паспортна книга, наредби за граничен контрол върху преминаване на български и чужди граждани (1929-1948).

Наредби, заповеди по личния състав; месечни сведения, списъци за щатния състав на управлението, в полицейските участъци и граничната паспортна служба (1934-1937); ведомости и раздавателни списъци (1902-1945); декларации, именни карти, актове и заповеди за назначаване и уволняване на служители (1935-1944). Досиета на секретар-бирници, кметове и общински служители (1936-1944); молби и удостоверения на кандидати за полицейското училище, за работа в новоприсъединените земи. Преписки и списъци за служебното оръжие и муниции, местната стража в общините, митническата служба, полицейските участъци, на завършилите полицейските и агентски курсове, на завърнали се от плен стражари (1919).

Сведения за деловодството и архива; входящи и изходящи дневници (1930-1944).

2. Областна и околийски реквизиционни КОМИСИИ

3 фонда, 3 описа, 99 а.е., 1.20 л.м., 1915-1947 г.

Създадени са през Балканските войни към Главна реквизиционна комисия при МВ. Нов Закон и Правилник за военновременната реквизиция са утвърдени с Указ № 5 от 18 март 1939 г. Органи по неговото прилагане са Главната реквизиционна комисия – София, областните и околийски комисии по места и общинските управления. Областната комисия – Враца обхваща деветте околии на окръга – Берковска, Белоградчишка, Белослатинска, Видинска, Врачанска, Кулска, Ломска, Фердинандска (Монтанска) и Оряховска. Ръководи изготвянето и изпълнението на планираните нареди от страна на околийските коми-

сии, създадени към околийските управления. Областната и околийските реквизиционни комисии осигуряват необходимите суровини, материали, добитък, сгради, превозни средства, промишлени стоки и селскостопански продукти както в мирно, така и във военно време. Закрити са през 1947 г. с Министерско постановление.

ОБЛАСТНА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – ВРАЦА **Ф. 641К, 1 опис, 27 а.е., 0.22 л.м., 1939-1947 г.**

Окръжни, наредби, телеграми от МВ и Главната реквизиционна комисия – София за работата на местните реквизиционни комисии, провеждане на реквизициите и гражданската мобилизация (1939-1947); от Дирекция „Храноизнос“ за цените по предаването и транспортирането на селскостопанските продукти (1944-1945), по прилагането на закона и изпълнението на определените наряди. Кореспонденция, седмични бюлетини за реквизирани и предадени продукти (1942-1946).

Годишни отчети за дейността на Областната и околийските комисии (1946); статистически сведения за наличните фуражни и хранителни припаси в областта и в околията, в складовете и индустриалните заведения (1940-1946).

Сведения за наетите квартири от съветски офицери на свръхсрочна служба; преписки за нанесени щети върху полските имоти от съветските войски (1946-1947).

Актове на Областната и околийските реквизиционни комисии за провеждане на ревизии, установени нарушения при снабдяване на военнослужещи и при ремонт на реквизирани машини (1941-1946). Преписки по обжалване на реквизиционни оценки от Областната комисия и граждани (1940-1941).

ОКОЛИЙСКА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – БЯЛА СЛАТИНА **Ф. 139К, 1 опис, 62 а.е., 0.86 л.м., 1933-1944 г.**

ОКОЛИЙСКА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – ВРАЦА **Ф. 642К, 1 опис, 10 а.е., 0.12 л.м., 1915-1947 г.**

Закон и Правилник за реквизиция; наредби и окръжни на Главната дирекция на реквизициите и преписки по изпълнението им Ф. 139К (1939-1943).

Протоколна книга от заседания Ф. 642К (1915-1916).

Мобилизационни планове, списъци и сведения за реквизиция с данни за брой домакинства, засети декари, добитък, произведения и налични количества стоки и материали, селскостопанска продукция, подлежащи на реквизиране; сведения за капацитета на мелниците Ф. 139К (1939-1944).

Годишни отчети по дейността Ф. 642К (1939-1947), Ф. 139К (1939-1944); статистически сведения и списъци за наличните превозни средства в околията Ф. 139К (1933-1936).

Преписки и списъци на военновременни комисии Ф. 139К (1942-1944) по личния им състав Ф. 642К (1942-1947), за изпълнение на нарядите и реквизици-

ите Ф. 642К (1940-1943), Ф. 139К(1943-1944). Досие на извиканите на военно обучение за завеждане на складове Ф. 139К (1942-1944).

Дознания и актове, съставени от комисията за укриване на храни Ф. 642К (1942).

3. Градски общински управления

4 фонда, 12 описа, 663 а.е., 11.45 л.м., 1878-1948 г.

Създадени от Временното руско управление, според „Привременните правила за общинско, градско и селско управление“. (ДВ, бр. 14, 18 авг. 1879 г.). Сформирани като изборни органи с общински съвети. Функциите на общинските съвети и градските общински управления са определени със Закон за градските общини от 1886 г. (ДВ, бр. 69, 19 юли 1886 г.). Начело стои кмет и помощник-кметове, избирани от съвета. От 1934 г. е въведено т.нар. постоянно присъствие. Кметовете са назначени от МВРНЗ, а общинският съвет става спомагателен и съветателен орган. (ДВ, бр. 42 и бр. 114, 1934 г., бр. 11 и 271 от 1937 г.). Той провежда общинските сесии и заседания. Определя устройството и организацията на общинските структури, административния обхват на общината, благоустройството и хигиенизирането, икономическото и стопанско развитие, бюджетната и данъчната политика, регулирането на градската търговия, просветното и културно развитие, общественото подпомагане и благотворителност, разрешава и проблеми на жителите. Ръководят общинските комисии по Закона за трудово-поземлената собственост от 1921 г., за скотовъдните фондове, епизоотичната комисия от 1922 г. Закрити през 1948 г. съгласно Закона за народните съвети (ДВ бр. 47, 27 февр. 1948 г.)

ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 167К, 2 описа, 225 а.е., 3.05 л.м., 1893-1944 г.

Първата Временна управа на Бяла Слатина е избрана в хода на Освободителната война през октомври 1877 г. През 1880 г. става околийски център, което дава тласък за развитието на общината като градска. Обявена е за град през 1914 г.

Опис 1, 212 а.е., 3.00 л.м., 1893-1943 г.

Окръжни и преписки за свикване конференции по общественото осигуряване, за разместване на кметове (1943).

Протоколни книги на общинския съвет (1893-1943) с решения по административно-финасовото и данъчно управление на общината, благоустройството, хигиенизирането, водоснабдяването, електрифицирането, приемане на регулационен план (1897), прокарване на улична мрежа, общински строежи, обявяване на Бяла Слатина за град (1905-1914), приемане бюджетите, определяне данъчната политика, прокарване на шосета, поддържане транспортни връзки със селата от общината, построяване на жп линията Червен бряг-Оряхово през Бяла Слатина, подобряване санитарното положение в общината, събиране на местните данъци и такси, откриване на енории и строеж на църкви, подпомагане стопанското и икономическо разви-

тие, откриване пазар за добитък, строеж на училища, просветно и културно развитие, честване на официални празници, разрешаване проблемите на бежанци, бездомници, бедни и малоимотни жители, назначаване общински длъжностни лица, откриване на пожарна служба, регулация на търговията и градските пазари.

Протоколни книги на училищното настоятелство (1915-1939), на скотовъдната комисия при общината (1923-1933), на хигиеничния съвет (1917-1921), на епизоотичната комисия (1932), на комисията по трудово-поземлената собственост (1921-1922), на комисията по настаняване на бежанци (1927-1929). Арбитражни протоколи и преписки за оценка на земеделските загуби (1921-1922).

Заповедни книги на общината (1893-1942), на скотовъдната комисия (1925-1933).

Петгодишен благоустройствен план за строителство по стопански начин; сведения и списъци за дейностите по трудовата повинност (1933-1935).

Бюджети и главни отчети за приходите и разходите на общината (1910-1939), на училищното настоятелство (1912-1934), актове от ревизии (1912).

Тръжни преписки за общински строежи и училища в града, уличната регулация, за продажби на общински парцели, дворни места, даване под наем на общински и училищни имоти, общински доставки, събиране на общински данъци и такси (1909-1933).

Преписки по електрифициране (1929-1938), избиране на турско училищно настоятелство (1931), данъчно облагане, пазарните цени на добитъка и стоките, изселване и приселване, облагане с данък наследство, вписване на безработни в общинските регистри за помощи, раздаване дворни места на бежанците от Западните покрайнини, за избирателите в общината (1940), реквизиране на храни и домашни животни, официални празници и чествания, издръжка на войнишките семейства, за нарушения на закона за опазване земеделското производство и раздаване на хлебни купони, за връчване на съдебни призовки, подпомагане на инвалиди, раздаване семена за посев, приложение Закона за обществено осигуряване, издигане възпоменателни паметници (1941).

Книги: за вписване на отчуждени и заложен имоти в БЗКБ (1906-1921), инвентарни, за кредитите на общината, за вписване на бедните граждани и др. Раздавателни списъци и ведомости за заплати на служителите (1914-1926); финансово-счетоводни преписки по разходите на общинския бюджет (1912-1942).

Опис 2, 13 а.е., 0.05 л.м., 1908-1944 г.

Протоколна книга на фондовите земи (1940); протоколи и преписки за строеж на училище (1908).

Бюджети и главни отчети на управлението (1914-1944), на училищното настоятелство (1914-1931).

Преписки по строежа на паметника на загиналите във войните (1944).

ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА

Ф. 28К, 5 описа, 192 а.е., 4.78 л.м., 1878-1948 г.

Основата на градското управление е положена след Освобождението на града на 28 окт. 1877 г. от руските войски. На 28 ноем. 1877 г. градските първенци сформират 12-членно „Привременно гражданско управление на Враца“. От него са образувани три съвета – градски, окръжен и съдебен, които стават основа за развитие на институциите на местното самоуправление.

Опис 1, 155 а.е., 3.65 л.м., 1878-1944 г.

Протоколни книги (1878-1943) с решения по приемане и разпределение на общинския бюджет, определяне на данъчната политика, местните данъци и такси, управлението и контрола на финансовата дейност, планирането, благоустройството, хигиенизирането на града, подобряване санитарното положение, борба с епидемиите (1898-1943), назначаване на градски инженери, лекари, акушерки и др. общински персонал, отчуждаване и замяна на места, устройване на градските площи, паркове, градската градина, улична регулация, канализация, водоснабдяване, електрификация (1920-1935), разширение на градския водопровод (1934), по общински строежи и ремонти, покупко-продажби на общински парцели и имоти, общински доставки, строеж и издръжка на училищата, признаване на бездомници (1924-1930), по стопански въпроси, напояване, решаване военновременните проблеми, настаняване на бежанци, откриване на лазарети, установяване на гарнизон в града (1891), преодоляване последиците от стихийни бедствия, пожари и разрушения от бомбардировки (1923-1944), честване на Христо Ботев и неговата чета, исторически дати и събития, официални празници, почетни, заслужили врачани и благодетели на града, отпускане помощи за благотворителни мероприятия, даване парцели за строеж на благотворителни и спортни учреждения и заведения, подпомагане на нуждаещи се граждани, за строеж на общинска кланица, винарска изба, откриване на Бубарска станция (1896), за залесяване и охрана на общинските гори, развитие на стопанството и икономическите условия, насърчаване на железарството, копринарството, лозарството и предприемачеството, строежа на индустриални заведения, регулиране на търговията в града, категоризиране на обществените заведения, провеждане на традиционен панаир, борба с бедността и бездомничеството.

Протоколни книги с решенията на Врачанската комисия по ТЗС, на училищното настоятелство (1878-1941), на Згориградското общинско управление, на комисията по ТПС (1921-1934).

Окръжни, наредби на Главната реквизиционна комисия; протоколи, списъци, телеграми, отчети и преписки с областната, околийска и общинските реквизиционни комисии за наличните стоки и храни (1916-1942).

Отчети на училищните настоятелства във Враца и съставните села на общината (1927-1928).

Заповедни книги на Врачанската и Згориградската общини (1916-1934). Заповеди, разпореждания, постановления и преписки на кмета и общината по административни, (1900-1944), данъчни, финансови въпроси с данни за общински-

те приходи и разходи, постъпленията от общинските наеми, такси, за сключване заеми от БЗКБ и БНБ, за издръжката на училища, поддържането на обществени сгради, водопровода, опазване полските имоти, земеделските произведения, застраховки срещу градушки, застрахователните и взаимоспомагателните каси (1929-1941), измерване на произведените вина, за чествания на официални и градски празници и др.

Списъци на безработните и осигурени работници от Враца и селата към нея, на фабричните работници (1941).

Преписки, заявления и удостоверения, издадени от ТЗС; от общината за отпускане помощи на крайно бедни и нуждаещи се жители, по издаване удостоверения за бедност, лечение по бедност, безработица, освобождаване от училищни такси, материално състояние, за правотъргуване (1936-1943).

Сведения, списъци и преписки на общината с агрономството и гражданите по селскостопански въпроси, за обработваемите площи, средните добиви, подобряване скотовъдството, броя на добитъка, състоянието на лозарството, бубохраненето, опазването на полските имоти, горовладелците, нормиране продуктите от първа необходимост (1928-1939).

Ведомости за заплати на служителите (1908-1943); преписки за отпускане на пенсии (1919-1934). Тръжни обявления и разрешителни за търсене на рудни изкопаеми; искания за оценка на имоти; съдебни искове (1937).

Заповеди, протоколи и преписки по личния състав на управлението и на общинските служби (1919-1927).

Исторически сведения за Враца и съставните села от общината (1928).

Табло със снимките на членовете на Врачанския окръжен съвет (1908-1911).

Опис 2, 6 а.е., 0.12 л.м., 1908-1943 г.

Протоколни книги на общинския съвет с решения по административното, финансово, стопанско, културно-просветно и благоустройствено развитие на града (1908-1943), на изпълнителната комисия по реквизицията (1940-1943).

Опис 3, 6 а.е., 0.03 л.м., 1939-1948 г.

Преписки на общината с МВ за издигане възпоменателни плочи на загиналите във войните от селата на Врачанската община – Нефела, Медковец, Згориград, Бистрец, Кулата, Лютаджик; списъци на загиналите и на местата за поставяне на плочите (1939-1948).

Опис 4, 19 а.е., 0.92 л.м., 1929-1944 г.

Емлячни регистри на Враца и селата Бистрец, Веслец, Зли дол, Елисейна, Косталево, Крапец, Кулата, Лютаджик, Нефела, Очин дол, Струпец (1929-1944).

Опис 5, 6 а.е., 0.05 л.м., 1935-1944 г.

Окръжни, заповеди по военната отчетност (1935-1944).

Сведения, списъци и преписки за запасните чиновци от общината и военнос-

лужещите с данни за политическата им принадлежност, връчване мобилизационни назначения, запасяване населението и добитъка с храни по време на война (1935-1944).

ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – КНЕЖА

Ф. 171К, 4 описа, 195 а.е., 2.70 л.м., 1886-1944 г.

Обявена за град с ПМС №10 от 23 ноем. 1943 г. Общински център на богат земеделски район. На административно подчинение е към Оряховска околия и Врачанска област до 1959 г., когато започва поетапно откъсване на селата от общината по левия бряг на р. Искър и преминаването им към Плевенски окръг. През 2001 г. след референдум и Кнежа преминава на административно подчинение към Плевен.

Опис 1, 156 а.е., 2.40 л.м., 1886-1944 г.

Протоколни книги на общинския съвет (1900-1944), на училищното настоятелство (1910), на комитета за подпомагане на войнишките семейства (1915-1919), на комитета за стопански грижи и обществена предвидливост (1917), на комисията по ТПС (1923-1924), на скотовъдната комисия (1922-1941). Заповедни книги (1900-1943).

Преписки за строеж на училища (1927-1929), мостове (1913), прехвърляне на общинска земя на с. Бърдарски геран, отчуждаване дворни места (1913).

Ведомости за възнагражденията (1920-1944), списъци на служителите и на временните повинничари (1886-1918).

Опис 2, 18 а.е., 0.15 л.м., 1934-1942 г.

Поверителни преписки на общината за провеждане на търгове и др. (1934-1942).

Опис 3, 6 а.е., 0.05 л.м., 1920-1944 г.

Заповедни книги (1920-1944).

Опис 4, 15 а.е., 0.10 л.м., 1924-1944 г.

Писмо от МВРНЗ за политическите прояви на студенти от Кнежа (1943) и сведения за отделни лица, бранници (1944), чужди поданици, заловени парашутисти (1944).

Заповеди за реда в питейните заведения (1944).

Сведения за търговските предприятия (1944); статистически сведения за преселване и изселване (1944).

Преписки по отпускане общинска мера за семеипроизводна станция (1924-1943), изработване нивелачна мрежа, комасация (1936-1942), отпускане помощи на съветските войски (1944), за дейността на детските трапезарии (1942).

ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО**Ф. 119К, 1 опис, 51 а.е., 0.92 л.м., 1880-1943 г.**

Според Привременните правила за гражданското устройство на новоосвободените селища, Оряхово е определено за губернский център. Като такъв функционира до освобождението на Видин, след което става окръжие до 1900 г. (ДВ, бр. 4 от 18 авг. 1879 г.). Градският съвет е сформирани през 1878 г.

Протоколни книги (1880-1943) с решения за приемане на общинските и училищните бюджети, издигане паметник на румънските войници, загинали за Освобождението на града (1882), честване на опълченците, градоустройствения план на града (1882), направа на шосе до пристанището (1882), строежи на училища и обществени сгради, болница (1882-1885), за хигиенизиране и благоустройство, канализация, направа на градските улици, водоснабдяване (1882-1905), електрификация (1907-1908), санитарен контрол върху добитъка (1899), събиране помощи за храм-паметника „Св. Александър Невски“ в София (1882), пристанищни такси, наемане на учители, откриване на чуждестранни параходни агенции (1882), събиране помощи за фронта (1885), отпразнуване общонародни празници, честване на бележити дати и личности, организиране на градски духов оркестър (1891), определяне общински наеми и такси, разквартироване на 36-ти пехотен козлодуйски полк в града, строеж на църквата „Успение Богородично“ (1904), създаване на ловен парк, искане за откриване на пълна гимназия (1908), обявяване заслугите на видни граждани (1908).

Доклади на общината за състоянието на службите към градския съвет (1932), регулацията, благоустройството, водоснабдяването, борбата със свлачищата, обществените сгради, земеделското производство, санитарното състояние, градската клиника; сведения за недвижимите имоти на жителите (1939).

Окръжни и преписки с МВРНЗ за подпомагане пострадалите от войните (1941); с Главна дирекция за настаняване на бежанци; протоколи за оземляване на бежанци (1931-1933); решения на комисията по прехраната и продоволствието за подпомагане на нуждаещи се (1920).

Общински обявления, покани, преписки за отбелязване бележити дати и празници, за отпразнуване Освобождението на града, честване паметта на Христо Ботев (1934); телеграма до Иван Вазов по повод 70-годишнината му; протокол и обявление на комитета по отпразнуване 50-годишнината от учредяване на Българската екзархия (1920).

Протоколи, обявления, договори и тръжни преписки по отдаване училищни и общински имоти на наематели (1932-1939).

Преписки с околийското полицейско управление за издирване на заподозрени и нелегални лица, нарушители на обществения ред, криминално проявени, за предотвратяване саботажни и конспиративни акции, изземване незаконни пазиви (1942).

Заповеди на околийското акцизно агентство за регистрация на развлекателните заведения; преписки с МТПТ по търговски въпроси, за снабдяване с инвентар (1934-1942).

Седмични бюлетини на Русенската търговско-индустриална камара за оп-

ределяне на пазарни цени; преписки с Окръжното и градското данъчни управления относно събирането на данъци; списъци на индустриалците с право за членство в камарата (1934).

Протоколи, заявления и преписки за нанесени вреди и загуби от природни бедствия; нареждания на арбитражните комисии за обезщетения (1925).

Протоколна книга на гимнастическо дружество „Козлодуйски юнак“ – Оряхово (1907-1911).

Удостоверения за семейно и имотно състояние на жителите, оземляване, признаване за бедност и подпомагане, гражданско състояние; декларации за наследници (1920-1934).

4. Селски общински управления

55 фонда, 63 описа, 3206 а.е., 36.56 л.м., 1884-1956 г.

Началото им е поставено от Временното руско управление след Освобождението, съгласно „Привременните правила за общинското, градско и селско управление“ (ДВ, бр. 14, 18 авг. 1879 г.). Функционират като изборни органи с общински съвет, който излъчва кмет и помощник-кметове. Ръководят административно-финансовото, културно-просветното и стопанско развитие на селските общини. През 1934 г., с Наредба-закон за селските общини (ДВ, бр. 100, 3 авг. 1934 г.) е въведено изискване за минимален брой жители за една община от 5000 души. За общини с над 10 хил. жители са предвидени помощник-кмет и кметски наместници в съставните села. Кметът има правомощия като върховен представител на централната власт в общината, общински съдия, нотариус и началник на общинската полиция. Той е и представител на интересите на общината пред висшестоящите власти. За длъжността му е въведен ценз за образование и възраст. Назначен е по предложение на областния управител. Общинските съвети включват членове по право – шефовете на всички общински организации и учреждения и изборни членове с 5 годишен мандат. Провеждат мероприятия по благоустройство, просвета, здравеопазване, хигиенизиране, водоснабдяване, пожароопазване, стопанско и културно развитие, отчетност и контрол. Функционират до политическото и идеологическо преустройство на държавното и местното самоуправление през 1944 г. Закрити са съгласно Конституцията от 1947 г. и Закона за народните съвети. (ДВ бр. 47, 27 февр. 1948 г.).

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БАНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 225К, 1 опис, 129 а.е., 1.70 л.м., 1922-1945 г.

Включва и документи за селата Оходен, Мало Пещене и Мраморен, Врачанско.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 208К, 1 опис, 155 а.е., 3.05 л.м., 1890-1950 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 197К, 3 описа, 128 а.е., 1.65 л.м., 1900-1945 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БУКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО
Ф. 272К, 1 опис, 39 а.е., 0.45 л.м., 1900-1942 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БУКЪОВЦИ(МИЗИЯ), ВРАЧАНСКО

Ф. 228К, 1 опис, 58 а.е., 0.90 л.м., 1908-1946 г.

Включва и документи за село Войводово, Врачанско.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 699К, 1 опис, 9 а.е., 0.15 л.м., 1900-1938 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БЪРДАРСКИ ГЕРАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 652К, 1 опис, 67 а.е., 0.60 л.м., 1893-1944 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БЪРЗИНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 515К, 1 опис, 3 а.е., 0.08 л.м., 1933-1944 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. БЪРКАЧЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 555К, 1 опис, 61 а.е., 0.40 л.м., 1895-1945 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ВРАНЯК, ВРАЧАНСКО

Ф. 566К, 1 опис, 87 а.е., 1.10 л.м., 1901-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ВЪРБЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 561К, 1 опис, 12 а.е., 0.05 л.м., 1906-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГАБАРЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 581К, 1 опис, 53 а.е., 0.33 л.м., 1929-1948 г.

Включва и документи за село Върбица, Врачанско.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 573К, 2 описа, 197 а.е., 2.01 л.м., 1884-1943 г.

Включва и документи за селата Осен, Баурене и Криводол, Врачанско.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГАЛИЧЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 233К, 2 описа, 62 а.е., 1.13 л.м., 1897-1945 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГАЛОВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 459К, 1 опис, 25 а.е., 0.40 л.м., 1921-1943 г.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 500К, 1 опис, 70 а.е., 1.25 л.м., 1910-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ГОРНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 269К, 1 опис, 112 а.е., 1.00 л.м., 1910-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 289К, 1 опис, 20 а.е., 0.46 л.м., 1921-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ДЖУРИЛОВО (НИВЯНИН),
ВРАЧАНСКО**

Ф. 234К, 1 опис, 26 а.е., 0.60 л.м., 1937-1943 г.

Ф. 651К, 1 опис, 15 а.е., 0.20 л.м., 1890-1948 г.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ДОЛНА ГНОЕНИЦА(МИ-
ХАЙЛОВО), ВРАЧАНСКО**

Ф. 614К, 1 опис, 11 а.е., 0.36 л.м., 1943-1944 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 562К, 1 опис, 195 а.е., 1.40 л.м., 1909-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 568К, 1 опис, 55 а.е., 1.25 л.м., 1921-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КАРАШ, ВРАЧАНСКО

Ф. 691К, 1 опис, 19 а.е., 0.10 л.м., 1895-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 195К, 1 опис, 49 а.е., 0.58 л.м., 1904-1946 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КОМАРЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 264К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО

Ф. 456К, 2 опис, 36 а.е., 0.50 л.м., 1928-1943 г.

СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО

Ф. 454К, 1 опис, 133 а.е., 1.30 л.м., 1902-1951 г.

Включва и документи за селата Голямо Бабино, Галатин, Криводолска махала, Уровене, Врачанско.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КРУШОВИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 511К, 1 опис, 27 а.е., 0.35 л.м., 1901-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. КУНИНО, ВРАЧАНСКО
Ф. 521К, 1 опис, 43 а.е., 0.40 л.м., 1900-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЛАЗАРОВО, ВРАЧАНСКО
Ф. 649К, 1 опис, 5 а.е., 0.07 л.м., 1921-1927 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЛЕСКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО
Ф. 457К, 1 опис, 17 а.е., 0.34 л.м., 1903-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЛЕСУРА, ВРАЧАНСКО
Ф. 449К, 2 опис, 31 а.е., 0.30 л.м., 1932-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЛИЛЯЧЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 455К, 1 опис, 8 а.е., 0.08 л.м., 1897-1934 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЛИПНИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 639К, 1 опис, 42 а.е., 1.05 л.м., 1908-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. МАЛОРАД, ВРАЧАНСКО
Ф. 249К, 1 опис, 72 а.е., 1.60 л.м., 1918-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО
Ф. 183К, 1 опис, 89 а.е., 0.72 л.м., 1898-1946 г.**

Включва и документи за селата Дърманци, Ребърково, Лютиброд, Боденец и Крета, Врачанско.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. МОРАВИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 518К, 1 опис, 10 а.е., 0.06 л.м., 1910-1937 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ОСЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 522К, 1 опис, 52 а.е., 1.05 л.м., 1925-1940 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО
Ф. 230К, 1 опис, 136 а.е., 2.10 л.м., 1893-1944 г.**

Включва и документи за селата Галово, Горни и Долни Вадин, Врачанско.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ПОПИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 551К, 1 опис, 69 а.е., 0.60 л.м., 1897-1948 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. РАКЕВО, ВРАЧАНСКО
Ф. 453К, 1 опис, 159 а.е., 0.85 л.м., 1911-1950 г.**

Включва и документи за селата Баурене и Добруша, Врачанско.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. РОГОЗЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 446К, 1 опис, 139 а.е., 1.35 л.м., 1897-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. РОМАН, ВРАЧАНСКО
Ф. 514К, 1 опис, 21 а.е., 0.22 л.м., 1908-1945 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО
Ф. 450К, 1 опис, 22 а.е., 0.40 л.м., 1904-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ТИПЧЕНИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 627К, 1 опис, 50 а.е., 0.60 л.м., 1897-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ТЛАЧЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 653К, 1 опис, 31 а.е., 0.35 л.м., 1901-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ТРИ КЛАДЕНЦИ, ВРАЧАНСКО
Ф. 355К, 1 опис, 13 а.е., 0.12 л.м., 1920-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО
Ф. 226К, 1 опис, 70 а.е., 0.75 л.м., 1898-1943 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО
Ф. 353К, 1 опис, 90 а.е., 0.85 л.м., 1906-1944 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ФУРЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 279К, 1 опис, 16 а.е., 0.15 л.м., 1926-1956 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ХАЙРЕДИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 625К, 2 опис, 8 а.е., 0.10 л.м., 1903-1947 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ХУБАВЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 690К, 1 опис, 3 а.е., 0.03 л.м., 1932-1933 г.**

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЦАРЕВЕЦ, ВРАЧАНСКО
Ф. 452К, 2 описа, 143 а.е., 1.23 л.м., 1905-1947 г.**

Включва и документи за с. Старо село, Врачанско.

**СЕЛСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – с. ЧИРЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 300К, 1 опис, 11 а.е., 0.34 л.м., 1933-1944 г.**

Окръжни, наредби, заповеди на МВРНЗ, Областното и околийските управления по дейността. Нареджания от МВ за провеждане на мобилизация, по военновременния щат и отчет на общината с мобилизационни списъци на населението, добитък, транспортни средства, фураж, по противовъздушната защита и др. Ф. 197К, Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 581К, Ф. 233К, Ф. 573К, Ф. 614К, Ф. 562К, Ф. 456К, Ф. 639К, Ф. 83К, Ф. 230К (1939-1944).

Нареджания от Главната и околийската реквизиционни комисии, преписки и списъци за реквизирани храни, фуражи, добитък Ф. 197К, Ф. 208К, Ф. 225К, Ф. 566К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 562К, Ф. 456К, Ф.521К, Ф. 457К, Ф. 639К (1939-1944).

Заповеди и наредби на Областното акцизно управление, МТПТ, околийското комисарство, Дирекцията на труда, Дирекция „Храноизнос“ за определяне на държавните акцизи и такси и по облагане на населението, определяне продажни и изкупни цени, разпределение на наряди, регулацията на труда, изкупуване на зърнени храни Ф.197К, Ф.208К, Ф.272К, Ф. 228К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 614К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 691К, Ф. 456К, Ф. 457К, Ф. 83К (1900-1944).

Наредби и обявления на МЗДИ за изграждане на земеделски задруги Ф. 272К, Ф. 573К, Ф. 456К (1935); от Инспекцията по труда за регламентиране и защита на работническия труд Ф. 272К; от Околийското инженерство по строителните разпоредби Ф. 272К (1936-1944).

Протоколни книги от заседания на общинските съвети с решения за приемане на общински и училищни бюджети, благоустрояване, регулация, водоснабдяване и хигиенизиране на селищата, обединяване и сливане на общини, обществени строежи, определяне и събиране на местните данъци и такси, чествания на местни и общонационални празници, отпускане помощи за бедни и подпомагане на нуждаещи се, отчуждаване на имоти за обществени нужди, отпускане общински парцели на дружества и организации, здравеопазването на населението, стопанското развитие и др. Ф. 197К (1891-1946), Ф. 225К (1909-1944), Ф. 208К (1893-1948), Ф. 228К (1908-1948), Ф. 652К (1903-1942), Ф. 515К (1933), Ф. 555К (1897-1942), Ф. 566К (1901-1941), Ф. 561К (1906-1934), Ф. 234К (1890-1948), Ф. 289К (1921-1943), Ф. 581К (1938-1948), Ф. 233К (1897-1946), Ф. 289К (1921-1943), Ф. 573К (1906-1928), Ф. 459К (1921-1933), Ф. 500К (1910-1942), Ф. 269К (1910-1941), Ф. 562К (1922-1943), Ф. 568К (1922-1931), Ф. 691К (1897-1942), Ф. 195К (1904-1943), Ф. 456К (1928-1943), Ф. 454К(1903-1945), Ф. 511К (1901-1943), Ф. 521К (1900-1941), Ф. 649К (1921-1927), Ф. 457К (1903-1943), Ф. 449К (1937-1941), Ф. 455К (1897-1933), Ф. 639К (1908-1945), Ф. 249К (1918-1942), Ф. 83К (1903-1942), Ф. 518К (1915-1930), Ф. 230К (1896-1941), Ф. 551К (1897-1948), Ф. 453К (1911-1945), Ф. 446К (1907-1945), Ф. 514К (1908-1944), Ф. 450К (1904-1941), Ф. 699К (1900-1932).

Протоколни книги от събрания на училищните настоятелства Ф. 208К (1927-1933), Ф. 652К (1927-1939), Ф. 289К (1930-1937), Ф. 573К (1906-1925), Ф. 195К (1907-1910), Ф. 249К (1922-1923).

Протоколни книги, разпореждания, заповеди и преписки на ТПС и ТЗС комисии за оземление на безимотни и малоимотни, разграничение на мери, отдаване под наем фондови земи, комасиране, жалби на жителите Ф. 225К (1922-1943), Ф. 208К (1933-1942), Ф. 197К (1921-1944), Ф. 228К (1922-1923), Ф. 652К (1893-1923), Ф. 566К (1943), Ф. 289К (1935-1944), Ф. 573К (1921-1934), Ф. 459К (1933-1938), Ф. 269К (1922-1943), Ф. 614К (1921-1923), Ф. 454К (1923-1951), Ф. 511К (1923-1928), Ф. 518К (1923-1927); на скотовъдната комисия Ф. 197К (1922-1939), Ф. 225К (1934-1942), Ф. 208К (1926-1935), Ф. 228К (1920-1940), Ф. 652К (1925-1948), Ф. 289К (1932-1938), Ф. 573К (1922-1930), Ф. 562К (1922-1940); на земеделско-стопанската задруга Ф. 652К (1937-1946), Ф. 195К (1927-1946), Ф. 454К (1923-1934), Ф. 449К, Ф. 249К (1923-1929), Ф. 83К (1930-1931), Ф. 230К (1929-1937), Ф. 453К (1926-1938); на общинската реквизиционна комисия Ф. 652К, Ф. 514К; на комисии за оценки на загуби и щети от природни бедствия Ф. 225К, Ф. 555К, Ф. 230К; за временната трудова повинност Ф. 225К, Ф. 515К, Ф. 272К, Ф. 566К, 568К; на дружеството по застраховка на добитък Ф. 208К (1941-1944); на общинската земеделска комисия Ф. 208К (1941-1944); на мобилизационната комисия Ф. 197К (1940-1944), Ф. 234К (1940-1944), Ф. 454К (1940-1945); на епизоотическата комисия Ф. 289К (1929-1941), Ф. 264К (1943), Ф. 454К (1932-1936); на комисарство по продоволствието Ф. 454К (1936-1944), Ф. 83К (1944-1947); на комисията за настаняване на бежанците Ф. 230К (1934-1940).

Заповедни книги Ф. 197К (1900-1947), Ф. 208К (1902-1950), Ф. 225К (1919-1941), Ф. 228К (1914-1946), Ф. 652К (1899-1943), Ф. 555К (1895-1945), Ф. 566К (1914-1943), Ф. 561К (1931-1933), Ф. 234К (1913-1916), Ф. 289К (1934-1946), Ф. 581К (1935-1945), Ф. 233К (1914-1945), Ф. 573К (1892-1934), Ф. 500К (1910-1943), Ф. 269К (1922-1943), Ф. 562К (1934-1940), Ф. 568К (1921-1938), Ф. 691К (1895-1914), Ф. 195К (1908-1944), Ф. 456К (1933-1942), Ф. 454К (1902-1944), Ф. 511К (1930-1943), Ф. 521К (1912-1943), Ф. 449К (1926-1946), Ф. 455К (1915-1934), Ф. 639К (1922-1944), Ф. 249К (1934-1936), Ф. 83К (1898-1945), Ф. 518К (1910-1931), Ф. 230К (1893-1943), Ф. 551К (1897-1944), Ф. 453К (1911-1950), Ф. 446К (1897-1944), Ф. 514К (1910-1944), Ф. 699К (1923-1938). Заповеди за назначаване на комисии Ф. 208К, Ф. 228К; повиквателни заповеди за наборници Ф. 208К, Ф. 456К, Ф. 230К (1932-1943); наказателни заповеди и постановления на управлението, актове за извършени злоупотреби, глоби за нарушения, за непосещаване на училище Ф. 197К, Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 456К, Ф. 230К (1914-1944).

Разпореждания, преписки с МВРНЗ – Дирекция на полицията, Областното и околийското управление по поддържане вътрешния ред и законност, за проучване политическите настроения на населението и благонадежност на лица, за наблюдение на дружества и организации, на бивши партийни функционери, за издирване на заподозрени лица, изземване на забранени печатни издания, изграждане бойни ядра за спешни действия. Предупредителни полицейски протоколи, преписки с полицейския участък, постановления за престъпни деяния от общ характер Ф. 197К, Ф. 208К, Ф. 228К, Ф. 233К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 269К, Ф. 568К, Ф. 449К, Ф. 230К, Ф. 446К (1921-1944).

Благоустройствени планове Ф. 225К, Ф. 269К, Ф. 691К, Ф. 639К (1933-1943).

Доклади за стопанското и просветното развитие на населението, обществено-политическите настроения Ф. 233К (1934-1943), Ф. 691К (1936); сведения за извършените дейности по програмата за временна заетост Ф. 225К (1938). Отчет за реквизицията Ф. 197К (1942).

Окръжни, указания, преписки с висшестоящи организации, с частни и служебни лица по провеждане на общински търгове Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 555К, Ф. 561К, Ф. 581К, Ф. 573К, Ф. 459К, Ф. 500К, Ф. 269К, Ф. 614К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 230К по благоустройството, електрификацията, регулацията, комасацията, хигиенизирането, за поправка на пътища, водоснабдяване Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 562К, Ф. 521К, Ф. 522К, Ф. 230К, по провеждане на избори, избирателни списъци Ф. 225К, Ф. 228К, Ф. 272К, Ф. 289К, Ф. 573К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 449К, Ф. 83К, по облагане и издължаване на данъците Ф. 208К, Ф. 566К, Ф. 289К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 449К, Ф. 522К, по разграничаване на общински мери Ф. 225К (1932-1936), Ф. 573К (1914-1915), Ф. 562К (1911), за откриване на общински кариери, фурни, дюкяни, стопански предприятия Ф. 225К, по постройка на училища и обществени сгради Ф. 225К, Ф. 197К, Ф. 459К, Ф. 691К, Ф. 518К, Ф. 230К, по одворяване на жителите Ф. 197К (1943), оземляване Ф. 272К, Ф. 573К, Ф. 500К, по здравеопазването на населението Ф. 272К, Ф. 449К, Ф. 522К, по обезщетение на пострадали от природни бедствия Ф. 225К, Ф. 208К, по разработването на училищни мери Ф. 225К, провеждане на временната трудова повинност Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 456К, изпълнение и спазване на агрономическите и лесовъдните мероприятия, залесяване и опазване на горите Ф. 272К, Ф. 208К, Ф. 225К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 568К, Ф. 521К, Ф. 639К, подпомагане и награждаване пострадалите от войните, със списъци на инвалиди, създаване на дружества на бойците от фронта, за издръжка на войнишки семейства, на отпуснатите им помощи, за връчване на уволнителни билети Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 573К, Ф. 459К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 639К, по задължително държавно застраховане, с описи на застрахованите стопани Ф. 225К, Ф. 573К, Ф. 568К, Ф. 522К, даване позволителни за строежи на жителите Ф. 225К, за изселване и приселване Ф. 197К, Ф. 208К, по регистрация на занаятчийските работилници и сдружения, издаване на разрешителни за правоспособност Ф. 225К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 639К, за настаняване и оземляване на бежанци Ф. 197К (1921-1929), Ф. 208К (1930), Ф. 573К, спазване ветеринарните изисквания Ф. 208К, за издаване на осигурителни книжки, набиране на работници Ф. 225К (1942-1943), по снабдяване с облекло на служителите Ф. 197К, по чествания и официални празници Ф. 272К, Ф. 573К, относно учебно-възпитателната работа, състоянието на училищата; детски домове и трапезарии Ф. 522К, Ф. 566К, Ф. 573К, Ф. 459К, Ф. 500К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 691К, Ф. 456К, Ф. 639К, опазване на земеделските култури и изхранване на населението Ф. 566К, Ф. 459К, състоянието и издръжката на манастирите и енорийските църкви Ф. 500К (1940-1943).

Бюджети и главни отчети по приходите и разходите на общините Ф. 197К (1921-1944), Ф. 272К (1914-1931), Ф. 652К (1925-1944), Ф. 555К (1940-1942), Ф. 566К (1920-1943), Ф. 234К (1933-1934), Ф. 581К (1931-1943), Ф. 573К (1930-1934), Ф. 459К (1943), Ф. 269К (1911-1943), Ф. 614К (1944), Ф. 562К (1909-1943), Ф. 568К (1943), Ф. 454К (1920-1944), Ф. 449К (1935-1941), Ф. 639К (1941-1942), Ф. 522К (1925-1936), Ф. 453К (1927-1943).

Бюджети, отчети, финансови преписки на училищни настоятелства и скотовъдни комисии Ф. 197К (1926-1934), Ф. 581К (1932-1933), Ф. 573К (1924-1935), Ф. 562К (1912-1930), Ф. 691К (1932-1933), Ф. 454К (1931-1935), Ф. 449К (1937-1938), Ф. 455К (1929-1930), Ф. 83К (1936-1943), Ф. 522К (1925-1936), Ф. 453К (1928-1932), Ф. 446К (1920-1943). Ревизионни актове Ф. 581К (1936-1944), Ф. 573К (1929-1932), Ф. 269К (1927-1940), Ф. 562К (1928), Ф. 568К (1928), Ф. 454К (1921), Ф. 522К (1925-1929), Ф. 453К (1927-1932), Ф. 446К (1923-1928).

Статистически сведения, таблици от преброяване на посеви; списъци за родени и починали лица, за изселване и приселване, чужди поданици, движими и недвижими имоти Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 228К, Ф. 566К, Ф. 234К, Ф. 289К, Ф. 573К, Ф. 459К, Ф. 500К, Ф. 269К, Ф. 614К, Ф. 562К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 449К, Ф. 639К, Ф. 83К, по дейността и издръжката на земеделското училище Ф. 208К, за стопанския инвентар и добитъка Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 459К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 521К, за притежателите на гори и дърводобива Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 234К, Ф. 573К, Ф. 500К, за посадени лозя, признаване на бедни жители Ф. 208К, изплащането на данъците и данъкоплатци Ф. 208К, Ф. 272К, за притежатели на вършачки, мелници и други Ф. 197К, Ф. 228К, Ф. 264К, Ф. 83К, донаборници Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 234К, Ф. 562К, Ф. 562К, Ф. 639К, за съдържатели на питейни заведения, търговски предприятия Ф. 83К. Списъци за засаждане на земеделски култури Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 459К, Ф. 456К, за евакуиране на населението Ф. 228К, на подлежащите на временната трудова повинност Ф. 566К, Ф. 573К, Ф. 459К, Ф. 456К, за наличните зърнени храни Ф. 566К, Ф. 521К, едрите земеделски собственици и на подлежащите на оземление Ф. 573К, за издигане паметници на загиналите във войните Ф. 573К, Ф. 456К, Ф. 521К (1935-1944).

Дневник за изборните резултати Ф. 652К (1938), Ф. 456К (1939-1940).

Регистри по гражданското състояние на населението Ф. 225К (1926-1935).

Основна данъчна книга Ф. 225К (1929-1935), Ф. 449К (1935), Ф. 514К (1939-1941), Ф. 83К; партидна данъчна книга Ф. 573К и имотни декларации за народния заем Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 453К; инвентарна книга за движимите имоти Ф. 521К; книги, карнети за измерване на земята Ф. 555К (1903), Ф. 573К (1903), Ф. 521К (1903), Ф. 639К (1923). Регистър на занятчийски работилници Ф. 449К; книга на запасни офицери и войници Ф. 225К; на овощари, лозари и пчелари Ф. 225К, Ф. 573К, Ф. 562К (1931-1939); партидни приходни и расходни книги, касови книги Ф. 573К, Ф. 197К, Ф. 272К, Ф. 562К, Ф. 521К (1909-1944); входящи, изходящи дневници на общинското управление Ф. 225К (1921-1945); регистри за завеждане молби и жалби Ф. 581К (1934-1940); книга-регистър на залозите в БНБ Ф. 225К, Ф. 269К; сведения и преписки за длъжниците на банките Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 639К, Ф. 230К; преписки с БНБ за отпускане заеми на жителите Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 234К, Ф. 573К, Ф. 454К (1918-1943).

Заявления, удостоверения, свидетелства и др. издавани от общинското управление за семейно, материално положение, наследници, доходи и недвижими имоти, съдимост, честност и благонадежност, бедност, безработица, изселване и приселване, за правотъргуване, право на гласуване, за издаване на лични карти, за загинали във войните

Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 228К, Ф. 566К, Ф. 234К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 614К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 639К, Ф. 83К, Ф. 522К (1911-1944).

Книга-опис, азбучници на делата, входящи и изходящи дневници на общински съдилища; нотариални, настоящически и арбитражни дела, актове, съдебни протоколи, решения, преписки с окръжния, околийския и общински съд по изпълнителни и граждански дела Ф. 225К, Ф. 581К, Ф. 500К, Ф. 562К, Ф. 568К, Ф. 195К, Ф. 456К, Ф. 454К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 566К, Ф. 573К, Ф. 614К, Ф. 457К, Ф. 449К, Ф. 249К, Ф. 522К, Ф. 453К; книга за глоби и недобори Ф. 83К, Ф. 446К (1884-1944).

Турски фетви и писма за имоти Ф. 573К (1884-1893).

Досиета на служителите Ф. 225К; заповеди, преписки по движението на личния състав, по класирането на персонала, за отпускане на пенсия; поименни карти, пенсионни партиди Ф. 225К, Ф. 208К, Ф. 272К, Ф. 228К, Ф. 566К, Ф. 234К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 568К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 449К, Ф. 639К, Ф. 522К, Ф. 230К (1923-1943).

Ведомости за заплатите на служителите; финансово-счетоводни и ревизионни преписки Ф. 208К, Ф. 555К, Ф. 566К, Ф. 234К, Ф. 289К, Ф. 573К, Ф. 500К, Ф. 269К, Ф. 614К, Ф. 456К, Ф. 454К, Ф. 521К, Ф. 639К, Ф. 522К, Ф. 230К.

Декларации по народния заем Ф. 515К (1943). Облагателен списък за военния данък Ф. 269К (1915-1938).

Строителни скици, планове, преписки за обществени и частни строежи, водоснабдяване и др. Ф. 195К, Ф. 456К, Ф. 521К, Ф. 449К, Ф. 230К (1915-1943).

Исторически данни за с. Бутан Ф. 699К (1927).

КОЛЕКЦИЯ „РЕГИСТРИ ЗА ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ ОТ ВРАЧАНСКИ ОКРЪГ“

Ф. 648К, 1 опис, 59 а.е., 1.42 л.м., 1893-1944 г.

Регистри за раждане, женитба и умирање на жителите на селища от окръга – Алтимир, Врачанска община, Галатин, Голямо Бабино, Девене, Еница, Козлодуй, Кнежа, Кунино, Криводол, Камено поле, Липница, Джурилово (Нивянин), Оряхово, Ослен Криводол, Селановци, Типченица, Търнак, Тишевица, Горно Пещене, Хайредин, Царевец, Търнава (1893-1944).

II. ПРАВОСЪДИЕ И СЪДЕБНИ ОРГАНИ

ОБЛАСТЕН СЪД – ВРАЦА

Ф. 96К, 2 описа, 1914 а.е., 4.75 л.м., 1883-1949 г.

Окръжният съд във Враца е създаден след Освобождението на България през 1878 г. като съдебен съвет към общината, който изпълнява функциите на съдилище. През 1880 г. е утвърден със Закона за устройството на съдилищата. След 19 май 1934 г. с въвеждането на новото административно-териториално деление в страната е преобразуван в Областен съд. Съставът на съда включва две колегии: гражданска и наказателна. Открито е и търговско отделение и се гледат фирмени дела. От компетентността на съда са гражданските и наказателните дела, превантивната дейност, ръководството на районните съдилища. До 1919 г. към съда действа и прокуратурата. Подведомствени на съда са мирните съдилища, които съществуват до 1934 г., а след това са преименувани на околийски (ДВ, бр. 182, 1934 г.). Областният съд във Враца осъществява дейността си до новото административно-териториално деление през 1959 г., когато са изградени окръзите.

Опис 1, 97 а.е., 1.20 л.м., 1883-1948 г.

Наказателни дела от общ (1922-1945) и частен характер (1943-1945); наказателно следствено дело срещу жители на селата Горна и Долна Бешовица, обвинени в комунистическа дейност (1942); облекчителни дела по Закона за облекчение на длъжниците и здравяване на кредита (1935-1948); углавно дело от общ характер (1924-1927).

Наказателно дело по политически процес срещу Драган Цанков (1883).

Опис 2, 1817 а.е., 3.55 л.м., 1890-1949 г.

Азбучници и регистрационни дневници за съдебни дела (1892-1949).

Фирмени дела (1898-1949); дружествени уставни дела (1905-1942); кооперативни уставни дела (1907-1940) по околии: Белослатинска, Врачанска, Берковска и Фердинандска.

Наказателни преписки по издирване на лица (1942-1944).

Бюлетини на осъдени по специалните закони и за политически престъпления – по селища (1898-1933).

Бюлетини на бюрото за осъждане на лица по отменени и др. закони; бюлетин за калиграфното писане (1890-1942).

ОКРЪЖЕН СЪД – ОРЯХОВО

Ф. 84К, 1 опис, 36 а.е., 0.40 л.м., 1899-1944 г.

Вж. и Ф. 70

Открит е през 1898 г. До 1919 г. към съда действа прокуратура и съдия – следовател.

Разрешава граждански спорове, разглежда наказателни и дела от общ характер, оформя документи по покупко-продажби и др. на територията на Оряховския съдебен окръг.

Окръжни, нареждания, постановления, указания и писма от МП за работата на съда (1899-1942).

Протоколи (1920), списъци и ведомости за членския внос на членовете на Съюза на българските съдии – Оряхово (1914).

Протоколна книга от заседания на Дружеството на съдебните служители „Съгласие“ – Оряхово (1925-1930).

Граждански дела по искове за нарушаване на владение, за собственост по отчуждаване на недвижими имоти, за построяване на пристанище в Оряхово и др. (1906-1931).

Наказателни дела за злоупотреби, нанасяне побой и обида на органите на властта (1931-1944); следствени дела (1900); паркетни дела по обвинение за измама и за нарушение Закона за гражданската мобилизация (1944).

Регистри за вписване на нотариални, търговски, граждански и наказателни дела (1899-1914).

В. „Съдебен служител“ (1932).

МИРОВО СЪДИЛИЩЕ – КНЕЖА **Ф. 645К, 1 опис, 32 а.е., 1.05 л.м., 1903-1943 г.**

Мировите съдилища са създадени през 1880 г. на основание на Закона за устройството на съдилищата в България (ДВ, бр.47, 1880 г.). Съдът в Кнежа е открит на 1 март 1903 г. Разглежда предимно граждански дела за собственост на недвижими имоти и парични искове, както и по-маловажни наказателни дела. Закрит е на 22 дек. 1934 г. и архивата е пренесена в Мировия съд – Оряхово. През 1937 г. е възстановен, но вече като околийски съд.

Настойнически дела (1903-1943).

ОКОЛИЙСКИ СЪД – КНЕЖА **Ф. 596К, 1 опис, 13 а.е., 0.05 л.м., 1941-1944 г.**

Създаден е през 1937 г. като поема функциите на мировото съдилище в града.

Граждански дела за утвърждаване избора за общински съветници в Кнежа и с. Ставерци, с. Брегаре и с. Крушовене, Врачанско (1941-1944).

ОКОЛИЙСКИ СЪД – МЕЗДРА
Ф. 292К, 1 опис, 78 а.е., 0.95 л.м., 1939-1952 г.
Вж. и Ф. 288

Съдът е открит през 1915 г. като мирово съдилище. Под това наименование просъществува до 1934 г. От 1 ян. 1935 г. до 15 март 1939 г. е закрит и присъединен към Врачанския мирови съд, след което е открит като Околийски съд – Мездра. Нотариалната служба към съда съществува без прекъсване. През 1922 г. е създадена и съдебно-изпълнителна служба.

Граждански дела по икове за собственост, възстановяване нарушено владение, издръжка, издаване разрешения за гласуване, за делба, определяне наеми. Изпълнителни листове (1939-1952).

Наказателни дела от общ характер (1940-1944).

ОБЛАСТНА ПРОКУРАТУРА – ВРАЦА
Ф. 97К, 1 опис, 5 а.е., 0.10 л.м., 1894-1946 г.

Статутът на прокурорския надзор е утвърден през 1880 г. със Закона за устройство на съдилищата в България (ДВ, бр.47, 1880 г.). Прокуратурата при съда във Враца е създадена през 1894 г., за да следи за правилното приложение на законодателството в страната. Наред с чисто правната дейност, Врачанската прокуратура от този период съвместно с другите управленчески звена се занимава с упражняването на надзор при провеждане на избори, по дейността и реда в затворите, взема мерки против разпространяването на чужда пропаганда.

Заповедни книги по дейността на прокуратурата (1894-1941) и прокурорския надзор при Врачански окръжен съд (1941-1946).

ОКРЪЖНА ПРОКУРАТУРА – ОРЯХОВО
Ф. 134К, 1 опис, 15 а.е., 0.35 л.м., 1904-1946 г.

В Оряхово прокуратурата съществува от 1904 г. До 1919 г. осъществява дейността си към съда. Упражнява върховен надзор за изпълнение на законите от местните органи на власт и управление, обществените организации, длъжностните лица и гражданите.

Заповедна книга за личния състав на прокуратурата (1904-1928); книга-опис на свидетелите (1941-1942), на делата на прокурорския надзор (1939-1946); книга за вписване приведените в сила присъди (1912-1946); азбучни указатели на обвинени лица по граждански, углавни, търговски и частни дела (1926-1946).

III. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО

ОБЛАСТНА СТОПАНСКА КАМАРА – ВРАЦА

Ф. 5К, 1 опис, 31 а.е., 0.75 л.м., 1942-1948 г.

Вж. и Ф. 5

Открита през 1943 г. под ръководството на Върховната стопанска камара – София. Съдейства за развитие на земеделието, селското стопанство, индустрията и професионалното образование, за реализиране на стопански и социални инициативи в помощ на местното производство. Ръководи и координира производствената и стопанска дейност в предприятията и фирмените сдружения, подпомага кооперациите, провежда калфенските и майсторски курсове и изпити, издава разрешителни за търговия, издържа допълнителните земеделски училища. В структурата ѝ има помирителен стопански съвет за разрешаване на спорове между земедельци, занаятчии, индустриалци и търговци. Продължава дейността на закритите Търговско-индустриални и Земеделски камари. Функционира до 1948 г.

Окръжни, наредби и указания от Главна дирекция на труда, Софийската Търговско-индустриална камара и министерства по учредяването и дейността (1942-1943).

Протоколи от сесии и заседания на бюрото (1943-1944).

Заповеди по дейността (1943-1944).

Доклади и сведения за резултати от калфенски изпити, ревизии на фирми, предприятия и работилници (1944), броя на индустриалните предприятия и работилници, издадените разрешителни на предприятия и частни лица, разчистването на пораженията от бомбардировката през 1944 г. (1944); анкетни листове за фирми и предприятия (1944-1945).

Преписки с министерства и висшестоящи органи по дейността; с директорите на ДЗУ за дейността на училищата; с фирми и професионални организации, митници и общини за вноса-износа на стоки, действащите индустриални предприятия; с банки за финансиране на дейността; с кандидат-майстори, със занаятчии за разрешаване на повдигнати от тях въпроси; с членове и официални лица по организационни въпроси, за издаване разрешителни, свидетелства и удостоверения за правоупражнение на занаяти и търговски дейности (1943-1945).

Бюджети и главен отчет (1943-1944); ведомости за заплати; наднични листа на служителите, изпитните комисии, лекторите в ДЗУ; договори за наем на сгради за ДЗУ. Партидни, приходно-разходни, квитанционни и касови книги; финансово-счетоводни преписки (1942-1944).

Заповеди и актове по личния състав; азбучник на издадените разрешителни за амбулантна търговия (1943-1948).

ОБЛАСТНА ИНСПЕКЦИЯ НА ТРУДА – ВРАЦА**Ф. 3К, 2 описа, 169 а.е., 8.42 л.м., 1939-1947 г.****Вж. и Ф. 3****Вж. и ТДА – ВИДИН, Ф. 463К**

Създадена през 1907 г. под ръководството на Главен инспектор по труда при МТЗ (ДВ, бр. 238, 3 ноем. 1907 г.). През 1911 г. преминава на подчинение на Дирекцията на труда при МТПТ. През 1934 г. прераства в Областна инспекция. Прилага и контролира изпълнението на трудовото законодателство. Съдейства за преодоляване на безработицата, обезщетяване при трудови злополуки, болест, осигуряване във фонд „Обществени осигуровки“, прилагане на правилници за вътрешния ред в предприятията, спазване на наредбите и законите за хигиена и безопасност на труда, за работното време (ДВ, бр. 1981 2 дек. 1924 г.). Организира Бюро за безработни и помирителен съд за разрешаване на трудово-правни спорове. Съществува до 1948 г., когато функциите ѝ са иззети от ОНС, съгласно Закона за народните съвети (ДВ, бр. 47, 27 февр. 1948 г.).

Опис 1, 164 а.е., 8.40 л.м., 1922-1949 г.

Окръжни от МТПТ, Дирекцията по труда по дейността (1932-1944).

Правилници за дейността (1942), за вътрешния ред в предприятията и работилниците (1943-1944); браншова номенклатура на предприятията и учрежденията (1937).

Годишни отчети и таблици (1938-1943); сведения, списъци и преписки за броя и движението на работниците и предприятията (1929-1944), за безработни (1933-1941), акционери, директори (1935-1937), осигурени и лекувани работници и отпуснати лекарства, за пенсионери, за изплатени осигурителни суми, помощи за безработни, суми по фонд „Злополука“, семейни добавки (1937-1943), за приходите по фонд за Обществено осигуряване, за чужди поданици-специалисти (1931), работници за Германия (1943).

Протоколи и преписки за състава на Помирителния съд (1932-1944); срочни книги, азбучник и описи на помирителните дела (1926-1949); помирителни дела (1926-1947); преписки с предприятия и лица за стачки, по трудово-правни проблеми и спорове (1940), за освободени работници заради бомбардировките над Враца (1944).

Партидни книги за лекарски и аптекарски сметки по фонда за Обществено осигуряване (1928-1933) и преписки по тях; дневник за разписване на безработните (1933-1934); книги за фабричните лекари; списъци на фондовите медицински лица (1934-1937); досиета на предприятия; декларации за регистриране на заведенията и предприятията (1943).

Рапорти на инспекторите от проведени проверки (1937-1943); протоколи, актове и преписки за ревизии (1936-1943); ревизионна книга на мелницата в Горно Пещене (1932); актови книги за нарушения на трудовото законодателство (1932-1943).

Заповеди, преписки по личния състав (1922-1944); лични досиета (1933-1944).

Протоколи за наемане помещения (1937); библиотечна книга; приемателно-предавателни актове на имуществото (1944); авансови книги (1937-1943) и ведо-

мости за заплати (1924-1944); книга за запори на служащите (1934-1942); раздавателни книги за паричните помощи на осигурените работници, за ценните материали (1934-1936); преписки по финансово-счетоводни въпроси (1935-1940).

Опис 2, 5 а.е., 0.02 л.м., 1940-1945 г.

Рапорти, сведения и преписки на началника на инспекцията по дейността; на инспекторите за състоянието на трудовото законодателство в областта (1943-1944).

Годишен финансов отчет; ревизионни актове (1944).

Месечни сведения и преписки за медицинските вноски на предприятията (1944).

Договори и преписки по наемане помещение за службата (1940-1945).

1. Промисленост

ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЦЕНТРАЛА – ВРАЦА Ф. 220К, 1 опис, 6 а.е., 0.32 л.м., 1925-1944 г.

Създадена през 1927 г. по инициатива на Врачанската популярна банка от Комитет за електрификация на града. Съвместно стопанско предприятие на договорни начала с Врачанската община. Популярната банка поема изграждането и пуска на централата и електроразпределителната мрежа, както и управлението и контрола на дейността. Започва с 800 абонати – 25 % от населението. Една трета от енергията е предоставяна безплатно на общината и читалището. В края на 1942 г. достига пълен капацитет, 3000 абонати и стабилизиране на предприятието. Продължава дейността си и след национализацията.

Протоколи, договори, доклади и преписки на Комитета за електрификация на Враца, по приемане условията за електрификацията, одобряване на договорите и условията (1925-1927).

Отчети и доклади за работата на централата (1927-1943).

Протокол от проверка на машините от Дирекция за електрификация на Северна България (1944).

Преписки и списъци за изграждането, ремонтите, доставките на оборудването и на ел. материали и суровини, за експлоатацията, поддръжката и разширението на ел. мрежа в града, подмяна на дървените стълбове с бетонни (1940-1944).

Преписки на Популярната банка с общината за изпълнение на договорните задължения (1932-1938).

Извлечения от партидите на абонатите (1940-1944).

ЕЛЕКТРОПРОИЗВОДИТЕЛНО КООПЕРАТИВНО СДРУЖЕНИЕ „СЛЪНЦЕ“ – ОРЯХОВО

Ф. 200К, 1 опис, 49 а.е., 0.68 л.м., 1925-1954 г.

Създадено по инициатива на Оряховската популярна банка през 1925 г. Осигурява осветление и ел. енергия за бита и индустриалните предприятия. През 1932 г. повишава мощността и разширява мрежата от абонати. От 1944 г. работи на печалба. През 1946 г. с решение на Областния съд активите и пасивите са прехвърлени на Оряховската градска община. Продължава да работи като общинско стопанско предприятие за водоснабдяване и електрификация.

Указания и преписки с Главна дирекция „Енергообединение“ по електрифициране на селата и контрола при експлоатацията (1951); с Главна дирекция на електрификацията относно повишение на тарифите, загубите, приходите (1945).

Преписки с висшестоящи ведомства, тръжни преписки и оферти за изграждане на централата (1925); протоколи за строителни проверки при пускането на централата (1926-1946); договор с индустриално дружество „Дунав“ – София за доставка и инсталиране на машините (1925-1929); доклад за състоянието (1942); рапорт от техническия ръководител на подстанция Оряхово за експлоатацията и проведения контрол (1952).

Протоколни книги от събрания и заседания на управата (1925-1948), заповедна книга, наредби по дейността (1932-1939).

Планове на концесията по електрификацията на Оряхово (1925).

Правилници за вътрешния ред, проекто-правилник за събиране на дължимите суми (1929-1936).

Констативен акт от „Енергообединение“ Бяла Слатина и Мездра по дейността, нарушенията, новите абонати (1944-1952).

Проекто-бюджет (1945).

Скици за узаконяване ел. инсталации на учреждения; преписки по електрификацията на с. Галиче (1954).

Книги за консуматорите на енергия (1927-1944), експлоатацията (1928-1945), дяловия капитал (1925-1944), печалби и загуби, фонд „Електрификация“, дебитори-кредитори, за фондовете на кооперацията, за оборота и др. (1925-1947).

Окръжни от ОРПС – профсъюза на електроработниците; протоколи и преписки на профкомитета (1951-1952); отчет за колективния трудов договор (1950-1951).

КОЛАРНИЦА „МИТО ОРОЗОВ“ – ВРАЦА

Ф. 9К, 1 опис, 30 а.е., 0.78 л.м., 1889-1949 г.

Вж. и Ф. 765

Открита от Мито Орозов – майстор-железар. Започва като работилница за каруци, файтони, брички и др. Участва в световни изложения и панаири. Налага се като производствена марка в страната. След смъртта на основателят ѝ (при пожар през 1923 г.) синовете

му постепенно възстановяват и продължават производството до национализацията през 1947 г.

Устав на спестовно дружество „Мравка“, спестовни и данъчни книжки на Мито Орозов (1895-1915). Правилник за местните земеделско-промишлени изложения (1891).

Преписки с Общия съюз на българските индустриалци, с Клоновия съюз на металната индустрия, клиенти, доставчици, фирми, предприятия, банки, външно-търговски компании и др. по набавяне на суровини и материали, нарядни стоки, изпълнение и доставка на поръчки (1945-1949); протоколи, планове и отчети на профсъюзната и партийна организации (1945-1946).

Инвентар на сечива и материали, годишни сметки (1892-1897).

Азбучник на клиентите (1919-1946).

Дневници-главни книги, балансови, приходно-разходни, инвентарни, оборотни, стокови, търговски, магазинни и партидни касови книги; азбучник на клиентите; регистър за суровите материали (1922-1946).

Биографични данни за Мито Орозов от Пейко Орозов (1943).

СЪБИРАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „СТУБЛЕНСКИ“ – ВРАЦА

Ф. 12К, 1 опис, 61 а.е., 1.50 л.м., 1921-1949 г.

Вж. и Ф. 765

Регистрирано през 1943 г. от братя Стубленски. Обединява двете ил фирми – АД „Христо Н. Стубленски и синове“ и Работилницата за железни огнеупорни каси и железария на Георги Стубленски. Произвежда готварски и отоплителни печки, земеделски машини, инструменти и сечива, стругарски, шлосерски и ковашки изделия, резервни части за машини, долакински уреди, огнеупорни каси; извършва търговска и консигнационна дейност. При национализацията през 1947 г. има над 4 милиона лева капитал. Заедно с фабриките „Гранит“ и „М. Орозов“ влиза в новосъздаденото ДИП „Г. Генов“.

Преписки по откриване и регистриране; с МТПТ по дейността (1921-1936); с Общия съюз на металната индустрия по производството и доставките (1939-1946); с Дирекцията на външната търговия и с Дирекция „Храноизнос“ (1944-1947) за разпределението на продукцията (1946-1947); с мини Перник, с търговци, фирми и отделни лица по доставка на нарядни стоки, печки и др. (1941-1947).

Протоколна книга от заседания на акционерите (1935-1942).

Годишен отчет на Съюза на металната индустрия (1938); годишни и статистически сведения и преписки с Дирекция на статистиката (1933-1942) за наличните суровини, изделия и материали (1939-1947), за броя на работниците (1940-1943).

Авансова книга за заплати (1945-1947); финансово-счетоводни и банкови преписки, декларации (1935-1949); преписки по застраховката на работниците; списъци на работниците (1939-1947).

Партидни, балансови, стокови, сметководни, главни и инвентарни търгов-

ски книги, за суровите материали и производството, оборотни дневници (1922-1942).

Снимки на пресови машини (1941).

**КОЛАРО-ЖЕЛЕЗАРСКА ПРОИЗВОДИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ
„ГРАНИТ“ – ВРАЦА
Ф. 14К, 1 опис, 11 а.е., 0.30 л.м., 1922-1948 г.
Вж. и Фондове 765 и 1400**

Създадена през 1921 г., когато съществуваща коларска работилница прераства в кооперация за коларо-железарски изделия – файтони, брички, коли, кревати, пружини, столове, детски колички, шейни, селскостопански машини и изделия. След национализацията е обединена с фабриките на Орозов и Стубленски в ДИП „Г. Генов“.

Протоколни книги на управителния и контролния съвети (1939-1948).

Стокови, инвентарни, партидни, търговски, производствени, главни и касови книги; книги за дебитори и кредитори (1922-1948).

**МЕТАЛУРГИЧЕН ЗАВОД – ГАРА ЕЛИСЕЙНА
Ф. 46К, 1 опис, 103 а.е., 2.55 л.м., 1902-1949 г.**

Създаден от гръцки предприемачи – концесионери Амвросиос и Николаос Маврокордатос, които закупуват рудните находища на мина „Плакалница“ през 1901-1902 г. През 1906-1908 г. построяват първите инсталации на фабриката за добив и преработка на руда, въжена линия, а през 1910 г. флотационни инсталации. След войните фабриката е пререгистрирана като АД с френски капитали. През 1940 г. става държавно предприятие под управлението на мина Перник, след като дружество „Плакалница“ го изкупува от предприемачите. От 1947 г. е самостоятелно минно-металургично предприятие.

Решения на дирекционния комитет (1941-1945).

Доклади за оловно находище, протоколи, скици, преписки за разработването му; изложение от проф. Бончев за геологията на терена при вр. „Соколец“, Врачанско (1926-1942); планове и скици, преписки за проучване на мина „Св. Седмочисленици“ от немското минно дружество „Георг фон Гишес“ (1942-1943).

Сведения за производството, за постъпилата и претопена руда, превозените материали по въжената линия, доставките; отчети за добивите, снабдяването, експедираните вагони с руди; таблици, анализи за рудите, производствените материали, движението на работниците (1929-1947), разхода на материали (1949).

Приемателни протоколи за приетата руда; тръжни преписки за получаване на суровини и материали за производството и за строежите във фабриката, за доставка на продукти; преписки за доставка на машинни части, кокс, медни концентрати, суровини, горива и материали; списъци, бонове и разписки за разпределение на продукти и облекла на работниците (1929-1947).

Актове за злополуки (1936-1942); протоколи и актове за констатирани липси (1944-1946); преписки с Инспекцията по труда (1945-1947), с каса „Миньор“ (1942-1947); ежедневни и контролни листове, месечни контролни книги (1941-1947).

Рапортни книги, дневници на електрическата и машинната служба, на флотацията (1923-1944).

Рударски карти на кралство Югославия (1930); топографски карти на Букурещ, Димотика, Ниш, Зайчар, Одрин, Кавала, о-в Корфу (1915).

Планове на рудници с проекти за експлоатацията им, за подготвителни изкопни работи в рудници в България, държавни концесии, проучвателни работи, подземни работи в мините, шахти; профили на находища; скици и чертежи на концесии в страната; подземни планове и скици на рудни находища (1929-1938).

Геологични карти и разрези на рудни периметри от цялата страна; топографски планове на концесии на градове и села в България, на отделни околии (1913-1938); геоложки карти на България по окръзи и градове (1902-1926).

Заповеди за назначения, уволнения и отпуски; преписки по личния състав, списъци на работниците; удостоверения за осигуровки и семейни добавки (1922-1947).

Ведомости за заплати; финансово-счетоводни преписки (1931-1944).

**МИННА КОМПАНИЯ АД –
с. ОСИКОВО, ВРАЧАНСКО (МИЛАНОВО, СОФИЙСКО)
Ф. 73К, 1 опис, 14 а.е., 0.25 л.м., 1929-1946 г.**

Работи с френски и български капитали за експлоатация на медно-цинковите залежи в района на село Осиково, Врачанско (дн. с. Миланово, Софийско). Седалището на дружеството е в Париж.

Преписки с клиенти и доставчици (1942-1946).

Партидни, приходно-разходни книги (1937), ведомости за заплати, вносни листа за заплащане на работниците и служителите (1929-1937).

**ТЪКАЧНА ФАБРИКА „НЕШКО МИКОВ И СТОЙКО СТОЕВ“ –
БЯЛА СЛАТИНА
Ф. 643К, 1 опис, 8 а.е., 0.15 л.м., 1934-1946 г.**

Собственост на Нешко Миков Вълв – технически директор, Стойко Миков Стоев – административен директор и Георги Миков Стоев – текстилен техник. Предмет на дейност е производството на памучни платове и индустриални прежди. През 1941 г. е разширена и преустроена с немски машини, започва и строеж на нова сграда. Дава работа на 75 души. Конфискувана по решение на Народния съд от 13 март 1945 г.

Окръжни, нареждания, указания от висшестоящи учреждения, Клоновия

съюз на българската памучна индустрия, сведения (1937-1946) и преписки по дейността, персонала, снабдяването, нормирането и заплащането на труда и др. (1938-1945).

Доклад за състоянието на фабриката при конфискуването ѝ (1945).

Кореспонденция с български и чуждестранни фирми за снабдяване с машини и производствени материали, доставки, пласмент и др. (1934-1945).

Дневник за оборота (1939-1942) и дневник главни-книги (1936-1941).

„САВКА Д. ТОШЕВА“ АД – ВРАЦА
Ф. 34К, 1 опис, 19 а.е., 0.25 л.м., 1933-1948 г.
Вж. и Ф. 765

Създадена като семейна фабрика на Савка (Славка) Тошева. Тя наследява занаята на баща си Никола Пърпов, изобретил „врачанския долап“ за коприна. Постига международна известност. Регистрирана като АД през 1935 г. за производство на копринени платове, вратовръзки и др. Национализирана през 1947 г.

Окръжни от МТПТ и висшестоящи учредения по дейността (1947-1948).

Статистически сведения, декларации за състоянието на предприятието, суровините и произведените стоки (1946-1947).

Раздавателна книга за заплатите, контролни присъствени листове и списъци на работниците (1940-1947).

Книги за дебитори и кредитори, инвентарни, партидни, складови (1933-1947).

КОПРИНЕНО-ТЪКАЧНО ПРЕДПРИЯТИЕ
„МАРИЯ Ц. АНТОНОВА“ – ВРАЦА
Ф. 36К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1940-1948 г.
Вж. и Ф. 765

Регистрирано от Мария Антонова през 1942 г. като предприятие за тъкачество на копринени платове, копринен трикотаж, вратовръзки. Национализирано през 1947 г.

Окръжни от МТПТ и др. (1945-1948). Протокол за оценка на имуществото (1948).

Сведения, декларации и преписки за нарядните стоки (1947).

Баланси за изплащане имуществото; книга за продажбите (1940-1947).

Ведомост за заплатите и надниците (1947).

„АТЛАЗ“ ООД – ВРАЦА
Ф. 40К, 1 опис, 17 а.е., 0.20 л.м., 1935-1949 г.

Създадено през 1935 г. от Александър Грънчаров като тъкачна фабрика за производство на копринени и копринено-памучни платове. Оборудвано със швейцарски машини. Създадени са добри условия за труд на 27 работника. Национализирано през 1947 г. и продъл-

жава дейността си до 1949 г., когато по министерско решение предава активите и пасивите си на ДИП „Й. Лютибродски“.

Окръжни, преписки с висшестоящи учреждения, централни институти и предприятия по дейността (1946-1949). Преписки с предприятия и клиенти за доставки на суровини и експедиция на готови материали и др. (1940-1949), с банки (1949).

Отчети и сведения за готова продукция, суровини и материали (1949); статистически сведения за работната сила и производителността на труда (1947-1949).

Ревизионна книга (1945-1946); протоколи и описи от извършени проверки (1948).

Дневници за оборота (1935-1943); месечни баланси и оборотни ведомости; книга за инвентара и балансите (1947-1949); контролна книга за оборота и др. (1947-1949).

Планове, скици и техническа документация за разширението на фабриката (1947-1948).

Годишни отчети и доклади за работата на профорганизацията (1948-1949).

КОПРИНЕНО-ТЪКАЧНА РАБОТИЛНИЦА

„АНДРЕЙ ТИМОВ“ – ВРАЦА

Ф. 39К, 1 опис, 9 а.е., 0.20 л.м., 1936-1949 г.

Вж. и Ф. 765

Създадена през 30-те години от Андрей Тимов със съвременна техника за производство на фини копринени платове. Работи с 10 души персонал. След национализацията през 1947 г. става Държавно копринено предприятие на Андрей и Николина Тимови. Прекратява дейността си през 1949 г.

Окръжни, преписки с висшестоящи учреждения по дейността, с клиенти и доставчици (1947-1949).

Книги за движението на материалите, за продажбите на продукцията; дневници за оборота; касови книги; опис на инвентара (1936-1947).

Ведомост за заплати и финансово-счетоводни преписки (1947-1948).

„БАХАВА“ АД – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 35К, 1 опис, 119 а.е., 3.25 л.м., 1926-1947 г.

Вж. и Ф. 765

Създадено през 1927 г. като ООД „Бахава“ – текстилна индустрия със смесени капитали на Иван Балабанов от Враца и собствениците на текстилна фабрика от град Лодз (Поляша) К. Аркушевски, М. Видман, С. Шмул и А. Хабански. През 1930 г. Ив. Балабанов изкупува дяловете на съдружниците си. През 1939 г. е учредена АД „Бахава“ с 9 акционери и

30 млн. лв. основен капитал, от които 40 % италиански и 60 % на Иван Балабанов. Има 210 модерни стана за басми и американ, внесени от Италия. След национализацията продължава дейността си като завод „Станке Димитров“. Към нея са прехвърлени активите и на фабрика „Св. Петър“ – Фердинанд и фабрика „Дъга“ – София. Включва и документи на фабрика „Св. Петър“ – Фердинанд.

Преписки с МТПТ (1939-1940).

Протоколна книга на проверочния съвет (1940).

Сведения за произведената продукция и продажбите (1940); преписки с клиенти, доставчици и др. (1947).

Книга на акционерите (1944); крепостни актове и планове на фабриката (1922-1939).

Декларации и чертежи за внесени машини (1926-1930); инвентарни описи на машини и инструменти (1943).

Книги: главни, инвентарни, търговски, касови, копирни, партидни, за доставчици и материали, дебитори и кредитори, клиенти, за общи разноски, готови стоки, банкови кредити и вноски и др. (1926-1946).

Регистри за работниците, банковите вноски, доставчиците и др. (1930).

Ведомости за заплати на фабрика „Св. Петър“ (1940).

СПИРТНА ФАБРИКА „ТОДОР БАЛАБАНОВ“, АД – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО Ф. 42К, 2 описа, 93 а.е., 1.36 л.м., 1916-1949 г.

Построена през 1898 г. с модерна техника от Австро-Унгария и Германия от Тодор Балабанов от Враца и Атанас Каракашиев от Оряхово. Производствената ѝ мощност е 10 хил. л. спирт на денонощие. Дава икономически тласък за развитието на целия Искърски край. Разширена през 1912 г. от сина му Иван Балабанов. От 1928 г. е АД. Национализирана е през 1947 г. и преобразувана в ДИП „Камен Вачков“ – с. Мездра.

Кореспонденция с МФ, Дирекция по приходите и акцизите, Областно акцизно управление – Враца, с акцизни управители за вземане проби от спирта, измерване на резервоарите, производството на меласов, рафиниран и денатуриран спирт за горене и за индустриални цели, износа и разпределението на спирта, доставка на суровини и на готова продукция (1926-1948). Преписки с предприятия и фирми по износа на готова продукция в чужбина, необходимия инвентар, вноса на машини, суровини и материали, за клиенти (1927-1948).

Протоколи за пускане на спиртната фабрика в действие след национализацията (1947).

Актове и преписки с акцизните власти от ревизии на наличния спирт и проби от производството (1943-1946), от ликвидационни ревизии (1922-1945); актове, вносни листове, контролърски свидетелства и протоколи за наряден спирт, за предаване и приемане на спирт (1941-1944).

Годишни и месечни статистически отчети (1916-1948).

Дневник за употребени храни и получен спирт (1924-1936); контролърски книги за произведен и изнесен денатуриран безводен спирт (1939-1946); книги за внесената захарна меласа, за производство на брутов и рафиниран спирт (1939-1949), на спирт от царевица (1948); ведомости и сведения за движение на спирта и постъпленията от акцизи и налози (1924-1948); описи и списъци за измерване на количествата и градусите на произведените видове спирт (1935).

Наръчници за производство на спирт; списъци за отпуснати и изпратени количества спирт, за отпускане на чист спирт (1942-1943).

Опис на домакинските вещи в дома на Тодор Балабанов (1932).

Ведомост за изплатени семейни добавки (1945-1947).

ФАБРИКА ЗА ГУМЕНИ ИЗДЕЛИЯ „ГЛИГАН“ АД – ВРАЦА

Ф. 11К, 1 опис, 29 а.е., 0.36 л.м., 1933-1951 г.

Вж. и Ф. 765

Образувана около 1932 г. Произвежда каучукови изделия, калъпи и токове за обувната промишленост. АД с 3 млн. и 500 хил. лв. капитал през 1940 г. Произвежда обувки с марка „Глиган“ – гумени, дочени, гумени ботуши, шушони, галоши, произведени от естествен каучук. През 1948 г. под наименованието ДИП „Глиган“ е обединено с предприятието „Българска Бата“ – Фердинанд (създадено 1939-1940 г.). През 1952 г. включва и фабрика „Лъв“.

Окръжни от ОСБИ по дейността (1946). Указания и преписки с МТПТ за производството и разпределението на продукцията (1940-1943); със събирателно дружество „Глиган“ – София (1946-1947); с Инспекцията по труда по осигуряване на работниците (1945-1947).

Преписки с предприятия по снабдяване със суровини и материали, изпълнение нарядния план и разпределение на продукцията по търговските организации, пласиране на продукцията (1945-1946).

Годишен отчет (1934); месечни сведения за получената продукция, за работническите заплати (1941-1947).

Ведомости за заплати; наднични листове на работниците (1947-1948); списък на вноските на работниците в БНБ за фонд „Обществено подпомагане“ (1933-1939).

Главни, партидни, инвентарни и дневник-търговски книги; ценоразпис на изделията (1933-1951).

Снимка на работниците (1938).

БОЯДЖИЙСКА ФАБРИКА „БРАТЯ СЕЧЕНСКИ“ ООД –

с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 44К, 1 опис, 52 а.е., 1.10 л.м., 1922-1948 г.

Основана през 1904 г. въз основа на Закона за насърчение на местната индустрия. Предмет на дейност – тепане и боядисване на домашни прежди, платове и кожи. Разширена и модернизирана през 1924 г. През 1937 г. е пререгистрирана като ООД с капитал 1 млн. и 200 хил. лв. При национализацията през 1947 г. основният ѝ капитал е над 5 млн. лв.

Окръжни и преписки с ОСБИ и Общото сдружение на индустриалците – Враца относно членството в тях (1940-1947); с Клоновия съюз на текстилно-бояджийската индустрия, с фирми и предприятия за снабдяване със суровини, материали, машини и препарати, ценообразуване (1926-1948).

Протокол от участъковото инженерство – Бяла Слатина, разрешително, обявления от Врачанския областен съд и преписки за узаконяване и пререгистриране на фабриката (1924-1941).

Статистически сведения за дейността и състоянието на дружеството, имуществото и машинния парк (1930-1947), движението и наличността на суровините, стоките, горивата и материалите (1939-1946).

Годишен баланс (1946).

Ревизионна книга за проверките от Окръжна инспекция на труда (1925-1948).

Регистър на работниците (1929-1948); списъци с данни за удържките от заплатите на работниците (1926-1947); ведомости за заплати (1941-1948).

Книги и регистри за производството, суровите и полупреработени материали (1940-1947); търговски и оборотни дневници (1942-1947); инвентарни, главни счетоводни, касови и партидни книги (1922-1947).

„ПЕРЛА“ АД – КНЕЖА
Ф. 635К, 1 опис, 8 а.е., 0.17 л.м., 1941-1952 г.

Учредена през 1940 г. от Христо и Иванка Ковачеви и Крум Попов. Фабриката е построена през 1941 г. и оборудвана с немски машини за производство на хранителни масла, сапун и безир. Национализирана през 1947 г.

Книга за вписване предаденото слънчогледово семе и полученото масло (1941-1947).

Дневници-главни книги (1941-1947); дневник за оборота (1945-1952); книга за възнагражденията (1945-1947).

ФАБРИКА „ДЪБ“ – ВРАЦА
Ф. 537К, 1 опис, 8 а.е., 0.15 л.м., 1937-1947 г.
Вж. и Ф. 765

Създадена в началото на ХХ в. Регистрирана от Иван Николакиев Петров през 1943 г. Произвежда обуцарски калъпи, детски играчки и училищни пособия за цялата страна. След национализацията става ДИП „Дъб“. От 1948 до 1952 г. включва и фабрика „Лъв“.

Главни книги, дневници за материалите, за данък оборота (1937-1947).

ФАБРИКА „ЛЪВ“ – ВРАЦА
Ф. 536К, 1 опис, 11 а.е., 0.25 л.м., 1932-1947 г.
Вж. и Ф. 765

Създадена от Марко Цоков през 1926 г., по-късно наследена от Петър Марков Цоков. Произвежда дървени калъпи и токове за обувки. След национализацията през 1947 г. е обединена с фабрика „Дъб“ до 1952 г., след което преминава към ДИП „Глиган“.

Ревизионна книга (1932).

Баланс на предприятието (1947).

Книги: главна, търговска, инвентарна, за продажбите, за клиентите (1940-1947).

АКЦИОНЕРНО ИНДУСТРИАЛНО ДРУЖЕСТВО „ВЕРИГА“ –
СОФИЯ

Ф. 222К, 1 опис, 38 а.е., 0.60 л.м., 1932-1947 г.

Книги за производството и продажбите, за стоките, за общите разноски, за суровите материали, за кредитори и дебитори; контролни книги; дневници за оборота; партидна книга (1932-1947).

2. Строителство

ОБЛАСТНО ИНЖЕНЕРСТВО – ВРАЦА
Ф. 7К, 1 опис, 106 а.е., 3.00 л.м., 1934-1946 г.
Ф. 55К, 2 описа, 135 а.е., 2.28 л.м., 1911-1948 г.

Създадено след административно-териториалните промени през 1934 г. На подчинение на Главна дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството при МОСПБ. Продължава дейността на Окръжното инженерство – Враца. Ръководи бившите окръжни инженерства, които стават околийски и подведомствените технически служби на територията на областта. През 1947 г. е закрито. Обособени се „Окръжно пътно управление“, „Държавно строително обединение“ и районни технически служби. Съдържа документи на бившето Видинско окръжно инженерство.

Ф. 7К, опис 1, 106 а.е., 3.00 л.м., 1934-1944 г.

Сведения и преписки за доставка на материали и извършени дейности по изграждане на пътища, пътни съоръжения, варианти и мостове, полагане на паважи, пътно-ремонтни работи на територията на цялата област и околията (1934-1944).

Ф. 55К, опис 1, 89 а.е., 1.05 л.м., 1911-1946 г.

Окръжни и заповеди на МОСПБ (1942-1944) по дейността; окръжни, заповеди и преписки с висшестоящите органи по контрол над работата на техническите предприятия и заведения (1934-1943).

Протоколи, таблици и преписки на инженерството с техническите предприятия и заведения за спазване на техническите норми (1934-1943).

Протоколи на комисиите по чл. 27 от Закона за благоустройството (1939).

Планове, проекти, протоколи, заповеди, обяснителни записки, преписки за водоснабдяване на селата от областта, за прокарване ел. инсталации; ситуационни и монтажни планове (1924-1943); проекти за водоснабдяване на болницата – Враца, Учителската почивна станция, Противочумната станция, Бубарската станция, Чипровския манастир (1940-1944).

Месечни сведения за дейността по водоснабдяване на различни обекти (1941-1943).

Пожизнени дела (паспорти) за технически параметри и контрол на локомотиви и двигатели (1911-1943).

Ф. 55К, опис 2, 46 а.е., 1.23 л.м., 1924-1948 г.

Заповеди и протоколи на службата по планиране и регулация за утвърждаване на регулационни проекти на селища от Белоградчишка, Кулска, Видинска и Ломска околии (1935-1945), за назначаване на оценителни комисии, по замени на имоти в Ломска околия (1930); преписки на комисиите за оценка на парцели и имоти (1935-1941).

Протоколи на комисиите по чл. 27, чл. 33 и чл. 139 от Закона за благоустройството, за регулация на дворищата и улиците във Видинска, Ломска, Кулска и Белоградчишка околии (1935-1943); на общинските управления за оземляване на жителите от околията (1925-1948); общински актове за утвърждаване на улични и дворищни регулации (1935-1946); преписки на ТЗС комисии по собствеността на имоти в Ломска околия (1929-1943).

Протоколна книга на Кулското околийско инженерство (1940-1948).

Програма за прилагане на уличната регулация на селищата от Видинска, Ломска, Кулска и Белоградчишка околии (1940); благоустройствени правилници и програми, протоколи и преписки по приемането им (1936-1937).

Годишни и месечни сведения за техническите дейности, проекти и преписки по водоснабдяване на селищата от Видинска, Ломска, Кулска и Белоградчишка околии (1939-1942).

Преписки на околийския инженер и трасировачите по регулациите на селищата (1935-1946), за издаване на техническа документация, документи за собственост на парцели, по жалби и заявления на жители (1935-1944); тръжни преписки за отдаване на нови парцели; скици на квартали и парцели, утвърдени от МОСПБ и технически протоколи за определяне на граници на парцелите; разписни списъци на домопритежатели от отделните селища на Видинска, Ломска, Кулска и Белоградчишка околии (1935-1946).

Регистри за координативни изчисления по измерване общинските мери, на фондовите земи на селата от Видинска, Ломска, Кулска и Белоградчишка околии; кроки и карнети (1924-1936).

ОКОЛИЙСКО ИНЖЕНЕРСТВО – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 57К, 1 опис, 152 а.е., 0.45 л.м., 1920-1946 г.

Вж. и Ф. 66

Създадено през 1934 г. на подчинение на Областното инженерство – Враца. Продължава функциите и дейността на бившето Участъково инженерство, работило до 1934 г. на територията на Белослатинска околия. Разширява правомощията си и по отношение на Оряховска околия. Функционира до реструктурирането на дейността през 1946 г.

Окръжни на МВ и МОСПБ; преписки и заповеди на Областно инженерство – Враца, Главна дирекция на строежите и отдел „Пътища“ по дейността (1935-1943).

Протоколи на Околийското инженерство (1936); на тръжната комисия при Областното инженерство – Враца за възлагане строителни обекти (1942-1944).

Месечни сведения и седмични рапорти (1934-1939); статистически сведения за пътищата, мостовете и водостоците в околията; списък на пътищата (1942).

Ревизионен акт (1934).

Преписки с окръжния инженер за обекти, подлежащи на узаконяване (1930-1940); окончателни протоколи и сметки за приемане на обекти, от служебен оглед и от технически проверки на отделни обекти, строителни програми, планове и проекти, поемни условия, договори, анализ на цените за строежите; временни и окончателни ситуации, сравнителни и окончателни строителни ведомости, за построени пътища, пътни съоръжения и обществени сгради, водоснабдяване и електрификация на селищата от околията (1925-1943); обяснителни записки и разрешителни издадени от Околийското инженерство за узаконяване на граждански обекти – маслобойни, мелници, даращи, работилници, парни котли, дъскорезници, цигларни фабрики и др. в селата от околията, със строителни планове и проекти на обектите (1920-1946).

Карта на Белослатинска техническа околия (1943).

Планове за преустройство на частни жилищни сгради (1936).

ВРЕМЕННА ТРУДОВА ПОВИННОСТ – КОНТРОЛЕН РАЙОН ВРАЦА

Ф. 59К, 1 опис, 46 а.е., 0.50 л.м., 1931-1944 г.

Вж. и Ф. 61

Създадена въз основа на Закона за трудовата повинност от 1920 г. за организиране населението и местните ресурси за изграждане и подобряване на българското село. През 1932 г. е създадена Главна дирекция на трудовата повинност към МОСПБ. Враца е един от 8-те контролни района по Временната трудова повинност в състава на 6-та трудова дружина, със седалище в Плевен. Врачанският контрольор е подчинен на началника на трудовата дружина. Завежда трудовото бюро, ръководи и контролира общинските служби по трудова повинност в околията. Населението е разпределено в трудови единици за изпълнение на благоустройствените планове на общините. Функционира до 1947 г.

Окръжни, наредби и инструкции, заповеди на началника на 6-та трудова дружина – Плевен до Врачанския контролор по организацията и дейността; преписки с общинските служби по съставяне на благоустройствени планове, отчетността, организиране на трудови групи от безработни, по приложение на закона и правилника и ревизии на дейността (1937-1942).

Наредба за участие на жените като трудовоповинничари (1944), правилник за службата в групите от безработно население (1937).

Тригодишни и петгодишни благоустройствени общински планове, протоколи, обяснения и отчети за приемането и изпълнението им и преписки за определяне на работите по тях (1933-1942).

Доклад на контролора за ефективността на стария и новия закон; рапорт за състоянието на Врачанския район; изложение по проекто-правилника и новата Наредба-закон за трудовата повинност, за дейността в района; сведения за работата (1939-1941), проверките и ревизиите на общинските служби; актове, заповеди и преписки за глоби на трудовоповинничари (1937-1942).

Отчети за работата в района (1938-1944); статистически отчети и сведения по общини за извършени работи и готови обекти, явилите се на работа, инструментите и др. (1934-1944), за откупи и глоби, дейността на трудовите групи от безработното население (1939), лесокултурни работи, изпълнение на тригодишните благоустройствени планове (1939-1941); рекапитулации на работната ръка (1939). Сведения, ведомости и дневници за ежедневната издръжка на службите (1943).

Заповеди и преписки на контролора с общинските служби (1937-1942).

Списъци за отбиване на трудовата повинност от общинските служби, на общините във Врачанския район, на наградени служители (1937-1943).

Приемателно-предавателен акт на района (1943).

Преписки на врачанското бюро с общинските служби и трудовоповинничари за набиране, откупуване от служба, уволнение, отработване, издирване, глоби (1931-1943), по водене на службата, издръжката, оформяне на документацията, издаване на удостоверения (1938-1943).

IV. СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО. ВЕТЕРИНАРНО ДЕЛО

1. Селско стопанство

ОБЛАСТНА ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ДИРЕКЦИЯ – ВРАЦА

Ф. 6К, 4 описа, 149 а.е., 1.16 л.м., 1925-1944 г.

Вж. и Фондове 6 и 13

Вж. и ТДА – ВИДИН, Фондове 13К и 14К

Започва дейността си през 1912 г. като Държавна подвижна земеделска катедра. Претърпява редица реорганизации. За една година през 1934 г. е преименувано в Областна инспекция по земеделие. Провежда политиката на МЗДИ в областта на селското стопанство, за културно, социално, стопанско и икономическо развитие на селото. Подпомага разпространението на земеделска просвета и култура, повишаване ефективността от земеделския труд и развъдно-подобрителната дейност. Функционира до 1943 г. Наследено е от Областната служба по земеделието.

Опис 1, 120 а.е., 0.80 л.м., 1925-1944 г.

Нареждания, окръжни, заповеди от МЗДИ и преписки с висшестоящи органи по дейността на агрономите и контрол-асистентите, контрола върху изразходването на кредитите (1927-1942).

Проекто-устав и окръжни по учредяване на Съюз на агрономите (1937).

Заповеди, актове, преписки по организиране на чествания (1937-1942), по личния състав (1928-1943).

Рапорти от ревизии и обследвания на околийските агрономи; преписки и служебни анкети по повод злоупотреби, незадоволителна дейност и др. нередности и проблеми в подведомствените служби (1930-1941).

Проекто-бюджети на околийските агрономства, земеделските училища, Бубарската опитна станция и разсадниците (1934); годишни земеделско-стопански планове и отчети на околииите (1936-1940); таблици за отчитане производствените качества на овцете и овцевъдните стопанства; статистически отчети за засяти площи, култури и др. (1939-1943).

Доклад за увеличение доходността в земеделското стопанство (1938). Сведения и преписки по изпълнение задачите на агрономствата, отпуснатите кредити, ръководените от дирекцията учреждения и персонала им, откриване на агрономически участъци, провеждане на агротехническите мероприятия (1933-1939), гражданската мобилизация и военната повинност на служителите (1937), загиналите през войните агрономи (1936), транспортните средства и суровините, абонамента на специализирани издания, уреждане на научно-стопански експертски курсове в чужбина и страната (1937-1939), награждаване на земеделски стопанства, провеждане на стопански курсове, курсове за заклетите тютюневи експерти,

провеждане на гроздова седмица, хигиенизиране на стопанствата, пропаганда на застраховането и подпомагане дружествата за застраховка на добитъка (1937-1940). Списъци на кредитните кооперации по околии (1930).

Окръжни и преписки за развитие и подобрене на птицевъдството, птицевъдните и овцевъдните дружества, набавяне семена, фуражи, торове, обеззаразяване на семената, доставка на инструменти и машини, обезщетение на пострадали от бедствия стопани, построяване на млекопреработвателни заведения, за скотовъдните фондове и комисии по изкуствено осеменяване, скотовъдни изложби и подпомагане на скотовъдството (1933-1940).

Правилник за гледане и използване на държавните жребци (1930).

Раздавателни книги, ведомости и наднични листове за заплащането на служителите; финансово-счетоводни преписки; касови и приходо-разходни книги (1929-1944).

Опис 2, 6 а.е., 0.07 л.м., 1931-1943 г.

Протоколи от изпити за билкари (1942-1943); уверения за издържан изпит и свидетелства за завършени курсове на допълнителните земеделски училища (1931-1943).

Лични досиета на служители (1941).

Опис 3, 11 а.е., 0.22 л.м., 1927-1945 г.

Окръжни на МЗДИ, преписки с околийските агрономства и допълнителните земеделски училища в областта по дейността им; заповеди за откриване на участъкови агрономства (1929-1945).

Окръжни от Българския птицевъден съюз; устави на селско птицевъдно дружество и на дружеството на общинските служители по земеделие (1937-1940).

Протоколи на общински комисии по Закона за ТЗС в окръга (1927-1943), за строеж на млекопреработвателни предприятия (1932-1940).

Рапорти от директора на службата за проведени ревизии на околийските агрономства (1934-1942); доклад от служебна командировка в чужбина на врачанския околийски агроном (1941); сведения за откриване на образцови пчелини (1933-1940).

Списък на допълнителните земеделски училища, на служителите по околии (1945).

Опис 4, 12 а.е., 0.07 л.м., 1914-1944 г.

Закон за подобрене на мерите (1943); планове за приложение на Закона за ТЗС в областта (1942) и за подобрене на пустеещите земи (1933-1942).

Окръжни, наредби на МЗДИ по дейността на общинските поземлени комисии; правилници за измерване на земите от комисии (1933), за дейността на стопанските комитети по разпределение на земите (1943).

Заповеди, протоколи, сведения, преписки и списъци на околийски и общински комисии по ТЗС (1914-1942); карти и скици на парцелирани землища (1937-1942).

Годишни отчети на допълнителни земеделски училища (1943-1944). Сведения за собствеността и състава на горите в окръга (1931), за причисляване на общински гори към държавния поземлен фонд, закръгляване на мери, общински фондови земи (1942).

ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ЗЕМЕДЕЛИЕТО – ВРАЦА
Ф. 137К, 2 опис, 137 а.е., 6.60 л.м., 1922-1944 г.

Функционира от началото на 1943 г. до края на 1944 г.. Продължава дейността и функциите на бившата Областна земеделско-стопанска дирекция по провеждане на селскостопанската политика на МЗДИ. Ръководи Окръжната комисия по ТПС.

Опис 1, 128 а.е., 6.45 л.м., 1922-1944 г.

Преписки, удостоверения по оземляване и одворяване на частни лица, на кооперации, читалища, по разграничаване мерите в селата, комасирането и кадастъра (1922-1944).

Опис 2, 9 а.е., 0.15 л.м., 1925-1944 г.

План за увеличение и подобрене на земеделието (1943).

Преписки, удостоверения по оземляване и одворяване на села (1925-1943), по състоянието на скотовъдството във Врачанска околия (1936).

Заповеди и актове по личния състав (1943); ведомости и наднични листове за заплащането на служителите (1939-1944).

ОКРЪЖНА КОМИСИЯ
ПО ТРУДОВО-ПОЗЕМЛЕНАТА СОБСТВЕНОСТ – ВРАЦА
Ф. 660К, 2 опис, 7 а.е., 0.12 л.м., 1921-1938 г.

Създадена към Областната земеделска инспекция през 1934 г. След реструктурирането ѝ в Областна служба по земеделие е на подчинение към нея. Ръководи дейността на общинските комисии по ТПС. Оземлява малоимотни и безимотни селяни, дружества и организации с общински земи, в изпълнение на Закона за ТПС.

Протоколни книги на комисията (1921-1938).

Книги за записване и експлоатация на земите на скотовъдните фондове по селища във Врачанска околия (1928-1929).

ОБЛАСТНА ЗЕМЕДЕЛСКА КАМАРА – ВРАЦА
Ф. 67К, 1 опис, 97 а.е., 1.10 л.м., 1938-1945 г.

Функционира от 1938 г. съгласно Наредба-закон за Земеделските камари от 10 май 1937 г. Съдейства на институциите от отрасъла за културно, стопанско, социално и ико-

номическо развитие на селото. Работи за създаване на рентабилно селско стопанство, чрез модернизация на производството и пласмента на продукцията, професионалното организиране и коопериране на селското население и подпомагане на производителите. Доставка необходимите суровини, инвентар и машини, посадъчен и разплоден материал и организира курсове, изложби, екскурзии за обмяна на опит, земеделско-стопанска просвета, обзавеждане на опитни участъци, земеделски училища. Закрита през 1943 г. Наследена от Областната стопанска камара – Враца, която поема и функциите на Търговско-индустриалната камара.

Протоколи и решения от съвещанията на земеделските камари в Плевен и София (1941); протоколни книги на Бюрото (1938-1943), решения и становища по опростяване преките данъци, цените на земеделските произведения, нарядите; сведения за отпускане помощи за подобрене земеделието, земеделските кооперации, по бюджета за 1942 г., разходите за провеждане на курсове и екскурзии в Плевен, Нови Сад и Германия (1941-1943); преписки с централното ръководство и МЗДИ (1941); заповедна книга (1938-1942).

Отчети по дейността (1940).

Изложения на камарата, рапорти на секретаря и началниците на секции, сведения по въпросите на земеделието, скотовъдството, кооперативното обработване на земята (1941), по законопроекти за кооперирането на земята, за професионалните организации, по бюджета на МЗДИ (1942), по упадъка на свиневъдството (1939-1941), за разпределение на суровините, цвеклопроизводството, тарифите, цените и пазара на вълната, комасацията, данъчната система, земеделското образование, задължителните застраховки срещу градушка (1941), по наредбата за памуковата култура (1940), по въпроса за млекоизкупуването, слабия урожай, снабдяването със семена за посев (1941), за земеделско-стопански проучвания на организацията и доходността на земеделското стопанство, участие в панаири и изложби, абонаменти, изплатени помощи за провеждане на мероприятия, специализация в Германия, доставка на шилета (1941), местните покупки, цени на дребно на стопанските произведения и стоките за селото по околии (1942).

Бюджети (1939-1943) и финансови отчети (1938-1943); тръжна преписка по наемане помещения за нуждите на камарата (1941-1943).

Преписки по издаване на удостоверения за завършилите курсовете по земеделие и отраслите му (1941).

ОКОЛИЙСКИ АГРОНОМСТВА

2 фонда, 2 описа, 372 а.е., 4.25 л.м., 1911-1950 г.

Създадени като Държавни агрономства към МЗДИ през 1911 г. Продължават дейността и функциите на първите агрономи по филоксерата, пътуващите учители и инспектори по земеделието в околиците. Провеждат селскостопанската политика във взаимодействие и подчиненост на Земеделската камара (1912 г.), Подвижните и държавните земеделски катедри (1916 г.), Областната земеделско-стопанска дирекция (1935 г.) и Областната служба по земеделие (1943-1944 г.). Организируют и ръководят земеделието и скотовъдството. Подпомагат внедряването на агротехниката в обработката на земя-

та, доставката на машини, инвентар и посадъчен материал, борбата с болестите по растенията, развъдно-подобрителната дейност в животновъдството, възстановяването на лозята, опазване и обезщетяване на повредите по полските и моти. Оказват съдействие на Земеделската камара за модернизиране на селскостопанското производство, чрез провеждане на курсове, раздаване премии и субсидии за насърчаване на нововъведенията, организиране на частни селскохозяйствени стопанства. След войните функциите и м са разширени. Подпомагат комисии по ТПС. За нуждите и м са създадени допълнителни земеделски училища и участъкови агрономства. Съгласно Закона за народните съвети функциите и м са поети от околийските народни съвети (ДВ, бр. 47, 27 февр. 1948 г.).

ОКОЛИЙСКО АГРОНОМСТВО – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 38К, 1 опис, 79 а.е., 0.80 л.м., 1913-1950 г.

Вж. и Ф. 37

ОКОЛИЙСКО АГРОНОМСТВО – ОРЯХОВО

Ф. 47К, 1 опис, 293 а.е., 3.45 л.м., 1911-1944 г.

Вж. и Ф. 42

Окръжни, заповеди и нареждания от МЗДИ по дейността, за отпразнуване Деня на земята Ф. 47К (1939-1944).

Нареждания, списъци за избор на членовете на земеделските камари и задругите Ф. 47К (1941-1943); сведения за конституиране на околийски земеделско-стопански съвет Ф. 38К (1944), за участие на агрономите в годишните събрания на кооперациите и развъдните дружества Ф. 47К (1938-1939).

Заповедни книги на държавните агрономи Ф. 38К (1921-1929), на околийския агроном Ф. 38К (1933-41), на инспектора по скотовъдство Ф. 38К (1937-50), на Реквизиционната комисия Ф. 38К (1940-1945).

Проекто-правилник за приложение на Закона за стопанисване на фондовите земи и общ стопански план за отдаване под наем на фондови земи Ф. 47К (1940-1943); стопанско-икономически проучвания, проектоплан и план за развитието на селското стопанство в Белослатинска околия по селища Ф. 38 К (1931-1944).

Програми, рапорти, протоколи и сведения за дейността на агрономството, инспекторите по скотовъдството и допълнителните земеделски училища в селата Брегаре, Бутан, Малорад, Селановци Ф. 47К (1939-1943).

Протоколна книга на комисията по ТЗС Ф. 38К (1935-1942); протоколи и списъци, заявления, телеграми, ревизии, жалби и преписки по оземляване на безимотни и малоимотни селяни, на вдовици и сираци от войните, по закръгляване и разграничаване на градските и селски мери по закона за ТЗС Ф. 38К (1921-1928), Ф. 47К (1921-1943); протоколи и преписки на комисията по Закона за запазване, измерване и използване на селската и градска мера, за разграничаване на мери Ф. 47К (1911-1915), отнемане земя на собственици за фонда ТПС в селата Малорад, Козлодуй и Селановци, в Плевен и Оряхово, Ф. 47К (1921-27). Списъци, ведомости за заплати и удостоверения на членовете на околийската и общинските ТЗС комисии Ф. 47К (1925-1939).

Протоколи, планове, отчети, сведения, списъци и преписки на селскостопанските комитети за подобряване неизползваеми и пустеещи земи, за фондочните земи Ф. 38К(1941-1943), Ф. 47К(1940-1943).

Поверителни сведения за едри земеделски стопанства над 200 дка, нужни за гражданска мобилизация Ф. 47К (1940-1942).

Годишни отчети на агрономствата и допълнителните земеделски училища; финансови отчети Ф. 38К (1920-1944), Ф. 47К (1936-1945).

Земеделско-стопански бюлетини за времето, състоянието на растениевъдството, скотовъдството и пазарите в Оряховска околия Ф. 47К (1941-1943), пораженията и доставените препарати за борба с вредите от природни бедствия, болести и вредители Ф. 38К (1934-1943), Ф. 47К (1936-1944).

Окръжни, протоколи, нареждания, сведения-таблицы и преписки за гражданската мобилизация, подпомагане и изпращане на мобилизирани лица и техника в Добруджа, в мандрите, за селскостопанските комитети, нормиране надниците, определяне и изпълнение на нарядите по засяване Ф. 38К (1943-1944), Ф. 47К (1940-1944), определяне селата Бутан и Долни Луковит за образцови по програмата на Съветническата служба на Средно-Европейския стопански съвет – Берлин Ф. 47К (1943).

Ревизионна книга Ф. 38К (1926-1934); ревизионни актове по фонда за подобрене на скотовъдството Ф. 47К (1934-1938); актове, наказателни постановления, преписки за непредадени наряди мляко Ф. 47К (1940-1943).

Протоколи за прегледи на семепроизводителни стопанства Ф. 47К (1941-1944); нареждания, доклади, преписки и сведения за нужните семена със списъци на земеделските стопани и доставени семена Ф. 38К (1939-1944), семечистенето, семеконтрола, засети площи, произведено семе, очаквани добиви, пазарни цени на продукцията, зимни посеви Ф. 47К (1937-1944).

Окръжни, нареждания, инструкции, планове, сведения, таблицы, списъци за състоянието, развитието и подобрието на лозарството и винарството, петгодишния лозарски план, овощарството, пчеларството и пчеларските дружества, бубарството и черничевите насаждения, регистрирани и отличени лозари Ф. 47К (1920-1921), пчелари и градинари, добивите на царевица, разпространение на картофите, зеленчукопроизводството и подобрителната работа с тиквите, фасула, лещата и просото, за вредите, загубите и борбата с болести и неприятели, за пласмента на бубено семе и пашкули, за износа на грозде и селскостопански произведения Ф. 38К (1934-1944), Ф. 47К (1937-1943), за контрола по вината, спиртните напитки и оцета Ф. 47К (1941-1943), засети площи, добиви по култури, отпуснати заеми, повредени и засегнати производители, брой домакинства и обработваема земя по селата Ф. 47К (1935-1944), кооперациите, валежите Ф. 38К (1934-1942).

Правилник за ръководството и вътрешния ред и сведения за броя на консервните работилници, преработените и консервирани плодове и зеленчуци Ф. 38К (1937), Ф. 47К (1937-1944).

Окръжни, протоколи на общинските съвети и скотовъдните комисии. Месечни статистически сведения от преброяването на домашните животни, за скотовъдните дружества. Родословни книги на расови животни Ф. 38К (1930-1945). Списъци и преписки за развитието на животновъдството и птицевъдството, броя

на добитъка, подобриенето на отраслите и породите, млекодобива, млекопреработването, определените наряди, добитото и изнесено масло и сметана, случните станции, общинските разплодници, люпилните и птицевъдните кооперации, застраховката на добитъка, количествата хранителни продукти от животински произход и закланите животни Ф. 47К (1926-1944).

Окръжни, нареждания, протоколни решения на общинските съвети, сведения и преписки за вършачкопритежателите, правоспособните машинисти, количеството, вида и марките на земеделските оръдия, машини, батози, локомотиви, двигатели, сноповръзвачки, семечистачни машини и триори със списъци на притежателите, за доставка на редосеялки и безмитни горивни материали, за организиране и провеждане на вършитбата Ф. 47К (1937-1944).

Искания, преписки и сведения за отпускане на кредити за земеделски инвентар Ф. 47К (1942-1943).

Сведения по полското благоустройство – построяване на свинарници, кокошарници, чешми, обществени фурни – комбинати, комасиране на земята, строеж на торища и премии за построените, подметка на стърнища, производство на фуражи, фуражопреработвателни инсталации и силажиране Ф. 38К (1944), Ф. 47К (1938-1944).

Оценка на непокрити имоти на лица от еврейски произход Ф. 47К (1941).

Заповеди, актове, преписки по личния състав; ведомости за заплати на служителите от агрономството и допълнителните земеделски училища Ф. 38К (1914-1925), Ф. 47К (1924-1944).

2. Горско стопанство

ОБЛАСТНА ГОРСКА ИНСПЕКЦИЯ – ВРАЦА Ф. 688К, 1 опис, 18 а.е., 0.05 л.м., 1892-1943 г.

Създадена при административното преустройство на Врачанска област през 1934 г. Продължава функциите на Окръжната и районна горски инспекции (1911-1934 г.) и дейността на окръжните горски инспектори (1889-1897 г.). Реализира политиката на МЗДИ в областта на горското дело. Осъществява административно ръководство, контрол и организация по стопанисването, опазването и експлоатацията на горите, лова и риболова. Ръководи работата на лесничествата и горските стопанства във Врачанска, Фердинандска и Берковска околии (от 1900 г.) и Оряховска околия (след 1901 г.) и на територията на цяла Северозападна България до национализацията на горите през 1947-1949 г.

Наредба-закон и правилник за приложението му; окръжни на МЗДИ за типизиране на дървените материали (1936-1941), резултатите от мероприятията на министерството. Заповеди, протоколи, нареждания от МЗДИ за поддържане на горите, укрепване поройните склонове по Искърското дефиле, определяне гранични пунктове на гората в с. Заножене. Заповед на МВРНЗ за даване на поверителни сведения (1939).

Протоколи и решения на Върховния касационен съд, Врачанския окръжен съд и преписки на инспекцията по спора за Дългиделската гора с Берковското лесничество (1931-1940); от заседания на Ломската горска инспекция за определяне граници на гори (1892).

Планове за горските строежи в района на Врачанското административно лесничество (1943), за ползване на държавната гора „Китката“ на Белоградчишкото административно лесничество (1935-1938).

Балансови и статистически сведения за Врачанското административно лесничество и Държавния лозов разсадник – Оряхово (1914-1942).

Проект, скици и преписки по строеж на Лесничейски дом в местността „Копривата“ във Врачанския балкан, по постройки в Държавния горски разсадник – Враца и рибарник край с. Нефела (1937-1938).

Преписки по наемане затворници на работа в Държавния лозов разсадник (1920-1921), за пожара в дъскорезницата в Берковското административно лесничество (1934-1935).

Календар на Дружеството на българските лесовъди (1929).

Топографски карти (1926-1939).

АДМИНИСТРАТИВНИ ЛЕСНИЧЕЙСТВА **2 фонда, 2 описа, 73 а.е., 1.30 л.м., 1900-1944 г.**

Създадени със специални законодателни разпоредби от 1897 г. на подчинение на МЗДИ. Осъществяват държавната политика по опазване и стопанисване на горския фонд в периода 1911-1947 г. Извършват експлоатацията, лесовъдството, опазването и устройството на горския фонд. Работят под ръководството и контрола на Врачанската горска инспекция. От 1901 г. функционират две лесничейства – Берковско лесничество, което включва Берковска и Фердинандска околии и Врачанско лесничество, с трите околии на Врачански окръг: Врачанска, Белослатинска и Оряховска (до 1939 г.). В периода 1947-1949 г. горите са национализирани на етапи и управлението им е поето от Държавните горски стопанства.

АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО – ВРАЦА **Ф. 232К, 1 опис, 39 а.е., 0.65 л.м., 1900-1944 г.**

АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО – ОРЯХОВО **Ф. 86К, 1 опис, 34 а.е., 0.65 л.м., 1939-1944 г.** **Вж. и Ф. 72**

Окръжни, писма и телеграми по дървоснабдяването Ф. 86К (1943).

Заповедни книги Ф. 232К (1900-1929).

Тригодишен план за залесяване; годишни планове за паша; гражданско-мобилизационни планове по изпълнение нарядите за военновременни нужди, необходимите работници и специалисти Ф. 232К (1939-1944); списъци на трудово-повинничари и работещи по залесяването Ф. 86К (1943).

Проекто-протоколи и скици на горски стопанства в Белоградчишко и Берковско Ф. 232К (1940-1941); протоколи и тарифи за нормиране на дърводобивните дейности Ф. 86К (1943-1944).

Отчети за извършени лесокултурни работи; сведения за горско-индустриалните заведения за дървопреработване, за преработените и произведени дървесни материали Ф. 232К (1941-1943), дърводобива, дървоснабдяването на Оряхово, експлоатацията и охраната на общинските гори Ф. 86К (1943-1944).

Ревизионен акт Ф. 86К (1939-1940).

Преписки на комисията по чл.20 от Закона за горите, за землищата на селата от Врачанска община Ф. 232К (1939-1941).

Преписки по стопанисване на дивеча, провеждане търгове за сечища в общинските гори, състоянието на горските разсадници, лесотехническите дейности, дърводобива, изплащане налог от дърва на МВ, за наличните складове за дърва, добива на минни подпори, изпълнение наряди за траверси за МЖПТ – ГДЖП, събиране акациево семе от горската стража, доставка на дърва за гарнизона – Враца Ф. 232К (1908-1944), по рибарството, доставка фиданки за залесяване, експлоатация и охрана на общинските гори, събирането на билки Ф. 86К (1943-1944).

Регистри за вписване на конфискувани материали, на актове и наказателни постановления. Постановления, актове, дознания и преписки по извършени нарушения Ф. 86К (1940-1944).

Ведомости за заплати на служителите Ф. 86К (1944).

3. Ветеринарно дело

ОБЛАСТНА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ВРАЦА

Ф. 95К, 2 описа, 364 а.е., 5.51 л.м., 1891-1948 г.

Вж. и Ф. 83

До създаването на службата през 1934 г. ветеринарно-санитарният контрол е на подчинение на Окръжния управител. Службата ръководи ветеринарно-санитарния контрол, организира ветеринарната просвета, провежда профилактиката и борбата със заразните болести по домашните животни, инспектира санитарното състояние на общините и околните за подобряване хигиенните условия за отглеждане на добитък. Въвежда контрола върху производството и преработването на хранителните продукти. Прекратява дейността си през 1948 г. съгласно Закона за народните съвети, които поемат и функциите на ветеринарните служби (ДВ, бр. 47, 27 февр. 1948 г.).

Опис 1, 356 а.е., 5.45 л.м., 1891-1948 г.

Извлечение от Закона по фонд „Епизоотии“ с измененията и допълненията (1935).

Окръжни, нареждания, указания и заповеди от МЗДИ по приложение са-

нитарно-ветеринарните закони (1940-1943), приемане на планове и решения за борба със заразните болести, събиране животински отпадъци и тлъстини, реквизиране на добитък, контрол при клане на животни, млекопреработването и консервните работилници (1942-1944), за честване на официални празници (1943), служебни конференции, за земеделската пропаганда, борбата против мишките и плъховете, събирането на хладилна такса, търговията с кожи (1940-1943).

Сведения за възстановяването на професионалната организация на ветеринарните лекари (1933); изложение от БВЛС до МЗДИ (1939); изложение пред околийската конференция във Видин за санитарно-ветеринарното състояние на околията и план за бъдещата работа (1935).

Поверителни нареждания, заповеди и преписки с МВ, МЗДИ, Щаба на войската и полицейското управление по дейността на ветеринарните служби, мобилизацията на кадрите, годността и изземването на добитъка за военни цели (1925-1944), за ветеринарни лекари, попадащи под чл. 20 от ЗЗД, за прояви на служители, проведени анкети и ревизии (1942-1943).

Протоколи от заседания на Областния ветеринарен съвет (1937-1938).

Заповедни книги на Областната ветеринарна служба (1942-1943).

Годишен отчет на МЗДИ (1943) и на Областната служба за санитарно-ветеринарното състояние на Враца, на Белослатинска, Оряховска и Фердинандска околии (1932-1940), на ветеринарните участъци Криводол, Горна Кремена, Руска бяла, Мездра, Девене и Ослен Криводол, общинските ветеринарни служби (1940-1943).

Доклади, актове, общи и месечни сведения, таблици, преписки и ведомости за състоянието на ветеринарните служби (1921-1926), прегледаните, лекуваните и изкуствено осеменени домашни животни и постъпилите такси в лечебниците и амбулаториите (1943-1944), хода и разпространението на паразитните и заразните болести (1925-1944), резултатите от туберкулинизацията по едрия добитък, ваксинирането против болести, частните развъдни птицевъдни стопанства (1942-1943), закланите животни и добитите месо, мазнини и кожи (1943-1944), търговците на добитък (1934-1936), млекопреработването и млекопреработвателните заведения, качествения и хигиенен надзор на месните продукти и натрупване резерв от замразено месо, реквизиране и разпределение на сеното (1943-1944), обеззаразяване и почистване на селските дворове и селскостопански постройки (1943-1944), седмичните пазари на животни и рибните тържища (1939-1944), за вноса и износа на животински произведения (1939-1943), издадени интизапски билети за продажба на добитък (1941), обезщетение за умрели и убити от заразни болести животни (1943-1944), просветната дейност по околии (1943).

Наказателни постановления, книги за актове, актове, поверителни доклади, протоколи, апелативни жалби и преписки за извършени проверки и констатираните нарушения на санитарно-ветеринарните наредби (1927-1934), за регистриране на закланите животни, черна борса, укриване на месо и кожи и др.; таблици и списъци за нарушенията на нарядите, на кожарски и кожухарски работилници; книга-списък на контрабандистите на животински произведения (1940-1943).

Протоколи и решения на Ломския градски общински съвет за подобряване дейността на ветеринарното дело в града (1944).

Списъци за разпределението на санитарните околии и фелдшерски участъци в областта (1910-1911), брой на населението по общини (1943).

Книги за епизоотиите по околии (1932-1945), разпределението на получените медикаменти и инструменти (1923-1924); преписки за обзавеждане на службите с инвентар и медикаменти (1925-1942).

Актове от проведени финансови ревизии на ветеринарните служби (1926-1944); углавни фискални дела (1935); заповеди и актове с описи за приемане и предаване на ветеринарните служби и имущество (1934-1943), проверки и бракуване на излезли от употреба инвентарни предмети и др. (1937-1942), на старата архива и изпращане ценни архиви в Народна библиотека – София (1932-1939).

Скици и сведения за картотекиране на кланични заведения (1943); преписки по построяване на ветеринарни лечебници, амбулатории и екарисажи (1943), за отпускане фондове за строежа на кланици, пазари и панаирни площадки (1943); план-скици на месарници, мандри, ветеринарни лечебници, стопански постройки (1944), кланица и хладилник във Фердинанд (Монтана) (1942); снимки и преписки за строежа и ремонта на ветеринарните лечебници във Видин, Берковица и Кнежа, Баница и Долни Луковит (1935-1938), даряване 400 дка общинска земя на Противочумния институт – Враца (1941-1942).

Годишни финансови отчети на околийските и участъковите ветеринарни лекари и фелдшери от областта с данни за отделните фондове и постъпилите суми (1926-1943); регистри за прихода по фонд „Епизоотии“ (1930-1933); преписки за възнаграждения на ветеринарни лекари и фелдшери със суми от фонда (1926).

Преписки с МЗДИ по финансовата отчетност и счетоводната дейност (1941-1944); касови, партидни, авансови, командировъчни, инвентарни, материални книги; приходо-разходни книги на службата (1891-1948) и фонд „Ветеринарно-лечебно дело“ (1933-1937); ведомости и наднични листове; таблици-сведения за заплатите на персонала и запори върху тях; книги за отпуските (1900-1942).

Заповеди, удостоверения, заявления, атестационни листове и др. за щатния и надничен персонал в околийските служби; преписки по назначаване и уволняване, по дисциплината и вътрешния ред, прослуженото време, командировките; списъци на служителите при ветеринарните служби и семействата им; лични досиета на персонала (1910-1947).

Опис 2, 8 а.е., 0.06 л.м., 1924-1944 г.

Окръжни, заповеди от МЗДИ по дейността (1941); инструкции от началника на службата по изпълнение на министерски разпореждания (1939-1943); преписки със Земеделската камара (1942).

Протоколи от заседания на Областния ветеринарен съвет (1940-1941); от областни и околийски ветеринарни конференции (1943).

Главен отчет на фонд „Ветеринарно и санитарно дело“; отчети и доклади на службата (1934-1943).

Ревизионни актове (1941).

Щатни разписания (1941).

Сведения за домашния добитък по домакинства и за серумирането в областта (1937-1944).

Списъци на ветеринарните лечебници и лекарите в областта (1924-1944).

РАЙОННА ВЕТЕРИНАРНА БАКТЕРИОЛОГИЧЕСКА СТАНЦИЯ – ВРАЦА

Ф. 115 К, 1 опис, 25 а.е., 0.20 л.м., 1933-1944 г.

Функционира от 1934 г. Открита с един отдел – бактериологически, на подчинение на МЗДИ и под ръководството на Централния ветеринарно-бактериологичен институт – София. Извършва диагностика и контрол над разпространението на заразните болести по домашните животни, чрез бактериологични и серологични изследвания, в помощ на ветеринарните лекари от областта. През 1942 г. е открит и отдел по контрол на животинските продукти. Осъществява ветеринарна просвета за ограничаване на болестите по добитъка сред селските стопани. През 1943 г. преминава към ИББС – Враца.

Указания за откриване на отдел за контрол на животинските продукти (1941); наредби, заповеди, преписки с МЗДИ, Областната ветеринарна служба и ЦВБИ по годишните отчети и изпълнение на бюджетите, провеждане на конференции, изследване на заболяванията, петролните деривати, искане на кредити и др. (1940-1944).

Нареждания, заповеди и преписки с Областната ветеринарна служба за провеждане просветни сказки и беседи за борба с болестите по добитъка, на курсове за млекопреработване и трихиноскопия, за контрола на съестните продукти (1942).

Отчети, доклади и месечни сведения за дейността на станцията, изследванията на месо, месни и млечни произведения (1935-1942).

Преписки за появили се болести, изследвания на проби от умрели животни, отпускане кредити и доставки на материали и инвентар с искания за доставки на серум, туберкулинизация на опитните свине за нуждите на станцията (1933-1942).

Дневник за изследвания на проби от умрели животни (1938-1943).

Сборни сведения, изпратени от ветеринарните станции в страната за резултатите от изследвания на заразни заболявания (1933-1940).

Преписки по личния състав (1941-1942).

ОКОЛИЙСКИ И УЧАСТЪКОВИ ВЕТЕРИНАРНИ СЛУЖБИ

4 фонда, 6 опис, 265 а.е., 2.43 л.м., 1904-1952 г.

Околийските ветеринарни служби са открити със Закона за санитарно-ветеринарната полиция от 1898 г. До 1934 г. са под ръководството и контрола на Окръжния ветеринарен лекар, след което преминават на подчинение на Областната ветеринарна служба. Контролират участъковите ветеринарни служби, лечебници и амбулатории. Оказват ветеринарно-санитарен контрол над домашните животни, водят профилактиката и бор-

бата с епизоотичните болести по добитъка, контрола върху производството и търговията с животни и хранителни продукти от животински произход. Осъществяват широка просветна и хигиенно-санитарна дейност за повишаване културата на населението по отношение отглеждането на домашните животни. През 1948 г. дейността им е прекратена съгласно Закона за народните съвети.

ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ВРАЦА

Ф. 636К, 3 опис, 128 а.е., 0.53 л.м., 1925-1945 г.

ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ОРЯХОВО

Ф.79К, 1 опис, 114 а.е., 1.35 л.м., 1904-1944 г.

Вж. и Ф. 55

Продължава дейността на граничната ветеринарна служба, открита в Оряхово през 1893 г.

УЧАСТЪКОВА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 209К, 1 опис, 4 а.е., 0.10 л.м., 1941-1943 г.

Вж. и Ф. 161

УЧАСТЪКОВА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 196К, 1 опис, 19 а.е., 0.45 л.м., 1924-1952 г.

Окръжни, нареждания, заповеди, протоколи и писма от МС, МЗДИ, МВРИ, МФ, централни ветеринарни институти, Областната ветеринарна служба и др. с нареждания по дейността на околийските лекари, развитието на скотовъдството, откриване научни станции и пунктове за изкуственото осеменяване, борбата с болестите по животните, уреждане на скотовъдни изложби и прегледи на общински разплодници, провеждане на служебни конференции, специализация на лекари по контрол на животинските продукти, снабдяване добитъка със свидетелства за произход и здравословно състояние, доставка на серуми и ваксини, угояване, клане и износ на животни и животински продукти, просветна дейност сред населението, откриване на кланични общински предприятия и хладилници, застраховка на животните Ф. 79К (1904-1944), Ф. 196К (1938-1944), Ф. 636К (1936-1945).

Протоколна книга на околийската служба Ф. 636К (1939-1941); протоколи на областния скотовъден съвет за определяне на случни станции и разпределение на жребците по скотовъдните станции Ф. 79К (1942), Ф. 636К (1943); от служебни конференции по проблемите на ветеринарното дело Ф. 636К (1944); заповедна книга Ф. 636К (1934-1945).

Доклади и отчети за състоянието на околийските и общински ветеринарни служби – Враца Ф. 636К (1937) и Оряхово със скотовъдни карти по участъци Ф. 79К (1928-1942) и с. Козлодуй Ф. 196К (1941); годишни отчети по санитарно-

ветеринарния контрол и за епизоотичните, участъкови и общинските ветеринарни служби Ф. 79К (1926-1927), Ф. 196К (1943), Ф. 636К (1932-1943); сведения, таблици и ведомости за хода на заразните болести, за прегледани, лекувани и умрели животни, изразходвани медикаменти, добитите млечни продукти, заклан добитък и сурови кожи в околията, цените на животни и животински произведения, фонд „Епизоотии“ и фонд „Ветеринарно лечебно дело“ Ф. 79К (1939-1944), Ф. 196К (1937-1944), Ф. 636К (1931-1943).

Правилник за вътрешния ред и управление на тържищата и пазарите на животни Ф. 636К (1937).

Протоколи, указания, планове, сведения, списъци и преписки за разпространението и борбата с болестите по животните, профилактиката и ваксинацията, изпълнение нарядите за събиране и преработване на животински продукти, сурови кожи, млекоснабдяването, сиренарските мандри и съхранение на млечни продукти, за планинските пасища в околията, броя на добитъка и регистрираните животни, износа на животни и животински произведения, кастрацията на добитъка, полученото месо от заклани животни, пролетно почистване на дворовете, за състоянието на пазарите, провеждане на курсове, беседи и просветна дейност, отпуснати медикаменти за застрахованите животни, животинските гробници. Списъци на търговците на добитък Ф. 79К (1914-1944), Ф. 196К (1942-1943), Ф. 209К (1941-1943), Ф. 636К (1925-1945).

Ревизионни актове Ф. 79К (1927-1940), Ф. 636К (1931-1939); ревизионни книги Ф. 196К (1924-1945).

Актове, протоколи за встъпване в длъжност, приемане и предаване на ветеринарните служби Ф. 79К (1941-1942), Ф. 196К (1937-1941).

Заповеди, сведения и списъци на персонала във ветеринарните служби на Врачанска околия; преписки по личния състав Ф. 79К (1935-1941), Ф. 96К (1943), Ф. 636К (1939); именни карти и списъци на подлежащи на мобилизация Ф. 79К (1939); книга за личния състав на ветеринарните лекари и фелдшери Ф. 79К (1932-1944); ведомости за заплатите на служителите Ф. 79К (1907-1944).

Писма на Областната ветеринарна служба и околийския ветеринарен лекар за награждаване с ордени и похвали на ветеринарни лекари и фелдшери Ф. 79К (1934-1935), Ф. 636К (1939).

ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА ЛЕЧЕБНИЦА – КНЕЖА

Ф. 205К, 1 опис, 47 а.е., 0.32 л.м., 1906-1946 г.

Създадена въз основа на Правилника за организация на ветеринарните лечебници и амбулатории през 1910 г. Продължава дейността на ветеринарната амбулатория в Кнежа. Осъществява лечебното дело, борбата със заразните болести и санитарно-ветеринарния контрол на територията на околията. Контролира работата на участъковите служби в околията. Във фонда са запазени материали и на други околийски и участъкови лечебници и амбулатории от Врачанска област.

Протоколи и преписки по отчуждаване част от общинската мера за построяване сграда на лечебницата (1939).

Годишни отчети на ветеринарните лечебници в Кнежа, Буган, Хайредин, Козлодуй, Остров, Галиче, Алтимир, Долни Луковит, Букьовци, Крушовене, Рогозен, Оряховска околия (1941-1944); сведения за броя на домашните животни в участъците (1942).

Списъци на застрахователните сдружения и застрахования добитък; ведомост за хода на разните болести (1942-1943).

Преписки за подобряване дейността на ветеринарните служби, строеж на помещения за службите, борба против болестите по добитъка, изкуственото осемняване, снабдяването на армията с коне (1938-1945).

Книга за умрелите животни (1906-1930); амбулаторни книги (1921-1933); дневници за преглед и лечение на животните (1938-1943); главна приходно-разходна книга за медикаменти (1924-1933).

Ревизионна книга на участъковия лекар (1927); актове на участъковите служби (1941-1943).

Ведомости, раздавателни и наднични листове за заплати на служителите и временните работници (1933-1946); таблици и списъци на персонала (1942).

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ И ПРОИЗВОДСТВЕН ИНСТИТУТ ЗА БОРБА С БОЛЕСТИТЕ ПО СВИНЕТЕ – ВРАЦА **Ф. 116К, 1 опис, 53 а.е., 0.90 л.м., 1940-1946 г.**

Създаден през 1942 г. Води научно организирана борба с болестите по домашните животни. Подчинен е на МЗДИ. Произвежда ваксина против чумата по свинете за цялата страна, която взема епидемични размери. Широко известен като Противочумен институт. Изследва най-масово разпространените болести по животните. Продължава дейността си без прекъсване.

Указания, заповеди, преписки с МЗДИ за противоепизоотичните мероприятия, борбата със заразните болести, провеждане съревнование при приготвянето на серуми (1942-1944).

Заповедни книги (1942-1946).

Годишни отчети (1942-1944); месечни сведения за дейността на института (1944).

Преписки за изграждане и обзавеждане на института (1940), закупуване на свине и фуражи, производство на серуми и ваксини, по финансови въпроси, доставка на инвентар, препарати и материали, изпращане на ваксини и биопрепарати по заявки, за резултатите от серумирането на свинете, диаграми с получени данни от изследванията по различни болести (1942-1945).

Книга за извършените бактериологически изследвания (1941-1944).

Ведомости за заплати; книга за движение на персонала; преписки по личния състав на института (1942-1944).

БУБАРСКА ОПИТНА СТАНЦИЯ – ВРАЦА

Ф. 25К, 3 описа, 176 а.е., 1.83 л.м., 1913-1945 г.

Открита като „Образцова бубарница“ през 1896 г. от Врачанския окръжен съвет за възраждане на бубарските традиции. През 1906 г. преминава към МТЗ като Бубарска опитна станция. Развива научно-изследователска дейност в областта на бубарството. Осъществява контрол на произведеното в страната и внесено от чужбина бубено семе. Организира практически курсове за греньори – производители на бубено семе и техници по бубарство. Извършва селекция, сравнително изпитване, производство на бубено семе и изследване на греньорските семена и износа за чужбина. От 1936 г. до 1937 г. по заповед на МЗДИ станцията е закрыта и става Бубарски опитен участък към отдела по бубарство на Централния земеделски изследователски институт в София. След възстановяването на Бубарската станция, участъкът, заедно с част от инвентара е преместен в Харманли. Продължава дейността си без прекъсване.

Опис 1, 141 а.е., 1.35 л.м., 1913-1941 г.

Отчети на станцията (1919-1941).

Сведения и преписки за сравнителни опити и наблюдения върху бубено семе (1919-1928), дейността на контролната служба при станцията, изпращане пашкули за изследване, изследване рандемана на пашкулите (1936-1941), доставка на зимовници, на репродукционно и италианско бубено семе на пашкули (1936-1941), на станове и чекръци, апарати, фригориферни елементи, шафтова машина, предачен апарат, земеделски машини (1938-1941), пласиране на греньорско бубено семе, отхранване на дивата буба (1938-1939), за черничарството (1940), за обезщетение при измиране на бубите (1940-1941), за производството на бубено семе (1941).

Ревизионен акт (1936); актове от ревизии на греньорите (1934).

Преписки по поддържане на станцията и машините, командироване на техници за участие в курсове и изложби, постройка на зимовник и купуване на бубено семе (1937), по фонда за подобрене на бубарството и черничарството (1938-1941).

Преписки по личния състав на станцията, заплати и възнаграждения (1926-1941).

Преписки с бубарския участък в Харманли, общите зимовници в Пловдив и Ивайловград (1938-1941).

Опис 2, 29 а.е., 0.45 л.м., 1941-1945 г.

Преписки по производството, контрола, продажбата и пласирането на бубено семе за втора реколта, на репродукционно, греньорско и станционно семе, по черничарството (1942-1944).

Годишни финансови отчети (1942-1943).

Актове от ревизии на греньорите и на гренажните заведения (1941-1943).

Заповеди по личния състав, досиета на служители; платежни ведомости (1942-1945).

Опис 3, 6 а.е., 0.03 л.м., 1914-1935 г.

Отчети за произведените сравнителни опити с бубени семена (1914), за дейността на станцията (1933); бюлетин на Бубарската и контролна станции (1935).

Сведения за опитите и проучванията (1931-1932).

РАЙОННА ОПИТНА СВИНАРНИЦА – КНЕЖА**Ф. 30К, 1 опис, 96 а.е., 0.90 л.м., 1928-1947 г.**

Открита през 1928 г. като свинарница към Практическото земеделско училище. От 1934 г. е отделена от училището и става „Държавно депо за добитък“. През 1939 г. е преименувана в „Държавна районна опитна свинарница“. Ръководена е от МЗДИ и подведомствените му институции във Враца. Извършва научно-изследователска дейност в областта на храненето на свинете. Продължава дейността си след 1944 г. като Опитна станция по животновъдство.

Нареждания, инструкции, заповеди и писма от МЗДИ, Областната земеделска дирекция, Областната земеделска камара за провеждане агрономически конференции, създаване родословия на животните, назначаване комисии и провеждане прегледи на селскостопански животни, доставка на строителни материали и предстоящо строителство, залесяването на стопанския двор, фуража и храненето на свинете, доставка машини, мотори и посевни материали (1936-1942), щата на свинарницата и на животните в депата за добитък в страната, със сведения за дейността във военновременна обстановка (1941-1943).

Окръжни от ЦУ на Сдружението на стопанските служители, указания и преписки с Централния изследователски институт – София и инспектори по скотовъдството за залагане опити с изкуствени торове на ливади и слънчоглед, по просветната дейност на агрономите и ветеринарните лекари през зимния сезон, участие в панаири и изложби (1936-1942).

Рапорти на директора до МЗДИ по състоянието, обзавеждането и нуждите за издръжка на депото (1936-1943); доклади, сведения за дейността на свинарницата, честване 10-годишнината на депото с данни за резултатите от храненето и развитието на опитните животни; хранителни таблици и ведомости за отчет на движението на добитъка и дневните дажби; за раздадения в страната разплоден материал, угоени и продадени свине, опити с оризови отпадъци (1928-1947).

Протоколи и тръжни преписки от произведени търгове за закупуване на храни и горивни материали, определяне цени на животински продукти, бракуване на коне (1935-1943).

Преписки с Областна земеделска стопанска дирекция, околийските управления в областта, общини, околийски агрономства, инспектори по скотовъдство, частни фирми и стопанства от цялата страна за снабдяване с разплодни животни, закупуване фуражи, строителни и дезинфекционни материали (1934-1942); с МЗДИ, Популярна банка – Враца и частни фирми за строителство на жилища за работниците, обори, водоснабдяване, доставки на храни и материали, земеделски машини и инвентар, абонаменти на списания (1937-1941); с кооперативни организации за основаване на свиневъдни станции (1940-1942). Списъци на частни стопани по околии, получили свине за разплод (1940-1943).

Заповедна книга за движението на добитъка в станцията (1943); актове, книги за смъртността на животните (1941-1945), за екстериорни измервания на свинете (1940-1945), завеждане фуражите, получени от частни стопани (1934-1939).

Акт и отчет от проведена финансова ревизия (1934-1938); финансови отчети с ведомости за личния състав и движението на добитъка (1936-1942).

Заповеди по личния състав (1934); преписки с Областна инспекция по труда по осигуряването на работниците; списъци на работници; наднични листове на ветеринарни специалисти; ведомости за заплати (1935-1942).

Албуми със снимки на разплодните животни с родословията им (1928-1943).

ОПИТНА ЗЕМЕДЕЛСКА СТАНЦИЯ – КНЕЖА **Ф. 29К, 1 опис, 26 а.е., 0.23 л.м., 1924-1943 г.**

Открита през 1924 г. със заповед на МЗДИ като земеделско опитно поле. От 1931 г. е преименувана в Опитна земеделска станция. Работи за подобрението на зърнените сортове в Северозападна България и Плевенско. Има два отдела – опитно поле и семепроизводство за проучване на всички сортове зърнени култури, за селектиране и разпространение на най-устойчивите и високодобивни за региона сортове. Продължава дейността си и след 1944 г.

Окръжни и заповеди на МЗДИ за откриване на опитно поле (1924) и метеорологична станция в Кнежа; протокол на комисията, назначена от МЗДИ и протоколи от сесии на общинските съвети Кнежа и Бяла Слатина за определяне терен за построяването (1925) и оземляването на опитното поле (1940).

План-разпределение от МЗДИ на опитните полета за подобряване земеделската дейност (1935); проекто-правилник за организация на сортоопознаването и семепроизводството в земеделските опитни полета (1942); проекто-план за ново парцелиране на земята (1929); план по семепроизводство в областта и сведения за дейността на семепроизводно дружество „К. Малков“ – Кнежа (1943).

Информации за дейността на опитното поле (1924-1930); сведения за V международна мострена изложба – Варна и награждаване Земеделската станция със златен медал (1937).

Годишни отчети, доклади и таблици с диаграми за дейността на станцията (1924-1929).

Кореспонденции с МЗДИ, Дирекция „Храноизнос“, Централния метеорологичен институт, земеделските институти, околийските агрономства, земеделски опитни станции, овощни разсадници и кооперации в страната за обмяна опит по семепроизводство на нови сортове, дейността на станцията, засаждане акациев пояс около опитното поле, залагане опити с нови култури и резултати от опитите, растителната защита, доставка на овощни дървета и инвентар (1925-1943).

**ТРУДОВО-КООПЕРАТИВНО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО – с.
БАУРЕНЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 640К, 1 опис, 26 а.е., 0.10 л.м., 1936-1948 г.

Учредено през 1941г. Организирано съгласно Правилниците за трудово-производителния отдел към Потребителните кооперации от 1936 г. и земеделско-стопанския отдел към кредитните кооперации от 1940 г. Продължава дейността си и след 1944 г.

Учредителна преписка и историческа справка за откриване производствен отдел за кооперативно обработване на земята към Потребителна кооперация в с. Баурене (1941).

Окръжни от Дирекцията на кооперативните стопанства и БЗКБ; заповеди от Дирекцията на земеделието и Врачанската областна служба по земеделието по организацията, нормиране работата и заплащане труда на кооператорите (1944-1945); резолюция от конференция на Областната служба по земеделие и Стопанската камара – Враца по изграждане и укрепване на ТКЗС; напътствие от Врачанската земеделска камара за изграждане и ръководене на кооперативните земеделски стопанства във Врачанска област (1941).

Протоколни книги от събрания (1941-1945).

Правилници за вътрешния ред и за дейността (1936-1940).

Преписки по дейността на стопанството (1945).

Партидна книга, декларации за влизане в ТКЗС, списъци и таблици на членовете с дяловия капитал (1941-1945).

Договор на Земеделската камара – Враца и кооперацията за отглеждане на кочове (1942).

Ведомости за извършената работа, за разпределение на продуктите между членовете (1941-1945).

V. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ

1. Транспорт

СЕДЕМНАДЕСЕТА ЖЕЛЕЗОПЪТНА СЕКЦИЯ ПО ПОДДЪРЖАНЕТО – ВРАЦА

Ф. 8К, 1 опис, 119 а.е., 0.90 л.м., 1921-1943 г.

Вж и Ф. 588

Образувана през 1920 г. със задача поддържането на жп линията и съоръженията в Северозападна България. На подчинение е на ГДЖП. След 1944 г. продължава своята дейност.

Окръжни, правилници, наредби, заповеди на ГДЖП до жп секциите по дейността (1934-1941), движението, поддържането и сигурността на железопътния транспорт, работата на персонала и административни въпроси (1921-1941).

Окръжни, указания по превози на войсковите части, участващи в царските маневри (1937-1942).

Годишни отчети, доклади и изложения на секционните инженери и пикьори на 7-ма жп секция (1934-1941).

Преписки по отчуждаване на имоти край жп линията (1926-1938); планове за изграждане сградите на жп гарите и кантоните (1934-1938)

Писма и образци за покупка на фойтони от коларница „М. Орозов“ – Враца за нуждите на жп секцията (1940).

Заповеди по личния състав – назначения, уволнения, премествания, възнаграждения на работниците и др. (1921-1943).

ЖЕЛЕЗОПЪТНА ГАРА – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 213К, 1 опис, 7 а.е., 0.45 л.м., 1941-1944 г.

Открита на 20 февр. 1897 г. в присъствието на княз Фердинанд I, гостуващия в България сръбски крал Александър I, министър-председателя д-р Константин Стоилов, членове на правителството, народни представители, дипломати. Първият началник на станцията е Ст. М. Михайловски.

Окръжни, нареждания от МЖПТ до жп гарите по организацията на работа (1941– 1944).

Заповеди за назначения, уволнения и награждаване на служители (1941-1944). Списъци с делегати за IV годишно събрание на железничарите и моряците (1941).

АВТОМОБИЛНА КООПЕРАЦИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ВРАЦА
Ф. 185К, 1 опис, 20 а.е., 0.07 л.м., 1937-1954 г.

Основана през 1937 г. като кооперативно сдружение за пътнически автомобилен транспорт. През 1947 г. е слята с транспортна кооперация „Вършец“ – с. Вършец и продължава да функционира до 1954 г.

Учредителен протокол на кооперацията (1937).

Указания, инструкции и окръжни от МТПТ, Общия съюз на Трудово-производителните земеделски кооперации – София по ръководството и контрола на частния занаятчийски сектор, финансовата дисциплина, охраната на труда, провеждането на курсове за повишаване на квалификацията (1950-1954).

Протоколи от заседания на УС и от общи събрания на кооператорите (1945-1953).

Годишни отчетни доклади на УС (1939-1954) и Контролния съвет (1939-1943).

Годишни отчети на кооперацията (1945-1953).

Ревизионни актове (1937-1952).

Годишни бюджети (1947-1949) и баланси (1945-1954).

2. Съобщения

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – ВРАЦА
Ф. 141К, 1 опис, 138 а.е., 4.10 л.м., 1882-1944 г.

Телеграфо-пощенската станция във Враца е открита на 1 ноем. 1879 г. Службите в нея са въведени последователно както следва: абониране на вестници и списания – 1 ян. 1882 г., вътрешни пощенски и телеграфни записи – 1 апр. 1882 г., писма и колетти с обявена стойност – 1 ян. 1883 г., международни пощенски и вътрешни записи – 1 авг. 1885 г., спестовна каса – 1 апр. 1886 г., издаване книжа за самоличност – 1 февр. 1902 г. Пощата е пренасяна главно по сухопътни пощенски трактове. През 1880 г. ППТС Враца има телеграфна връзка с Берковица, а чрез нея става разляганата на телеграфния тракт за Лом, Видин, Ряхово (Оряхово), София, Орхание (Ботевград) и Плевен. По отношение на другите пощенски клонове в окръга изпълнява функциите на надзор. Дейността ѝ продължава и след 1944 г.

Окръжни, нареждания и указания от МВРНЗ и ГДПТТ за състоянието и работата на станцията. Кореспонденция с пощенските станции в селищата от окръга по изпълнение на пощенската служба, назначаване и освобождаване на персонал; актове за встъпване и издаване на службата (1882-1943).

Обявления за тарифите на пощенските и телеграфни услуги (1895).

Преписки по личния състав – назначения, уволнения, премествания, явяване на изпити на служителите (1885-1944).

Ведомости за заплатите на служителите (1888-1940).

РАЙОННА СТАНЦИЯ НА СЪОБЩЕНИЯТА – БЯЛА СЛАТИНА
Ф. 681К, 1 опис, 9 а.е., 0.04 л.м., 1904-1942 г.

Открита през 1884 г. Размяната на пощата е извършвана чрез Червен бряг. През 1905 г. е осъществена телеграфна връзка с Враца по морз. През 1919 г. са устроени междуселищни телефонни връзки с Враца, Кнежа и Борован. С откриването на станцията започват да доставят писма и телеграми чрез куриер. Районната станция в Бяла Слатина до 1944 г. е съставена от 12 телеграфо – пощенски станции.

Окръжни и писма на ГДПТТ по дейността на станцията (1904-1926), за спиране разпространението на „прогресивни“ вестници и списания (1923-1932). Писмо на ГДПТТ за откриване на ПТТ – станция в с. Тлачене (1918).

Отчети за състоянието на телеграфо-пощенската станция в Бяла Слатина (1942). Телеграми с особено предназначение (1907-1913).

ПОЩЕНСКИ ТЕЛЕГРАФНИ И ТЕЛЕФОННИ СТАНЦИИ
7 фонда, 7 опис, 194 а.е., 1.86 л.м., 1891-1944 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО

Ф. 550К, 1 опис, 6 а.е., 0.05 л.м., 1934-1943 г.

Открита през 1935 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 207К, 1 опис, 92 а.е., 0.90 л.м., 1902-1943 г.

Открита през 1902 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ГАЛИЧЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 251К, 1 опис, 2 а.е., 0.04 л.м., 1915-1934 г.

Открита през 1911 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ГОЛЯМО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 247К, 1 опис, 13 а.е., 0.15 л.м., 1911-1944 г.

Открита през 1918 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 595К, 1 опис, 8 а.е., 0.12 л.м., 1891-1934 г.

Открита през 1891 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. РОМАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 254К, 1 опис, 15 а.е., 0.15 л.м., 1930-1943 г.

Открита през 1911 г.

ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ТЛАЧЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 252К, 1 опис, 58 а.е., 0.45 л.м., 1918-1943 г.

Окръжни и нареждания от МТПТ, указания и инструкции от ГДПТТ за устройството и работата на станциите, нормите за снабдяване на станциите с книжни материали, приемането на колети, новооткритите пощенски и телеграфни станции, пощенските каси, образците – ведомости по вътрешните пощенски записи, международните колетни пратки, откритите временни летни станции Ф. 207К (1902-1928), Ф. 595К (1891– 1898).

Програма за служебните занятия на пощенци Ф. 247К (1943).

Списъци за абониране на български и чуждестранни вестници чрез пощите, за пощенските тарифи Ф. 595К (1895-1898).

Метрична книга за издаване на нови спестовни книжки Ф. 251К (1915-1934).

Преписки и заповеди за назначаване и уволняване, преместване и повишаване, отпуски на служителите Ф. 252К (1918-1944), Ф. 247К (1911-1944), Ф. 550К (1934-1943); актове за приемане и предаване на службата Ф. 207К (1904-1939), Ф. 595К (1933).

Дневници за наблюдение на времето и преписки с Централната метеорологична станция – София Ф. 595К (1898-1900).

Ревизионен акт на станцията Ф. 595К (1934).

Ведомости за заплати на служителите Ф. 247К (1905).

VI. ТЪРГОВИЯ

ОКОЛИЙСКО КОМИСАРСТВО ПО СНАБДЯВАНЕТО – ВРАЦА

Ф. 60К, 1 опис, 8 а.е., 0.17 л.м., 1941-1945 г.

Вж. и Ф. 60

Създадено през 1940 г. Подведомствен орган на МПТТ и Главното комисарство по снабдяването. Организира военновременното снабдяване. Провежда реквизиции на продукти и стоки за по-нататъшно преразпределение. Контролира и санкционира нарушителите. От 1944 до 1948 г. е Околийски стопански съвет. Към него функционира Комитет за разпределение сред населението на стоки от първа необходимост и за широко потребление, промишлени изделия, суровини и материали.

Протоколна книга на Комитета за разпределението (1941-1945).

Заповедни книги на комисаря по снабдяването (1941-1944); книга за наказателните постановления и актовете, издадени на нарушителите (1942).

Входящи дневници (1943).

РАЙОННИ КООПЕРАТИВНИ СЪЮЗИ

2 фонда, 2 опис, 13 а.е., 0.52 л.м., 1936-1947 г.

Създадени между двете световни войни за защита интересите на местните селскостопански производители. Подпомагат и регулират дейността на кооперативите и координацията им с държавните институции и кредитните учреждения. Съдействат за изпълнение нарежданията на МЗДИ, Дирекция „Храноизнос“ за събиране на нарядите. Координират събирането на заявки за доставките на суровини, горива и машини и разпределението им, гарантират отпускането на кредити за производството пред БЗКБ.

РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН СЪЮЗ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 214К, 1 опис, 9 а.е., 0.40 л.м., 1936-1944 г.

РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН СЪЮЗ – ОРЯХОВО

Ф. 629К, 1 опис, 4 а.е., 0.12 л.м., 1939-1947 г.

Учреден през 1937 г.

Окръжни, инструкции от МЗДИ, Дирекция „Храноизнос“, ОСБЗК, Съюза на Българските кредитни и застрахователни предприятия за разпределение и доставка на стоки за продажба, изкупуване на земеделски произведения, износ на продукцията, експедиция на нарядни стоки, съставяне бюджетите, годишно-то приключване Ф. 214К (1936-1941), Ф. 629К (1939-1944). Централни бюлетени за пазара на зърнените храни Ф. 214К (1936).

Учредителен протокол на клоново сдружение на кооперативните кредитни

предприятия и списък на членовете им Ф. 629К (1943); протоколи за приемане баланси и годишни отчети Ф. 629К (1939-1940); от общи събрания; констативни протоколи на селкоопите от проверка на нарядите Ф. 629К (1943-1944).

Планове, отчети и баланси Ф. 214К (1936), Ф. 629К (1939-1947).

Преписки със селкоопите и частни търговци по изготвяне отчети за дейността, за изкупуване на селскостопанска продукция, снабдяване със стоки под режима на Околийското комисарство по снабдяването Ф. 214К (1936), Ф. 629К (1943-1944).

Главна книга Ф. 629К (1943)

Карта на България Ф. 214К (1944).

ГРАДСКА ПОТРЕБИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ – ВРАЦА

Ф. 216К, 1 опис, 39 а.е., 0.07 л.м., 1918-1944 г.

Вж. и фондове 637К и 647К

Учредена през 1910 г. като „Народен дом“. Член на Съюза на кооперациите „Напред“ от 1919 г. Членската ѝ маса достига 1738 члена. Снабдява населението и местната промишленост със суровини, стоки и промишлени изделия, с нарядни, дефицитни и акцизни стоки. Разкрива магазини за колониални стоки. Набира оборотни и спестовни средства и кредитира членовете си. След 1944 г. продължава дейността си като „Наркооп“.

Окръжни, наредби и инструкции от Кооперативната централа – София за откриване на кооперативни конференции, конгреси, изложби, кредитиране на дейността, изкупуване и откриване на депа за стоки, прилагане Наредбата-закон за държавен контрол върху дружествата и кооперациите (1927-1943).

Правилник за вътрешния ред (1939); наредби и правилник на чиновническия стол при кооперацията – „Ведома“ (1944).

Протоколни книги от събрания и от заседания на Управителния съвет (1921-1942), протоколи от годишни събрания (1931-1938).

Юбилеен отчет за 25 годишнината (1935); годишни финансови отчети и баланси, статистически сведения (1925-1944).

Ревизионни книги на Инспекцията по труда (1929-1940), ревизионни протоколи и актове от проверки (1927-1944).

Преписки с фирми, фабрики и учреждения за доставка на стоки и материали; нареждания за снабдяване и продажба на акцизни стоки, откриване и наемане на магазини, изкупуване на зърно, изплащане наеми, откриване на агенция в Криводол (1918-1944).

Книги за дебиторите и партидни книги на член-кооператорите (1918-1926); списъци на членовете с дяловите им вноски (1932-1944) и сведения за изплатени дялове (1929).

Бюджети и преписки по тяхното утвърждаване. Преписки по отпускане на

банкови кредити, закупуване на сгради, внасяне погасителни суми, данъчни вноски. Стоково-парични баланси, банкови извлечения от сметките (1936-1944).

Книги: инвентарни, за кредиторите (1922-1944), за разходите (1931-1932), стокова (1932).

БАКАЛСКА КООПЕРАЦИЯ „ ОБЕДИНЕНИЕ“ – ВРАЦА
Ф. 184К, 1 опис, 13 а.е., 0.25 л.м., 1934-1949 г.

Данни за дейността ѝ има от 1934 г. Работи до 1948 г., когато преминава към ДТП „Колониални стоки“ – Враца.

Учредителен протокол (1934), протоколна книга от годишни събрания (1940-1948).

Отчети на управата (1940-1948), доклади на контролния съвет (1940-1942).

Книги и списъци за членовете (1945-1949), за имотите (1941-1946), за доставките; партидни и главни книги (1940-1949); дневници за оборота (1947-1948).

Годишни статистически сведения (1947). Ревизионен доклад (1948).

КНИЖАРНИЦА, ПЕЧАТНИЦА И КНИГОВЕЗНИЦА
„Н. Д. ЙОЦЕВ И СИЕ“ ООД – ОРЯХОВО
Ф. 685К, 1 опис, 18 а.е., 0.22 л.м., 1931-1980 г.
Вж. и Ф. 765

Създадено като малка книжарница през 1900 г. Прераства в събирателно дружество, а през 1931 г. е регистрирано ООД. Налага своите книжарски, печатарски и книговезки стоки и услуги в цялата околия. Национализирана през 1947 г.

Протоколна книга от заседания на фирмените членове (1931-1949).

Книги на кредиторите и дебиторите, за общите разноски, инвентарни (1939-1945), за възнагражденията на работниците (1939-1945); месечни ведомости-баланси; описи на активите и пасивите (1931-1952).

Договор за покупко-продажба на движимото имущество на печатницата (1935).

Отчет на строителната комисия при паметник-читалище „Надежда“ – Оряхово (1936-1937). Протокол на комисията за закупуване киноапарат на читалището (1938).

История на фирмата от Димитър Пеев (1980).

**РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН ЗЕМЕДЕЛСКИ СИНДИКАТ
„ИСКЪР“ – ОРЯХОВО
Ф. 211К, 1 опис, 14 а.е., 0.25 л.м., 1920-1926 г.**

Учреден през 1920 г. по Закона за търговията със зърнени храни. Включва десет кредитни кооперативни сдружения от селата Крушовене, Беилий, Брегаре, Ставерци, Горни Вадин, Остров – Оряховска околия; Славовци, Ореховица, Староселци, Плевенска околия и Гиген – Никополска околия. Кредитира и подпомага пласмента на продукцията на членовете си. Ръководи представителната агенция за износ на зърнени храни на Консорциума за търговия със зърнени храни в с. Беилий.

Протоколна книга от събрания и заседания (1920-1923).

Ревизионни протоколи (1926).

Книга за дяловия капитал и спестовните влогове (1921-1924), за записване на зърнените храни, за покупко-продажби; магазинна, партидни и дневник главни книги (1921-1925).

VII. ФИНАНСИ, КРЕДИТ И СПЕСТОВНОСТ

ОБЛАСТНА СМЕТНА ПАЛАТА – ВРАЦА Ф. 10К, 1 опис, 12 а.е., 0.20 л.м., 1925 -1932 г.

Създадена през 1925 г. като Окръжна сметна палата – Враца. От 1934 г. е преименувана на Областна сметна палата. Ръководена е от Върховната сметна палата – София и има председател и трима съветници, назначавани от МС. Упражнява финансов контрол върху държавните учреждения по правилното изразходване на бюджетните средства. При неправилно изразходване на средствата има право да подвежда под съдебна отговорност съответните длъжностни лица. За целта към палатата е създаден нарочен дисциплинарен съд. Закрита на 1 ян. 1948 г., когато областните сметни палати са обявени в ликвидация.

Партидни книги (1925-1931).

Контролно-авансови книги (1925-1932).

Приходо-разходна книга (1926-1927).

Дневник за издадените платежни заповеди (1929-1931).

ОБЛАСТНО ДАНЪЧНО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА Ф. 142К, 1 опис, 14 а.е., 0.30 л.м., 1927-1943 г.

Създадено през 1892 г. с предмет на дейност да организира и контролира събирането на данъци, такси и други държавни взимания на територията на Врачански окръг. Съществува до септ. 1944 г.

Окръжни, наредби и указания от МФ и Дирекцията на преките данъци за облагане с данъци физически и юридически лица (1941-1943).

Годишни отчети по дейността (1927-1928).

Преписки по личния състав, уволнения и назначаване на служители и др. (1930– 1941).

ОКОЛИЙСКО ДАНЪЧНО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО Ф. 180К, 1 опис, 22 а.е., 0.65 л.м., 1896-1941 г.

Създадено през 1896 г. с основна дейност облагане с данъци, такси и държавни взимания населението, стопанските предприятия и държавни учреждения от Оряховска околия. Подчинено е на Данъчно управление – Враца и функционира в системата на МФ. Към Данъчно управление – Оряхово съществуват 7 участъкови данъчни бирници.

Постановления за определяне данък наследство по подадени декларации на наследници (1914-1931).

Протоколи от годишни отчетни събрания на кооперации, дружества, сдружения от околията; списъци на дружествата обложени с данък (1929-1936).

Актове за описани недвижими имоти по гербовия налог (1896-1936), описани имоти на неиздължили се лица (1906-1910).

Декларации – оценки за данък сгради и записване в емлячните регистри, данък занятие, данък общ доход (1908-1941).

Декларации за облагане с данъци на дружества и кооперации с приложени годишни баланси и отчети (1922-1938); списъци за облагане с данък на занаятчи, търговци и др. (1921-1941).

Ведомости за заплатите на данъчните служители (1931).

Заповеди, молби, кадрови досиета на служителите (1910-1938).

1. Банки

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – КЛОН МЕЗДРА Ф. 274К, 1 опис, 25 а.е., 0.50 л.м., 1924 -1948 г.

Създадена през 1924 г. като изпълнява функциите на банка за краткосрочен кредит. Източници на кредитна дейност са срочните и безсрочни влогове, както и сумите внесени по текущи сметки от граждани и институции от Мездра. С окръжни № 197 – 6 март 1948 г. и № 322 – 20 март 1948 г. БНБ нарежда сливането на Българска търговска банка, Банка БК и БЗКБ, а през 1951 г. и с Популярна банка.

Кореспонденция с частни банки, учреждения и институции за изплащане на кредити и реквизирани храни (1937-1944).

Контролни рапорти до банката от акционерни дружества (1924-1948).

Главни книги (1942-1944).

Партидни и кредитни сметки (1941-1944).

Протоколи за кредитното положение на длъжниците и за разсрочване на кредити (1930-1943).

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – КЛОН ОРЯХОВО Ф. 87К, 1 опис, 11 а.е., 0.45 л.м., 1907-1944 г.

Създадена през 1907 г. като кредитен институт. Приема и влогове с определен срок по текущи сметки в българска и чужда валута. Извършва кредитиране на общини, предприятия, търговски кантори и на частни лица с цел развитие на икономиката и търговията в Оряховска околия.

Кореспонденция с кредитни кооперации на територията на Оряховска околия за отпускане на заеми (1944).

Контролни банкови книги (1942-1943).

Досиета на служители и клиенти на банката, на промишлени предприятия (1907-1943).

Ведомости за заплати на банковите служители (1940-1943).

НАРОДНА ТЪРГОВСКА БАНКА АД – МЕЗДРА
Ф. 276К, 1 опис, 12 а.е., 0.25 л.м., 1929-1947 г.

Създадена на 1 апр. 1929 г. Членува в Съюза на сдружението на частните банки в България и Централната банка на българските провинциални банки – София. При национализацията на банките преминава към БНБ на 31 март 1948 г.

Протоколни книги от заседания на УС (1929-1947) и Контролния съвет (1929-1946).

Протоколи от общи годишни отчетни събрания (1930-1947).

Годишни счетоводни отчети и баланси (1931-1947); главни счетоводни книги (1943– 1948).

Акционна книга (1933-1943).

КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА
И КООПЕРАТИВНА БАНКА
4 фонда, 4 описа, 224 а.е., 2.20 л.м., 1876-1947 г.

Създадена с Указ № 157 от 15. окт. 1934 г. чрез сливането на БЗБ и Българска централна кооперативна банка. Открива клонове във всички областни и околийски центрове. Такива са създадени във Враца, Бяла Слатина и Оряхово, а през 1936 г. и в с. Роман, Врачанско. Клоновете на БЗКБ изпълняват функциите по кредитиране на земеделските стопани и кооперациите и подпомагане развитието на земеделието чрез доставки на инвентар и семена за посев, подобряване на породите животни и др. Надзорът на клоновете и агенствата на БЗКБ е извършван от специални ревизори. Ликвидирани са със Закона за банките и Указ № 20 от 26 дек. 1947 г.

БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН БЯ-
ЛА СЛАТИНА
Ф. 294К, 1 опис, 55 а.е., 0.84 л.м., 1887-1946 г.

БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН ВРАЦА
Ф. 140К, 1 опис, 124 а.е., 0.57 л.м., 1915-1947 г.

БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН ОРЯ-
ХОВО
Ф. 120К, 1 опис, 41 а.е., 0.75 л.м., 1876-1943 г.
Вж. и Ф. 73

БЪЛГАРСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН с. РОМАН, ВРАЧАНСКО Ф. 260К, 1 опис, 4 а.е., 0.04 л.м., 1936-1944 г.

Окръжни от МФ и ЦУ на БНБ – София до банковите клонове и агентури в страната по дейността на банките Ф. 294К (1914-1944).

Окръжни, нареждания, указания и инструкции на БЗКБ – ЦУ и на БЗКБ – София до клоновете на банката в страната за извършване на банкови операции, за отпускане на кредити, за счетоводството и деловодството на земеделско-кредитно стопанските кооперации, за създаване на картотека за дейността на банковите клонове. Ф. 140К (1920-1947).

Протоколни книги от заседания на Клоновия съвет Ф. 120К (1933-1943) и на УС Ф. 294К (1937-1943).

Кореспонденция на БЗКБ – Оряхово и БЗКБ – Роман с кооперации, частни лица и други банки за отпускане на кредити Ф. 120К (1879-1884), Ф. 260К (1943-1944).

Годишни отчети по дейността (1926-1930) и месечни счетоводни отчети и баланси на банката Ф. 140К (1915-1947).

Главни и спомагателни счетоводни книги Ф. 140К (1937-1947), Ф. 294К (1943-1944), Ф. 120К (1937-1943).

Опис на заложен недвижими имоти срещу ипотечен заем Ф. 294К (1895-1932), на имоти останали за банката срещу неизплатени вземания (1905-1935); книга за съдебни взимания (1887-1936).

Постови книги за приемане и предаване на касите Ф. 260К (1936-1943).

Годишни баланси на кредитни кооперации от Врачанска област Ф. 140К (1944); ревизионни актове Ф. 140К (1921-1947), Ф. 294К (1942-1943).

Лични досиета и кадрови преписки на служители при БЗКБ Ф. 120К (1882-1901), Ф. 294К (1907-1944).

Ведомости за заплати Ф. 120К (1882-1901).

Турски тефтери Ф. 120К (1876).

ПОПУЛЯРНИ БАНКИ

4 фонда, 5 опис, 135 а.е., 2.65 л.м., 1920-1954 г.

Популярните банки във Врачански окръг възникват през двайсетте години на ХХ век със задачата да организират и насърчават спестовността и да кредитират членовете си – дребни търговци, занаятчии, земеделски стопани и служещи, а още и като средство за борба с лихварите. Основният си капитал банките образуват от встъпителни вноски, дялов капитал и ежегодни отчисления от печалбата. Извършват и стопанска дейност – изкупуване на селскостопански произведения, снабдяване на населението с промишлени и занаятчийски стоки. Членове са на ОСПБ в София. Популярните банки във Врачанския регион развиват и благотворителна дейност: за електрифицирането на Враца, откриването на Бубарската станция в града, построяване на Туристическа хижа, строежа на читалище „Развитие“ – Враца и др. След национализацията от 1947 г. продължават да функционират под ръководството на БНБ. От началото на 1952 г. активите и пасивите им са поети от БНБ, потребителните и всестрани кооперации.

ПОПУЛЯРНА БАНКА – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 634К, 1 опис, 19 а.е., 0.40 л.м., 1920-1947 г.

Създадена на 8 февр. 1920 г. След 1948 г. всички активи и пасиви на банката са поети от „Наркооп“ – Бяла Слатина.

ПОПУЛЯРНА БАНКА – ВРАЦА

Ф. 212К, 1 опис, 54 а.е., 1.20 л.м., 1922-1954 г.

Вж. и Ф. 193К

Създадена на 12 апр. 1909 г.

ПОПУЛЯРНА БАНКА – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 219К, 1 опис, 37 а.е., 0.70 л.м., 1936-1946 г.

Създадена на 8 апр. 1929 г. Функционира от 1 ноем. 1936 г. През 1948 г. прекратява дейността си, а нейните активи и пасиви са поети от Всестранна кооперация „Козлодуйски бряг“.

ПОПУЛЯРНА БАНКА – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО

Ф. 238К, 2 опис, 25 а.е., 0.35 л.м., 1920-1951 г.

Създадена 1925 г. През 1943 г. към Популярна банка е присъединена местната Всестранна кооперация „Златен плуг“. През 1949 г. банката е трансформирана в Потребителна кооперация „Септември“.

Окръжни, наредби и указания от ОСПБ – София по дейността на банките Ф. 219К (1937-1939), Ф. 634К (1947).

Протоколни книги от заседания на УС Ф. 634К (1920-1947), Ф. 212К (1925-1951), Ф. 238К (1925-1946), Ф. 219К (1943-1946), Контролния съвет Ф. 238К (1933-1946), общото събрание на вложителите Ф. 238К (1924-1927). Отчет за дейността Ф. 212К (1922). Книга за заповедите Ф. 634К (1920-1923).

Главни и контролни счетоводни книги Ф. 219К (1936-1947), Ф. 238К (1925-1945), Ф. 634К (1940-1947). Счетоводни баланси Ф. 212К (1941-1946).

Съдебни дела за събиране на неиздължени суми Ф. 634К (1931-1941).

2. Кредитни кооперации

59 фонда, 60 описа, 748 а.е., 14.10 л.м., 1905-1964 г.

Възникват още в първото десетилетие на ХХ век. Основната им функция е кредитиране на кооперации и селски стопани чрез отпускане на заеми като по този начин се дава възможност да закупуват добитък и земеделски инвентар, а също и обработваема земя. Средствата са набирани от членски внос, дялов капитал, влогове и образуване на фондове от реализирани печалби. Развиват и стопанска дейност по изкупуване селскостопанската продукция на населението, доставка на земеделски машини срещу минимален заем даван на членовете. Подпомагат читалища, училища, благотворителни дружества и организации, нуждаещи се кооперативни членове, бедни жители, пострадали при природни бедствия. Продължават дейността си и след 1944 год.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ВЗАИМНОСТ“ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО
Ф. 539К, 1 опис, 9 а.е., 0.25 л.м., 1912-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ВЪЗРАЖДАНЕ“ – с. БАУРЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 675К, 1 опис, 2 а.е., 0.02 л.м., 1936-1940 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЪГЛАСИЕ“ – с. БЕЛИ ИЗВОР, ВРАЧАНСКО
Ф. 240К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1934 -1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ – с. БОДЕНЕЦ, ВРАЧАНСКО
Ф. 520К, 1 опис, 15 а.е., 0.25 л.м., 1909-1941 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ОРАЧ“ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО
Ф. 542К, 1 опис, 78 а.е., 1.00 л.м., 1908-1946 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ОРАЧ“ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 198К, 1 опис, 38 а.е., 0.80 л.м., 1908-1946 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЕМЕДЕЛСКА ПРОБУДА“ – с. ВИРОВСКО, ВРАЧАНСКО
Ф. 610К, 1 опис, 10 а.е., 0.15 л.м., 1906-1941 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗОРА“ – с. ГАБАРЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 582К, 1 опис, 25 а.е., 0.43 л.м., 1924-1952 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПОДКРЕПА“ – с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 588К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1934-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – с. ГАЛИЧЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 571К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1929-1945 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СОЛИДАРНОСТ“ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 612К, 1 опис, 14 а.е., 0.30 л.м., 1932-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАДЕЖДА“ – с. ГОЛЯМО БАБИНО, ВРАЧАНСКО
Ф. 604К, 1 опис, 2 а.е., 0.05 л.м., 1935-1953 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – с. ГОЛЯМО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 535К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1909-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЕМЕДЕЛЕЦ“ – с. ГОРНА КРЕМЕНА, ВРАЧАНСКО
Ф. 664К, 1 опис, 7 а.е., 0.15 л.м., 1919-1953 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПОДЕМ“ – с. ГОРНО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 611К, 1 опис, 6 а.е., 0.10 л.м., 1929-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЛАТЕН ПЛУГ“ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 608К, 1 опис, 17 а.е., 0.35 л.м., 1921-1947 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЕЯЧ“ – с. ДОБРОЛЕВО, ВРАЧАНСКО
Ф. 523К, 1 опис, 24 а.е., 0.25 л.м., 1909-1943 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „БОТУНЯ“ – с. ДОБРУША, ВРАЧАНСКО
Ф. 676К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1933-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЕЯЧ“ – с. ДОЛНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 540К, 1 опис, 7 а.е., 0.20 л.м., 1931-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ВЗАИМНОСТ“ – с. ДОЛНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 541К, 1 опис, 25 а.е., 0.55 л.м., 1919-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПОДЕМ“ – с. ДОЛНА КРЕМЕНА, ВРАЧАНСКО
Ф. 656К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1930-1952 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „МЕДНА“ – с. ЕЛИСЕЙНА, ВРАЧАНСКО
Ф. 584К, 1 опис, 9 а.е., 0.20 л.м., 1929-1949 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗАЩИТА“ – с. ЕНИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 671К, 1 опис, 8 а.е., 0.15 л.м., 1911-1947 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – с. ЗВЕРИНО, ВРАЧАНСКО
Ф. 545К, 1 опис, 9 а.е., 0.15 л.м., 1912-1949 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЕЛЯНИН“ – с. ИГНАТИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 547К, 1 опис, 17 а.е., 0.30 л.м., 1914-1956 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „РАЗВИТИЕ“ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 661К, 1 опис, 4 а.е., 0.06 л.м., 1924-1952 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – КНЕЖА
Ф. 597К, 1 опис, 55 а.е., 1.00 л.м., 1907-1948 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПОДКРЕПА“ – с. КОСТАЛЕВО, ВРАЧАНСКО
Ф. 623К, 1 опис, 8 а.е., 0.10 л.м., 1923-1964 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЛАТЕН ПЛУГ“ – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО
Ф. 605К, 1 опис, 5 а.е., 0.05 л.м., 1939-1943 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПРОБУДА“ – с. КРУШОВИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 619К, 1 опис, 6 а.е., 0.15 л.м., 1920-1945 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЧЕРВЕНИЦА“ – с. КУНИНО, ВРАЧАНСКО
Ф. 558К, 2 описа, 19 а.е., 0.41 л.м., 1908-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЕМЕДЕЛСКИ ДРУГАР“ – с. ЛАЗАРОВО, ВРАЧАНСКО
Ф. 673К, 1 опис, 3 а.е., 0.06 л.м., 1908-1940 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЪГЛАСИЕ“ – с. ЛЕСУРА, ВРАЧАНСКО
Ф. 564К, 1 опис, 5 а.е., 0.20 л.м., 1933-1947 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СВЕТЛИНА“ – с. ЛИК, ВРАЧАНСКО
Ф. 666К, 1 опис, 14 а.е., 0.15 л.м., 1914-1944 г.

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – с. ЛИЛЯЧЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 201К, 1 опис, 11 а.е., 0.35 л.м., 1909-1944 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЕДИНСТВО“ – с. МАЛОРАД, ВРАЧАНСКО
Ф. 670К, 1 опис, 9 а.е., 0.08 л.м., 1919-1948 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ – МЕЗДРА
Ф. 519К, 1 опис, 47 а.е., 1.30 л.м., 1909-1957 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ – с. МОРАВИЦА, ВРАЧАНСКО
Ф. 621К, 1 опис, 6 а.е., 0.14 л.м., 1932-1950 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕД“ – с. МРАМОРЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 527К, 1 опис, 8 а.е., 0.12 л.м., 1912-1942 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕД“ – ОРЯХОВО
Ф. 580К, 1 опис, 40 а.е., 0.54 л.м., 1917-1944 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СИЛА“ – с. ОСЕЛНА, ВРАЧАНСКО
Ф. 546К, 1 опис, 1 а.е., 0.04 л.м., 1937-1947 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЪГЛАСИЕ“ – с. ОСЕН, ВРАЧАНСКО
Ф. 602К, 1 опис, 1 а.е., 0.03 л.м., 1943-1948 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ОРАЧ“ – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО
Ф. 667К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1922-1930 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ПАВОЛЧЕ, ВРАЧАН-
СКО
Ф. 524К, 1 опис, 20 а.е., 0.35 л.м., 1908-1951 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „БРАТСТВО“ – с. РАДОВЕНЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 600К, 1 опис, 24 а.е., 0.60 л.м., 1908 -1944 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „САМОПОМОЩ“ – с. РОГОЗЕН, ВРАЧАН-
СКО
Ф. 554К, 1 опис, 29 а.е., 0.50 л.м., 1931-1953 г.**

**КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПЧЕЛА“ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО
Ф. 665К, 1 опис, 17 а.е., 0.25 л.м., 1907-1945 г.**

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЕДИНСТВО“ – с. СИНЬО БЪРДО, ВРАЧАНСКО

Ф. 624К, 1 опис, 17 а.е., 0.40 л.м., 1905-1948 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПЧЕЛА“ – с. ТИПЧЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 615К, 1 опис, 6 а.е., 0.11 л.м., 1907-1946 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЪГЛАСИЕ“ – с. ТИШЕВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 609К, 1 опис, 8 а.е., 0.25 л.м., 1927-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „НАПРЕДЪК“ – с. ТРИ КЛАДЕНЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 560К, 1 опис, 9 а.е., 0.30 л.м., 1920 -1945 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „КОСА“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 538К, 1 опис, 6 а.е., 0.10 л.м., 1909-1953 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СЪГЛАСИЕ“ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО

Ф. 331К, 1 опис, 3 а.е., 0.10 л.м., 1932-1934 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПРОГРЕС“ – с. УРОВЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 603К, 1 опис, 3 а.е., 0.06 л.м., 1934-1951 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ПОМОЩ“ – с. ХАЙРЕДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 674К, 1 опис, 11 а.е., 0.22 л.м., 1909-1944 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „СВОБОДА“ – с. ХЪРЛЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 668К, 1 опис, 1 а.е., 0.02 л.м., 1909-1943 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „ЗЕМЕДЕЛЕЦ“ – с. ЦАРЕВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 669К, 1 опис, 6 а.е., 0.05 л.м., 1919-1945 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „КОШЕР“ – с. ЧЕЛОПЕК, ВРАЧАНСКО

Ф. 525К, 1 опис, 2 а.е., 0.04 л.м., 1941-1957 г.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦИЯ „УСПЕХ“ – с. ЧИРЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 354К, 1 опис, 1 а.е., 0.03 л.м., 1938-1942 г.

Учредителен протокол на кредитната кооперация Ф. 608К (1921).

Устави Ф. 582К (1924), Ф. 665К (1907); списък на основателите на кооперацията Ф. 582К (1924).

Инструкции, указания и наредби на БНБ, БЗКБ – Бяла Слатина по дейността на кооперациите, за застраховане на земеделските имоти и посеви, за отпускане на кредити Ф. 198К (1919-1944), Ф. 542К (1912-1917), Ф. 331К (1932-1934).

Протоколни книги от заседания на УС и Контролни съвети Ф. 198К (1938–1948), Ф. 201К (1938-1939), Ф. 240К (1934-1944), Ф. 354К (1938-1942), Ф. 520К (1909– 1937), Ф. 524К (1913-1944), Ф. 527К (1922-1939), Ф. 542К (1927-1940), Ф. 545К (1912– 1947), Ф. 546К (1937-1947), Ф. 554К (1931-1943), Ф. 558К, (1908-1938) Ф. 560К (1920– 1945), Ф. 571К (1929-1945), Ф. 547К (1914-1952), Ф. 580К (1917-1933), Ф. 582К (1924-1943), Ф. 584К (1933-1949), Ф. 588К (1934-1944), Ф. 597К (1926-1947), Ф. 600К (1911– 1943), Ф. 602К (1943-1948), Ф. 603К (1934-1946), Ф. 605К (1939-1943), Ф. 605 К (1939– 1944), Ф. 608К (1921-1946), Ф. 610К (1931-1941), Ф. 612К (1937-1942), Ф. 615К (1907– 1946), Ф. 619К (1920-1945), Ф. 621К (1932-1950), Ф. 623К (1923-1964), Ф. 624К (1905– 1940), Ф. 656К (1930-1952), Ф. 661К (1924-1952), Ф. 664К (1919-1953), Ф. 665К (1914– 1945), Ф. 666К (1914-1943), Ф. 667К (1922-1930), Ф. 669К (1919-1945), Ф. 670К (1919-1948), Ф. 671К (1911-1947), Ф. 673К (1908-1940), Ф. 674К (1909-1944), Ф. 675К (1936-1940), Ф. 676К (1933-1944), Ф. 519К (1913-1948).

Протоколни книги от заседания на УС и от общи годишни събрания на кооператорите Ф. 535К (1909-1944), Ф. 539К (1912-1944), Ф. 541К (1919-1944), Ф. 540К (1937-1944), Ф. 604К (1935-1953), Ф. 611К (1929-1942).

Протоколна книга от заседание на кооперативния съвет Ф. 610К (1906-1931).

Заповедна книга за личния състав Ф. 542К (1918).

Кореспонденция с банки по кредитната и търговска дейност на кооперацията; указания и наредби за застраховане на земеделски имоти и посеви Ф. 331К (1932-1934); с фирми, учреждения, частни лица по дейността на кооперациите Ф. 198К (1919-1944), Ф. 331К (1932-1934), Ф. 549К (1919-1944).

Годишни отчети за дейността на кооперациите Ф. 542К (1940), Ф. 611К (1939– 1944), Ф. 624К (1919-1934), Ф. 630К (1934-1951), Ф. 666К (1914-1944), Ф. 669К (1936– 1940).

Годишни бюджети Ф. 580К (1942-1944).

Годишни статистически отчети. Баланси Ф. 609К (1930-1944), Ф. 666К (1914-1949); балансова книга Ф. 661К (1942-1944).

Годишни счетоводни отчети Ф. 668К (1909-1943); главни счетоводни книги Ф. 201К (1938-1944), Ф. 524К (1908-1948), Ф. 525К (1941-1948), Ф. 541К (1921-1942), Ф. 542К (1943-1946), Ф. 545К (1943-1949), Ф. 554К (1931-1953), Ф. 609К (1927-1944), Ф. 612К (1931-1944), Ф. 624К (1921-1938), Ф. 520К (1908-1938), Ф. 533К (1939-1944), Ф. 537К (1937-1947), Ф. 538К (1937-1947), Ф. 547К (1920-1945), Ф. 558К (1917-1944), Ф. 560К (1931-1945), Ф. 580К (1922-1944), Ф. 582К (1928-1948), Ф. 600К (1912-1935), Ф. 608К (1940-1947), Ф. 611К (1942-1943), Ф. 519К (1909-1957); спомагателни счетоводни книги Ф. 541К (1923-1940) Ф. 612К (1936-1943).

Инвентарни книги Ф. 520К (1940-1941), Ф. 527К (1912-1939), Ф. 605К (1940-1943) с годишни баланси Ф. 612К (1932 -1944), Ф. 624К (1931-1948).

Партидна книга за изкупуване на селскостопанската продукция Ф. 541К (1921– 1923).

Дневник за данък оборот Ф. 537К (1940-1945).

Магазинна книга Ф. 541К (1932-1936).

Книги за вписване (регистраване) на членовете на кооперациите Ф. 201К (1934-1936), Ф. 524К (1908-1948), Ф. 525К (1943-1957), Ф. 527К (1912-1939), Ф. 542К (1908-1928), Ф. 545К (1943-1947), Ф. 547К (1914-1956), Ф. 558К (1913-1937), Ф. 564К (1938-1947), Ф. 582К (1925-1952), Ф. 597К (1907-1933), Ф. 600К (1908-1944), Ф. 624К (1909-1912). Облигации за дялов капитал на членовете на кооперацията Ф. 664К (1933-1946).

Заявления за постъпване в кооперациите Ф. 524К (1908-1951), Ф. 527К (1912-1939), Ф. 584К (1929-1944).

Ревизионни актове Ф. 201К (1942-1944), Ф. 240К (1934-1944), Ф. 611К (1939-1944), Ф. 624К (1905-1931), Ф. 666К (1927-1942).

Лични досиета Ф. 201К (1909-1944).

ЖЕЛЕЗНИЧАРСКА КООПЕРАТИВНА ВЗАИМОСПОМАГАТЕЛНА И СПЕСТОВНА КАСА „ХРИСТО БОТЕВ“ – МЕЗДРА Ф. 275К, 1 опис, 61 а.е., 0.95 л.м., 1936-1953 г.

Създадена през 1936 г. като поделение на „Железничарската кооперативна потребителна централа“ – София. Кредитирана е с пари от членския внос на железничарите от Мездра. Извършва културно-просветна и стопанска дейност сред членовете си, урежда застраховки, раздава помощи при уволнение и заболяване. От 1 ян. 1949 г. осъществява само влогова и кредитна дейност. Функционира до 31 ян. 1953 г., когато съгласно ПМС № 41 активите и пасивите са приети от клона на БНБ – Мездра.

Устав на железничарската потребителна централа (1938). Уставно досие на касата (1936-1946).

Учредителна преписка със съюзната жп кооперативна каса – София за учредяване на касата в Мездра, заявления за членство (1936-1937). Списък на основателите на касата и новоприети членове с постоянни номера за кооперативен фонд (1940-1948).

Протоколни книги от заседания на УС (1936-1952), Контролният съвет (1936-1953) и на Постоянната комисия (1946-1951).

Доклади за работата на касата и извлечения от сметките на Контролният съвет (1942 – 1950). Ревизионни протоколи от Контролният съвет и др. контролни органи (1944).

Кореспонденция със Съюза на жп кооперативните каси и търговски организации за доставка на стоки и по дейността на касата (1936-1953).

Годишни счетоводни отчети и баланси (1937-1949); главни книги и спомагателни книги за балансовите сметки (1937-1953).

Партидни книги за влогове, за краткосрочни заеми, за дебитори и кредитори, за лихви и комисионни (1937-1953).

Преписки на касата с БНБ – София и БНБ – клон Мездра; инструкция за ликвидирание на касата и списъци на членовете (1945-1953).

VIII. ПРОСВЕТА И КУЛТУРА

1. Инспекции

ОБЛАСТНА УЧИЛИЩНА ИНСПЕКЦИЯ – ВРАЦА

Ф. 1К, 4 описа, 1002 а.е., 9.18 л.м., 1892-1944 г.

Вж. и Ф. 1

Създадена през 1879 г. като Окръжна училищна инспекция. От 1934 до 1944 г. е Областна училищна инспекция, в която са включени Врачанска, Белослатинска, Оряховска, Ломска, Видинска, Кулска, Белоградчишка, Фердинандска (Монтанска) и Берковска учебни околии. Инспекцията е пряко подчинена на МНП и се оглавява от областен училищен инспектор. Тя ръководи учебното дело в административно и педагогическо отношение. Към нея са изградени областен училищен съвет, областен инспекторски съвет, окръжна комисия по класиране, повишаване, назначаване, преместване и уволняване на учителите. Областният училищен инспектор контролира приложението на училищните закони, програми, правилници и постановления. Осъществява надзор върху учебно-възпитателната работа, учебните ръководства и пособия, личния състав, благоустройството на училищата, отвярването на нови училища, оценката на учителите, разпределянето на учебните програми, свикването на педагогически конференции, работата на ученическите трапезарии и читалищата. Към Областната училищна инспекция съществува и взаимнопомагателна каса с областен съвет по разпределяне помощите за учениците. От 1921 до 1934 г. наред с Врачанската окръжна училищна инспекция съществува и Видинска окръжна училищна инспекция, която изпълнява същите функции, но на територията на Видинска и Ломска учебни околии. Със заповед от 14 юли 1934 г. на МНП Видинската окръжна училищна инспекция е закрита като остава само Врачанската областна училищна инспекция.

Опис 1, 948 а.е., 8.80 л.м., 1892-1944 г.

Окръжни, наредби на МНП за дейността на инспекцията и учебно-възпитателната работа в училищата (1931-1942).

Окръжни на Областната училищна инспекция до прогимназиите и главните учители по учебно-възпитателната работа (1932-1943).

Протоколни книги от заседания на инспекторския и училищните съвети и околийските учебни инспектори (1915-1944).

Заповедни книги на Врачанската (1920-1943) и Видинската училищни инспекции (1906-1939).

Преписки с МНП за провеждане на педагогически конференции и курсове за квалификация, за строителство и ремонт на училищни сгради, за училищните фондове, за основаване на училищни кооперации (1892-1943), за откриване на учителски институт във Враца (1942), за строеж на лятна ученическа колония в местността „Леденика“ – Враца (1932-1941), за персонала на еврейските училища в Берковица, Враца, Видин (1927-1943), по дейността на турските училища във Видин, Лом, Оряхово, Фердинанд, за българо-немското училище в с. Бърдарски геран (1941-1943). Дисциплинарни дела (1924-1942), заповеди за назнача-

ване и уволняване на директори и учители, за наказване на учители по политически причини (1925-1943).

Статистически сведения за детските градини, училищата, учителите, броя на учениците и околийските училищни инспектори в областта (1937-1943).

Годишен доклад на Врачанската училищна инспекция за училищата във Врачански учебен окръг (1930-1931). Годишни доклади и таблици за състоянието на учебното дело във Врачанска област (1937-1944).

Годишни отчети, ревизионни актове и бюджети на читалищата от Врачанска област (1939-1943).

Раздавателни ведомости за заплати на служителите от Врачанската областна инспекция (1902-1943).

Списъци на учителите от Врачански и Видински учебни окръзи (1897-1944).

Снимка на училищни инспектори (1925).

Опис 2, 23 а.е., 0.25 л.м., 1912-1944 г.

Окръжни на МНП по учебно-възпитателната работа в училищата, за изключване на ученици за комунистическа дейност (1912-1944).

Протоколна и заповедна книги на Областната училищна инспекция (1929-1936).

Годишни отчетни доклади на областния училищен инспектор за състоянието на учебното дело в областта (1942-1943).

Таблици на учебните околии за подлежащите на обучение деца по народност и селища, за обществената дейност на учителите по околии (1942-1943).

Списъци на учителите по общини (1940-1943).

Снимка на училищни инспектори във Врачански окръг (1913-1914).

Опис 3, 30 а.е., 0.12 л.м., 1921-1944 г.

Годишни отчети и доклади от главните и средищни учители за състоянието на учебното дело в областта (1921-1943).

Годишни статистически сведения за културно-просветната и учебно-възпитателна работа по общини (1943-1944).

Преписка с МП за откриване на еврейски училища във Враца, Бяла Слатина и Видин. Списъци на ученици-евреи (1943-1944).

Доклади за учебната дейност и обществената работа на учителките от Врачанска област (1943-1944), за извънкласната работа на учителите от Фердинандска околия (1935– 1941), за дейността на родитело-учителските сдружения в Медковска учебна околия (1943– 1944).

Щатни разписания на учителите (1942-1944).

Опис 4, 1 а.е., 0.01 л.м., 1943 г.

Устав на родитело-учителските сдружения в България (1943).

ОКОЛИЙСКА УЧИЛИЩНА ИНСПЕКЦИЯ – КНЕЖА**Ф. 204К, 2 описа, 42 а.е., 0.50 л.м., 1934 -1947 г.**

Създадена с новото административно-териториално деление на страната от 19 май 1934 г. Функционира като административен и контролен орган на учебните заведения на територията на околията. На пряко подчинение е на Областната училищна инспекция. Ръководена е от околийски училищен инспектор. Има за задача да организира пунктови, средищни и околийски конференции, да се грижи за материалната база на училищата и за педагогическата подготовка на учителите. Инспекторът е подпомаган от училищните ревизори, средищните директори и директорите на училищата. Контролира и дейността на читалищата. Прекратява работа след 1944 г.

Протоколни книги от заседания на инспекцията (1934-1940).

Заповедни книги на околийския инспектор по дейността на училищната инспекция (1934-1947).

Окръжни, нареждания и указания на МНП за учебно-възпитателната работа, административното управление на училищата в околията, детските лагери и трапезарии, родителско-учителските сдружения; протоколи на учителските съвети на училища от околията, изпратени за одобрение в инспекцията (1941-1944).

Окръжни от Просветния съюз, изложения, таблици за дейността на Дружеството на просветните служители. Списъци на членовете на Просветния съюз (1934-1942).

Преписки на областната и околийска инспекции с директорите на училища и учители за назначаване, уволняване и отпуски (1944). Актове за встъпване в длъжност (1944-1945).

Доклади от околийския училищен ревизор за състоянието на учебното дело в Кнеженската учебна околия (1944).

Списъци на учителите от околията (1944).

2. УЧИЛИЩНИ НАСТОЯТЕЛСТВА**6 фонда, 6 описа, 102 а.е., 0.94 л.м., 1900-1944 г.**

Създадени като самостоятелни изборни учреждения към училищата. След Освобождението (1878 г.) според разпоредбите на учебното дело училищните настоятелства във всяка училищна община полагат грижи за издръжката на училищата. Чрез тях МНП осъществява по непряк начин управлението и надзора на училищата. Членовете на училищното настоятелство са избирани от общинските съветници по реда, предвиден в избирателния закон за общинските съвети. Ръководят стопанските функции на училищата, съставят училищните бюджети и ги представят на общинските съвети за утвърждаване, разпределят сумите и разходите на училищата. Назначават и уволняват учителите и обслужващия персонал и изплащат заплатите и м. С наредба на МНП (1934 г.) училищните настоятелства са ликвидирани като орган, който защитава автономията на училищата и са превърнати в общинска комисия със съвещателни функции. След 1944 г. дейността и м е поета от отделите „Просвета и култура“ на Градските народни съвети.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – ВРАЦА
Ф. 646К, 1 опис, 17 а.е., 0.11 л.м., 1900-1944 г.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО
Ф. 341К, 1 опис, 13 а.е., 0.05 л.м., 1925-1934 г.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ГЛАВАЦИ, ВРАЧАНСКО
Ф. 314К, 1 опис, 18 а.е., 0.10 л.м., 1921-1934 г.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО
Ф. 323К, 1 опис, 14 а.е., 0.23 л.м., 1913-1943 г.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ПУДРИЯ, ВРАЧАНСКО
Ф. 286К, 1 опис, 1 а.е., 0.05 л.м., 1931-1934 г.

УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 319К, 1 опис, 39 а.е., 0.40 л.м., 1918 -1935 г.

Окръжни, указания, нареждания, писма от МНП, окръжната и околийски училищни инспекции до настоятелствата по назначаване и уволняване на учители, снабдяване училищата с учебни пособия, даване под наем училищни имоти, издръжка на училищата, подпомагане дейността на читалищата Ф. 323К (1923-1943), Ф. 646К (1900-1906), Ф. 341К (1925-1934).

Протоколни книги от заседания на училищното настоятелство Ф. 286К (1931-1934), Ф. 314 К (1921-1934), Ф. 319К (1918-1934), Ф. 323К (1915-1928), Ф. 646К (1933-1944).

Заповедна книга на председателя на училищното настоятелство по учебно-възпитателния процес Ф. 319К (1921-1935).

Преписки с Окръжна училищна инспекция – Враца, с учители и родители за подобряване на материално-техническата база на училищата, по проектно-бюджети на училищата; тръжни преписки за отдаване под наем на училищни имоти Ф. 319К (1920-1934), Ф. 646К (1921), Ф. 323К (1923-1943).

Инвентарни книги за училищните имоти, фондове и капитали Ф. 314К (1925-1930).

Книги за експлоатация на училищната мера Ф. 314К (1925-1930); книга на пунктовия учител за изплащане на заплати Ф. 323К (1913-1914).

Списъци на учители от врачанските училища Ф. 646К (1921).

3. Гимназии

МЪЖКА ГИМНАЗИЯ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 388К, 1 опис, 179 а.е., 1.47 л.м., 1907-1946 г.

Създадена през учебната 1907-1908 г. като трикласно училище. От създаването си до 1919 г. гимназията е непълна смесена. На подчинение е на МНП и Врачанското учебно окръжие. От 1919 до 1934 г. гимназията е пълна смесена. През 1934 г. е закрыта, същата година е открита отново, но като реална до 1938 г. От 1938 до 1941 г. гимназията е пълна смесена. За времето от 1942 до 1954 г. функционира като мъжка гимназия, а в периода от 1955 до 1957 г. е единно средно училище.

Окръжни, нареждания, указания на МНП, Областна училищна инспекция – Браца, Околийска училищна инспекция – Бяла Слатина по учебно-възпитателната работа, по провеждане на изпити с частни ученици и зрелостници (1914-1943).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет (1907-1946).

Годишни отчети за учебно-възпитателната работа (1937-1943).

Годишни финансови отчети (1941-1943).

Ревизионна книга от проверки на училищни инспектори (1923-1934).

Заповеди на директора за назначения, премествания, класирания и уволнения на учители (1913-1943).

Кореспонденция с МНП, Областната и Околийска училищни инспекции по учебно – възпитателната работа (1937-1943).

Кореспонденция с МНП и Дирекция на полицията за налагане наказания на ученици с политически провинения (1932-1941).

Доклади, протоколи и сведения на комисията за разследване на провинили се ученици (1932-1941).

Главни класни книги на IV, V, VI, VII и VIII клас за успеха и поведението на учениците (1907-1930).

Заявления, ведомости, протоколи и зрелостни свидетелства от проведени изпити (1923-1930). Заявления за допускане до изпит и изпитни ведомости на частни ученици (1919-1941).

ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 387К, 1 опис, 69 а.е., 0.83 л.м., 1911-1947 г.

Открита през 1942 г. от МНП като е отделена от смесената гимназия в града. По инициатива на учителския съвет с доброволни пожертвования е обзаведена с учебни помагала и инвентар. Продължава дейността си и след 9 септ. 1944 г. Има документи и на първоначално училище „Св. Кл. Охридски“ – Бяла Слатина.

Окръжни, писма от МНП за учебно-възпитателната работа, за назначаване на околийски училищни инспектори, полагане на изпит за учителска правоспособност и приключване на учебната година, за набавяне на учебни пособия (1911-1943).

Протоколи от заседания на учителския съвет (1931-1947).

Годишни отчети за учебно-възпитателната работа (1926-1927).

Годишни статистически отчети и статистически сведения за броя и движението на учениците, за учителския персонал (1911-1943). Таблици за разпределение на учениците по народност, за състоянието на училищните сгради, за обществената дейност на учителите, за подлежащите на задължително обучение деца (1929-1934).

Главни книги на учениците от I – IV отделение на училище „Кл. Охридски“ (1921-1943).

Списъци на учителите (1928-1943). Списъци на бедни ученици (1937-1938).

Изпитни ведомости (1916-1917).

НЕПЪЛНА РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 283К, 1 опис, 29 а.е., 0.34 л.м., 1923-1925 г.

Открита през 1919 г. Организира и ръководи учебно-възпитателния процес и извънкласните форми на обучение с деца от IV до VI клас. През 1923 г. са унищожени от пожар сградата и част от училищния архив. Закрита през 1925 г.

Окръжни, писма от МНП по учебно-възпитателната работа, за одобрени отчети на гимназията и книги за училището и училищната библиотека (1923-1925).

Годишни статистически сведения за учителския персонал и броя на учениците (1923 -1925). Списъци на учителите (1924-1925).

Преписка с училищното настоятелство и различни учредения и ведомства за опазване на училищната собственост и библиотеката (1924).

Главни класни книги и класни дневници за успеха и поведението на учениците (1923-1925). Материална книга за вписване на преподавания материал от учителите (1924).

МЪЖКА ГИМНАЗИЯ „ЦАР БОРИС III“ – ВРАЦА

Ф. 145К, 3 описа, 356 а.е., 5.40 л.м., 1886-1951 г.

Открита през 1840 г. Наследник е на мъжкото класно училище в града. Нарича се „Александър II“ на името на Цар Освободител Александър II. С решение на Окръжния съвет от февр. 1895 г. е преименувана на „Княз Борис“. От 1907 г. е пълна гимназия, а от 1 ян. 1910 г. е обявена за държавна. През учебната 1938-1939 г. към нея е открит класически отдел. Със заповед № 3906 от 18 авг. 1943 г. гимназията е разделена на две: първа и втора мъжка гимназия. Първа мъжка гимназия запазва името си „Цар Борис III“ и продължава дейността си и след 1944 г., когато е преименувана на „Христо Ботев“.

Опис 1, 322 а.е., 5.20 л.м., 1886-1951 г.

Окръжни, наредби от МНП и Окръжна училищна инспекция по учебно-възпитателната работа, за приложение на правилника за средните училища, избор на член на Висшия учебен съвет (1898-1945).

Програми и указания от кмета на града за честване на бележити дати с участието на ученици (1910).

Протоколни записки на директора (1915-1921).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет (1890-1947), на учител-родителския комитет (1935-1951), за проведени зрелостни изпити (1935-1944).

Заповедни книги по дейността и личния състав (1907-1946).

Годишни отчети за учебно-възпитателната работа (1933); доклади и рапорти от директора и учителския съвет до МНП за дейността на училището, за започване и приключване на учебната година, по учебния план и програмата на средните училища, за успеха и поведението на учениците (1897-1940).

Статистически сведения за успеха и поведението на учениците, за издръжката на гимназията, за броя на зрелостниците (1908-1945).

Списъци на учениците от гимназията (1897-1938), зрелостниците (1908-1942); учителите и служители от гимназията участници във войните (1912-1920), списъци и книга за изключени ученици от цялата страна (1898-1943).

Преписки с МНП, Върховната сметна палата и директори на училища от страната по учебни, финансови, здравни и хигиенни въпроси, за чествания на празници и бележити дати (1897-1943).

Сведения за гимнастическите дружества и броя на членовете, за дейността на дружествата „Младежки червен кръст“, „Есперанто“, „Въздържателно дружество“ (1932-1933).

Главни класни книги за успеха и поведението на учениците (1892-1911).

Ревизионни книги за вписване впечатленията на директора от направени ревизии на учители (1915-1948).

Приходо-разходни (1893-1937) и партидни книги (1929-1940), касова книга (1938-1940), Опис на архивата (1886-1923), инвентарни книги на училищната библиотека (1909-1934).

Опис 2, 18 а.е., 0.10 л.м., 1911-1946 г.

Заявления, списъци, протоколи и удостоверения за зрелостни изпити, зрелостни свидетелства (1913-1946). Ведомост за изключени ученици (1942-1945).

Допълнително завещание на Иванчо Младенов и благодарствено писмо от ръководството на мъжката гимназия (1911).

Опис 3, 16 а.е., 0.10 л.м., 1927-1944 г.

Кореспонденция с МНП за комунистически прояви на ученици; преписка с Областно полицейско управление и Областна училищна инспекция за наказване на ученици и учители за противодържавна дейност (1930-1944).

Доклади, сведения, проучвания и решения на училищния съвет и характеристики на наказани ученици (1942).

Устав на ЦК на врачанските клонове на Ученическия неутрален въздържателен съюз; Устав на Ученическото неутрално въздържателно дружество „Просвета“ при гимназията (1927-1933).

Протоколи от заседания на Ученическото въздържателно дружество (1932-1934).

ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „КОЗМА ТРИЧКОВ“ – ВРАЦА

Ф. 223К, 2 описа, 263 а.е., 3.01 л.м., 1898-1950 г.

До Освобождението училището е първоначално. Реални класове в девическото училище има след тази дата. През 1895 г. е построена сградата на училище „Козма Тричков“, в което са настанени класовете на девическото училище, а занятията започват от 1896 г. През учебната 1902-1903 г. то е петокласно. Законът за народното просвещение от 1909 г., според който във всеки окръг трябва да има поне една мъжка и девическа гимназия, заварва Врачанското девическо училище като VI – класно. В 1909-1910 г. е открит VII кл. и общинското девическо училище става пълна девическа гимназия. Според закона от 1909 г. през учебната 1910-1911 г. прогимназиите са отделени от гимназиите като последните остават с 5 годишен курс на обучение. Врачанската девическа гимназия е общинска до 31 дек. 1910 г., а от 1 ян. 1911 г. става държавна. На 17 септ. 1912 г. е затворена поради обща мобилизация на учителите. Редовните занятия започват на 12 окт. 1913 г. На 5 дек. 1918 г. гимназията е заета от италиански войници и ученичките са разпуснати. На следващата година учебните занятия са възстановени. Функционира и след 1944 г.

Опис 1, 262 а.е., 3.00 л.м., 1898-1950 г.

Окръжни и преписки на МНП за започване на учебната година, за възпитаване на учениците в народностен дух, за събиране на училищни такси, за здравно и психологично наблюдение на ученичките, за снабдяване на училището с учебници и пособия, за стипендиите на учениците, за изключени ученици за противодържавни идеи, за назначаване, уволняване и отпуски на учители; актове за преместване на учители (1920-1943).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет по учебно-възпитателната работа (1929-1941).

Годишни отчети на учителския съвет за състоянието на учебно-възпитателната работа (1905-1918). Рапорти на учители до МНП по учебно-възпитателната работа (1929-1930), резултатите от зрелостните изпити (1929-1930), педагогическата дейност (1929-1930), изпитни ведомости (1913-1944).

Статистически сведения и списъци за броя на учителите и учениците (1922-1944).

Доклади, рапорти и преписки за комунистическа и бранническа дейност на учители и ученици (1929-1944).

Преписка и докладна до кмета на Врачанската градска община за покупка на сградата и двора на гимназията (1940).

Летописна книга (1914-1948), главни класни книги за успеха и поведението на учениците (1898-1945).

Годишни финансови отчети (1933-1945); ревизионни книги за вписване впе-

чатленията на директора от направени ревизии на учителите (1933-1938), книга за прослужено време на учителите (1939-1950).

Протоколна книга на историко-географското дружество при гимназията (1941); на дружество „Червен кръст“ (1927-1931).

Отчетен доклад на туристическото дружество (1938).

Опис 2, 1 а.е., 0.01 л.м., 1905 г.

Отчет на учителския съвет за състоянието на училището през учебната 1904-1905 г. (1905).

РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – КНЕЖА Ф. 359К, 1 опис, 18 а.е., 0.57 л.м., 1922-1946г.

Създадена през 1920 г. като непълна гимназия с два класа – IV и V клас. Гимназията официално е открита през 1923 г. В нея е провеждан учебно-възпитателен процес и са изградени извънкласни форми на обучение с деца след VIII клас. Отново прераства в пълна гимназия след 9 септ. 1944 г.

Окръжни, писма, нареждания от МНП и Областна училищна инспекция – Враца по учебно-възпитателната работа, за финансовата обезпеченост на учебния процес и работата на учителите, за проведени пунктови конференции (1935-1944).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет (1922-1943).

Статистически сведения за броя, движението, успеха и поведението на учениците, за книгите в училищната библиотека (1926-1946).

Ревизионни книги за вписвания впечатленията на директора от направени ревизии на учителите (1932-1935).

Оправдателни платежни документи; удостоверения за заплати на учителите (1923– 1944).

Протоколна книга от заседания на Ученическо неутрално въздържателно дружество „Нов идеал“ (1930-1934).

РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ – МЕЗДРА Ф. 215К, 1 опис, 7 а.е., 0.10 л.м., 1932-1952 г.

Открита през 1923 г. и просъществува до 1925 г. Тъй като за гимназията във Враца има голям брой кандидати, учениците в гимназията в Мездра намаляват и тя е закрыта. През учебната 1929-1930 г. е открита като гимназиален клон – Мездра. След 1944 г. прераства в Мездренска смесена гимназия.

Протоколни книги от заседания на учителския съвет по учебно-възпитателната и извънкласната дейност (1932-1942).

Заповедна книга за командировки (1942-1952).

ПЪЛНА СМЕСЕНА ГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ОРЯХОВО Ф. 443К, 1 опис, 163 а.е., 3.30 л.м., 1890-1947 г.

Наследник на създадената през 1909 г. смесена прогимназия. От учебната 1912-1913 г. до 1915-1916 г. в Оряхово са открити постепенно паралелки до 4-ти гимназиален клас. От 1 ноем. 1920 г. е създаден и 5-ти гимназиален клас, гимназията става пълна и е отделена от прогимназията. Съществува до учебната 1934-1935 г. като самостоятелно училище. През 1934 г. смесената гимназия е закрыта и на нейно място е открито средно смесено реално училище с два класа: 4 и 5 клас, а учениците от горните класове продължават образованието си в Лом. През учебната 1935-1936 г. училището функционира като гимназиален клон, а от учебната 1936-1937 г. става пълна смесена гимназия. През 1944 г. е разделено на мъжка и девическа гимназия.

Окръжни, нареждания, указания от МНП, Окръжна училищна инспекция – Браца по учебно-възпитателната работа, за извънкласната дейност, за назначаване и преместване на учители, за работата с родителите. Рапорти и сведения от директора на училището за успеха и поведението на учениците (1900-1947).

Протоколи от заседания на педагогическия съвет (1902-1920).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет (1925-1941); за наказанията, успеха и поведението на учениците (1920-1924).

Заповедна книга по дейността на училището (1941-1942). Заповеди за назначаване и уволняване на учители (1932-1944).

Статистически сведения за броя на учениците, за прослужено време на учителите (1923-1942).

Преписки с МНП по учебно-възпитателната работа и материалната база на училището, провиненията на учениците, командироване на учители и тяхното финансово обезпечаване, хигиената на учениците. Поверителни преписки за политическата ориентация на учители и ученици (1919-1944).

Годишни и срочни доклади за успеха и поведението на учениците (1942).

Класни дневници (1890-1900).

Ревизионна книга за вписвания впечатленията на директора от направени ревизии на учители (1929-1937).

Свидетелства за завършено средно образование (1926-1928).

Книги: инвентарна (1929-1934), партидна (1938-1940), приходо-разходна (1937-1944), касова (1925-1937).

Отчетни документи за фонд „Постройка училище“ и „Даровити деца“ (1935-1943).

4. Прогимназии

8 фонда, 8 описа, 393 а.е., 5.93 л.м., 1892-1961 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО

Ф. 530К, 1 опис, 7 а.е., 0.08 л.м., 1924-1942 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 650К, 1 опис, 17 а.е., 0.20 л.м., 1919-1950 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 250К, 1 опис, 116 а.е., 1.15 л.м., 1908 -1944 г.

НАРОДНА СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „АЛЕКСАНДЪР СТАМБОЛИЙСКИ“ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 504К, 1 опис, 47 а.е., 0.52 л.м., 1907-1961 г.

СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ОРЯХОВО

Ф. 444К, 1 опис, 23 а.е., 0.68 л.м., 1905-1944 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 266К, 1 опис, 46 а.е., 1.05 л.м., 1892-1954 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ДОКТОР ПЕТЪР БЕРОН“ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО

Ф. 350К, 1 опис, 97 а.е., 1.20 л.м., 1921-1944 г.

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ВАСИЛ АПРИЛОВ“ – с. ХАЙРЕДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 632К, 1 опис, 40 а.е., 1.05 л.м., 1910-1949 г.

Окръжни, нареждания, указания и кореспонденция с МНП, Областната и околийските училищни инспекции по учебно-възпитателната работа Ф. 444К (1905-1944), Ф. 504К (1907-1943), Ф. 632К (1917-1935), Ф. 266К (1921-1944), Ф. 350К (1921-1944), Ф. 616К (1908-1944).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет Ф. 444К (1909-1940), Ф. 504К (1914-1945), Ф. 632К (1913-1949), Ф. 266К (1921-1942), Ф. 530К (1924-1942), Ф. 650К (1919 -1950).

Протоколни книги от заседания на педагогическия съвет Ф. 350К (1922-1943), Ф. 616К (1909-1943).

Протоколна книга от заседания на училищното настоятелство Ф. 266К (1892-1938) и на родитело-учителската дружба Ф. 266К (1941), Ф. 350К (1923-1933).

Заповедни книги по дейността на училищата Ф. 632К (1928), Ф. 266К (1926-1940), Ф. 350К (1925-1942).

Рапорти, статистически сведения за успеха и поведението на учениците и за училищния инвентар и имоти Ф. 444К (1905-1944), Ф. 504К (1907-1943), Ф. 350К (1926– 1944), Ф. 616К (1908-1944), Ф. 632К (1910-1914).

Летописни книги Ф. 504К (1907-1961), Ф. 632К (1920-1945), Ф. 266К (1921-1954), Ф. 650 (1920-1947).

Ведомости и протоколи от изпити Ф. 444К (1910-1935).

Тръжна преписка, договори и наемни условия за строежа на училищната сграда Ф. 504К (1937-1938).

5. Основни училища

83 фонда, 90 описа, 3754 а.е., 42.98 л.м., 1843-1978 г.

През 1934 г. е извършена реорганизация на учебното дело в страната като във всяка съставна община на Врачански окръг са създадени средищни основни училища, под чието пряко ръководство са всички училища от района на общината.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БЕЛИ ИЗВОР, ВРАЧАНСКО

Ф. 309К, 1 опис, 30 а.е., 0.27 л.м., 1897-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН РИЛСКИ“ – с. БИСТРЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 361К, 1 опис, 13 а.е., 0.22 л.м., 1928-1946 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ“ – с. БУКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 304К, 1 опис, 210 а.е., 1.46 л.м., 1893-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 460К, 1 опис, 10 а.е., 0.10 л.м., 1923-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. БЪРДАРСКИ ГЕРАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 563К, 1 опис, 47 а.е., 0.65 л.м., 1906-1942 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БЪРКАЧЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 310К, 1 опис, 27 а.е., 0.25 л.м., 1917-1948 г.

Създадено през 1871 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЦАНИ ГИНЧЕВ“ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 570К, 1 опис, 34 а.е., 0.40 л.м., 1893-1944 г.

Създадено през 1880 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ВЕСЛЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 559К, 1 опис, 16 а.е., 0.25 л.м., 1927-1962 г.

Създадено през 1925 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ВИРОВСКО, ВРАЧАНСКО

Ф. 328К, 1 опис, 101 а.е., 0.85 л.м., 1894-1943 г.

Създадено през 1880 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ВЛАСАТИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 297К, 1 опис, 5 а.е., 0.05 л.м., 1904-1925 г.

Създадено през 1892 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ КЪНЧОВ“ – ВРАЦА

Ф. 242К, 1 опис, 29 а.е., 0.30 л.м., 1937-1947 г.

Създадено през 1937 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАНЧО МЛАДЕНОВ“ – ВРАЦА

Ф. 458К, 1 опис, 21 а.е., 0.32 л.м., 1843-1948 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „СОФРОНИЙ ВРАЧАНСКИ“ – ВРАЦА

Ф. 293К, 1 опис, 29 а.е., 0.30 л.м., 1923-1948 г.

Създадено през 1908 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ВРАНЯК, ВРАЧАНСКО

Ф. 302К, 1 опис, 74 а.е., 0.65 л.м., 1886-1943 г.

Създадено през 1886 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ВЪРБЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 327К, 1 опис, 16 а.е., 0.20 л.м., 1890-1950 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ВЪРБИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 436К, 1 опис, 71 а.е, 0.90 л.м., 1893-1945 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 339К, 1 опис, 180 а.е., 1.60 л.м., 1891-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ГЛАВАЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 313К, 1 опис, 56 а.е., 0.90 л.м., 1892-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 501К, 1 опис, 34 а.е., 0.20 л.м., 1921-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ГОЛЯМО БАБИНО, ВРАЧАНСКО

Ф. 330К, 1 опис, 6 а.е, 0.06 л.м., 1924-1934 г.

Създадено през 1893 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ГОЛЯМО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 306К, 1 опис, 30 а.е., 0.60 л.м., 1920-1947 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ГОРНА КРЕМЕНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 321К, 1 опис, 21 а.е., 0.30 л.м., 1895-1947 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ГОРНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 268К, 1 опис, 17 а.е., 0.30 л.м., 1936-1944 г.

Създадено през 1879 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ГОРНО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 329К, 1 опис, 10 а.е., 0.10 л.м., 1894-1946 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ГРАДЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 357К, 1 опис, 14 а.е., 0.12 л.м., 1911-1936 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 290К, 1 опис, 31 а.е., 0.56 л.м., 1919-1944 г.

Създадено през 1895 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЦАР БОРИС I“ – с. ДЖУРИЛОВО (НИВЯНИН), ВРАЧАНСКО

Ф. 346К, 1 опис, 147 а.е., 1.93 л.м., 1885-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ДОБРОЛЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 248К, 1 опис, 173 а.е., 1.35 л.м., 1885-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ДОБРУША, ВРАЧАНСКО

Ф. 333К, 1 опис, 18 а.е., 0.15 л.м., 1917-1948 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ДОЛНА БЕШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 320К, 1 опис, 9 а.е., 0.10 л.м., 1884-1953 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КНЯЗ КИРИЛ“ – с. ДОЛНА ГНОЙНИЦА (МИХАЙЛОВО), ВРАЧАНСКО

Ф. 507К, 1 опис, 86 а.е., 1.20 л.м., 1897-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – с. ДОЛНА КРЕМЕНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 334К, 1 опис, 111 а.е., 1.20 л.м., 1893-1950 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ДРАШАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 255К, 1 опис, 43 а.е., 0.70 л.м., 1897-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХАДЖИ ДИМИТЪР“ – с. ЕЛИСЕЙНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 307К, 1 опис, 2 а.е., 0.04 л.м., 1925-1940 г.

Създадено през 1897 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 303К, 2 описа, 46 а.е., 0.75 л.м., 1937-1945 г.

Създадено през 1835 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЦАР БОРИС III“ – с. ЗВЕРИНО, ВРАЧАНСКО

Ф. 494К, 1 опис, 9 а.е., 0.08 л.м., 1918-1961 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ЗГОРИГРАД, ВРАЧАНСКО

Ф. 284К, 1 опис, 20 а.е., 0.24 л.м., 1892-1921 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „БОРИС ТЪРНОВСКИ“ – с. ИГНАТИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 311К, 1 опис, 5 а.е., 0.13 л.м., 1898-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЕКЗАРХ ЙОСИФ“ – с. КАРАШ, ВРАЧАНСКО

Ф. 509К, 2 описа, 62 а.е., 0.85 л.м., 1908-1958 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – КНЕЖА

Ф. 298К, 1 опис, 7 а.е., 0.10 л.м., 1932-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – КНЕЖА

Ф. 358К, 1 опис, 9 а.е., 0.20 л.м., 1908-1935 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „СОФРОНИЙ ВРАЧАНСКИ“ – с. КОМАРЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 263К, 1 опис, 26 а.е., 0.05 л.м., 1924-1943 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. КОСТАЛЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 684К, 1 опис, 31 а.е., 0.20 л.м., 1890-1962 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО

Ф. 322К, 1 опис, 6 а.е., 0.25 л.м., 1919-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЕКЗАРХ ЙОСИФ“ – с. КРЕТА, ВРАЧАНСКО

Ф. 509К, 2 описа, 60 а.е., 0.85 л.м., 1908-1958 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЦАР ОСВОБОДИТЕЛ“ – с. КРИВА
БАРА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 428К, 1 опис, 7 а.е., 0.07 л.м., 1887-1943 г.

Създадено през 1882 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. КРИ-
ВОДОЛ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 532К, 1 опис, 7 а.е., 0.10 л.м., 1884-1943 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. КРУШОВИ-
ЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 565К, 1 опис, 5 а.е., 0.06 л.м., 1887-1944 г.

Създадено през 1861 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. КУНИНО,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 231К, 1 опис, 53 а.е., 0.95 л.м., 1888-1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. КУР-
НОВО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 250К, 1 опис, 53 а.е., 0.75 л.м., 1892-1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ЛЕС-
КОВЕЦ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 432К, 1 опис, 15 а.е., 0.20 л.м., 1896-1959 г.

Създадено през 1879 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ЛЕСУРА,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 224К, 1 опис, 10 а.е., 0.15 л.м., 1911 -1941 г.

Създадено през 1860 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – с. ЛИК,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 280К, 1 опис, 100 а.е., 1.10 л.м., 1895 -1944 г.

Създадено през 1886 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ЛИЛЯ-
ЧЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 343К, 1 опис, 73 а.е., 0.45 л.м., 1889-1947 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ЛИПНИЦА,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 506К, 1 опис, 19 а.е., 0.18 л.м., 1907-1950 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ЛЮТИБРОД,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 599К, 1 опис, 44 а.е, 0.30 л.м., 1892-1960 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ЛЮТИ-
ДОЛ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 348К, 1 опис, 8 а.е., 0.07 л.м., 1911-1947 г.

Създадено през 1859 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ“ – с. МАЛО-
РАД, ВРАЧАНСКО**

Ф. 244К, 1 опис, 49 а.е, 1.15 л.м., 1920 -1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. МАНАСТИ-
РИЩЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 512К, 1 опис, 59 а.е., 0.75 л.м., 1880 -1943 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. МРАМОРЕН,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 534К, 1 опис, 22 а.е., 0.35 л.м., 1924-1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ОСЕН,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 533К, 1 опис, 4 а.е., 0.20 л.м., 1911-1960 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ОСТРОВ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 430К, 1 опис, 18 а.е., 0.15 л.м., 1897-1948 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ОХО-
ДЕН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 345К, 1 опис, 5 а.е, 0.05 л.м., 1934-1961 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ПОПИ-
ЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 317К, 1 опис, 133 а.е., 1.90 л.м., 1912-1949 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ПУДРИЯ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 285К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1897-1940 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. РАДОВЕНЕ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 544К, 2 описа, 40 а.е., 0.36 л.м., 1897-1949 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ –
РОМАН**

Ф. 312К, 1 опис, 96 а.е., 2.00 л.м., 1911-1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. РУСКА БЯ-
ЛА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 510К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1897-1940 г.

Създадено през 1895 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. СЕЛАНОВ-
ЦИ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 577К, 1 опис, 6 а.е., 0.07 л.м., 1928 -1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – с. СИ-
НЬО БЪРДО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 287К, 2 описа, 56 а.е., 0.76 л.м., 1913-1965 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. СОКО-
ЛАРЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 318К, 1 опис, 120 а.е., 1.23 л.м., 1895 -1944 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. СОФРОНИЕ-
ВО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 258К, 2 описа, 232 а.е., 2.30 л.м., 1877-1945 г.

Създадено през 1931 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. СТРУПЕЦ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 278К, 1 опис, 24 а.е., 0.30 л.м., 1902-1948 г.

**НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ТИПЧЕНИ-
ЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 351К, 1 опис, 197 а.е., 1.65 л.м., 1888-1948 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – с. ТИШЕВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 337К, 1 опис, 77 а.е., 0.55 л.м., 1890-1945 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ТЛАЧЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 552К, 2 описа, 35 а.е., 0.28 л.м., 1924-1944 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ТРИ КЛАДЕНЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 288К, 1 опис, 23 а.е., 0.30 л.м., 1900-1925 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ФУРЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 434К, 1 опис, 23 а.е., 0.30 л.м., 1887-1945 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ХУБАВЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 246К, 1 опис, 52 а.е., 0.37 л.м., 1889-1924 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ АПРИЛОВ“ – с. ХЪРЛЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 492К, 1 опис, 41 а.е., 0.42 л.м., 1925-1943 г.

Създадено през 1886 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ – с. ЦАРЕВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 435К, 1 опис, 16 а.е., 0.45 л.м., 1884-1953 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ЧЕЛОПЕК, ВРАЧАНСКО

Ф. 271К, 1 опис, 7 а.е., 0.15 л.м., 1890-1945 г.

НАРОДНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – с. ЧИРЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 683К, 1 опис, 18 а.е., 0.20 л.м., 1854 -1978 г.

Създадено през 1854 г.

Окръжни, указания, нареждания от МНП, Областната и Околийска училищни инспекции – Враца по учебно-възпитателния процес, набавянето на учебен инвентар, начините за класиране и степенуване на учители, разпределение

на седмичната програма, честването на бележити годишнини, провеждане на пунктови педагогически конференции Ф. 310К (1938-1945), Ф. 563К (1906-1936), Ф. 570К (1893-1944), Ф. 361К (1933-1943), Ф. 436К (1926-1944), Ф. 268К (1937-1944), Ф. 302К (1886-1923), Ф. 306К (1934-1944), Ф. 293К (1932-1944), Ф. 458К (1883), Ф. 554К (1922-1943), Ф. 329К (1942-1944), Ф. 339К (1891-1944), Ф. 303К (1920-1944), Ф. 334К (1912-1950), Ф. 290К (1919-1944), Ф. 320К (1922-1941), Ф. 311К (1936-1944), Ф. 358К (1931-1935), Ф. 250К (1892-1936), Ф. 348К (1937-1944), Ф. 502К (1921-1941), Ф. 509К (1923), Ф. 343К (1920-1932), Ф. 280К (1895-1944), Ф. 534К (1935-1944), Ф. 512К (1880-1943), Ф. 507К (1897-1934), Ф. 506К (1942-1943), Ф. 430К (1940-1944), Ф. 245К (1889-1943), Ф. 434К (1932-1945), Ф. 351К (1888-1944), Ф. 337К (1926-1943), Ф. 492К (1925-1943), Ф. 544К (1923-1946), Ф. 501К (1930-1943), Ф. 224К (1922-1941), Ф. 509К (1923), Ф. 345К (1941), Ф. 565К (1887-1944), Ф. 242К (1937-1944) Ф. 346К (1885-1944).

Протоколи и протоколни книги от заседания на учителските съвети с данни за откриване на учебната година, успеха и поведението на учениците, снабдяването с учебен инвентар, зрелостните изпити Ф. 310К (1917-1948), Ф. 361К (1928-1946), Ф. 460К (1929), Ф. 563К (1935-1942), Ф. 328К (1933-1940), Ф. 327К (1940-1950), Ф. 436К (1941-1942), Ф. 268К (1936-1944), Ф. 302К (1931-1942), Ф. 306К (1920-1941), Ф. 293К (1923-1948), Ф. 458К (1913-1944), Ф. 255К (1923-1932), Ф. 329К (1938-1946), Ф. 339К (1914-1917), Ф. 318К (1921-1944), Ф. 303К (1937-1945), Ф. 334К (1923-1943), Ф. 333К (1929-1944), Ф. 290К (1923-1930), Ф. 307К (1925-1940), Ф. 494К (1921-1946), Ф. 231К (1888-1944), Ф. 263К (1924-1943), Ф. 322К (1923-1942), Ф. 358К (1920-1922), Ф. 250К (1941-1944), Ф. 348К (1911-1947), Ф. 432К (1913-1953), Ф. 502К (1922-1942), Ф. 532К (1926-1943), Ф. 509К (1908-1944), Ф. 343К (1910-1947), Ф. 533К (1922-1943), Ф. 534К (1924-1937), Ф. 506К (1911-1941), Ф. 430К (1932-1948), Ф. 245К (1908-1941), Ф. 244К (1923-1942), Ф. 271К (1935-1945), Ф. 435К (1934-1949), Ф. 434К (1935-1941), Ф. 351К (1893-1945), Ф. 337К (1934-1945), Ф. 501К (1921-1942), Ф. 577К (1928-1944), Ф. 544К (1946-1947), Ф. 312К (1915-1947), Ф. 304К (1926-1943), Ф. 506К (1911-1941), Ф. 684К (1933-1942), Ф. 683К (1923-1946), Ф. 599К (1932-1942), Ф. 510К (1932-1938), Ф. 458К (1913-1946), Ф. 242К (1937-1944), Ф. 492К (1925-1943), Ф. 509К (1908-1944), Ф. 313К (1923-1941).

Протоколни книги от заседания и събрания на училищното настоятелство Ф. 328К (1932-1934), Ф. 302К (1912-1932), Ф. 306К (1927-1934), Ф. 255К (1910-1939), Ф. 333К (1929-1934), Ф. 263К (1929-1931), Ф. 428К (1905-1931), Ф. 552К (1924-1936), Ф. 509К (1924-1939), Ф. 343К (1923-1938), Ф. 544К (1914-1934), Ф. 683К (1925-1934).

Протоколна книга на комитета за построяване на училищна сграда Ф. 683К (1933-1945).

Протоколни книги, протоколи, отчети на родителско-учителските дружби и сдружения Ф. 293К (1934-1948), Ф. 458К (1934-1948), Ф. 242К (1938-1947).

Протоколна книга на „Съюза за закрила на децата“ Ф. 311К (1936-1944).

Устав на учителско дружество „Здравец“ и протоколна книга от заседания на дружеството Ф. 509К (1926-1927).

Главна книга на комитета за строителство на нова учебна сграда Ф. 343К (1938-1940).

Заповедни книги по дейността на училището със заповеди за назначаване, уволняване и преместване на учители Ф. 460К (1928), Ф. 302К (1923), Ф. 506К (1929-1950), Ф.345К (1961), Ф. 224К (1911-1934), Ф. 345К (1961).

Книга на подлежащите на задължително обучение ученици Ф. 339К (1917-1948). Каталози (дневници) за успеха на учениците Ф. 327К (1890-1897).

Книга за поръченията на учителите Ф. 311К (1898-1944).

Годишни отчети, доклади, рапорти, статистически сведения на главните учители и директори на училищата до МНП с данни за учебно-възпитателната работа; списъци на учители Ф. 683К (1921-1935), Ф. 250К (1892-1936), Ф. 428К (1942-1943), Ф. 244К (1920– 1944), Ф. 684К (1925-1942), Ф. 683К (1921-1944), Ф. 436К (1909-1934), Ф. 268К (1937), Ф. 302К (1920), Ф. 293К (1933-1944), Ф. 329К (1942-1944), Ф. 333К (1941-1944), Ф. 231К (1895-1944), Ф. 684К (1925-1942), Ф. 250К (1892-1936), Ф. 683К (1919-1944), Ф. 599К (1932-1943), Ф. 509К (1923), Ф. 492К (1925-1943), Ф. 559К (1928-1944), Ф. 313К (1892-1943).

Преписки с МНП, Областната и околийски училищни инспекции по учебно-възпитателната дейност Ф. 318К (1918-1944), Ф. 322К (1936-1944), Ф. 245К (1890), Ф. 552К (1924-1944), Ф. 304К (1893-1944), Ф. 430К (1940-1944), Ф. 460К (1939-1943), Ф. 328К (1894-1943), Ф. 329К (1942-1944).

Главни класни книги за успеха и поведението на учениците Ф. 460К (1936-1945), Ф. 327К (1896-1921), Ф. 297К (1922-1924), Ф. 255К (1897-1925), Ф. 330К (1923-1925), Ф. 329К (1894-1902), Ф. 334К (1893-1925), Ф. 307К (1925-1940), Ф. 284К (1892-1921), Ф. 246К (1889 -1924), Ф. 435К (1922-1925), Ф. 337К (1899-1916), Ф. 288К (1900-1925), Ф. 544К (1921– 1949), Ф. 357К (1921-1924), Ф. 309К (1919-1940), Ф. 599К (1892-1900); училищни дневници Ф. 245К (1889-1900), Ф. 435К (1897-1904), Ф. 309К (1897-1919).

Летописни книги Ф. 328К (1921-1937), Ф. 559К (1929-1962), Ф. 293К (1939-1943), Ф. 458К (1843-1945), Ф. 255К (1921-1939), Ф. 329К (1942-1944), Ф. 339К (1900-1939), Ф. 318К (1901-1942), Ф. 334К (1919-1935), Ф. 333К (1941-1944), Ф. 358К (1926-1931), Ф. 502К (1924 -1944), Ф. 509К (1923-1958), Ф. 533К (1915-1960), Ф. 507К (1897-1934), Ф. 506К (1926), Ф. 430К (1897-1901), Ф. 244К (1931-1937), Ф. 285К (1897-1940), Ф. 435К (1924-1934), Ф. 544К (1897-1937), Ф. 357К (1911-1936), Ф. 309К (1940-1941), Ф. 599К (1899-1960), Ф. 565К (1928-1944), Ф. 510К (1897-1940), Ф. 509К (1923-1958), Ф. 224К (1914-1934), Ф. 458К (1843-1945), Ф. 287К (1913-1965), Ф. 683К (1928-1978).

Ревизионни книги от проверки на директора и училищните инспектори Ф. 436К (1937-1943), Ф. 334К (1919-1938), Ф. 320К (1884-1953), Ф. 231К (1934-1944), Ф. 358К (1931-1933), Ф. 532К (1884-1934), Ф. 343К (1922-1947), Ф. 345К (1927-1958), Ф. 506К (1929-1933), Ф. 245К (1887-1894), Ф. 271К (1890-1944), Ф. 435К (1884-1953), Ф. 434К (1887-1927), Ф. 351К (1924-1933), Ф. 544К (1923-1946), Ф. 458К (1914-1943), Ф. 309К (1897-1933), Ф. 684К (1890-1962).

Годишни бюджети и главни отчети по изпълнение на бюджета на училищата Ф. 436К (1939), Ф. 302К (1933-1934), Ф. 509К (1928-1933), Ф. 304К (1923-1944).

6. Начални училища

41 фонда, 41 описа, 1149 а.е., 10.99 л.м., 1884-1959 г.

Създадени в края на XIX и началото на XX в. Във Врачански окръг някои от тях прерастват в основни училища. В началните училища учениците получават първите общообразователни знания, поставени са основите на нравственото, физическото и естетическото им възпитание.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН РИЛСКИ“ – с. БИСТРЕЦ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 361К, 1 опис, 13 а.е., 0.22 л.м., 1928-1946 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. БОДЕНЕЦ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 324К, 1 опис, 26 а.е., 0.20 л.м., 1910-1944 г.

Създадено през 1878 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БОРОВАН,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 585К, 1 опис, 50 а.е., 0.50 л.м., 1913-1944 г.

Създадено през 1905 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БОСИЛЕГРАД,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 543К, 1 опис, 39 а.е., 0.22 л.м., 1930-1943 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. БРЕНИЦА,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 461К, 1 опис, 22 а.е., 0.30 л.м., 1897-1954 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. БРЕНИЦА,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 462К, 1 опис, 9 а.е., 0.10 л.м., 1924-1959 г.

Създадено през 1924 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. БРУСЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 349К, 1 опис, 17 а.е., 0.13 л.м., 1898-1948 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 281К, 1 опис, 23 а.е., 0.45 л.м., 1907-1945 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „МИТРОПОЛИТ КОНСТАНТИН“ – ВРАЦА

Ф. 295К, 1 опис, 31 а.е., 0.35 л.м., 1896-1947 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ПЕТКО Р. СЛАВЕЙКОВ“ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 606К, 1 опис, 133 а.е., 1.20 л.м., 1885-1959 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ДОЛНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 347К, 1 опис, 2 а.е., 0.04 л.м., 1939-1944 г.

Създадено през 1887 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ДУПЛЯК (БОТУНЯ) ВРАЧАНСКО

Ф. 335К, 1 опис, 16 а.е., 0.20 л.м., 1892-1943 г.

Създадено през 1885 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – КНЕЖА

Ф. 301К, 1 опис, 10 а.е., 0.15 л.м., 1910-1933 г.

Създадено през 1910 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – КНЕЖА

Ф. 340К, 1 опис, 5 а.е., 0.05 л.м., 1910-1950 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КНЕЖИЦА“ – КНЕЖА

Ф. 490К, 1 опис, 27 а.е., 0.23 л.м., 1919-1923 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ЦАР БОРИС III“ – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 488К, 1 опис, 29 а.е., 0.25 л.м., 1930-1944 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 489К, 1 опис, 14 а.е., 0.15 л.м., 1934-1949 г.

Създадено през 1898 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. КРАПЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 316К, 1 опис, 7 а.е., 0.10 л.м., 1903-1944 г.

Създадено през 1878 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КНЯЗ СИМЕОН“ – с. КРЕТА, ВРАЧАНСКО

Ф. 594К, 1 опис, 7 а.е., 0.08 л.м., 1884 -1957 г.

Създадено през 1856 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. КРИВОДОЛСКА МАХАЛА, ВРАЧАНСКО

Ф. 493К, 1 опис, 32 а.е., 0.16 л.м., 1920-1943 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „СВ. ГЕОРГИ“– с. ЛЮТАДЖИК, ВРАЧАНСКО

Ф. 499К, 1 опис, 4 а.е., 0.03 л.м., 1922-1956 г.

Създадено през 1908 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. МАЛО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 431К, 1 опис, 26 а.е., 0.15 л.м., 1930-1944 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. МАЛО-РАД, ВРАЧАНСКО

Ф. 245К, 1 опис, 137 а.е., 1.00 л.м., 1887-1943 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ КЪНЧОВ“ – с. МОРАВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 344К, 1 опис, 8 а.е., 0.10 л.м., 1893-1948 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – ОРЯХОВО

Ф. 445К, 1 опис, 26 а.е., 0.30 л.м., 1900-1953 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – ОРЯХОВО

Ф. 447К, 1 опис, 2 а.е., 0.05 л.м., 1913-1934 г.

Създадено през 1849 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – ОРЯХОВО

Ф. 448К, 1 опис, 8 а.е., 0.06 л.м., 1895 -1944 г.

Създадено през 1895 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ТОДОР КАБЛЕШКОВ“ – с. ОСЕЛНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 433К, 1 опис, 25 а.е., 0.15 л.м., 1929 -1944 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ОСЛЕН КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО

Ф. 451К, 1 опис, 28 а.е., 0.30 л.м., 1930-1944 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО

Ф. 429К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1942-1948 г.

Създадено през 1932 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. РЕБЪРКОВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 336К, 1 опис, 112 а.е., 0.80 л.м., 1893-1944 г.

Създадено през 1835 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. РОГОЗЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 296К, 1 опис, 19 а.е., 0.22 л.м., 1897-1943 г.

Създадено през 1863 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 576К, 1 опис, 14 а.е., 0.10 л.м., 1889-1894 г.

Създадено през 1865 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 613К, 1 опис, 12 а.е., 0.15 л.м., 1931-1949 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. СТАРО СЕЛО, ВРАЧАНСКО

Ф. 202К, 1 опис, 45 а.е., 0.75 л.м., 1890-1945 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 265К, 1 опис, 53 а.е., 0.61 л.м., 1885-1944 г.

Създадено през 1885 г.

НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 267К, 1 опис, 29 а.е., 0.15 л.м., 1925-1943 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. УРОВЕНЕ,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 342К, 1 опис, 49 а.е., 0.40 л.м., 1918-1946 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. ХАЙРЕДИН,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 491К, 1 опис, 10 а.е., 0.10 л.м., 1933-1943 г.

Създадено през 1927 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ХАЙРЕ-
ДИН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 630К, 1 опис, 13 а.е., 0.16 л. м., 1897-1927 г.

Създадено през 1891 г.

**НАРОДНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. ХАЙРЕДИН,
ВРАЧАНСКО**

Ф. 631К, 1 опис, 15 а.е., 0.30 л.м., 1927-1943 г.

Създадено през 1927 г.

Окръжни, писма, указания на МНП по учебно-възпитателната работа, за избора на училищни настоятелства, за оборудване и хигиенизиране на училищата, за честване на празници и др. Ф. 281К (1907-1945), Ф. 295К (1934-1938), Ф. 606К (1887-1944), Ф. 335К (1924-1943), Ф. 347К (1943-1944), Ф. 503К (1927-1943), Ф. 493К (1920-1943), Ф. 490К (1919-1943), Ф. 585К (1913-1944), Ф. 489К (1934-1944), Ф. 431К (1930-1944), Ф. 451К (1930-1943), Ф. 443К (1929-1944), Ф. 265К (1885-1932), Ф. 202К (1890-1944), Ф. 336К (1896-1944), Ф. 613К (1932-1943), Ф. 342К (1924-1942), Ф. 245К (1887-1943), Ф. 267К (1925 -1943).

Протоколи и протоколни книги от заседания на учителския съвет Ф. 281К (1914-1937), Ф. 324К (1923-1940), Ф. 349К (1934-1948), Ф. 585К (1927-1942), Ф. 461К (1898-1946), Ф. 462К (1924-1947), Ф. 606К (1913-1940), Ф. 335К (1930-1933), Ф. 347К (1939– 1940), Ф. 340К (1935-1950), Ф. 301К (1910-1933), Ф. 429К (1942-1948), Ф. 448К (1895-1925), Ф. 447К (1913-1934), Ф. 594К (1943), Ф. 499К (1922-1946), Ф. 631К (1928-1939), Ф. 630К (1904-1927), Ф. 613К (1931-1949), Ф. 342К (1925-1946), Ф. 202К (1927-1935), Ф. 336К (1913-1935), Ф. 295К (1918-1947), Ф. 296К (1910-1920), Ф. 245К (1908-1943), Ф. 431К (1935 -1955), Ф. 451К (1933-1943).

Протоколни книги от заседания на училищното настоятелство Ф. 324К (1928-1934), Ф. 451К (1933-1944), Ф. 594К (1932-1943), Ф. 342К (1918-1925), Ф. 630К (1914-1920).

Протоколни книги от заседания на педагогическия съвет за успеха на учениците и вътрешния ред Ф. 489К (1935-1949), Ф. 613К (1935-1949).

Планове за учебно-възпитателната работа на учителите Ф. 281К (1938-1940).

Главни отчети на училищното настоятелство Ф. 543К (1934-1935).

Годишни отчети и рапорти по учебно-възпитателната работа. Таблици към годишните отчети Ф. 461К (1897-1913), Ф. 281К (1934-1940), Ф. 462К (1925-1944), Ф. 606К (1943-1944), Ф. 631К (1936-1943), Ф. 202К (1936-1945), Ф. 543К (1932-1941), Ф. 613К (1932-1944), Ф. 267К (1940-1943). Доклади за извършената общоучилищна и обществена дейност Ф. 281К (1927-1937), Ф. 631К (1936-1939), Ф. 613К (1941-1943), Ф. 543К (1942-1943).

Статистически отчети и сведения за броя, успеха, поведението и движението на учениците, за разпределението на учебния материал Ф. 448К (1941-1944), Ф. 631К (1926-1935), Ф. 265К (1890-1938), Ф. 296К (1931-1943), Ф. 281К (1933-1942), Ф. 543К (1930-1943).

Главни класни книги за успеха и поведението на учениците Ф. 324К (1922-1925), Ф. 349К (1898-1939), Ф. 461К (1897-1913), Ф. 295К (1896-1944), Ф. 340К (1910-1944), Ф. 316К (1903-1940), Ф. 301К (1910-1944), Ф. 447К (1906-1941), Ф. 576К (1889-1890), Ф. 296К (1897-1924), Ф. 245К (1922-1925). Дневници за успеха и поведението на учениците Ф. 336К (1893 – 1923). Изпитни ведомости Ф. 576К (1896-1900).

Летописни книги Ф. 461К (1897-1954), Ф. 462К (1924-1959), Ф. 606К (1898-1959), Ф. 335К (1897-1923), Ф. 503К (1896-1960), Ф. 340К (1911-1943), Ф. 316К (1903-1944), Ф. 265К (1897-1944), Ф. 445К (1900-1953), Ф. 585К (1915-1937), Ф. 594К (1911-1957), Ф. 499К (1922-1930).

Бюджети на училищата Ф. 265К (1887-1888), Ф. 543К (1932-1933).

Албуми със снимки на учители и ученици Ф. 335К (1927), Ф. 499К (1929-1956).

7. Професионални училища

ЗЕМЕДЕЛСКИ УЧИЛИЩА

7 фонда, 8 описа, 208 а.е., 3.35 л.м., 1908-1948 г.

През 1897 г. е приет Закон за земеделските училища, който внася система в земеделското образование и разделя земеделските училища на нисши, средни и висши. Нисшите земеделски училища са разкрити в селата и приемат ученици не по-възрастни от 18 години с курс на обучение от 2 години. По силата на този закон на 1 септ. 1908 г. в с. Кнежа е открито първото Държавно нисше земеделско училище във Врачански окръг с цел подготовката на земеделски кадри за частните земеделски стопанства. В по-голямата си част Допълнителните земеделски училища са открити през периода 1928-1931 г. от Областната земеделска камара, а по-късно и от Областната служба по земеделието. Подчинени са на МЗДИ, а впоследствие на МНП. Развиват селскостопанска просвета сред младежите и девойките и подготвят земеделски специалисти. В тях са водени предимно практически занятия, поради което някои от тях носят наименованието „практическо“. Освен специалните предмети – полеводство и животновъдство в мъжките паралелки, а в девическите – готварство, шев и домакинство, учениците изучават и общообразователни предмети. Имат две и тригодишен курс на обучение. Някои от тях продължават съществуването си и след 1944 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 173К, 1 опис, 35 а.е., 0.25 л.м., 1932-1948 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 172К, 1 опис, 15 а.е., 0.30 л.м., 1926-1948 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 175К, 1 опис, 16 а.е., 0.25 л.м., 1928-1948 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 176К, 1 опис, 13 а.е., 0.35 л.м., 1939-1948 г.

Създадено през 1939 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 628К, 1 опис, 26 а.е., 0.30 л.м., 1912-1946 г.

ДЪРЖАВНО ПРАКТИЧЕСКО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – КНЕЖА

Ф. 31К, 2 опис, 81 а.е., 1.65 л.м., 1908-1944 г.

Създадено през 1908 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО

Ф. 178К, 1 опис, 22 а.е., 0.25 л.м., 1932-1948 г.

Окръжни от МЗДИ, Околийско агрономство – Враца, Областна земеделска стопанска дирекция – Враца по учебно-възпитателната работа Ф. 173К (1941-42), Ф. 31К (1938-1944).

Протоколни книги от заседания на учителския съвет Ф. 31К (1908-1943), Ф. 172К (1943-1948).

Протоколи от заседанията на комисията по управление на училищните фондове Ф. 175К (1932-1942), Ф. 176К (1939-1947), Ф. 173К (1939-1941), комисията по провеждане на изпити Ф. 175К (1928-1947), Ф. 31К (1940-1943), разпределителната комисия Ф. 628К (1912).

Протоколна книга от заседанията на оценителната комисия Ф. 31К (1908-1943).

Заповедни книги по дейността Ф. 31К (1912-1942), Ф. 628К (1930-1946).

Годишни статистически сведения за успеха и поведението на учениците; седмични програми Ф. 628К (1941-1943), Ф. 31К (1942 -1943).

Годишен отчет за учебно-възпитателната работа Ф. 176К (1946).

Кореспонденция с общинското управление за оземляване на училището и по личния състав Ф. 628К (1931-1944).

Главни класни книги за успеха и поведението на учениците Ф. 175К (1941-1948), Ф. 173К (1932-1948), Ф. 628К (1935-1944), Ф. 31К (1909-1924).

Годишни бюджети и отчети за тяхното изпълнение Ф. 172К (1944-1948), Ф. 173К (1934-1948), Ф. 175К (1933-1934), Ф. 178К (1947), Ф. 628К (1931-1942).

Годишни финансови отчети Ф. 176К (1947), Ф. 31К (1941-1943).

Главна счетоводна книга Ф. 172К (1942-1943).

Книга за вписване произведената селскостопанска продукция и закупените материали Ф. 31К (1932-1943).

Приходи-разходи, партидни книги и дневници Ф. 31К (1921-1942).

Ведомости за заплати на учителите Ф. 172К (1926-1948), Ф. 175К (1936-1947), Ф. 176К (1940-1948), Ф. 173К (1934-1948), Ф. 178К (1932-1948).

ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАНЯТЧИЙСКО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА

Ф. 192К, 2 описа, 56 а.е., 0.62 л.м., 1928-1948 г.

Вж. и Ф. 475

Открито на 20 окт. 1928 г. от Софийската търговска камара, под ведомството на МТПТ. Ръководи и контролира обучението на чираци и калфи. Освен общообразователна подготовка, дава по-широки теоретически и практически познания по занаятите. Има тригодишен курс на обучение с профили: обуцарство, коларо-железарство, столарство и шивачество.

Опис 1, 51 а.е., 0.60 л.м., 1928-1944 г.

Протоколна книга от заседания на учителския съвет (1928-1932).

Окръжни, предписания от Дирекцията за професионалното образование – София до училищата във Враца, Видин, Лом и Фердинанд (Монтана) (1944).

Годишни отчети, доклади и рапорти за учебно-възпитателната работа (1936-1944).

Статистически сведения за броя, движението, успеха и поведението на учениците (1930-1931).

Ревизионна книга от проверки на директора и училищните инспектори на учители (1934-1942).

Албум със снимки на учители и ученици (1932-1939).

Опис 2, 5 а.е., 0.02 л.м., 1937-1948 г.

Протоколи от съвместни заседания на ръководството на училището и членовете на Софийската търговска камара (1937-1939).

Преписки за учредяване и управление на: фонд „Бедни ученици“ (1938-1948), фонд „Мито Орозов“ (1943), бранническа дружина в училището (1943-1944).

СТОПАНСКО И ТЪКАЧНО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА
Ф. 352К, 1 опис, 49 а.е., 0.56 л.м., 1913-1946 г.

Открито през 1903 г. като копринено-тъкачно училище към опитната копринено-тъкачна фабрика при Бубарската станция. Ръководен орган е майсторският съвет начело с директора. Подготвя работнички – тъкачки и учителки майсторки по модерно копринено тъкачество от цялата страна. През учебната 1907-1908 г. съществуват два курса на обучение: практически и теоретико-практически. След 1924 г. е разширено професионалното обучение с откриването на дамски стопански шивачески отдел. На учениците е плащано надница при провеждане на професионалната практика. Въведени са и общообразователни предмети. През учебната 1934-35 г. учениците от училището участват в международна изложба в Брюксел – Белгия и получават специална грамота.

Протоколна книга от заседания на учителския съвет (1913-1945).

Окръжни от МНП и МТПТ по учебно-възпитателната работа (1932-1942).

Годишни отчетни доклади по учебно-възпитателната работа (1932-1946).

Годишни статистически сведения за успеха и поведението на учениците (1933– 1943).

Проекто-бюджети и финансови отчети (1922-1944).

Инвентарни книги за училищното имущество (1935-1936). Квитанционни книги (1936-1945).

Протокол на учителския съвет за иззети вещи от съветските войски (1944).

СТОЛАРСКО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА
Ф. 463К, 1 опис, 5 а.е., 0.15 л.м., 1929-1946 г.

Създадено като професионално-техническо училище за обучение на кадри за дървообработващата и коларска промишленост. Открива кожарски, ковачески, столарски и бояджийски цех.

Протоколна книга на учителския съвет (1929-1943).

Годишни отчети и статистически сведения за учебно-възпитателната работа (1933– 1946).

Главна класна книга (1937).

Заповеди за назначаване и преназначаване на учители (1937).

КОЛАРСКО УЧИЛИЩЕ –
с. СТАВЕРЦИ, ВРАЧАНСКО (ПЛЕВЕНСКО)
Ф. 464К, 1 опис, 1 а.е., 0.10 л.м., 1926-1927 г.

Професионално-техническо училище за обучение на кадри за дърводелската промишленост. Съществува от 1921 г., а пълно професионално училище става от 15 септ. 1923 г.

Наред с общообразователните предмети са изучавани и практически като технология на дървото, сметководство, специално чертане, инструменти, машинознание и др. Към училището съществува и железарски отдел.

Окръжни, указания, разпореждания от МНП по учебно-възпитателната работа (1926-1927).

Кореспонденция на директора с учреждения и частни лица по дейността на училището (1926-1927).

Изпитни ведомости (1926-1927). Свидетелства за завършен клас (1926-1927).

8. Читалища

35 фонда, 36 описа, 621 а.е., 4.66 л.м., 1880-1960 г.

Първите читалища във Врачански окръг са създадени във Враца, Бяла Слатина и Оряхово. Те са средища на библиотечната, театрална, хорова, лекционна и културно-просветна дейност. Със Закона за народните читалища (ДВ, бр. 291, 28 март 1927 г.) са открити читалища в повечето от селищата на окръга. Издържани са от членски внос, дарения и от собствени имоти.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СВЕТЛИНА“ – с. БАНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 680К, 1 опис, 31 а.е., 0.07 л.м., 1924-1945 г.

Създадено през 1924 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ЦАНИ ИВАНОВ“ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 206К, 1 опис, 50 а.е., 0.60 л.м., 1907-1948 г.

Създадено през 1907 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „РАЗВИТИЕ“ – с. БОСИЛЕГРАД (ДИМИТРОВО), ВРАЧАНСКО

Ф. 692К, 1 опис, 3 а.е., 0.02 л.м., 1933-1945 г.

Създадено през 1933 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „НАРОДНО СЪЗНАНИЕ“ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 199К, 1 опис, 47 а.е., 0.45 л.м., 1897-1943 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. БУКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 356К, 1 опис, 26 а.е., 0.15 л.м., 1930-1944 г.

Създадено през 1930 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ЗАРЯ“ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 618К, 1 опис, 9 а.е., 0.10 л.м., 1911-1944 г.

Създадено през 1911 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СЪЕДИНЕНИЕ“ – с. БЪРДАРСКИ ГЕРАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 495К, 1 опис, 4 а.е., 0.07 л.м., 1923-1953 г.

Създадено през 1923 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „РАЗВИТИЕ“ – БЯЛА СЛАНИНА

Ф. 497К, 1 опис, 14 а.е., 0.06 л.м., 1907-1943 г.

Създадено през 1892 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОБУДА“ – с. ВЪРБИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 696К, 1 опис, 7 а.е., 0.05 л.м., 1927-1950 г.

Създадено през 1927 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ЗОРА“ – с. ГАБАРЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 679К, 1 опис, 7 а.е., 0.06 л.м., 1904-1950 г.

Създадено през 1904 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. ГАЛИЧЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 638К, 1 опис, 24 а.е., 0.09 л.м., 1926-1945 г.

Създадено през 1926 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ТРУД“ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 508К, 1 опис, 25 а.е., 0.14 л.м., 1900-1943 г.

Създадено през 1899 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СЪЗНАНИЕ“ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 277К, 1 опис, 40 а.е., 0.15 л.м., 1926-1944 г.

Създадено през 1926 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОБУДА“ – с. ДОБРОЛЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 695К, 1 опис, 8 а.е., 0.05 л.м., 1926-1945 г.

Създадено през 1896 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ДОЛНА БЕШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 548К, 1 опис, 2 а.е., 0.04 л.м., 1925-1944 г.

Създадено през 1911 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СЪЗНАНИЕ“ – с. ДОЛНА ГНОЙНИЦА (МИХАЙЛОВО), ВРАЧАНСКО

Ф. 694К, 1 опис, 5 а.е., 0.03 л.м., 1923 -1943 г.

Създадено през 1912 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 693К, 1 опис, 5 а.е., 0.03 л.м., 1925-1944 г.

Създадено през 1925 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПЧЕЛИН“ – с. КАРАШ, ВРАЧАНСКО

Ф. 689К, 1 опис, 27 а.е., 0.10 л.м., 1909-1945 г.

Създадено през 1895 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „БОРБА“ – КНЕЖА

Ф. 441К, 1 опис, 17 а.е., 0.30 л.м., 1896-1944 г.

Създадено през 1896 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. КОМАРЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 368К, 1 опис, 55 а.е., 0.20 л.м., 1926-1945 г.

Създадено през 1926 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „БУДИТЕЛ“ – с. КРИВА БАРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 498К, 1 опис, 3 а.е., 0.06 л.м., 1928-1944 г.

Създадено през 1926 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СЪЗНАНИЕ“ – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО

Ф. 528К, 1 опис, 21 а.е., 0.14 л.м., 1924-1952 г.

Създадено през 1924 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. КРУШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 678К, 2 описа, 9 а.е., 0.12 л.м., 1924-1944 г.

Създадено през 1899 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „НАДЕЖДА“ – ОРЯХОВО

Ф. 655К, 1 опис, 35 а.е., 0.20 л.м., 1880-1945 г.

Създадено през 1871 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ФАР“ – с. ПАВОЛЧЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 496К, 1 опис, 6 а.е., 0.07 л.м., 1930-1954 г.

Създадено през 1930 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „НАПРЕДЪК“ – с. ПОПИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 682К, 1 опис, 4 а.е., 0.04 л.м., 1897-1948 г.

Създадено през 1897 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. РЕБЪРКОВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 360К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1925 -1958 г.

Създадено през 1925 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. РОМАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 513К, 1 опис, 26 а.е., 0.12 л.м., 1926-1960 г.

Създадено през 1927 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ИСКРА“ – с. СИНЬО БЪРДО, ВРАЧАНСКО

Ф. 442К, 1 опис, 10 а.е., 0.05 л.м., 1919-1944 г.

Създадено през 1919 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „НОВ ЖИВОТ“ – с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 677К, 1 опис, 15 а.е., 0.17 л.м., 1920-1945 г.

Създадено през 1908 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОБУДА“ – с. СОФРОНИЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 439К, 1 опис, 19 а.е., 0.10 л.м., 1927-1945 г.

Създадено през 1927 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „НАПРЕДЪК“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 569К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1929-1940 г.

Създадено през 1929 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО

Ф. 531К, 1 опис, 50 а.е., 0.35 л.м., 1899-1954 г.

Създадено през 1899 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОСВЕТА“ – с. ХАЙРЕДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 686К, 1 опис, 6 а.е., 0.05 л.м., 1909-1945 г.

Създадено през 1909 г.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ПРОБУЖДАНЕ“ – с. ЧОМАКОВЦИ, ВРАЧАН-СКО**Ф. 529К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1902-1937 г.***Създадено през 1902 г.*

Окръжни, инструкции, писма, изложения, методически указания на Върховния читалищен съюз, МНП и Окръжния читалищен съюз – Враца по дейността на читалищата Ф. 199К (1897-1943), Ф. 655К (1904-1906), Ф. 680К (1926-1943), Ф. 368К (1926-1942), Ф. 513К (1926-1945), Ф. 638К (1927-1945), Ф. 695К (1929-1932), Ф. 689К (1919-1937). Окръжно от Плевенския окръжен читалищен съюз Ф. 689К (1909).

Устави Ф. 655К (1889), Ф. 206 (1907), Ф. 693 (1925), Ф. 689 (1925, 1939), Ф. 569К (1929), Ф. 496К (1932), Ф. 680К (1939).

Протоколи и протоколни книги от заседания на УС и Контролните съвети Ф. 439К (1928-1945), Ф. 680К (1927-1945), Ф. 692К (1933-1945), Ф. 696К (1927-1944), Ф. 638К (1926-1939), Ф. 368К (1926-1944), Ф. 689К (1921-1945), Ф. 695К (1926-1944), Ф. 441К (1896-1944), Ф. 528К (1927-1944), Ф. 655К (1897-1910), Ф. 678К (1929-1943), Ф. 360К (1941-1958), Ф. 677К (1920-1943), Ф. 682К (1926-1948), Ф. 686К (1909–1945), Ф. 569 (1936), Ф. 495 (1923-1943), Ф. 496К (1930-1943), Ф. 531К (1924-1945); Ф. 513К (1932-1949); заседания на читалищните настоятелства Ф. 199К (1900-1943), Ф. 206К (1926-1948), Ф. 618К (1911-1930), Ф. 529К (1902-1933), Ф. 497К (1907-1934), Ф. 356К (1930-1944), Ф. 679К (1909-1945), Ф. 638К (1926), Ф. 508К (1931-1939), Ф. 655К (1903-1945), Ф. 277К (1926-1941), Ф. 548К (1929-1944), Ф. 531К (1924-1945).

Протоколи и протоколни книги от учредителни, общи и годишни отчетни събрания Ф. 638К (1926), Ф. 513К (1927-1936), Ф. 679К (1904-1919), Ф. 693К (1925-1942), Ф. 498К (1928-1944), Ф. 680К (1924-1939), Ф. 689К (1921-1930), Ф. 199К (1943), Ф. 528К (1934-1945), Ф. 655К (1889), Ф. 531К (1937-1945).

Протоколна книга на любителска театрална трупа към читалището Ф. 531К (1934 -1954).

Годишни отчети, доклади и др. за състоянието и дейността на читалищата Ф. 680К (1929-1944), Ф. 206К (1930-1944), Ф. 692К (1935-1944), Ф. 618К (1938-1944), Ф. 356К (1930-1944), Ф. 497К (1943), Ф. 679К (1928-1943), Ф. 638К (1932-1944), Ф. 508К (1900–1943), Ф. 277К (1928-1944), Ф. 689К (1927), Ф. 693К (1940-1944), Ф. 694К (1935), Ф. 695К (1929-1944), Ф. 498К (1928-1944), Ф. 528К (1927-1943), Ф. 678К (1924-1942), Ф. 655К (1896 – 1944), Ф. 442К (1935-1944), Ф. 677К (1920-1944), Ф. 496К (1934), Ф. 569К (1930-1937).

Статистически сведения за дейността на читалищата Ф. 680К (1929-1942), Ф. 206К (1907-1943), Ф. 696К (1928-1944), Ф. 679К (1927-1942), Ф. 689К (1924-1944), Ф. 695К (1928 – 1944), Ф. 694К (1929-1943), Ф. 693К (1943), Ф. 513К (1928-1943), Ф. 677К (1929-1943), Ф. 439К (1931-1944).

Азбучен каталог и книги със списъци на основателите и членовете на читалищата Ф. 513К (1927-1931), Ф. 206К (1930), Ф. 199К (1897-1943), Ф. 695К (1938-1945), Ф. 694К (1930 – 1933), Ф. 528К (1927-1947), Ф. 677К (1928-1943).

Кореспонденция, преписки на читалищните ръководства с Върховния чи-

талищен съюз, различни институции и организации, с частни лица по построяването, ремонта и културно-просветната дейност на читалищата Ф. 206К (1907-1944), Ф. 497К (1941-1943), Ф. 508К (1900-1943), Ф. 528К (1924-1944), Ф. 655К (1889-1910), Ф. 360К (1922-1944), Ф. 442К (1941-1944), Ф. 677К (1931-1944), Ф. 682К (1897-1899), Ф. 439К (1927-1944), Ф. 531К (1899), Ф. 677К (1925-1945).

Протоколни книги от заседания на ревизионни комисии Ф. 199К (1928-1938), Ф. 618К (1930-1956), Ф. 679К (1930-1950), Ф. 277К (1928-1944). Ревизионни актове от финансови ревизии Ф. 689К (1941), Ф. 655К (1903-1910).

Бюджети, отчети по приходите и разходите, партидни и касови книги с оправдателни счетоводни документи и др. по дейността на читалищата и експлоатацията на читалищните имоти Ф. 680К (1930-1942), Ф. 692К (1939-1940), Ф. 356К (1930-1944), Ф. 696К (1928-1950), Ф. 638К (1927-1945), Ф. 277К (1928-1944), Ф. 695К (1931-1942), Ф. 498К (1928-1944), Ф. 678К (1928-1942), Ф. 655К (1902), Ф. 513К (1928-1944), Ф. 677К (1928-1944), Ф. 206К (1926-1944), Ф. 638К (1926-1937), Ф. 442К (1919-1944), Ф. 618К (1935-1950), Ф. 368К (1928-1945), Ф. 441К (1940-1944), Ф. 529К (1935-1937), Ф. 689К (1925-1929)

Книги на дарителите Ф. 199К (1922-1934), Ф. 689К (1922-1942), Ф. 513К (1928-1960).

Книги за вписване изнесените беседи, сказки и реферати Ф. 199К (1931), Ф. 618К (1930-1943), Ф. 529К (1929-1931). Дневник за изходящи писма Ф. 496К (1931-1954).

Летописни книги Ф. 199К (1930), Ф. 548К (1925-1944), Ф. 528К (1924-1935), Ф. 678К (1924-1944).

Албуми със снимки на читалищни дейци Ф. 199К (1931-1933), Ф. 531К (б.д.)

Спомени от Иван Попов за основаването и дейността на читалището Ф. 531К (1899-1927).

УЧЕНОЛЮБИВО ДРУЖЕСТВО „РАЗВИТИЕ“ – ВРАЦА

Ф. 622К, 1 опис, 27 а.е., 0.28 л.м., 1884-1955 г.

Вж. и Ф. 64К

Създадено на 12 авг. 1884 г. Наследник е на българското читалище във Враца от 1869 г. и читалище „Напредък“-1871 г. Възобновено през 1879 г. под името читалище „Успех“. От 1884 г. е преименувано в Ученолюбиво дружество „Развитие“ с основна задача културно-просветното развитие на града. Ръководено е от Окръжния читалищен съюз, който издава в. „Читалищно дело“. С помощта на дарители е построен през 1940 г. читалищен дом. Към него са създадени театрална трупа, хор, самодейна опера, музикално дружество „Орфей“. Разнообразна дейност развива Народния университет. Има богата библиотека и читалищно кино. През 1934 г. е учредено българо-съветско дружество.

Устав на читалището (1891).

Протоколи от окръжни читалищни конференции (1924-1936).

Протоколна книга от заседания на Управителния съвет (1884-1934), на читалищното настоятелство (1913-1945), от годишни отчетни събрания (1923-1950).

Протоколна книга от заседания на Контролната комисия (1920-1950).

Годишни отчети за дейността на читалището (1891-1903).

Кореспонденция на ръководството и благодарствени писма до дарители (1920-1931), между които и семейство Балабанови (1920). Списъци на дарители за построяване на читалището (1939).

Инвентарна книга (1914-1955).

Позиви, писма, телеграми за честване 50 – годишнината на читалището (1934).

Снимки на читалищната сграда и читалищни дейци (б.д.).

Нотариални актове за дарения на недвижимо имущество в полза на Ученолюбиво дружество „Развитие“ – Враца, направени от Елена Т. Балабанова, Зора Т. Балабанова, Иван Т. Балабанов и Николчо Хаджиантонов (1920-1924).

Скици издадени от Врачанско общинско управление, отдел „Технически“ за имотите на Ученолюбиво дружество „Развитие“ – Враца (1924).

IX. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

ОБЛАСТНА МЕДИЦИНСКА СЛУЖБА – ВРАЦА

Ф. 4К, 2 описа, 146 а.е., 2.00 л.м., 1914-1948 г.

Вж. и Ф. 4

Функционира в периода 1934-1947 г. Продължава дейността на службата „Окръжен медицински лекар“, създадена със специален закон от 1882 г. Оглавена е от областен лекар, пряко подчинен на МВРНЗ – ГДНЗ и на Областната дирекция – Враца. Ръководи, координира и контролира дейността по здравеопазването в областта, прилага здравното законодателство и санитарните мерки; проучва здравното състояние на населението, организира медицинската служба и води медицинската статистика. Контролира околийските и участъкови здравни служби и амбулатории, санитарните служби и заведения. През 1948 г. дейността ѝ преминава към ОНС (ДВ, бр. 47, 27 февр. 1948 г.). Има ведомости на службата „Окръжен медицински лекар“.

Опис 1, 67 а.е., 1.35 л.м., 1914-1946 г.

Заповеди на МВРНЗ по организация на службата (1936-1938); окръжни, наредби и преписки по дейността (1932-1944); преписки по избор на областен лекарски съвет (1939), наемане помещение за службата (1940).

Доклади и преписки по регистриране на острозаразни инфекциозни болести, освидетелстване на болни (1944); бюлетини за движението на заразните болести (1936).

Годишни отчети на участъковите здравни служби (1939); полугодишни сведения за ваксинация и реваксинация срещу едра шарка (1942); месечни сведения и рапорти с приложенията (1935-1941).

Протоколи и доклади от ревизии и анкети на здравни служби и лекари (1934-1943);

наказателни фискални дела за нарушения на Закона за народното здраве (1940-1946); актове за надзора върху лекарствата (1941-1944).

Правилници и устави на частни болници (1939-1943).

Списък на здравните служби в областта и персонала към тях (1941); преписка по откриване и издръжка на климатично училище в Берковица (1938-1941); досие на частната лечебница на д-р Ценов (1935).

Лични досиета, атестационни листове на медицинския персонал (1935-1941).

Ведомости за заплати (1914-1939).

Опис 2, 79 а.е., 0.65 л.м., 1936-1948 г.

Наредби, окръжни и заповеди на МВРНЗ и врачанския областен лекар за борба със заразните заболявания (1936-1943); седмични бюлетини на ГДНЗ за заболелите и умрели лица от заразни болести в страната (1944).

Доклади за дейността; годишни и месечни сведения, бюлетини и преписки с околийски лекари и здравни служби за заразни заболявания, обезвъшляване,

лечение на ехинококози, ваксинации и реваксинации против едра шарка и дифтерит (1942-1948); сведения за дезинфекционните и дезинсекционните машини и уреди в областта (1944).

Медицинска статистика на здравните служби по околии и участъци; диаграми за заболявания (1939-1944).

Сведения за дейността и преписки със здравно-съвещателните, противотуберкулозни и противобесни станции и диспансери (1942-1948).

Правилник за службата на училищния лекар при основните училища (1941).

Партидни книги на аптекари и зъболекари, лекари, акушерки и болници в областта (1936-1941); списъци на аптечния персонал по околии (1941).

ОБЛАСТНА ХИГИЕННА ЛАБОРАТОРИЯ – ВРАЦА

Ф. 227К, 1 опис, 34 а.е., 0.71 л.м., 1925-1950 г.

Открита през 1926 г. като Химико-бактериологическа лаборатория на издръжка на Окръжната постоянна комисия. Осъществява държавната санитарна политика за развитие на предпазната медицина, подобряване хигиенния и здравен статус на населението и превенция на заразните болести. Извършва бактериологични, епидемиологични, клинични и серологични изследвания; технически анализи; контролира качеството на хранителните продукти, заведенията в търговската мрежа, водите и минералните извори, медицински изследвания за особено опасни болести, училищната хигиена и здравните заведения. От 1934 г. преминава на държавна издръжка и е преименувана в Областна хигиенна лаборатория. След 1944 г. е под ръководството на ОНС – Враца.

Окръжни, наредби, преписки, указания от ГДНЗ, Хигиенния институт – София, Областната медицинска служба и здравните заведения за водене медицинската отчетност, снабдяването, здравния персонал и по административни въпроси. Бюджети на ГДНЗ (1935-1947).

Протоколи на Окръжната постоянна комисия – Враца и комисиите по обявяване на търгове, сключване договори и приемане оборудването на лабораторията; рапорт на началника на лабораторията за хода на подготовката по откриването ѝ (1925-1926).

Годишен отчет на Здравно-съвещателната станция – Враца (1935). Сведения за училищната хигиена (1937-1939), заболяемостта в общините, засилване надзора над частните лечебни заведения, контрола върху дейността, отчетността, снабдяването, оборудването и персонала (1942). Сведения и наредби за провеждане акции по чистотата, „Седмици на чистотата“ за хигиенизиране на селищата (1935-1950).

Списъци за ваксинация на населението против едра шарка и тиф (1935-1950).

Протоколи от ревизии на частни болници и аптеки; преписки и донесения за наличните химикали, подлежащи на контрол; досиета на частни аптеки, болници и лечебници в града; преписки по ликвидирани аптеки на евреи; списъци на забранени лекарства (1938-1942).

Протоколи и преписки на лабораторията за контролни изследвания на хра-

нителни вещества, стоки, препарати (1935-1945), водоизточници, медицински проби (1944); актове за вземане проби; списъци с данни за санитарното състояние на домакинствата във Враца по квартали (1936).

Контролен бележник за изследване на водоизточници в окръга (1936-1938).

Месечни съобщения за дейността на акушерките; съобщения от частни болници и акушерки за родените деца; актове и съобщения за криминални аборти в областта (1942); месечни донесения за противобяската дейност на службите (1944); съпроводителни бележки за бактериологични изследвания на заразни и особено опасни болести (1942).

Преписки с ГДНЗ, с фирми-доставчици, здравни служби и списъци за доставка на апарати, химикали, прибори (1925-1946).

Входящи (1926-1930) и изходящи дневници (1930-1934).

Досиета на хигиенисти и обеззаразители при лабораторията; преписки по назначаване и напускане на служители (1943-1950).

ОКОЛИЙСКИ МЕДИЦИНСКИ ЛЕКАР – ВРАЦА **Ф. 644К, 1 опис, 13 а.е., 0.14 л.м., 1910-1944 г.**

До 1900 г. Врачанската санитарна околия е завеждана от окръжния медицински лекар, а след това от околийски лекар. Обхваща 74 села. Подчинена е на Окръжната постоянна комисия и Окръжния хигиеничен съвет. Води регистрация и борба с инфекциозните болести, здравна просвета и имунизация на населението. Контролира санитарното състояние на общодостъпните заведения, училищата, частните и обществени постройки в населените места, хранителните продукти. От 1948 г. дейността ѝ е иззета от народните съвети, съгласно Закона за народните съвети (ДВ, бр. 47, 27 февр. 1948 г.).

Доклади за дейността на участъковите лекари; годишни сведения за прегледани болни, за туберкулозата, водоснабдяването и канализацията; приложения към отчетите за месечните посещения и прегледани болни от здравните служби; таблици и преписки за заболели и починали от заразни болести (1929-1943).

Указания, преписки и сведения по подготовка на здравни курсове за майки (1939).

Протоколи от ревизии на участъкови здравни служби в околията (1938-1942).

Списъци на аптеките във Врачанска област (1941).

Заповеди, актове, преписки по личния състав (1928-1944); раздавателна книга за заплатите на служителите (1910-1913).

БОЛНИЦИ

2 фонда, 3 описа, 90 а.е., 1.31 л.м., 1905-1945 г.

ВТОРОСТЕПЕННА ДЪРЖАВНА БОЛНИЦА – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 168К, 2 описа, 58 а.е., 0.83 л.м., 1905-1944 г.

Построена през 1906-1907 г. с две отделения: вътрешно и инфекционно с 30 легла. През 1940 г. са разкрити хирургическо и гинекологично отделение. Започва строеж на модерна болница със 110 легла и всички основни отделения. След 1944 г. продължава и разширява дейността си като градска болница.

ТРЕТОСТЕПЕННА ОКРЪЖНА БОЛНИЦА – КНЕЖА

Ф. 567К, 1 опис, 32 а.е., 0.48 л.м., 1925-1945 г.

Открита за обслужване на санитарната околия от 1915 г. с 20 легла, на издръжка на Окръжната постоянна комисия, поради което е окръжна болница. След 1944 г. продължава като градска болница.

Окръжни, наредби, предписания от ГДНЗ при МВРНЗ, заповеди от Окръжната постоянна комисия – Враца, Областна медицинска служба, Врачанския областен лекар, Инспекцията на труда Ф. 168К (1932-1942), Ф. 567К (1929).

Протоколни книги от заседания Ф. 567К (1926-1930).

Годишни отчети Ф. 567К (1926-1930); годишни и месечни сведения за движението и приема на болни, дейността на болницата, амбулаторните прегледи Ф. 168К (1929-1943).

Книги за заразни болести; амбулаторни книги, дневници и журнали за прегледани болни, ваксинации, разход на лекарства Ф. 567К (1925-1945); приходно-разходни книги за медикаментни и консумативи Ф. 567К (1925-1940); журнали за лежачо болни Ф. 168К (1926); азбучник и книга за приети болни Ф. 168К (1937-1940); истории на заболяването Ф. 168К (1935).

Преписки за туберкулозно болни Ф. 567К (1935-1939), по амбулаторната дейност и медикаментите Ф. 567К (1940), личния състав Ф. 567К (1929-1943), постъпили болни за лечение Ф. 168К (1927-1940), за остри заразни болести Ф. 567К (1940-1943), за изследване на кръв, секрети, микробиологични изследвания Ф. 168К (1929-1936).

Списъци на болни от скарлатина, за изпращане на лекарства Ф. 168К (1925-1932), за проведени ваксинации Ф. 567К (1944).

Ревизионни актове Ф. 168К (1928-1930); наказателни актове и постановления Ф. 567К (1940).

Удостоверения за безплатно лечение; медицински съобщения, сведения и известия за постъпване в санаториум, за лекувани и починали в болницата, за живородени деца Ф. 168К(1925-1939).

Ведомости за безплатно лечение, заплати, храна на болните, отчитане на медикаментите Ф. 168К (1905-1941).

Книги: за приходи и разходи, инвентарни, списъци и описи на инвентара; финансово-счетоводни отчети, преписки Ф. 168К (1921-1940).

Тръжни протоколи Ф. 168К (1921-1940).

ПРОТИВОМАЛАРИЧНА ПОДСТАНЦИЯ – ОРЯХОВО

Ф. 239К, 1 опис, 1 а.е., 0.05 л.м., 1936-1944 г.

Създадена като специализирана служба през 1943 г. според Закона за борба с малари-ята от 1919 г. Завеждана от околийския лекар. Издирва и изследва маларични огнища в Оряховска санитарна околия, заразени лица, кръвни проби; провежда профилактика и лече-ние с хининови препарати; организира обеззаразяването на маларични източници.

Наредби, указания, инструкции от МВРНЗ, ГДНЗ, Областната здравна служ-ба, Противомаларичните служби в Лом и Видин за провеждане на изследвания, профилактика, лечение, обеззаразяване в заразените селища (1936-1944).

Годишни и месечни доклади, отчети; месечни сведения за противомала-ричните дейности и състоянието на санитарната околия (1936-1944).

Списъци на изследваните и заразени лица (1936-1944).

Указания и преписки на подстанцията с участъковите здравни служби за заразени лица, борбата с болестите, профилактиката и обеззаразяването на ма-ларични източници (1936-1944).

ОБЩИНСКА АПТЕКА – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 332К, 1 опис, 14 а.е., 0.20 л.м., 1932-1944 г.

Открита през 1932 г. в частна сграда. През 1940 г. е построена общинска сграда. Работи като общинска аптека до национализирането ѝ през 1952 г.

Окръжни, нареждания, заповеди, преписки с Централно аптечно управле-ние, висшестоящи учреждения за снабдяване и доставка на медикаменти и ле-карствени специалитети, изменение на цените (1932-1944).

Бюджет и книга – главен отчет (1932).

Заповеди, договори, преписки за наемане помещения, за работното време, нарушения и санкции (1932-1944).

Ведомости за заплати (1939); преписки по личния състав (1932-1944).

ЗДРАВЕН ПУНКТ ПРИ ФАБРИКА „КОНОП“ –

с. РУСКА БЯЛА, ВРАЧАНСКО

Ф. 253К, 1 опис, 4 а.е., 0.15 л.м., 1935-1940 г.

Открит през 1935 г. във фабриката за нуждите на работниците. Обслужван е по съв-

местителство от лекарите на здравните участъци – Враца, Мездра, Руска Бяла. Продължава дейността си и след 1944 г.

Окръжни, заповеди, преписки с висшестоящи учреждения за отпускане на лекарства, рибено масло, за съвместителството на лекари от съседните участъци в здравния пункт, здравна просвета сред работниците, лечение на деца до 7 години, на пострадали от злополуки, даване отпуск на бременни и родилки, повишаване хигиената на труда в предприятието (1935-1940).

Ревизионни листове (1938-1939).

ЗДРАВНИ СЛУЖБИ

23 фонда, 23 опис, 668 а.е., 5.22 л.м., 1904-1953 г.

Здравните участъци във Врачански окръг в началото на ХХ в. са 15: 4 във Врачанска околия – Враца, с. Долна Кремена, с. Криводол и с. Игнатица; 4 в Белослатинска околия – Бяла Слатина, с. Еница, с. Габаре и с. Джурилово (Нивянин); 3 в Оряховска околия – Оряхово, Кнежа и Рогозен; 4 във Фердинандска и 3 в Берковска околии. През 1904 г. държавни фелдшерски участъци има в селата Баница, Мездра и Криводол, за Врачанска околия, а в Роман и Игнатица са на издръжка на Окръжната постоянна комисия. През 1910 г. центровете са в селата Чирен, Мездра, Лютиброд, Роман и Голямо Пещене. Оряховската санитарна околия през 1904 г. има участъци в селата Галиче, Гложене, Хайредин и Софрониево, Селановци, Букьовци (Мизия), Козлодуй и Остров, а през 1910 г. участъците са в селата Гложене, Галиче, Хайредин, Рогозен и Крушовене. Отделена е санитарна околия с център Кнежа. В Белослатинска околия през 1904 г. държавни фелдшери има в селата Тлачене и Чомаковци, през 1909 г. и в селата Калено поле, Габаре, Борован и Бяла Слатина. Окръжен фелдшер има в с. Койнаре. Към 1925-1926 г. броят им е увеличен. В окръга има 71 фелдшерски участъци в 5 санитарни околии. От тях 33 са държавни, 38 са на издръжка на Окръжната постоянна комисия и 15 са общински. Към тях има и амбулатории. Извършват регистрацията, профилактика и лечение на заразните болести в здравните участъци. Продължават дейността си и след 1944 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО

Ф. 526К, 1 опис, 14 а.е., 0.08 л.м., 1937-1942 г.

Открита през 1913 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. БАНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 586К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1935-1944 г.

Открита през 1901 г.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 549К, 1 опис, 84 а.е., 0.65 л.м., 1909-1936 г.

Открита като общинска служба през 1904 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ГОЛЯМО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 593К, 1 опис, 17 а.е., 0.10 л.м., 1929-1945 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ГОРНА БЕШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 590К, 1 опис, 23 а.е., 0.30 л.м., 1922-1944 г.

Открита през 1922 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ГОРНА КРЕМЕНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 589К, 1 опис, 24 а.е., 0.22 л.м., 1933-1945 г.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ГОРНИ ВАДИН, ВРАЧАНСКО

Ф. 270К, 1 опис, 18 а.е., 0.35 л.м., 1922-1944 г.

Открита през 1922 г.

**УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ДЖУРИЛОВО (НИВЯНИН),
ВРАЧАНСКО**

Ф. 243К, 1 опис, 50 а.е., 0.30 л.м., 1937-1943 г.

Открита през 1937 г.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ДОБРОЛЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 466К, 1 опис, 11 а.е., 0.05 л.м., 1922-1927 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 291К, 1 опис, 72 а.е., 0.40 л.м., 1922-1943 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ЗВЕРИНО, ВРАЧАНСКО

Ф. 575К, 1 опис, 44 а.е., 0,18 л.м., 1939-1944 г.

Открита през 1935 г. През 1940 г. е открита ЗСС.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 579К, 1 опис, 99 а.е., 0.70 л.м., 1919-1944 г.

Открита през 1908 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО

Ф. 591К, 1 опис, 8 а.е., 0.05 л.м., 1921-1943 г.

Открита през 1921 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО

Ф. 578К, 1 опис, 8 а.е., 0.15 л.м., 1920-1953 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО

Ф. 607К, 1 опис, 21 а.е., 0.30 л.м., 1904-1945 г.

Открита от Окръжната постоянна комисия в края на XIX в. През 1900 г. е открит държавен лекарски участък, като център на 22 села.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КУНИНО, ВРАЧАНСКО

Ф. 256К, 1 опис, 8 а.е., 0.05 л.м., 1938-1943 г.

Открита през 1920 г. като общинска амбулатория. От 1937 г. е държавен лекарски участък.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. КРУШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 557К, 1 опис, 5 а.е., 0.10 л.м., 1936-1943 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО

Ф. 598К, 1 опис, 28 а.е., 0.20 л.м., 1934-1943 г.

Открита като участъкова амбулатория. От 1934 г. е участъкова здравна служба с болница.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ПОПИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 583К, 1 опис, 5 а.е., 0.07 л.м., 1938-1944 г.

Открита през 1924 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. РОГОЗЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 574К, 1 опис, 33 а.е., 0.22 л.м., 1940-1953 г.

Открита през 1913 г.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. СОФРОНИЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 257К, 1 опис, 52 а.е., 0.35 л.м., 1928-1952 г.

Открита през 1922 г.

УЧАСТЪКОВА ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО

Ф. 553К, 1 опис, 26 а.е., 0.20 л.м., 1932-1944 г.

Открита през 1929 г.

ЗДРАВНА СЛУЖБА – с. ЦАРЕВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 572К, 1 опис, 15 а.е., 0.15 л.м., 1914-1948 г.

Открита през 1908 г.

Окръжни, предписания, инструкции от висшестоящите органи Ф. 243К (1937-1943), Ф. 257К (1928-1952), Ф. 270К (1923-1943), Ф. 466К (1923-1924), Ф. 507К (1937-1943), Ф. 549К (1911-1936), Ф. 553К (1938-1944), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 574К (1940-1953), Ф. 579К (1930-1942), Ф. 583К (1942-1944), Ф. 590К (1933-1943), Ф. 598К (1938-1943).

Заповед за откриване на службата Ф. 243К(1937).

Протоколи от обследване на службите, констатиране на заразни заболявания Ф. 257К (1928-1952), Ф. 270К (1923-1943), Ф. 466К (1923-1924), Ф. 507К (1937-1943), Ф. 549К (1911-1936), Ф. 553К (1938-1944), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 574К (1940-1953), Ф. 579К (1930-1942), Ф. 583К (1942-1944), Ф. 590К (1933-1943), Ф. 598К (1938-1943).

Годишен план на здравната служба Ф. 257К (1952).

Годишни и тримесечни доклади и сведения за дейността и състоянието на санитарния участък Ф. 256К (1938-1941), Ф. 257К (1930-1950), прегледани болни, хода на заразните заболявания, движение на населението, раждания, аборти и умирация Ф. 243К (1937-1943), Ф. 270К (1925-1943), Ф. 291К (1934-1944), Ф. 507К (1908-1940), Ф. 549К (1909-1935), Ф. 553К (1932-1944), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 572К (1936-1939), Ф. 574К (1940-1953), Ф. 575К (1939-1944), Ф. 578К (1934-1944), Ф. 579К (1930-1944), Ф. 589К (1935-1942), Ф. 583К (1944), Ф. 590К (1922-1944), Ф. 591К (1921-1943), Ф. 593К (1937-1939), Ф. 598К (1937-1943). Бюлетени, протоколи и рапорти, преписки, месечни амбулаторни ведомости, съобщения и сведения, за състоянието на здравеопазването, движението и борбата със заразните болести и болните, прегледите, имунизации и дезинфекции Ф. 243К (1937-1943), Ф. 256К (1938-1943), Ф. 526К (1937-1942), Ф. 549К (1910), по аптечното дело и приходо-разхода на медикаменти Ф. 507К (1936-1943), за бабите и бабуването, по работата на ЗСС, лекуване на заболели работници Ф. 243К (1937-1943), Ф. 291К (1937-1944) и охрана на труда Ф. 575К (1939-1944), Ф. 598К (1934-1941), за дейността на здравните работници Ф. 243К (1937-1943), Ф. 466К (1923-1927), Ф. 549К (1910-1935), Ф. 553К (1932-1944), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 572К (1931-1944), Ф. 574К (1940-1953), Ф. 579К (1930-1944), Ф. 575К (1939-1944), Ф. 578К (1920-1944), Ф. 591К (1937-1943), Ф. 598К (1937-1941), антропометрични измервания и изследвания на учащите и училищната хигиена Ф. 243К (1937-1943), Ф. 549К (1909-1933), Ф. 553К (1934-1944), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 572К (1931-1937), Ф. 574К (1940-1953), Ф. 575К (1939-1944), Ф. 579К (1930-1944), Ф. 589К (1937-1939), Ф. 590К (1938), Ф. 591К (1939), Ф. 593К (1939). Удостоверения за имунизирани, изолиране на туберкулозно болни, за бедност Ф. 257К (1937-1949), Ф. 291К (1937, 1938), Ф. 590К (1935). Преписки за карантинирани семейства, изпращане секрет за изследване Ф. 526К (1940-1941).

Окръжни, инструкции и рапорти по санитарно-хигиенното състояние на района и констатираните нарушения Ф. 243К (1938-1939), Ф. 270К (1932-1943), Ф. 507К (1908-1937), Ф. 590К (1941-1942). Наказателни постановления, преписки по контрола на заведенията и изследването на водоизточници и хранителни проби Ф. 243К (1937-1943), Ф. 257К (1936-1952), Ф. 291К (1934-1944), Ф. 466К (1927), Ф. 526К (1940-1942), Ф. 549К (1909-1933), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 572К (1931), Ф. 574К (1940-1943), Ф. 575К (1939-1944), Ф. 579К (1930-1944), Ф. 589К (1935-1941), Ф. 593К (1937-1939). Заповеди, преписки по благоустрояване, хигиенизиране, канализация, санитарен контрол на катунари, чергари и малцинствата, издаване позволителни на обществените заведения Ф. 243К (1937-1943).

Протоколи, рапорти, преписки от ревизия на службата; актове за съдебно-медицински оглед Ф. 256К (1938-1941), Ф. 257К (1931-1937), Ф. 291К (1935-1941), Ф. 507К (1940), Ф. 526К (1937-1941), Ф. 549К (1911-1936), Ф. 553К (1938), Ф. 557К (1948-1941), Ф. 574К (1943-1953), Ф. 575К (1941-1943), Ф. 578К (1934), Ф. 579К (1931-1942), Ф. 589К (1933-1935), Ф. 590К (1938-1939), Ф. 593К (1939), Ф. 598К (1939-1941).

Амбулаторни книги (журнали) Ф. 243К (1937-1943), Ф. 256К (1938-1941), Ф. 270К (1932-1947), Ф. 291К (1943-1944), Ф. 507К (1923-1943), Ф. 557К (1936-1943), Ф. 572К (1914-1948), Ф. 578К (1943-1946), 579К (1919-1943), 586К (1935-1943), Ф. 589К (1935-1945), Ф. 574К (1940-1944). Книга за заразните болести Ф.

578К (1944-1953), за подлежащи на ваксинация и имунизирани лица, за регистрация на болните от сифилис Ф. 507К (1904-1945), за взети проби от хранителни и питейни продукти, за биологичните продукти, за бацилоносителство Ф. 291К (1934-1944). Приходно-разходна книга за лекарствата Ф. 593К (1942), за изследване учениците Ф. 579К (1929-1943), Ф. 291К (1934-1944), Ф. 593К (1929-1945). Азбучен списък на болните от туберкулоза; дневник на здравната служба Ф. 291К (1934-1944).

Заповеди за назначаване на персонала, за гражданска мобилизация; преписки по личния състав; актове за встъпване в длъжност, за напускане, приемане и предаване на службата Ф. 243К (1937-1943), Ф. 256К (1938-1940), Ф. 291К (1943), Ф. 466К (1923), Ф. 526К (1937-1942), Ф. 549К (1909-1929), Ф. 553К (1938), Ф. 557К (1938-1941), Ф. 574К (1940-1944), Ф. 575К (1939-1944), Ф. 579К (1929-1939); досиета на служители Ф. 586К (1935-1944), Ф. 589К (1937).

Протокол и акт за приемане и предаване на аптеката към здравната служба Ф. 291К (1944).

Финансово-счетоводни преписки и отчети по приходите и разходите Ф. 243К (1937-1943), Ф. 526К (1941), Ф. 549К (1923), по обзавеждане на здравната служба Ф. 291К (1937-1944), Ф. 553К (1940), Ф. 574К (1944), Ф. 575К (1940-1944), построяване на здравен дом Ф. 579К (1937-1938), Ф. 598К (1943). Инвентарни книги Ф. 579К (1927-1938), Ф. 589К (1935), Ф. 590К (1938-1940). Протоколи за бракуване на имущество Ф. 549К (1925).

Окръжни, протоколи и преписки с БЧК Ф. 243К (1939-1940), Ф. 553К (1940), бюджети, отчети и сведения за дейността на клона на БЧК; списък на членовете; книга за изнесените беседи Ф. 257К (1936-1943).

Х. ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ

1. Обществено-политически организации

КОЛЕКЦИЯ „АГИТАЦИОННИ И ИЗБОРНИ МАТЕРИАЛИ НА БРСДП – ВРАЦА“

Ф. 98К, 1 опис, 122 а.е., 0.22 л.м., 1901-1944 г.

Агитационни материали, предизборни манифести, позиви, обяви, листовки, покани, афиши, апели, възвания, плакати и програми за провеждане на политически мероприятия, организирани от БРСДП, Женския комунистически кръжок „Роза Люксембург“; БКП(т.с.) – Враца, Либералната концентрация – Враца, Учителската социалдемократическа организация, Либерално-прогресивната партия, Радикалната партия, Учителската комунистическа група – Мездра, Социалдемократическите учителски групи от Фердинандска (Монтанска), Берковска и Врачанска околии, Федерацията на обединените социалдемократически организации в Мездренския край (1906-1922).

Информации, статии и справки за историята на работническото движение във Врачански окръг (1941-1944).

Бюлетени от избори за общински съветници и училищни настоятели; сведения за резултатите, ръкописни бележки от избори за народни представители (1901-1923).

Снимки и микрофилми на документи (1910-1922).

КОЛЕКЦИЯ „ МАТЕРИАЛИ НА МАКЕДОНО-ОДРИНСКОТО ОПЪЛЧЕНИЕ“

Ф. 617К, 1 опис, 5 а.е., 0.05 л.м., 1901-1940 г.

Дневник на Кюстендилския пограничен пункт на ВМОРО (1903-1908).

Писма от Задграничното представителство на ВМОРО до пунктовия началник в Кюстендил във връзка с преминаването на четници (1906).

Доклад на Карнегиевата комисия (1914).

Тетрадка с изречки от портрети на революционери (1940).

Брошура на Димо Хаджидимов по македонския въпрос (1901).

**ОБЩОГРАДСКИ КОМИТЕТ ПО ОТПРАЗНУВАНЕ
50-ГОДИШНИНАТА ОТ СМЪРТТА НА ХРИСТО БОТЕВ – ВРАЦА
Ф. 620К, 1 опис, 6 а.е., 0.03 л.м., 1926 г.**

Учреден през 1926 г. за организиране тържествено честване на 50-годишнината от смъртта на поета, след което е закрит. Обществен орган с представители на всички учреждения и организации в града.

Протоколна книга от заседания и събрания.

Кореспонденция с организации, институции, видни личности за оказване на финансова помощ и участие в тържествата.

Преписки с поклонници и съратници на Христо Ботев, между които Тодора Бакърджиева; апели, позиви, листовки за участие в юбилея; телеграми и поздравления до комитета.

Приходно-разходна книга; спестовна книжка.

Снимки на исторически местности в с. Козлодуй, свързани с Ботевата чета.

2. Културно-просветни и благотворителни организации

**ЖЕНСКО КУЛТУРНО, ПРОСВЕТНО И БЛАГОТВОРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „САМОСЪЗНАНИЕ“ – ВРАЦА
Ф. 101К, 1 опис, 8 а.е., 0.05 л.м., 1925-1943 г.**

Основано през 1884 г. и действа до балканските войни. През 1925 г. е основано и женско дружество „Обнова“, което е обявено за продължител и приемник на дейността му. През 1943 г. приема името „Самосъзнание“. Открива и поддържа в града детски приют-забавачница, детска градина, лятна забавачка, трудова борса и шивашко ателие за бедни жени. Подпомага бедните майки и сираците. Извършва широка благотворителна, социална, културно-просветна и здравна дейност. През военните години участва в набиране помощи за фронта. Съдейства за образуване на женски дружества в селата. Дейността му замира постепенно след политическите промени през 1944 г.

Устав и учредителен протокол (1925).

Протоколни книги на Управителния съвет (1925-1942).

Сведения за организационното и финансово състояние (1936-1943).

Преписки с МВРНЗ и местните власти, дружества и организации по дейността и за подкрепа на инициативите на дружеството (1936-1943).

Легионерски картички и снимки (б.д.).

СЪЮЗ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕЦАТА В БЪЛГАРИЯ – КЛОН ВРАЦА
Ф. 122К, 1 опис, 48 а.е., 0.45 л.м., 1925-1946 г.

Създаден през 1926 г. за подпомагане на развитието на децата от бедни семейства до 18 години. През 1929 г. открива Здравно-съвещателната станция за безплатни женски консултации. Съгласно Закона за общественно подпомагане от 1934 г. обединява и координира дейността на организациите за деца до 18 години. Приема за колективни членове дружествата „Милосърдие“, „Обнова“, Родителско-учителската дружба, православните християнски братства и др. Подпомага благотворителните и социални институти във Враца, между които Областно сиропиталище, летни детски игрища, безплатни ученически трапезарии, лятна ученическа колония в м. „Леденика“. Прекратява дейността си през 1949 г.

Окръжни и инструкции от висшестоящи инстанции по дейността на клона; устави; списъци на управителни и контролни съвети и членовете на клоновете в окръга (1925-1942).

Протоколни книги (1932-1946).

Доклади, отчети, заповеди, сведения за дейността на ЗСС (1932-1946).

Програми и преписки с участъкови лекари, командировани за провеждане на курсове при ЗСС (1929-1935).

Дневници, регистри за посещенията на децата в ЗСС; книги и графици за отчитане консултациите, раждаемостта и детската смъртност (1929-1940).

Протоколи и формуляри за провеждането на конкурс за добре гледани деца; преписки по отпразнуване „Деня на детето“ (1935).

Преписки по дейността на Областното сиропиталище (1936-1945).

Бюджети, ведомости за заплати на служителите, актове и описи на инвентара, влогови книжки, лични картони (1943-1946).

Снимки и списъци на питомците при сиропиталището (б.д.)

МУЗИКАЛНО ДРУЖЕСТВО „ОРФЕЙ“ – ВРАЦА

Ф. 102К, 1 опис, 9 а.е., 0.05 л.м., 1936-1951 г.

Вж. и Ф. 89

Създадено през 1910 г. Участва в благотворителните дейности на градските дружества и организации и в културния живот на града. Функционира до 1951 г.

Устав и окръжни на Българския певчески съюз (1936).

Протоколна книга от заседания на УС и събрания на дружеството (1938-1946).

Годишни отчети (1939-1943).

Програми за концерти; списъци за коледуване; преписки на дружеството с учреждения, организации и членовете по дейността (1939-1943).

Регистър на хористите; заявления на кандидат-членове и покани до членовете (1938-1944).

Входящ дневник; приемателни протоколи на дружественото имущество (1938-1951).

ДРУЖЕСТВА „ИНВАЛИД“ – ВРАЧАНСКА ОБЛАСТ

2 фонда, 2 описа, 54 а.е., 0.42 л.м., 1922-1948 г.

Съюзът на пострадалите от войните в България „Инвалид“ е основан през 1915 г. за подпомагане на пострадалите от войните. През 1923 г. е обединен със „Съюза на жертвите от войните“, офицерското дружество „Инвалид“ и дружество „Самопожертвование“ под името „Общ съюз на инвалидите, вдовиците, сираците и родителите на убитите от войните в България“. Развива благотворителна, национално-патриотична и родолюбива дейност. От 1934 г. е ръководен от Съюза „Обществена подкрепа“. След 1944 г. е преименуван на „Общ съюз на пострадалите от войните и фашизма“. Прекратява дейността си през 1951 г.

ДРУЖЕСТВО „ИНВАЛИД“ – ВРАЦА

Ф. 13К, 1 опис, 45 а.е., 0.40 л.м., 1922-1948 г.

Вж. и Ф. 10

Създадено през 1917 г. През 1925 г. има 322 члена. Ръководи клоновете на дружеството в окръга.

ДРУЖЕСТВО „ИНВАЛИД“ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 698К, 1 опис, 9 а.е., 0.02 л.м., 1938-1947 г.

Вж. и Ф. 1322

Създадено през 1938 г.

Окръжни от Съюза на пострадалите от войните, преписки по дейността Ф. 698К (1938). Протестна резолюция против тежкото положение на членовете Ф. 13К (1925).

Списък на учредителите Ф. 698К (1938), учредителен протокол на клон в с. Остров Ф. 13К (1938), преписки с клоновете и членовете за подпомагане, чествания, оземляване, отпускане на пенсии, освобождаване от трудова повинност Ф. 13К (1922-1944).

Протоколни книги от заседания Ф. 13К (1923-1945), Ф. 698К (1941-1947).

Годишни бюджети, отчети, актове от финансови проверки Ф. 13К (1925-1942).

Книги за получаване на военно-инвалидна пенсия; списъци на членовете за отпуснати помощи Ф. 698К (1938-1944), на участниците във войните за получаване на медали Ф. 698К (1939-1940). Ведомости за питомците в Кнеженското областно сиропиталище Ф. 13К (1937-1940).

Книги Ф. 13К (1925-1934) и списъци Ф. 13К (1925-1942) за членовете на дружеството, за събиране на волни пожертвования; приходите и разходите Ф. 698К (1935-1940) и финансово-счетоводни преписки Ф. 13К (1925-1942).

**КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ –
ВРАЧАНСКА ОБЛАСТ**

3 фонда, 3 описа, 38 а.е., 0.50 л.м., 1907-1946 г.

БЧК е основан през 1885 г., признат от Международния комитет на Червения кръст. Местните клонове са създадени за популяризиране на червенокръстките идеи и обучаване кадри за военновременни условия. Подпомагат властите за приемане и оказване помощ на ранени, бежанци, откриване на подкрепителни пунктове, събиране помощи за фронта, обучение на самарянки.

**БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН БЯЛА СЛАТИНА
Ф. 169К, 1 опис, 4 а.е., 0.05 л.м., 1940-1943 г.**

Създаден през 1925 г.

**БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН ВРАЦА
Ф. 186К, 1 опис, 12 а.е., 0.15 л.м., 1930-1944 г.**

**БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН ОРЯХОВО
Ф. 181К, 1 опис, 22 а.е., 0.30 л.м., 1907-1946 г.**

Създаден през 1906 г.

Окръжни, инструкции, указания и преписки с ръководството на БЧК – София, учреждения и организации Ф. 169К (1939-1943), Ф. 181К (1918-1946), Ф. 186К (1938-1944).

Протоколи от заседания на настоятелството Ф. 181К (1928-1935), Ф. 186К (1943), от изпитите на самарянския курс Ф. 169К (1939-1943), Ф. 181К (1918-1946), Ф. 186К (1938-1944)

Бюджети, отчети и сведения за дейността на клоновете, за провеждане Деня на Червения кръст и др. Ф. 169К (1939-1943), Ф. 181К (1918-1946), Ф. 186К (1940-1943).

Общ план за уреждане помощни постове срещу въздушни нападения Ф. 169К (1942), Ф. 186К (1941); списъци на самарянките, на настоятелствата на клоновете в селата, на членовете Ф. 169К (1939-1943), Ф. 181К (1918-1946), Ф. 186К (1943).

Входящи и изходящи дневници Ф. 181К (1907-1946), Ф. 186К (1930-1944).

Приходо-разходни и касови книги Ф. 181К (1910-1946), Ф. 186К (1930-1944).

3. Професионални организации

БЪЛГАРСКИ ЛЕКАРСКИ СЪЮЗ – КЛОН ВРАЦА

Ф. 104К, 1 опис, 10 а.е., 0.15 л.м., 1929-1951 г.

Съсловно-професионална организация на лекарите. Представява и защитава интересите и.м. Издава разрешителни за лекарски практики. Следи за съсловната етика. През 1944 г. е включен в Съюза на здравните и хигиенни работници.

Окръжни, нареждания, инструкции от централното ръководство на БЛС и Съюза на здравните деятели – София, конгресни решения и програми (1932-1951).

Преписки с институции, учреждения и членовете по професионални, организационни и административни въпроси (1932-1951).

Устави, правилник на клона, наредби за дейността (1933-1937), за ученическата „здравна каса“; съсловно-етични правила на лекарите (1929).

Протоколи от събрания и от заседания на ръководните органи (1932-1951).

Отчети, сведения, афиши, програми и покани за благотворителни лекарски балове, за участие в културно-просветни мероприятия и тържества, организирани от клона (1932-1951).

Служебни анкети (1932-1951).

Списъци на ръководството и на членовете (1936-1951).

Ведомости за заплати и преписки по финансови въпроси (1936-1951).

СЪЮЗ НА ХИМИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН ВРАЦА

Ф. 237К, 1 опис, 5 а.е., 0.10 л.м., 1924-1943 г.

Съществува от 1924 г. Член е на „Съюз на българските химици“. Съдейства за развитие на химическата наука. Урежда отношенията на химиците с индустриалците и държавните институции. През 1949 г. централата преминава към профсъюза на химическите работници при ОРПС.

Устави на Съюза на българските химици (1937-1943).

Протоколна книга от събрания и заседания на ръководните органи (1926-1940).

Преписки с учреждения и организации по дейността (1924-1940).

Изходящ дневник (1926-1933).

ОБЛАСТНО ТЪРГОВСКО СДРУЖЕНИЕ – ВРАЦА

Ф. 100К, 1 опис, 26 а.е., 0.13 л.м., 1935-1949 г.

Вж. и Ф. 45

Създадено на основа на законодателните промени за професионалните организации след 1934 г. Представява и защитава интересите на търговците от областта пред административните органи, определя патентния данък, издава разрешителни за правоупражняване на търговска дейност. Създава Взаимоспомагателна посмъртна каса към Общия съюз на българските търговци и Пенсионен фонд. Поради национализацията преустановява съществуването си.

Протоколни книги на сдруженията в селата Василевци и Прогорелец, Ломска околия (1936-1948).

Проекто-бюджети и бюджети на сдруженията в селата Долни Лом и Брусарци, Ломска околия (1936-1943).

Отчет за дейността (1939).

Приходи-разходи, партидни, касови и квитанционни книги на сдруженията от селата в областта (1935-1948).

ДРУЖЕСТВО „ОРЛОВЕЦ“ – ВРАЦА

Ф. 241К, 1 опис, 7 а.е., 0.10 л.м., 1942-1947 г.

Създадено за доставка на дърва и горивни материали с дялови вноски от членовете. След 1950 г. е ликвидирано и дейността му прелинава към „Наркооп“ – Враца.

Преписки с членовете по внесения дялов капитал; договори, заявки и преписки по доставката на дърва (1942-1947).

Книги за доставчици на стоки, дебитори и кредитори, за оборота; сметководни книги (1945-1947).

ОБЩО ЗАНАЯТЧИЙСКО СДРУЖЕНИЕ – КЛОН БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 66К, 1 опис, 15 а.е., 0.10 л.м., 1920-1947 г.

Вж. и Ф. 64

Образувано през 1920 г. Обединява, организира, ръководи и контролира дейността на занаятчиите в околията. Провежда решенията на Занаятчийския съюз, Занаятчийската камара и синдиката на занаятчиите. Контролира спазването на решенията, санкционира нелоялните занаятчи. Организира калфенски и майсторски изпити, издава разрешителни. Преустановява постепенно дейността си след 1944 г.

Окръжни, указания и преписки с МТПТ, Занаятчийския съюз – София, занаятчийските камари, Околийския синдикат – Бяла Слатина по дейността (1928-1944).

Протоколни книги от събрания; решения и преписки за благотворителност и др. (1920-1941).

Заповеди и преписки за дейността на сдруженията в околията по административни, професионални и финансови въпроси (1929-1943).

Месечни сведения за дейността, ревизионни актове (1938-1940).

Преписки на сдружението за стопанското положение на занаятчиите, дейността на синдикатите, участие в общи изложения на занаятчийски произведения, борба срещу незаконните занаятчии и нередовните членове, провеждане на калфенски и майсторски изпити, честване на празници, отпускане помощи на членовете, въвеждане колективни трудови договори и др. Списъци на членовете (1923-1947).

ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКИ ЗАДРУГИ **3 фонда, 3 описа, 67 а.е., 0.60 л.м., 1936-1950 г.**

Бранишови организации на земеделските стопани. Създадени съгласно Наредба-закон за земеделско-стопанските задруги от 1935 г. Ръководени са от Дирекцията за организиране и контрол на професиите при МТПТ. Членуват в Общ съюз на земеделско-стопанските задруги в България. Околийските задруги ръководят местните земеделски задруги за развитие на земеделието и защита интересите им. Съдействат за изпълнение на стопанските наряди, снабдяването с инструменти и материали, за оземляване, повишаване земеделската просвета на населението. Подпомагат членовете чрез взаимно-спомогателни и пенсионни каси. На 1 дек. 1944 г. са ликвидирани със заповед на МВР и са заменени от ОЗПС, който през 1950 г. е включен в ОФ.

ОКОЛИЙСКА ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – ВРАЦА

Ф. 697К, 1 опис, 6 а.е., 0.10 л.м., 1938-1948 г.

Вж. и Ф. 93

ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – с. БЪРЗИНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 516К, 1 опис, 25 а.е., 0.15 л.м., 1937-1944 г.

Създадена през 1937 г.

ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО

Ф. 262К, 1 опис, 36 а.е., 0.35 л.м., 1936-1950 г.

Създаден през 1936 г.

Окръжни и преписки с МТПТ, Общия съюз на земеделско-стопанските задруги, окръжната и околийската задруга и членовете за избиране представители в общините, организационното и финансово положение, изпълнение на целите и задачите Ф. 516К (1939-1940), Ф. 697К (1938-1942).

Кореспонденция с МНС, с местните задруги, областния инспектор на Дирекцията на професиите по дейността Ф. 697К (1938-1940), Ф. 516К (1937-1944), Ф. 262К (1939).

Учредителен протокол Ф. 262К (1936), протоколи от събрания и заседания на ръководните органи Ф. 262К (1936-1950), Ф. 516К (1940-1943), Ф. 697К (1938-1948).

Бюджети, отчети и ревизионни актове на ЗСЗ и на задругите в селата Ф. 697К (1938-1943), Ф. 516К (1940-1943), Ф. 262К (1942-1948).

Заявления за членство, преписки за събиране на членския внос, именници, удостоверения, списъци на земеделски стопани Ф. 697К, Ф. 516К, Ф. 262К (1936-1945).

Партидни и касови книги Ф. 516К (1938-1944), Ф. 262К (1937-1950), Ф. 262К (1937-1950).

Входящи и изходящи дневници Ф. 516К (1938-1944), Ф. 262К (1937-1950), Ф. 262К (1937-1950).

Ведомости за заплати и финансово-счетоводни преписки Ф. 516К (1938-1944), Ф. 262К (1937-1950), Ф. 262К (1937-1950).

ПЧЕЛАРСКИ ДРУЖЕСТВА

2 фонда, 2 описа, 16 а.е., 0.11 л.м., 1930-1944 г.

**ПЧЕЛАРСКО ДРУЖЕСТВО „АКАЦИЯ“ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО
Ф. 687К, 1 опис, 12 а.е., 0.05 л.м., 1930-1944 г.**

Вж. и Ф. 1045

**ПЧЕЛАРСКО ДРУЖЕСТВО „МЕД“ – с. БЪРЗИНА, ВРАЧАНСКО
Ф. 517К, 1 опис, 4 а.е., 0.06 л.м., 1933-1940 г.**

Създадено през 1933 г.

Окръжни, указания, преписки с централното дружество – София и административни учреждения по дейността Ф. 687К, Ф. 517К (1930-1944).

Учредителен протокол Ф. 687К (1934), протоколи от събрания Ф. 687К (1934-1939), Ф. 517К (1933-1940). Заявления за членство, списъци на членовете Ф. 687К (1930-1944), Ф. 517К (1940).

Устави Ф. 687К (1935-1939).

Годишни отчети, сведения по пчеларството Ф. 687К (1930-1942), Ф. 517К (1931-1934).

Проекто-бюджети Ф. 687К (1941-1942).

В. „Български пчелар“ Ф. 687К (1942-1943).

Квитанционни и касови книги Ф. 517 К (1933-1940).

**КОНЕВЪДНО ДРУЖЕСТВО „СОКОЛ“ –
с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО
Ф. 299К, 1 опис, 3 а.е, 0.01 л.м., 1933-1945 г.
Вж. и Ф. 295**

Учреден през 1933 г. съгласно Закона за кооперациите. Развива и популяризира коневъдството в помощ на селските стопани. Организира ежегодни прегледи на младите животни за подобрение на местната порода, участва в животновъдни изложби. Замира по време на Втората световна война.

Учредителен протокол, протоколи за награждаване на коневъди на годишни пролетни прегледи (1933-1944).

Проекто-бюджети (1938-1942).

Статистически сведения; годишни финансови отчети (1936-1945).

4. Спортно-туристически организации

**ГИМНАСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ЮНАК“ – ВРАЦА
Ф. 103К, 2 опис, 36 а.е., 0.43 л.м., 1901-1954 г.
Вж. и Ф. 1174**

Създадено през 1901 г. Член на Съюза на българските гимнастически дружества „Юнак“. Развива широка спортно-гимнастическа и културно-просветна дейност. Участва в обществения живот на града и сътрудничи с градските дружества и организации. Има сведения и за дейността на колоездачното дружество, Спортен клуб „Ботев“ – Враца и физкултурно дружество „Христо Ботев“.

Опис 1, 20 а.е., 0.40 л.м., 1901-1954 г.

Окръжни, указания, преписки на дружеството с висшестоящи организации (1910-1936).

Устави и правилници (1947-1949).

Протоколи от събрания и заседания на ръководните органи (1904-1949).

Планове и отчети с данни по дейността (1904-1949).

Главна книга на членовете (1927-1928). Писмо до майката на Христо Ботев за обявяването ѝ за почетен член (1904).

Афиши, покани, листовки, лозунги, пощенски картички за организирани прояви (1901-1949).

Протоколи, отчети (1932-1934), преписки и картички на Колоездачното дружество – Враца (1932-1934).

Информация за провеждане на ски-крос и волейболни състезания, събра-

ния на физкултурните колективи. Протоколи от събрания на спортен клуб „Ботев“ – Враца, преписки с БНСФ и БФС – София, списъци на членовете, типови листове за футболни мачове (1932-1936). Технически отчети на физкултурно дружество „Христо Ботев“ (1951-1954).

Касова книга и финансово-счетоводни преписки на дружество „Юнак“ (1902-1949) и на физкултурно дружество „Христо Ботев“ (1946-1949).

Опис 2, 16 а.е., 0.03 л.м., 1910-1939 г.

Окръжни от Съюза на българските гимнастически дружества „Юнак“ – София до местните дружества по организационно-технически въпроси (1932-1938).

Устави и правилници (1910-1935).

Протоколи от събрания (1929-1932); отчети (1928-1932).

Афиши, позиви за провеждане на съюзни и областни юнашки събори (1931-1935).

Лични карти на членове (1924-1939).

„Малкият юнак“ – стихотворение от поета Червен Лиляк (1925).

ЛОВНО-СТРЕЛЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „СОКОЛ“ – ВРАЦА

Ф. 105К, 1 опис, 74 а.е., 2.00 л.м., 1897-1947 г.

Основано през 1897 г. с името „Орел“. През 1898 г. става член на българската Ловно-стрелческа организация „Сокол“, приема устава и името ѝ. Инициатор за федерирането на спортните организации в България през 1914 г. Изготвя първия правилник за организиране на селските ловни дружинки. Развива природо-защитна, дивечовъдна и стрелкова дейност. Участва в обществения и културен живот на Враца. През 1947 г. е обединено с рибарското дружество и продължава дейността си под наименованието „Ловно-рибарско дружество“.

Преписки с централното ръководство – София, с членове, с дружества, организации и учреждения по дейността (1897-1944).

Протоколни книги от събрания и заседания на ръководните органи (1914-1947).

Устави (1897-1898); акт за освещаване на дружественото знаме (1902); правилници за уредба на ловен развѣдник и за организиране на ловните дружини (1915).

Сведения и информации по дейността (1937-1938).

Преписки, планове и сведения по направата на Ловния дом (1934-1936).

Партидни и адресни книги, азбучници и списъци на членовете (1909-1943).

Инвентарни, сметководни и приходно-разходни книги (1914-1938).

ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ВЕСЛЕЦ“ – ВРАЦА
Ф. 203К, 1 опис, 13 а.е., 0.15 л.м., 1900-1939 г.
Вж. и Ф. 1174

Създадено през 1900 г. Една от водещите граждански организации във Враца. Изгражда Туристическата хижа и парка около нея през 1926 г., популяризира пещерата „Леденика“ като туристически обект. Инициира изграждането на хижите „Пършевица“ и „Леденика“ във Врачанския балкан. Продължава дейността си без прекъсване и понастоящем.

Устав (1900).

Протоколни книги от събрания и заседания на ръководните органи (1900-1939).

Дневник на излетите (1937-1938).

Годишен отчет (1934).

Покани, обяви, списъци, известия на дружеството, преписки с членовете, с туристически и други дружества, обществени организации и местните власти по провеждане на излети, културно-просветни мероприятия и др. (1900-1939).

Преписки по изграждане на Туристическата хижа – Враца, залесяване, популяризиране на Врачанския балкан и пещерата „Леденика“. Афиши и листовки (1900-1927).

XI. РЕЛИГИЯ

ВРАЧАНСКА МИТРОПОЛИЯ

Ф. 381К, 4 описа, 816 а.е., 18.48 л.м., 1880-1949 г.

Учредена през 1873 г. Първият митрополит, изпратен от Българската екзархия във Враца, е Аверкий. След Освобождението обхваща три църковни окръжия – Врачанското, Оряховското и Плевенското, където има и архиерейски наместничества. Към митрополията има Епархийски духовен съвет – избран орган за управление на административно-финансовите въпроси на епархията. Митрополията ръководи и контролира богослужебните дейности на архиерейските наместничества, църковните настоятелства и манастирските братства, религиозно-просветната дейност в енориите и спазването на религиозните канони, назначава и уволнява свещеници, разрешава строежа и подпомага поддръжката на църкви и управлението на църковните имоти. На територията на епархията има 6 манастира – Черепишкия „Успение Богородично“, Струпеишкия „Св. Илия“, Градеишкия „Св. Йоан Предтеча“, Долнобеишовишкия „Св. Архангел Михаил“, Бистреишкия „Св. Иван Рилски“ и Мътнишкия „Св. Николай“.

Опис 1, 562 а.е., 10.20 л.м., 1880-1942 г.

Окръжни, нареждания, указания и преписки с Българската екзархия, Св. Синод, Дирекцията на изповеданията, църковни и административни учреждения, архиерейски наместници в Плевенско и Оряховско, църковни настоятелства по административно-финансови въпроси, разпределението на енориите в епархията, имуществата на църквите и манастирите (1884), избирание членове на Св. Синод (1886).

Преписки по събиране волни помощи за изграждане на храм „Св. Александър Невски“ – София (1884-1885), издръжка на стипендианти (1885-1891), срещу разпространението на протестантството (1885-1886).

Постановления на Епархийския съвет и преписки на митрополията с настоятелства и свещеници за избирание на членове на Епархийския съвет, архиерейски наместници, църковни настоятелства (1885-1942), настаняване на свещеници-бежанци (1913-1914), по личния състав на Епархийския съвет и наместничествата, за смъртта на архимандрит Дионисий и други архиереи (1888-1889), по обвинение срещу Търновския митрополит (1889), по богослужебни въпроси, за снабдяване на църквите със Св. миро, книги и църковна утвар, по бюджетите и ревизиите на епархийската каса и църквите, счетоводството, ежемесячните сметки на наместничествата, воденето на регистрите, счетоводните книжа и документацията в епархията, по направата на свеци в църковните ливници в епархията, определяне и събиране такси за църковните обряди, ръкополагане, възнаграждение, отпуски, пенсии, обвинения и наказания на свещениците, по издаване на разрешения за встъпване в брак, съпружески спорове, незаконноживущи, бракоразводни дела, раждания, женитби и смърт на енориашите (1882-1942).

Преписки по построяването на митрополитски дом и канцелария на Епархийския съвет (1884-1894), на храмове и параклиси в епархията (1884-1942), от-

пускане на държавни и събиране на волни помощи за църквите в енориите, по завещаното здание за архиерейски дом в Плевен (1888).

Преписки по приемане на лица от други религии в православно вероизповедание (1890), за римо-католиците в Плевенска и Оряховска околии (1889).

Статистически сведения (1898-1899).

Входящи и изходящи журнали (1887-1934).

Опис 2, 84 а.е., 3.87 л.м., 1885-1942 г.

Разпореждания и преписки с настоятелства и свещеници за избиране членове на Епархийския съвет, архиерейски наместници и църковни настоятелства (1885-1942), за ръкополагане и изплащане възнаграждение на свещеници, по личния състав на Епархийския съвет и наместничествата, за отпуски, пенсии, обвинения и наказания на свещеници, по бюджетите, отчетите и счетоводството на църковните настоятелства (1901-1942).

Преписки по построяване и освещаване на храмове и параклиси в епархията (1900-1911).

Входящи и изходящи дневници (1901-1942).

Опис 3, 34 а.е., 0.96 л.м., 1942-1949 г.

Окръжни, разпореждания и преписки със Св. Синод, архиерейски наместници, настоятелства и свещеници по административно-финансови въпроси на енориите, имуществата на църквите и манастирите (1943-1949).

Постановления и преписки с настоятелства по утвърждаване на протоколите им (1942-1943).

Преписки по построяване и освещаване на храмове и параклиси в енориите на епархията (1943-1948).

Преписки по управлението на епархийските манастири (1942-1948).

Входящи и изходящи дневници (1943-1949).

Опис 4, 136 а.е., 3.45 л.м., 1915-1948 г.

Окръжни, общи разпореждания и преписки със Св. Синод, архиерейски наместници, настоятелства и свещеници по административно-финансови и богослужебни въпроси в епархията, имуществата на църквите и манастирите, приемане на ученици в духовните училища (1915-1948), ръкополагане, възнаграждение, отпуски, пенсиониране, смърт, обвинения и наказания на свещеници, избори за Епархийски съвет и църковни настоятелства, по личния състав на митрополията и наместничествата, бюджетите, отчетите и счетоводството на църковните настоятелства, за приемане на инославни и иноверни в епархията (1943-1948).

Протоколи от заседания на Епархийския съвет (1922-1930).

Сведения от протосингела до Св. Синод за бившите митрополити, манастирите и свещениците (1924).

Писмо на митрополит Климент до кмета на Враца по отчуждаване на църковни имоти (1922).

Отчети, ревизионни актове и статистически сведения на църковни настоятелства от епархията (1942-1948).

Правилник (1920), устави и преписки по фондовете при митрополията (1920-1948).

Правилник на Врачанското окръжно сиропиталище за сираците от войната (1919).

Преписки по дейността на епархийските свещенически братства (1943-1948).

1. Епархийски манастири

4 фонда, 6 описа, 550 а.е., 5.04 л.м., 1895-1950 г.

Манастир „Св. пророк Предтеча и кръстител Господен Йоан „ – с. Градешница, Врачанско

Ф. 465К, 1 опис, 42 а.е., 0.19 л.м., 1900-1947 г.

Манастирската църква е изградена през 1861 г. на мястото на стар манастир. По-късно започва и реставрирането на манастирската сграда. Популярен е с наименованието на близкото село като „Градешки манастир“.

Манастир „Св. Архангел Михаил“ – с. Долна Бешовица, Врачанско

Ф. 486К, 1 опис, 42 а.е., 0.35 л.м., 1901-1948 г.

Популярен като „Долнобешовишки манастир“. Оскъдните предания го отнасят към времето на Второто българско царство. Каменната сграда е построена и обновена през XVII в. Има икони от Захари Зограф.

Тържишки манастир „Св. пророк Илия“ – с. Струпец, Врачанско

Ф. 475К, 1 опис, 202 а.е., 0.75 л.м., 1895-1948 г.

Популярното име „Тържишки“ получава от традиционното местно „тържище“ в близост. Известен е и като „Струпешки манастир“. Датира от времето на Второто българско царство. Старинната каменна църква е от XVI-XVII в. Възстановен е през 1857 г. от игумен Паисий от Гложенския манастир. През 1991 г. е построен нов манастирски храм.

Черепишки манастир „Успение Богородично“ – гара Черепиш, Врачанско

Ф. 467К, 3 описа, 264 а.е., 3.75 л.м., 1895-1950 г.

Нееднократно разрушаван и възстановяван, тясно свързан с историческата съдба на Врачанския край. Най-значимият религиозен, книжовен и просветен център в региона по време на Възраждането. Манастирският комплекс е съставен от няколко сгради от различни периоди. Най-стара е църквата „Успение Богородично“.

Протоколи и обявления на манастирската управа Ф. 475К (1915-1919), Ф. 486К (1933-1948), Ф. 467К (1907-1942).

Общи нареждания и преписки на Св. Синод и митрополията до манастирските управи по административно-финансови и богослужебни въпроси Ф. 475К (1896-1948), Ф. 486К (1901-1948), Ф. 465К (1901-1946), Ф. 467К (1898-1948).

Бюджети Ф. 475К (1896-1948), Ф. 486К (1933-1948), Ф. 465К (1900-1947), Ф. 467К (1898-1948); отчети, ревизионни актове и финансово-счетоводни преписки за издръжка и стопанисване на манастирските имоти Ф. 475К (1896-1948), Ф. 486К (1933-1948), Ф. 465К (1900-1947), Ф. 467К (1898-1948).

Договори, нотариални актове за манастирски имоти Ф. 486К (1910); тръжни преписки за продажби и отдаване под наем Ф. 475К (1916-1932), Ф. 486К (1911-1934), Ф. 467К (1898-1948); съдебни преписки за манастирски имоти Ф. 467К (1901-1921), за личните имоти на йеромонах Дионисий Ф. 475К (1926); преписки по строително-ремонтни дейности Ф. 475К (1926-1930), Ф. 467К (1909-1940); за стопанисване на горите на манастира Ф. 467К (1899-1947).

Книги и преписки за дарения и харизване (обричане) на манастира Ф. 467К (1897-1941).

Преписки по приемо-предаване на манастирското управление, назначаване и уволняване на манастирски служители Ф. 475К (1926), Ф. 467К (1906-1943), за библиотеката Ф. 475К (1924).

Входящи и изходящи дневници Ф. 467К (1895-1942); приходо-разходни, партидни, касови, инвентарни, складови и квитанционни книги Ф. 475К (1916-1945), Ф. 486К (1933-1948), Ф. 467К (1900-1947).

Ведомости и раздавателни списъци за възнагражденията Ф. 475К (1915-1945).

Кондики Ф. 467К (1922-1933); вули и актове за брак Ф. 467К (1945-1947).

Сведения за историята на манастира Ф. 475К (1928); преписки с данни за смъртта на митрополит Климент Ф. 475К (1930).

КАТОЛИЧЕСКИ МАНАСТИР – с. БЪРДАРСКИ ГЕРАН, ВРАЧАНСКО Ф. 69К, 1 опис, 137 а.е., 2.20 л.м., 1789-1948 г.

Първите монахини идват през 1890 г. от Бенедиктинския орден в Тутцинг, Бавария. По решение на църковното настоятелство на банатските българо-католици и немци – с. Бърдарски геран през 1920 г. е основан и манастир. Манастирският комплекс е построен от населението през 1925 г. Монахините откриват детска забавачница, българо-немско училище, здравен пункт. Национализиран през 1950 г. Монахините са изселени.

Религиозни беседи, проповеди, слова на свещениците. Нотирани песни (1922-1943).

Хроника на немската католическа община в селото; исторически сведения за живота на немците в България; покани за честването на 50-годишнината на с. Бърдарски геран и на 250-годишнината от Чипровското въстание (1938); сведения за с. Асеново, Никополско (1938).

Докторска дисертация на Евгений Босилков „ За унията между България и Рим при цар Калоян и папа Инокентий III“ (1931).

Католически списания, вестници, годишници, богослужерна литература, учебници и сборници (1789-1948).

Снимки на католически проповедници (б.д.).

2. Църковни настоятелства

71 фонда, 73 описа, 1095 а.е., 6.07 л.м., 1884-1959 г.

Църковните настоятелства са изборни органи на местното население. Дейността им е насочена главно към изграждане на църковни храмове в енорите, осъществяват връзката с административните власти, съдействат за издаване разрешения за построяване на храмове, отпускане на помощи и събиране на дарения, разглеждане на въпроси от финансово-организационен характер.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО

Ф. 404К, 1 опис, 25 а.е., 0.12 л.м., 1904-1951 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ – с. БАНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 476К, 1 опис, 5 а.е., 0.02 л.м., 1931-1946 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. БЕЛИ БРЕГ, ВРАЧАНСКО

Ф. 480К, 1 опис, 2 а.е., 0.01 л.м., 1923-1945 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. БЕЛИ ИЗВОР, ВРАЧАНСКО

Ф. 391К, 1 опис, 5 а.е., 0.02 л.м., 1912-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. БИСТРЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 393К, 1 опис, 7 а.е., 0.06 л.м., 1922-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. НИКОЛАЙ“ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 374К, 1 опис, 1 а.е., 0.01 л.м., 1943-1950 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 405К, 1 опис, 9 а.е., 0.05 л.м., 1940-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ МИХАИЛ“ – с. БУКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 375К, 1 опис, 18 а.е., 0.08 л.м., 1931-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ – БУКЪОВЦИ (МИЗИЯ), ВРАЧАНСКО

Ф. 420К, 1 опис, 8 а.е., 0.04 л.м., 1930-1940 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 419К, 1 опис, 8 а.е., 0.08 л.м., 1884-1937 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – БЯЛА СЛАТИНА

Ф. 397К, 1 опис, 4 а.е., 0.03 л.м., 1931-1942 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ГЕОРГИ“ – с. ВИРОВСКО, ВРАЧАНСКО

Ф. 410К, 1 опис, 60 а.е., 0.36 л.м., 1890-1952 г.

Съдържа данни и за църквите в селата Върбица и Тлачене, Врачанско.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ВЛАСАТИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 392К, 1 опис, 9 а.е., 0.02 л.м., 1910-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. БЕЗСРЕБЪРНИЦИ“ – с. ВРАНЯК, ВРАЧАНСКО

Ф. 386К, 1 опис, 34 а.е., 0.19 л.м., 1903-1942 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АПОСТОЛИ“ – ВРАЦА

Ф. 382К, 1 опис, 30 а.е., 0.11 л.м., 1919-1948 г.

Новият храм е построен през 1898 г. на мястото на старинна църква. През 1977 г. е избран за катедрален храм на Врачанския митрополит.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ЦАРЕЙ КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА“ – ВРАЦА

Ф. 383К, 1 опис, 10 а.е., 0.07 л.м., 1895-1948 г.

Построена в края на XIX – началото на XX в. на мястото на по-старинен храм от XVI в. Има зидан иконостас.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ –
ВРАЦА**

Ф. 385К, 1 опис, 28 а.е., 0.14 л.м., 1921-1948 г.

Църквата е построена през 1848 г. При нея има метох и народно училище, което полага основата на светското образование в града. В чест на 250-годишнината на Софроний Врачански Врачанският епархийски съвет обявява църквата за храм-паметник „Св. Софроний Врачански“.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. НИКОЛАЙ“ –
ВРАЦА**

Ф. 389К, 1 опис, 1 а.е., 0.01 л.м., 1888-1948 г.

Храмът е изграден през 1867 г., на мястото на най-старата градска църква – Болярската. Има икони рисувани през 1874 г. от Станислав Доспевски. Наричан е още „Митрополитски храм“, заради погребаните в него Врачански митрополити.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „ВСЯХ СВЕТИХ“ – ВРАЦА

Ф. 487К, 1 опис, 3 а.е., 0.03 л.м., 1927-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ“ –
с. ВЪРБЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 403К, 1 опис, 6 а.е., 0.12 л.м., 1920-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ НА ПРЕС-
ВЕТА БОГОРОДИЦА“ – с. ГАБАРЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 473К, 1 опис, 44 а.е., 0.19 л.м., 1898-1937 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АТАНАСИЙ“ –
с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 363К, 1 опис, 7 а.е., 0.03 л.м., 1936-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ГРАДЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 481К, 1 опис, 18 а.е., 0.07 л.м., 1919-1947 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АПОСТОЛИ ПЕ-
ТЪР И ПАВЕЛ“ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 370К, 1 опис, 35 а.е., 0.12 л.м., 1893-1940 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ –
с. ДЖУРИЛОВО (НИВЯНИН), ВРАЧАНСКО**

Ф. 423К, 1 опис, 1 а.е., 0.01 л.м., 1936-1943 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. ДОБРОЛЕВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 401К, 1 опис, 7 а.е., 0.04 л.м., 1903-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ГЕОРГИ“ – с. ДОЛНА БЕШОВИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 485К, 1 опис, 25 а.е., 0.30 л.м., 1890-1934 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – с. ДОЛНА ГНОЕНИЦА (МИХАЙЛОВО), ВРАЧАНСКО

Ф. 484К, 1 опис, 54 а.е., 0.40 л.м., 1910-1948 г.

Осветен на 27 окт. 1874 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – с. ДРАШАН, ВРАЧАНСКО

Ф. 372К, 1 опис, 1 а.е., 0.01 л.м., 1923-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПРОРОК ЕЛИСЕЙ“ – с. ЕЛИСЕЙНА, ВРАЧАНСКО

Ф. 482К, 1 опис, 5 а.е., 0.02 л.м., 1935-1952 г.

Съдържа и данни за църковните настоятелства в селата Зли дол, Оплетня и Очин дол, Врачанско.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АТАНАСИЙ“ – с. ЕНИЦА, ВРАЧАНСКО

Ф. 470К, 1 опис, 49 а.е., 0.21 л.м., 1885-1950 г.

Съдържа данни и за енориите в селата Лепица, Чомаковци, Струпец, Врачанско.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ЗГОРИГРАД, ВРАЧАНСКО

Ф. 384К, 1 опис, 2 а.е., 0.01 л.м., 1936-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 371К, 1 опис, 2 а.е., 0.01 л.м., 1925-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. НИКОЛАЙ“ – с. КАРАШ, ВРАЧАНСКО

Ф. 424К, 3 описа, 125 а.е., 0.68 л.м., 1890-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ –
КНЕЖА**

Ф. 399К, 1 опис, 12 а.е., 0.09 л.м., 1908-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ МИ-
ХАИЛ“ – с. КОМАРЕВО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 398К, 1 опис, 2 а.е., 0.01 л.м., 1944-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕ-
ТОДИЙ“ – с. КОСТАЛЕВО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 390К, 1 опис, 4 а.е., 0.02 л.м., 1906-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. НИКОЛАЙ“ –
с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО**

Ф. 478К, 1 опис, 15 а.е., 0.09 л.м., 1931-1948 г.

Съдържа и данни за църковните настоятелства в селата Главаци и Пудрия, Врачанско.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ“ –
с. КРАПЕЦ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 700К, 1 опис, 3 а.е., 0.01 л.м., 1929-1950 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ“ –
с. КРЕТА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 366К, 1 опис, 13 а.е., 0.12 л.м., 1884-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. КРИ-
ВОДОЛ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 367К, 1 опис, 31 а.е., 0.09 л.м., 1920-1947 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. КРУ-
ШОВИЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 412К, 1 опис, 5 а.е., 0.04 л.м., 1931-1944 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. КУЛАТА, ВРАЧАНСКО

Ф. 394К, 1 опис, 4 а.е., 0.03 л.м., 1924-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВЕТИ НИКОЛАЙ“ –
с. КУНИНО, ВРАЧАНСКО**

Ф. 378К, 1 опис, 5 а.е., 0.03 л.м., 1926-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ЛАЗАРОВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 406К, 1 опис, 8 а.е., 0.04 л.м., 1941-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. ЛЕСКОВЕЦ, ВРАЧАНСКО

Ф. 414К, 1 опис, 11 а.е., 0,9 л.м., 1931-1942 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“ – с. ЛЕСУРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 373К, 1 опис, 10 а.е., 0.04 л.м., 1939-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. ЛИЛЯЧЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 362К, 1 опис, 3 а.е., 0.05 л.м., 1934-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. БОГОРОДИЦА“ – с. МАЛОРАД, ВРАЧАНСКО

Ф. 422К, 1 опис, 2 а.е., 0.01 л.м., 1923-1935 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ЦАРЕЙ КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА“ – с. МАНАСТИРИЩЕ, ВРАЧАНСКО

Ф. 411К, 1 опис, 12 а.е., 0.11 л.м., 1930-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВМЧ ГЕОРГИ“ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО

Ф. 365К, 1 опис, 2 а.е., 0.02 л.м., 1924-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВЪЗНЕСЕНИЕ“ – с. МРАМОРЕН, ВРАЧАНСКО

Ф. 477К, 1 опис, 22 а.е., 0.13 л.м., 1892-1947 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. НЕФЕЛА, ВРАЧАНСКО

Ф. 395К, 1 опис, 4 а.е., 0.03 л.м., 1924-1948 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ГЕОРГИ“ – ОРЯХОВО

Ф. 415К, 1 опис, 9 а.е., 0.04 л.м., 1924-1941 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. БОГОРОДИЦА“ –
ОРЯХОВО**

Ф. 416К, 1 опис, 7 а.е., 0.03 л.м., 1911-1947 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ –
с. ОСЕН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 369К, 1 опис, 5 а.е., 0.03 л.м., 1901-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ТРОИЦА“ – с. ОС-
ТРОВ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 426К, 1 опис, 13 а.е., 0.11 л.м., 1909-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ –
с. ПОПИЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 396К, 1 опис, 28 а.е., 0.17 л.м., 1904-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ЛУКА“ – с. РАДО-
ВЕНЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 380К, 1 опис, 2 а.е., 0.03 л.м., 1940-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ –
с. РОМАН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 379К, 1 опис, 4 а.е., 0.02 л.м., 1934-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ –
с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 413К, 1 опис, 8 а.е., 0.07 л.м., 1924-1949 г.

ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. СИРАКОВО, ВРАЧАНСКО

Ф. 402К, 1 опис, 4 а.е., 0.02 л.м., 1922-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ВМЧ ДИМИТРИЙ“
– с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 469К, 1 опис, 33 а.е., 0.13 л.м., 1921-1950 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ“ –
с. ТИШЕВИЦА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 409К, 1 опис, 36 а.е., 0.19 л.м., 1896-1949 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. БОГОРОДИЦА“ –
с. ТЛАЧЕНЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 376К, 1 опис, 49 а.е., 0.17 л.м., 1899-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. ПАРАСКЕВА“ – с.
ТРИ КЛАДЕНЦИ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 364К, 1 опис, 10 а.е., 0.05 л.м., 1937-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АПОСТОЛИ И ЕВАН-
ГЕЛИСТ ЛУКА“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО**

Ф. 437К, 1 опис, 15 а.е., 0.09 л.м., 1934-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛ МИ-
ХАИЛ“ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО**

Ф. 400К, 1 опис, 25 а.е., 0.07 л.м., 1912-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „СВ. АПОСТОЛИ ПЕ-
ТЪР И ПАВЕЛ“ – с. ХУБАВЕНЕ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 425К, 1 опис, 18 а.е., 0.08 л.м., 1899-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ НА ПРЕС-
ВЕТА БОГОРОДИЦА“ – с. ХЪРЛЕЦ, ВРАЧАНСКО**

Ф. 418К, 1 опис, 10 а.е., 0.03 л.м., 1943-1948 г.

**ЦЪРКОВНО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ ЦЪРКВА „ВЪЗНЕСЕНИЕ ГОС-
ПОДНЕ“ – с. ЧИРЕН, ВРАЧАНСКО**

Ф. 474К, 1 опис, 3 а.е., 0.02 л.м., 1909-1959 г.

Окръжни от Св. Синод и Врачанската митрополия с указания и инструкции по богослужбни въпроси. Кореспонденция на митрополията с архиерейските наместничества за юбилейни религиозни чествания, отбелязване на исторически събития, назначаване Врачанския митрополит Климент, за ролята на църквата Ф. 484К (1925-1948), Ф. 389К (1888-1948).

Протоколи от заседания на църковните настоятелства Ф. 362К (1934-1948), Ф. 367К (1924-1937), Ф. 370К (1893-1930), Ф. 373К (1939-1948), Ф. 374К (1943-1950), Ф. 375К (1931-1948), Ф. 386К (1929-1939), Ф. 391К (1920-1946), Ф. 392К (1923-1946), Ф. 394К (1928-1946), Ф. 397К (1938-1942), Ф. 398К (1945-1948), Ф. 390К (1915-1924), Ф. 399К (1908-1945), Ф. 401К (1903-1947), Ф. 403К (1920-1948), Ф. 404К (1907-1951), Ф. 406К (1942-1948), Ф. 410К (1927-1952), Ф. 411К (1930-1938), Ф. 412К (1931-1942), Ф. 414К (1931-1939), Ф. 422К (1923-1935), Ф. 424К (1895-1948), Ф. 470К (1895-1950), Ф. 476К (1931-1946), Ф. 478К (1931-1948), Ф.

482К (1941-1952), Ф. 365К (1929-1949), Ф. 484К (1926-1945), Ф. 477К (1893-1936), Ф. 395К (1924-1947), Ф. 423К (1936-1943), Ф. 369К (1901-1948), Ф. 416К (1911-1936), Ф. 415К (1924-1941), Ф. 426К (1912-1948), Ф. 396К (1904-1946), Ф. 469К (1921-1950), Ф. 413К (1924-1949), Ф. 402К (1928-1934), Ф. 376К (1899-1942), Ф. 400К (1921-1948), Ф. 425К (1899-1935), Ф. 409К (1899-1944), Ф. 382К (1919-1945), Ф. 383К (1942-1948), Ф. 385К (1924-1946), Ф. 487К (1927-1948).

Бюджети и отчети по приходите и разходите на настоятелствата, финансови равносметки Ф. 362К (1934-1947), Ф. 363К (1936-1948), Ф. 366К (1896-1949), Ф. 370К (1893-1937), Ф. 371К (1925-1949), Ф. 372К (1923-1948), Ф. 374К (1943-1950), Ф. 375К (1931-1948), Ф. 384К (1936-1949), Ф. 390К (1906-1949), Ф. 391К (1913-1948), Ф. 392К (1910-1948), Ф. 394К (1924-1948), Ф. 397К (1938-1942), Ф. 399К (1943-1949), Ф. 401К (1923-1947), Ф. 403К (1920-1948), Ф. 405К (1942-1948), Ф. 406К (1942-1948), Ф. 410К (1897-1948), Ф. 411К (1930-1948), Ф. 378К (1934-1949), Ф. 414К (1931-1942), Ф. 414К (1931-1933), Ф. 424К (1891-1942), Ф. 480К (1923-1945), Ф. 476К (1931-1946), Ф. 481К (1922-1945), Ф. 482К (1937-1949), Ф. 485К (1899-1933), Ф. 386К (1900-1942), Ф. 398К (1945-1948), Ф. 470К (1896-1950), Ф. 478К (1931-1948), Ф. 365К (1924-1949), Ф. 484К (1911-1946), Ф. 477К (1892-1947), Ф. 395К (1924-1947), Ф. 369К (1921-1945), Ф. 416К (1923-1947), Ф. 415К (1924-1941), Ф. 426К (1936-1948), Ф. 396К (1923-1935), Ф. 380К (1940-1949), Ф. 379К (1934-1949), Ф. 469К (1921-1949), Ф. 413К (1929-1949), Ф. 402К (1922-1949), Ф. 364К (1937-1948), Ф. 376К (1899-1948), Ф. 400К (1933-1946), Ф. 425К (1931-1933), Ф. 474К (1909-1915), Ф. 409К (1896-1949), Ф. 420К (1941-1941), Ф. 382К (1923-1948), Ф. 383К (1937-1948), Ф. 385К (1922-1948), Ф. 487К (1927-1947), Ф. 700К (1929-1948).

Рапорти за състоянието на енориите Ф. 410К (1897-1948), Ф. 470К (1902-1945).

Отчет Ф. 409К (1944), указания Ф. 484К (1940) и преписки на Съюза на християнските братства по учредяването и дейността им Ф. 367К (1937-1939), Ф. 478К (1938), Ф. 484К (1937-1940), Ф. 469К (1936-1938), Ф. 409К (1939-1945).

Устав на фонда за подпомагане на бедни свещеници в епархията Ф. 484К (1929).

Ревизионни актове Ф. 375К (1931-1948), Ф. 390К (1915-1924), Ф. 392К (1910-1941), Ф. 393К (1937), Ф. 401К (1926-1940), Ф. 404К (1928-1948), Ф. 406К (1942-1947), Ф. 411К (1930-1937), Ф. 424К (1931), Ф. 470К (1895-1942), Ф. 478К (1931-1938), Ф. 482К (1947-1952), Ф. 365К (1924-1949), Ф. 395К (1926-1929), Ф. 396К (1934-1942), Ф. 469К (1921-1937), Ф. 402К (1928-1931), Ф. 376К (1920-1942), Ф. 400К (1934), Ф. 425К (1933), Ф. 382К (1923-1948), Ф. 385К (1924-1946).

Окръжни, указания, преписки с висшестоящи органи по административно-финансови и богослужесни въпроси и дейността на настоятелствата Ф. 363К (1936-1947), Ф. 366К (1884-1924), Ф. 367К (1920-1947), Ф. 370К (1902-1940), Ф. 373К (1948), Ф. 378К (1926-1939), Ф. 386К (1900-1942), Ф. 393К (1922-1948), Ф. 394К (1928-1946), Ф. 399К (1944-1948), Ф. 403К (1920-1948), Ф. 404К (1904-1948), Ф. 405К (1940-1948), Ф. 406К (1941-1948), Ф. 410К (1897-1948), Ф. 411К (1930-1948), Ф. 414К (1931-1942), Ф. 424К (1890-1948), Ф. 375К (1931-1948), Ф. 470К

(1892-1938), Ф. 476К (1931-1946), Ф. 478К (1932-1948), Ф. 481К (1919-1947), Ф. 482К (1935-1949), Ф. 485К (1890-1934), Ф. 426К (1909-1946), Ф. 396К (1929-1948), Ф. 469К (1927-1945), Ф. 413К (1930-1948), Ф. 364К (1937-1948), Ф. 376К (1899-1948), Ф. 437К (1934-1948), Ф. 400К (1927-1948), Ф. 425К (1915-1948), Ф. 418К (1943-1948), Ф. 474К (1932-1959), Ф. 409К (1896-1947), Ф. 382К (1920-1948), Ф. 420К (1930-1940), Ф. 383К (1938-1948), Ф. 385К (1929-1944).

Информации и рапорти за движението на населението, семейното положение на енориашите, религиозно-просветната работа, сведения за раждания, умирация и незаконно съжителство Ф. 367К (1939), Ф. 391К (1920-1946), Ф. 393К (1931-1947), Ф. 411К (1938-1945), Ф. 484К (1939-1940), Ф. 484К (1929-1940), Ф. 477К (1901), Ф. 437К (1934-1942), Ф. 382К (1928-1934), отдаване църковни имоти под наем, вероизповеданието на енориашите, състоянието на енориите, храмовете, гробищата; преброителни и поименни списъци на населението и църковните треби Ф. 470К (1885-1942), Ф. 382К (1928-1934), Ф. 385К (1922-1939).

Преписки по построяване на църкви, набиране средства, ремонти, зографисване, направа иконостаси на храмове, доставка на камбани, осветяване Ф. 367К (1922-1946), Ф. 391К (1920-1946), Ф. 392К (1923-1937), Ф. 393К (1922-1948), Ф. 399К (1944-1946), Ф. 410К (1890-1900), Ф. 424К (1890-1915), Ф. 470К (1900-1930), Ф. 484К (1928-1940), Ф. 416К (1932), Ф. 376К (1899-1926), Ф. 400К (1912-1917), Ф. 425К (1931-1933), Ф. 418К (1947-1948), Ф. 383К (1895-1903), Ф. 385К (1926-1946), постройка на храм Ф. 397К (1938-1942), определяне парцели за гробища и оземляване на църкви Ф. 484К (1928-1940), Ф. 469К (1928-1932), Ф. 382К (1927-1944).

Преписки по провеждане на търгове за отдаване под наем на църковни имоти, списъци, актове и описи на църковни имоти и имущества Ф. 424К (1893-1914), Ф. 367К (1924-1943), Ф. 386К (1928-1941), Ф. 392К (1923-1938), Ф. 484К (1926-1946), Ф. 395К (1930-1940), Ф. 469К (1929-1942), Ф. 400К (1945-1946), Ф. 385К (1922-1923).

Указания, сведения и преписки за покръстване на цигани-мюсюлмани Ф. 392К (1923-1941), Ф. 393К (1922-1948), Ф. 470К (1926-1927), Ф. 484К (1938-1944), Ф. 437К (1934-1935), Ф. 382К (1937).

Преписки за събиране хранителни припаси и дрехи за войниците Ф. 424К (1915).

Приемно-предавателни актове при смяна на църковните настоятелства Ф. 367К (1924-1938), Ф. 391К (1912-1939), Ф. 411К (1931-1937), Ф. 470К (1930), Ф. 478К (1932); преписки за назначаване на енорийски свещеници Ф. 484К (1926).

Книга за венчавките Ф. 424К (1896-1905).

Ведомости за възнаграждения Ф. 484К (1928-1932).

Исторически данни за с. Девене Ф. 370К (1928), личности, опълченци, учители, свещеници, за историческата роля на църквата, претърпяни бедствия, получени дарения, юбилейни чествания, празници Ф. 424К (1904-1911), Ф. 470К (1885-1942), Ф. 400К (1927); Ф. 385К (1922-1945), за погребения на заслужили граждани Ф. 397К (1931-1941), Ф. 385К (1938), дарения за храм „Св.

Александър Невски“ в София, издигане паметник на героите от войните
Ф. 367К (1942).

**ЕВРЕЙСКА НАРОДНА ОБЩИНА –
БЯЛА СЛАТИНА
Ф. 662К, 1 опис, 4 а.е., 0.03 л.м., 1943-1944 г.**

Заповедна книга (1943-1944), касова и партидни прихода-разходни книги на
еврейската консистория (1943-1944).

ХІІ. ЛИЧНИ ФОНДОВЕ

АЛЕКСАНДРОВ, НИКОЛА (?-1914)

Ф. 229К, 1 опис, 18 а.е., 0.10 л.м., 1900-1930 г.

Роден в Серес. От 1894 г. живее във Враца. По професия е бръснар. Взема дейно участие в освободителните борби на ВМОРО като четник в четата на Яне Сандански. Умира през 1914 г.

Окръжни, позиви и апели на Върховния македоно-одрински революционен комитет до македонските дружества в страната, членовете на ВМОРО и учителите в Княжество България за сплотяване и борба за автономия на Македония (1900-1903).

Писма от Гоце Делчев, Павел Бързаков, Михаил Герджиков и Владислав Ковачев до Никола Александров с указания за снабдяване на четниците с оръжие (1901-1902).

Делегатска карта като член на Македоно-одринския революционен комитет (1901).

Портретни снимки на Никола Александров (б.д.). Снимка на четници, между които Яне Сандански, Гоце Делчев, Никола Александров и Пейо Крачолов Яворов (б.д.).

Сп. „Наковалня“ (1902-1930).

БОЯДЖИЕВ, ЛАЗАР ЦОЧЕВ (1890-1974)

Ф. 657К, 1 опис, 21 а.е., 0.15 л. м., 1922-1938 г.

Роден на 7 апр. 1890 г. в Тетевен в семейство на търговец. През 1920 г. открива собствен магазин в с. Габаре, а по-късно и в съседните села. Забогатява и от 1923 г. живее в Оряхово, където регистрира собствена търговска фирма за платове, текстил и стоки за бита. Посещава панаира в Лайпциг (Германия), а също големите търговски центрове Будапеща, Виена, Букурещ. Закупува луксозни стоки, които продава в България. Търгува с фирмите памучно-текстилно АД „Принц Кирил“ – Габрово, ф-ка „Гобер Мохтарян“ – София, ф-ка „Узиел“ – София, Дружество „Бахава“ – Мездра, порцеланова ф-ка „Г. Младенов и сие“ – Видин и др. След 9 септ. 1944 г. е съден като незаконно забогатял и са национализирани негови банкови влогове, имоти и земи. Умира през 1974 г.

Удостоверение и възпоменателен медал като участник в Балканската и Първата световна война (1938).

Кореспонденция с търговски фирми и представители в страната (1926-1934), семейна кореспонденция (1929-1934).

Главна книга за дебит и кредит (1922), партийни книги (1922-1927), книга за продажбите (1922-1929).

Модел и мостри на фирмите „Йосиф Езра Меворах“ – София за галанте-

рия и манифактура, работилница „Изкуство“ на Ангел М. Орозов – Враца за бродерии и дърворезба, на „Ескимо“ за бродерии (1924-1933); ценоразпис на фирмата „Братя Арав“ – София (б.д.).

Портретни снимки на фондообразователя и съпругата му Донка Милюва Бояджиева (б.д.).

ГАШОВСКИ, ВАСИЛ (ВЪЛЧО) ЦВЕТКОВ (1860-1946)

Ф. 179К, 1 опис, 39 а.е., л.м. 0.30, 1883-1957 г.

Роден през 1860 г. в с. Койнаре. Скоро след това семейството му е преселено в Бяла Слатина. Завършва Педагогическото училище в Кюстендил (1879 г.). Става учител по история в Орхание (Ботевград), Койнаре, Оряхово, Кнежа и Бяла Слатина. Краевед. Полиглот – владее френски, полски, руски, чешки и турски езици. Прави преводи от френски и полски. Есперантист, превежда от български език на есперанто и кореспондира с есперантисти от България и цял свят. Умира през 1946 г.

Лична карта, паспорт, награди и грамота от МНП за удостояване със званието „главен учител“ (1895-1939).

Кореспонденция с близки и колеги, писма до него по повод задържането на сина му Борис за участие във войнишкия бунт (1913).

Сборник (б.д.) и тефтерчета с народни песни (1883-1938), със стихове на руски и френски (1907). Програма за провеждане на занимания по есперанто (1922).

Албуми Македония в снимки (1919), на български есперантисти (1923), от конгреси по есперанто (б.д.).

Акт за предаване личната библиотека на Васил Гашовски като дарение на читалището в Бяла Слатина (1957).

ГАЗДОВ, ЦВЕТКО АНДРЕЕВ (1879-1961)

Ф. 663К, 1 опис, 21 а.е., 0.08 л.м., 1904-1939 г.

Роден на 29 юли 1879 г. във Враца. Завършва класното училище в града. Работи като писар в мировото съдилище, а след това в тютюнева фабрика „Христо Ботев“. Участва в Балканската и Междусъюзническата войни. Деец на БЗНС и на неговия ВСС. При управлението на Земеделския съюз (1920-1923) е секретар на окръжния управител. На 9 юни 1923 г. е арестуван. След дадена амнистия е освободен и става грънчар. Активно участва в изграждането и възстановяването на земеделските дружби (1924-1925). Умира на 29 юли 1961 г.

Свидетелство за раждане (1904).

Членска книжка и устав на БЗНС (1919-1920).

Свидетелства за награждаване с медал и червена лента за проявен героизъм по време на Балканската и Междусъюзническата войни (1939).

Протокол на Околийската земеделска дружба – Враца за избирането му за член на ВСС на БЗНС (1925).

Протоколи и списъци на земеделските дружби от Врачанска околия (1924), от събрания на земеделските дружби в с. Чирен и с. Долна Кремена (1925-1926); предизборни апели до членовете на БЗНС.

Снимки на ръководни дейци на БЗНС от Враца и региона (1919-1923).

Метални печати на Околийска земеделска дружба – Оряхово и земеделска дружба - с. Медковец (б.д.).

КОКИНОВ, ЯНАКИ (1856-?)

Ф. 193К, 1 опис, 40 а.е., 0.45 л.м., 1876-1924 г.

Роден през 1856 г. Става търговец на хранителни, колониални, манифактурни и галантерийни стоки във Враца. Осъществява търговска дейност с фирми от София, Русе, Пловдив, както и с чужбина.

Годишен баланс за търговската дейност на Кокинов (1897), партидни и спомагателни счетоводни книги (1878-1907).

Бонове и акции в търговско-спестително дружество „Балкан“ (1876-1893), ценни книжа и чекове (1894-1895).

Кореспонденция на Кокинов с български и чужди фирми по търговски въпроси – с братя Симидови от Оряхово, Хр. Стоянов и П. Иванов от Русе, Нано Трифонов от Цариград (1890-1900).

Договор с търговеца Илия Алексиев за снабдяване на Врачанския затвор с хранителни продукти (1892-1893).

Отчет на Врачанската популярна банка (1924).

Карта на България с райониране на населението с цел снабдяване с хранителни продукти (1889).

Снимка на Я. Кокинов преди смъртта му (б.д.).

Турски тапии за земя (б.д.)

КРАЕВ, ДИМИТЪР НИЧЕВ (1849-1930)

Ф. 654К, 1 опис, 29 а.е., 0.30 л.м., 1888-1930 г.

Роден през 1849 г. в Оряхово. Търговец и общественик. Участва като доброволец в Сръбско-българската война (1885). Търгува предимно с памук, басма, оксфорд, вино и др., които внася от Унгария, Австрия, Франция, Англия, Италия. Дъновист, членува в сектата на евангелистите. Умира през 1930 г.

Свидетелство за семейно положение, съдимост и медицинско свидетелство (1910– 1911).

Кореспонденция с банки, фирми и търговски представители в страната и чужбина (1888-1920), с търговци за доставяне на стоки (1912-1930).

Ръководство за търговски училища и самоуци (1904).

Инвентарна книга (1922), партидна книга (1922-1924), касови книги (1903-1922), книга на търговската му фирма.

ЛАЛОВ, ТОДОР ТИХОЛОВ (1892-1966)
Ф. 637К, 1 опис, 102 а.е., 0.60 л.м., 1900-1965 г.

Роден на 29 ноем. 1892 г. в Тетевен. Завършва Врачанската мъжка гимназия „Княз Борис“, където основава ученически социалистически кръжок. Завършва право в СУ „Св. Климент Охридски“, активно участва в социалдемократическата студентска група „Жан Жорес“, на която е секретар. През 1919 г. става стажант в Ломския окръжен съд, откъдето е уволнен за участие в железничарската стачка. От 1920 г. живее в с. Роман и работи като адвокат. Създава кооперация „Напред“ и Популярна банка, на които е председател. Ръководи БРСДП в селището. През 1934 г. идва във Враца, където става председател на окръжното ръководство на социалдемократите. След 9 септ. 1944 г. е избран за народен представител от Враца. Подпредседател, секретар и главен арбитър на Окръжен народен съвет – Враца (1949-1959 г.). Окръжен съветник. Член и активен деец на ОФ. Общественик – основател на Българо-съветското дружество във Враца, член на читалищното настоятелство, председател на Окръжния комитет за защита на мира, член на ръководството на Българския туристически съюз, есперантист. Публикува десетки статии във в. „Отечествен зов“, „Народ“, „Епоха“ и др. Автор на книгата „Кооперацията като стопанска система в нашата действителност“. Умира през 1966 г.

Автобиография (1965).

Записки като студент в Юридическия факултет, тефтерчета със стихотворения и бележки (1912-1914).

Удостоверения и членски книжки за партийна принадлежност; паспорти за пътувания в Румъния, Италия и СССР (1944-1965).

Писма, позиви, резолюции и отчети на БРСДП – гара Роман (1920-1938). Списъци на членовете на Врачанската организация на БРСДП (1922-1933).

Материали по издигане на гара Роман в административен център (1920-1932).

Доклади и отчети за дейността на кооперация „Напред“ – Враца и кооперацията в Роман. Книга „Кооперацията като стопанска система в нашата действителност“ (1941-1965).

Присъда на Народен съд – Враца за съдене на виновниците за включване на България във Втората световна война (1945).

Писма, докладни записки, бюлетини, преписки и др. по дейността му в ОФ и изборите за окръжни съветници след 9 септ. 1944 г. (1952-1965).

Докладни записки до ИК на ОНС за дейността му като окръжен съветник в 62 избирателен район (1953-1955).

Афиши и съобщения за проведени събрания и митинги от Комитета за защита на мира (1958-1965).

Вестници и списания издавани във Враца, Тетевен и София (1918-1949); сп. „Българска мисъл“ (1900-1928), сп. „Червена трибуна“ (1928-1930); „Червен народен календар“ (1910).

Снимки от личен, служебен и обществен характер (1914-1965); албум за дейността му в Комитета за защита на мира (1958-1962).

ПЪРВАНОВ, ПЪРВАН ТОДОРОВ (1880-1956)

Ф. 64К, 1 опис, 337 а.е., 2.90 л.м., 1872-1956 г.

Роден на 9 дек. 1880 г. във Враца. Адвокат, общественик. Завършва Юридическия факултет на СУ. Специализира гражданско право в Лиеж, Париж и Брюксел. Юридическата си кариера започва като съдия в София, след което е адвокат във Враца. Участник в Балканската война. Председател на читалище „Развитие“ – Враца (1913-1921). Издава в. „Читалищно дело“. Общински съветник. Председател е на Врачанския комитет за честване 1000 години от смъртта на Симеон I Велики и 50 години от Освобождението на Враца от турско робство. Активно участва в Комитета за набиране на средства за построяване на паметника на Христо Ботев и неговата чета на вр. Околчица. Основател на благотворително дружество „Милосърдие“ – Враца, председател на „Червения кръст“, един от основателите на Туристическото дружество в града, член на Изпълнителния комитет на родителско-учителската дружба – Враца, член на Съюза за закрила на децата в България – клон Враца и др. Събира спомени за своите съвременници и исторически проучвания на 213 селища във Врачанско, Фердинандския (Монтанския) край и Берковска околия. През 1927 г. получава наградата на фонд „Мито Орозов“ и е провъзгласен за почетен член на читалище „Развитие“. Умира през 1956 г.

Автобиография (1956). Записки от студентските му години по история на българско, римско гражданско, конституционно, международно, наказателно, гражданско и семейно право (1900-1904).

Биографични бележки за Димитраки Хаджитошев, Мито Орозов, Мито Мавродийски, Христанчо Матов, Иванаки Йонков (1927-1949).

Спомени на П. Първанов за Васил Кънчов и Атанас Трохна; спомени на Стефанаки Хр. Савов – член на местния революционен комитет, четник от четата на Христо Ботев (1921-1927); спомени на Христо Даскалов за Априлското въстание 1876 г. (б.д.).

Доклади от П. Първанов „Развой на читалищното дело“ и „Първото девическо училище в гр. Враца“ (б. д.); негови статии и очерци – „Врачанският балкан в картини“, „Търговска Враца“, „Курорта Вършец“, „Царят и врачани“ и др. (1927-1938).

Исторически очерци за селищата от Врачански окръг, Фердинандска (Монтанско) и Берковска околии, издадени по повод честванията на 1000 години от смъртта на цар Симеон I Велики (1926-1928).

Писма (преписи) от Николчо Занкин до Тодораки Хаджитошев (б.д.).

Преписка по повод даване под съд на митрополит Константин във Враца (1890).

В. „Читалищно дело“ – Враца със статии на Първан Първанов (1927-1937); вестници, издавани във Враца, София, Берковица и др. (1903-1944).

Портретни снимки на Първан Първанов (б.д.). Снимки на врачанските съзаклятници (1872), посрещане във Враца на първият български екзарх Антим I

на път от Видин за Цариград (б.д.), откриването на жп линията Мездра – Роман (25 февр. 1896), откриване на сиропиталището във Враца (1915), на местността „Вратцата“ (1915).

Турски тапии (б.д.).

Манифест за обявяване на Руско-турската война (1877).

ТРИФОНОВ, ВЪРБАН ЦОЛОВ (1871-1953)

Ф. 236К, 1 опис, 15 а.е., 0.10 л.м., 1879-1928 г.

Роден през 1871 г. в Кнежа. Завършва Държавно земеделско училище в с. Образцов чифлик, Русенско, курс за учители – градинари в Кюстендил и Педагогическо училище в Силистра (1896). Учител по история и география. Общественик и краевед. Умира през 1953 г.

Свидетелство за завършено Педагогическо училище в Силистра (1896), домакинска снабдителна книжка, здравна книжка (б. д.).

Кореспонденция с колеги и близки (б.д.).

Биографични бележки за неговия баща (б.д.) и за Михалаки Македонски – учител в Кнежа (б.д.).

Бележки за миналото на с. Кнежа (1928).

Сказка от Донка Иванова Шишкова при откриване на първото девическо училище в Кнежа (1879).

Групови снимки с колеги и близки (б.д.).

ТРИЧКОВ, РАДОСЛАВ КУЗМАНОВ (1899-1991)

Ф. 658К, 1 опис, 6 а.е., 0.54 л.м., 1906-1974 г.

Роден на 29 март 1899 г. в с. Припължене (дн. Трифоново), област Монтана, в земеделско семейство. След завършване на Врачанската гимназия е учител в с. Стубел и с. Сумер. Запасен офицер. Участник в Първата световна война и в Септемврийското въстание от 1923 г. Член на БРСДП. Основава едно от първите в България есперантски дружества „Сукцесо“ към читалище „Развитие“ – Враца. Заминава за Северна и Южна Америка – Мексико, Коста Рика, Гватемала, Панама, Венецуела, Бразилия. В Аржентина е от 1920 до 1923 г., където заедно с българи – есперантисти създават дружество „Христо Ботев“. Есперантист със световна известност. Консултант по въпросите на образованието в България на Международната есперантска организация в Ротердам. Пътешественик – обиколил е цялата планета без Австралия. Организатор на XIX световен есперантски конгрес във Враца през 1963 г. Ръководител на врачанския „Радиостъришел“, лектор, агитатор, общински съветник, съдебен заседател, председател на читалището, председател на Градския комитет на ОФ, член на Пленума на Градския комитет на БКП. Умира на 31 май 1991 г.

Дневник за пътуването му до Южна Америка (1920-1922).

Спомени за писателя Борис Шивачев „Отвъд екватора“ във в. „Наше слово“ – Фердинанд (Монтана) (1934).

Доклад за историята и петдесетгодишната дейност на Врачанското есперантско дружество „Сукцесо“ и 75 годишнината на неговия основател (1974).

Публикации, отзиви в българския и чуждестранен печат за XIX конгрес по есперанто, проведен във Враца (1963).

Статии, бележки и др. за радио-вестник „Стършел“, представяни от него по местния радиовъзел (1953-1973).

Албуми с писма и пощенски картички на есперантисти от цял свят (1906-1963).

ЯНКУЛОВ, ИВАН ИВАНОВ (1878-1946)
Ф. 647К, 1 опис, 35 а.е., 0.15 л.м., 1888-1946 г.

Роден през 1878 г. Член на БРСДП. Умира през 1946 г.

Свидетелства за завършено образование (1888-1895).

Тетрадка по трудово обучение (б.д.); бележници със сметки, записки и скици (1904 – 1943).

Членски книжки от БРСДП (обединена) (1909-1919).

Пощенски картички и поздравления от близки (1902-1917).

Избрани статии и речи на Георги Димитров (1946).

Завещания на врачанските благодетели Григорий Недялков и Кузма Тричков (1929).

ХІІІ. ЧАСТИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ

Протоколна книга на настоятелството на Занаятчийско сдружение – с. Роман, Врачанско.

ЧП 1, 1 а.е., 1938-1950 г.

Протоколна книга на Занаятчийско сдружение – с. Глава, Врачанско (Плевенско).

ЧП 2, 1 а.е., 1937-1948 г.

Бюджет за приходите и разходите на Околийско занаятчийско сдружение – Враца.

ЧП 3, 1 а.е., 1942-1944 г.

Книга за заплатите на чиновниците при Областна инспекция на професиите – Враца.

ЧП 5, 1 а.е., 1943-1944 г.

Протоколна книга на Околийски работнически синдикат – Враца.

ЧП 6, 1 а.е., 1940-1946 г.

Годишни отчети на читалище „Светлина“ – с. Манастирище, Врачанско.

ЧП 8, 1 а.е., 1936-1937 г.

Кореспонденция на Врачанското околийско учителско дружество с Централния съвет на учителите – София.

ЧП 9, 1 а.е., 1921-1923 г.

Протоколна книга на дружество „Самарянка“ – Враца.

ЧП 10, 1 а.е., 1938-1941 г.

Протоколна книга на Общо занаятчийско сдружение – с. Баница, Врачанско.

ЧП 11, 1 а.е., 1940-1949 г.

Протоколна книга на Врачанската околийска комисия за ТЗС – Враца.

ЧП 18, 1 а.е., 1924-1935 г.

Протоколна книга на Общото занаятчийско сдружение „Бъдеще“ – с. Гложене, Врачанско.

ЧП 19, 1 а.е., 1936-1950 г.

Протоколна книга на Общинско сдружение – с. Лютидол, Врачанско.
ЧП 20, 1 а.е., 1925-1934 г.

Протоколна книга на Дисциплинарната комисия при Врачанския окръжен училищен съвет.
ЧП 21, 1 а.е., 1929-1932 г.

Протоколна книга на училищното настоятелство – с. Тлачене, Врачанско.
ЧП 22, 1 а.е., 1921-1923 г.

Кореспонденция на спортен клуб „Мизия“ – Кнежа.
ЧП 24, 1 а.е., 1939 г.

Протоколна книга на Градска земеделска дружба – Враца.
ЧП 25, 1 а.е., 1923 г.

Топографски карти на Враца, Врачанска и Оряховска околии. Скици на горските стопанства в землищата на с. Кунино, с. Хубавене и с. Роман, Врачанско.
ЧП 36, 1 а.е., 1928 г.

Апел на Почетния общограждански комитет – Враца по повод седмицата на бедните.
ЧП 39, 1 а.е., б. д.

Углавно дело за съдене по ЗЗД на лицата Георги Янев, Качо Василев, Иван Маринов, Евтим Станев и Цветко Станев.
ЧП 40, 1 а.е., 1927 г.

Търговско дело на братя Георги и Никола Мишонови от Враца за отчуждаване на недвижим имот.
ЧП 41, 1 а.е., 1927-1934 г.

Снимка на членовете на Кооперативния синдикат – Мездра.
ЧП 42, 1 а.е., 1924 г.

Снимка на членовете на Съюза на земеделските кооперации в България на XII редовен конгрес на кооперациите.
ЧП 43, 1 а.е., 1925 г.

Протоколна книга на гражданско въздържателно дружество – с. Бутан,

Врачанско. Покани за заседания на дружеството, бюлетини, писма. Молби за членство. Списъци на членовете на дружеството.

ЧП 52, 1 а.е., 1930-1931 г.

Заповедна книга за назначаване и уволняване на учители на Околийска училищна инспекция – Мездра. Списъци, протоколи, молби и заявления за назначаване и освобождаване на учители в новоприсъединените земи.

ЧП 53, 2 а.е., 1934 -1943 г.

Списъци и молби на учители от Белослатинска учебна околия за работа в новоприсъединените земи.

ЧП 54, 1 а.е., 1942-1943 г.

Турски и български документи – тапии за земя от XIX в. от с. Борован и с. Галиче; на Йото и Николчо Стояновски от с. Веслец (б. д.)

ЧП 58, 3 а.е. (б.д.)

В. „Отечествен зов“, год. 1, бр. 2 и бр. 3-4, 1943 г.

ЧП 60, 2 а.е., 1943 г.

В. „Младежка трибуна“, год. 1, бр. 2, ноем. 1943 г.

ЧП 62, 1 а.е., 1943 г.

Протокол от разширена Окръжна партийна конференция във Враца за антифашистката борба в окръга.

ЧП 63, 1 а.е., 1944 г.

Протоколна книга на общите събрания и УС на кредитна кооперация „Пчела“ – с. Краводер, Врачанско.

ЧП 66, 1 а.е., 1941-1945 г.

Протоколна книга на общите събрания, УС и Контролния съвет на кредитна кооперация „Извор“ – с. Главаци, Врачанско.

ЧП 67, 1 а.е., 1934-1939 г.

Протоколна книга на общите събрания и УС на кредитна кооперация Труд“ – с. Пудрия, Врачанско.

ЧП 68, 1 а.е., 1938-1943 г.

Партидна книга за търговските дела на Николаки Петров и Георги Паунов – търговци от Враца.

ЧП 69, 1а.е., 1909-1922 г.

Делегатска карта на Васил Статков – търговец от Враца за XII ОНС на Княжество България, с подпис на Драган Цанков.

ЧП 70, 1 а.е., 1905 г.

Материали от Христо Иванов Босев – учител, брат на писателя Асен Босев: биография, произведения, история на с. Руска бяла, Врачанско. Албум – с. Руска бяла в снимки. Родословно дърво на Босевия род. Материали за историята на с. Враняк, Врачанско.

ЧП 71, 1 а.е., 1935-1979 г.

Снимка на пожарна команда във Враца. Снимка на български войници от 1899 г. Учебен географски атлас за средните училища в България. Карта на Средиземноморието и Близкия изток.

ЧП 73, 1 а.е., 1899 г.

Протоколна книга на кредитна кооперация – с. Градешница, Врачанско.

ЧП 74, 1 а.е., 1941-1945 г.

Свидетелства за завършено начално образование на Боян хаджи Митов, Ангел хаджи Антонов, Ангел хаджи Митов и Радослав хаджи Митов от Враца.

ЧП 76, 1 а.е., 1885-1897 г.

Царски търговски законник, преведен от турски и издаден от Ст. Д. Попов – Русе, 1866 г. Печатно.

ЧП 78, 1 а.е., 1866 г.

Протоколни книги на смесена прогимназия с. Галиче, Врачанско. Свидетелства за завършен прогимназиален курс.

ЧП 80, 3 а.е., 1923-1934 г.

Протоколна книга на земеделско спестовно заемно дружество „Съгласие“ – с. Буковец, Врачанско.

ЧП 83, 1 а.е., 1909-1914 г.

Талони от дялов капитал на Районна млекарска кооперация „Околчица“ – Враца.

ЧП 84, 1 а.е., 1940-1942 г.

Диплома на Методи Маждраков от Физико-химическата академия в Италия за получен медал – първа степен. Свидетелство за завършен Фармакологичен университет в Лозана, Швейцария.

ЧП 90, 1 а.е., 1893 г., 1976 г.

Свидетелство за получен медал от Петко Петров Брацов за участието му в Сръбско-българската война от 1885 г.

ЧП 91, 1 а.е., 1885 г.

Свидетелства на Илия Тодоров Ваков от с. Хайредин, Врачанско за завършен прогимназиален курс (1937) и за завършен курс на кандидат-подофицерска школа (1942). Удостоверение за награждаване с медал за участие в Отечествената война (1944-1945).

ЧП 92, 1 а.е., 1937 г., 1942 г., 1945 г.

Военен билет и удостоверение за награждаване с бронзов медал на Велко Найденов от с. Борован, Врачанско за участие в Сръбско-българската война (1885).

ЧП 100, 1 а.е., 1890 г.

Квитанции за платени данъци на Велко и Димитър Велизарови от с. Галиче, Врачанско.

ЧП 101, 1 а.е., 1881-1910 г.

Данъчни листове, разрешителни за изсичане на гори, домашни преподавателни актове, билети за собственост на животни.

ЧП 102, 1 а.е., 1887-1924 г.

Устави на детските дружества „Православно християнско братство“ със списъци на настоятелствата, Управителните и Контролните съвети на същите в селата: Борован, Бутан, Брегаре, Галиче и Рогозен, Врачанско; Гаганица, Дълги дел, Фердинанд (Монтана); Шишенци, Костичовци, Арчар, Градец, Св. Петър и Тияновци, Видинско; Крушовене, Ставерци, Плевенско.

ЧП 104, 4 а.е., 1932-1938 г.

Устави, списъци на УС и Контролните съвети на Съюза за закрила на децата в с. Реселец и с. Горник, Плевенско; с. Макреш, Фердинанд (Монтана); с. Прогорелец, Ломска околия; Видин и с. Гъмзово, с. Капитановци, с. Дреновец, с. Градец Видинско.

ЧП 108, 3 а.е., 1934-1938 г.

Устав на Съюза на бойците от фронта в България.

ЧП 111, 1 а.е., 1942 г.

Телеграми, подадени от ПТГ-станция – Лом до директора на Областно полицейско управление – Враца, за въздушни тревоги и нападения над Ломска околия.

ЧП 112, 1 а.е., 1944 г.

Снимки на част от с. Ставерци, Плевенско, залято на 14 ян. 1938 г. от р. Искър.

ЧП 113, 1 а.е., 1938 г.

Снимки на обекти строени с помощта на дарения в селищата на Фердинандска околия (Монтанско).

ЧП 114, 1 а.е., 1937 г.

Списък на членовете на УС и Контролните съвети на рибарско дружество „Огоста“ – Фердинанд (Монтана), с данни за политическата им принадлежност.

ЧП 115, 1 а.е., 1940 г.

Снимки на участници във Втората световна война, правени при Струмица, Бяла Паланка, Драва и гара София – санитарен влак.

ЧП 118, 1 а.е., 1942-1945 г.

Удостоверение за приемане за български поданик лицето Иван Гашпаров (преселник от Банат, Австро-Унгария), жител на с. Бърдарски геран, Врачанско.

ЧП 123, 1 а.е., 1893 г.

Брошура „Нужни ли са реформи в юнашката организация“. Печатно.

ЧП 166, 1 а.е., 1924 г.

Брошура „Повик за обнова в юнашката организация“. Печатно.

ЧП 167, 1 а.е., 1924 г.

Книга „Строеви устав на юнашката организация в България“. Печатно.

ЧП 168, 1 а.е., 1926 г.

Книга „Основи на физическото възпитание на младежта“. Печатно.

ЧП 169, 1 а.е., 1926 г.

Книга „Юнашки морал и морален катехизис на юнака“. Печатно.

ЧП 170, 1 а.е., 1927 г.

Програма и доклад от Конференция по физическо възпитание на МНП за организацията на работа по провеждане на уроци по физическо възпитание. Печатно.

ЧП 171, 1 а.е., 1929 г.

Кратка история на с. Бърдарски геран от д-р Евгений Босилков и Дано Андреев. Печатно.

ЧП 177, 1 а.е., 1887-1937 г.

Протоколна книга от заседания на Гложенския хигиеничен съвет.

ЧП 185, 1 а.е., 1916-1917 г.

Протоколни книги на училищното настоятелство – с. Курново, Врачанско.

ЧП 186, 2 а.е., 1914-1933 г.

Протоколни книги на УС и Учителския съвет при първоначално училище – с. Курново, Врачанско.

ЧП 188, 2 а.е., 1929 – 1941 г.

Протоколи, преписки, квитанции от дарения и 3 бр. снимки от дейността на Комитета за честване 25 години от смъртта на Васил Кънчов.

ЧП 195, 4 а.е., 1927-1933 г.

Презаписи на документални филми от Ботевите тържества – 1929 г. и 1936 г.

ЧП 198, 2 а.е., 1929 г., 1936 г.

Каталог на производително семенарно депо „Н. Петров С-ие Хр. Димов“ – Горна Оряховица. Печатно.

ЧП 209, 1 а.е., 1940 г., 1942 г.

Книги за затворниците, постъпили във Врачанския затвор. Партидна книга за приходите на затвора.

ЧП 213, 3 а.е., 1928-1952 г.

Албум – картини за Първата световна война. Печатно.

ЧП 216, 1 а.е., 1915-1918 г.

Спомени и снимки от Димитър Чулашки, партизанин в отряд „Христо Михайлов“ и член на кооперативната младежка културно-просветна група от с. Вълкова Слатина (Доктор Йосифово), Фердинанд (Монтана).

ЧП 223, 1 а.е., 1937-1944 г.

Книга за заповедите на Белослатинска околийска училищна инспекция за периода 13 септ. 1934– 20 март 1935 г.

ЧП 238, 1 а.е., 1934-1935 г.

Книга за отчитане на стоки на кредитна кооперация „Пробуда“ – с. Дърманци, Врачанско пред Министерството по снабдяването.

ЧП 239, 1 а.е., 1943 г.

Протоколна книга на УС на търговско-бакалско сдружение „Св. три светители“ – Мездра.

ЧП 240, 1 а.е., 1938-1944 г.

24 бр. граждански дела на Общински съд – Козлодуй.

ЧП 241, 1 а.е., 1935-1942 г.

Книга на залозите на БЗБ – Козлодуй.

ЧП 242, 1 а.е., 1928-1942 г.

СПИСЪК

на пътеводители, инвентарни описи, каталози, сборници, издания на Териториален държавен архив – Враца

Пътеводител на архивните материали, съхранявани в Държавен архив – Враца (1878-1944). Ч. I. Съст. Г. Сарафов, В. Цонева, Н. Христов. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1970, 78 с.

Пътеводител на архивните фондове (1944-1978). Ч. II. Кн. 1. Съст. Кр. Вакова. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1987, 98 с.

Пътеводител на архивните фондове (1944-1978). Ч. II. Кн. 2. Съст. Кр. Вакова. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1987, 92 с.

Околийско агрономство – Оряхово (1889-1944): Инвентарен опис. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 38 с.

Първан Т. Първанов (1880-1956): Инвентарен опис. Съст. В. Цонева. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1981, 20 с.

Общинско управление – Оряхово (1880-1942): Инвентарен опис. Съст. Сн. Константинова. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1987, 21 с.

Документи за революционното движение във Врачански окръг (1896-9 септ. 1944): Каталог на документи. Съст. Г. Сарафов. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1971, 28 с.

Дейността на съветниците комунисти във Врачански окръг (1914-1934): Каталог документи. Съст. В. Галатинска. Дирекция Окръжен Държавен архив – Враца, 1971, 24 с.

Създаване, организация и дейност на БЗНС във Врачански окръг (1917-1944): Каталог на документи. Съст. М. Спасов. Дирекция Окръжен Държавен архив – Враца, 1981, 100 с.

Антифашистката борба в XII-та въстаническа оперативна зона (1941-1944): Каталог на документи. Съст. Д. Попов, Ив. Марков, Л. Чупренска, Н.

Христов. Дирекция Окръжен Държавен архив: Враца, Видин, Михайловград, София, 1981, 96 с.

Кооперативното движение във Врачански окръг (1904-1944): Каталог на документи. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1982, 38 с.

Социалистическото преустройство на селското стопанство във Врачански окръг (1944-1958): Каталог на документи. Съст. Кр. Вакова, В. Цонева. Дирекция Окръжен държавен архив – Враца, 1982, 33 с.

Учебното дело във Врачански окръг (1879-1944): Каталог на документи. Съст. Кр. Вакова, К. Дойнов. Дирекция Окръжен Държавен архив – Враца, 1985, 75 с.

Промишлеността във Врачански окръг до национализацията (1892-1947): Каталог на документи. Съст. Кр. Вакова. Дирекция Окръжен Държавен архив – Враца, 1986, 32 с.

100 години опитна станция по бубарство (1896-1996): Документален сборник. Съст. Венетка Стефанова, Блага Атанасова. ТД „Държавен архив“ – Враца; Регионална библиотека „Хр. Ботев“ – Враца, 1996 г., 58 с.

Училище „Хр. Ботев“ – Враца. Създаване, развитие, значение: Съст. Елена Христова, Николай Христов. ТД „Държавен архив“ – Враца, 1996, 84 с.

50 години Държавен архив гр. Враца – из документалното богатство: Документален сборник. Съст. Весела Пелова, Маргарита Василева. ТД „Държавен архив“ – Враца, 2002, 56 с.

ИМЕНЕН УКАЗАТЕЛ

А

Аверкий, Врачански митрополит – 162
 Александров, Никола – 177
 Александър I Обренович, крал на Сърбия – 82
 Александър II, цар на Русия – 107
 Алексиев, Илия – 179
 Андреев, Дано – 190
 Антим I, български екзарх – 181
 Антонова, Мария Ц. – 54
 Аркушевски, К. – 55

Б

Бакърджиева, Тодора – 151
 Балабанов, Иван – 55, 56
 Балабанов, Иван Т. – 139
 Балабанов, Тодор – 56, 57
 Балабанова, Елена Т. – 139
 Балабанова, Зора Т. – 139
 Балабанови, сем. – 139
 Бончев, проф. – 52
 Босев, Асен – 187
 Босев, Христо Иванов – 187
 Босилков, Евгений д-р – 166, 190
 Ботев, Христо – 14, 30, 33, 151, 159, 181
 Бояджиев, Лазар Цочев – 177
 Бояджиева, Донка Милюва – 178
 Брацов, Петко Петров – 188
 Бързаков, Павел – 177

В

Вазов, Иван – 33
 Ваков, Илия Тодоров – 188
 Василев, Качо – 185
 Велизаров, Велко – 188
 Велизаров, Димитър – 188

Видман, М. – 55

Вълов, Нешко Миков – 53

Г

Газдов, Цветко Андреев – 178
 Гашовски, Борис – 178
 Гашовски, Васил (Вълчо) Цветков – 178
 Гашпаров, Иван – 189
 Герджиков, Михаил – 177
 Грънчаров, Александър – 54

Д

Даскалов, Христо – 181
 Делчев, Гоце – 177
 Димитров, Георги – 22, 183
 Дионисий, архимандрит – 162
 Дионисий, йеромонах – 165
 Доспевски, Станислав – 168

З

Занкин, Николчо – 181
 Зограф, Захари – 164

И

Иванов, П. – 179

Й

Йонков, Иванаки – 181

К

Каракашев, Атанас – 56
 Климент, Врачански митрополит – 163, 165, 173
 Ковачев, Владислав – 177
 Ковачев, Христо – 58
 Ковачева, Иванка – 58

Кокинов, Янаки – 179
 Коларов, Васил – 22
 Константин, Врачански митрополит – 181
 Краев, Димитър Ничев – 179
 Кънчов, Васил – 181, 190

Л

Лалов, Петко – 11
 Лалов, Тодор Тихолов – 180
 Липовански, Георги д-р – 16
 Луков, Христо о.з. ген. – 13

М

Мавродийски, Мито – 181
 Маврокордатос, Амвросиос – 52
 Маврокордатос, Николаос – 52
 Маждраков, Методи – 187
 Македонски, Михалаки – 182
 Маринов, Иван – 185
 Мария-Луиза, княгиня на България – 16
 Матов, Христанчо – 181
 Михайловски, Ст. М. – 82
 Мишонов, Георги – 185
 Мишонов, Никола – 185
 Младенов, Иванчо – 108

Н

Найденов, Велко – 188
 Недялков, Григорий – 183

О

Орозов, Ангел М. – 178
 Орозов, Мито – 50, 51, 52, 181
 Орозов, Пейко – 51

П

Паисий, игумен на Тържишкия манастир – 164
 Пастухов, Кръстьо – 14

Паунов, Георги – 186
 Пеев, Димитър – 88
 Петров, Иван Николакиев – 58
 Петров, Николаки – 186
 Попов, Иван – 138
 Попов, Крум – 58
 Попов, Ст. Д. – 187
 Първанов, Първан Тодоров – 181
 Пърпов, Никола – 54

С

Савов, Стефанаки Хр. – 181
 Сандански, Яне – 177
 Симеон I Велики, цар на България – 181
 Симидови, братя – 179
 Софроний Врачански епископ – 168
 Станев, Евтим – 185
 Станев, Цветко – 185
 Статков, Васил – 187
 Стоев, Георги Миков – 53
 Стоев, Стойко Миков – 53
 Стоилов, Константин д-р – 82
 Стоянов, Христо – 179
 Стояновски, Йото – 186
 Стояновски, Николчо – 186
 Стубленски, Георги – 51, 52

Т

Тимов, Андрей – 55
 Тимова, Николина – 55
 Тошева, Савка (Славка) – 54
 Трифонов, Върбан Цолов – 182
 Трифонов, Нано – 179
 Тричков, Кузма – 183
 Тричков, Радослав Кузманов – 182
 Трохна, Атанас – 181

У

Устабашев, Христо – 20

Ф

Фердинанд I, княз, цар на България – 16, 24, 82

Х

Хабански, А. – 55

Хаджи Антонов, Ангел – 187

Хаджи Митов, Ангел – 187

Хаджи Митов, Боян – 187

Хаджи Митов, Радослав – 187

Хаджиантонов, Николчо – 139

Хаджидимов, Димо – 150

Хаджитошев, Димитраки – 181

Хаджитошев, Тодораки – 181

Ц

Цанков, Александър проф. – 26

Цанков, Драган – 44, 187

Ценов, д-р – 140

Цоков, Марко – 59

Цоков, Петър Марков – 59

Ч

Червен Лиляк (Никола Костов) – 160

Чулашки, Димитър – 190

Ш

Шивачев, Борис – 182

Шишкова, Донка Иванова – 182

Шмул, С. – 55

Я

Яворов, Пейо Крачолов – 177

Янев, Георги – 185

Янкулов, Иван Иванов – 183

ГЕОГРАФСКИ УКАЗАТЕЛ

А

- Австралия – 182
 Австрия – 179
 Австро-Унгария – 56, 189
 Алтимир, с. – 43, 77, 84, 95, 112, 145, 158, 166
 Англия – 179
 Аржентина – 13, 182
 Арчар, с., Видинско – 188
 Асеново, с., Плевенско – 165

Б

- Бавария – 165
 Банат – 189
 Баница, с. – 34, 73, 133, 145, 166, 184
 Баурене, с. – 35, 38, 81, 95
 Белгия – 132
 Бели брег, с. – 166
 Бели извор, с. – 95, 113, 166
 Белоградчишка околия – 10, 11, 26, 60
 Белоградчишко – 71
 Белослатинска околия – 9, 10, 13, 17, 26, 44, 61, 67, 70, 72, 145
 Берковица – 14, 73, 83, 102, 140, 181
 Берковска околия – 9, 10, 16, 17, 26, 44, 69, 70, 145, 150, 181
 Берковско – 71
 Берлин – 68
 Бешлий, с. – 89
 Бистрец, с. – 31, 113, 124, 166
 Близък изток – 187
 Боденец, с. – 37, 95, 124
 Бойчиновци, с. – 14
 Борован, с. – 20, 34, 75, 84, 95, 107, 112, 124, 130, 133, 145, 166, 186, 188

Боровци, с. – 16

- Босилеград, с. (Димитрово, дн. Михайлово) – 124, 133
 Ботевград – 83, 178
 Ботуня, с. – 125
 Бразилия – 182
 Брегаре, с. – 45, 67, 89, 188
 Бреница, с. – 34, 57, 95, 112, 124, 130, 133, 166
 Бресте, с. – 21
 Брусарци, с. – 156
 Брусен, с. – 124
 Брюксел – 132, 181
 Будапеща – 177
 Буковец, с. – 35, 113, 133, 167, 187
 Букурещ – 53, 177
 Букьовци, с. (дн. гр. Мизия) – 35, 77, 145, 167
 Бутан, с. – 35, 43, 67, 68, 77, 113, 130, 134, 167, 185, 188
 България – 12, 14, 44, 45, 46, 53, 82, 87, 92, 103, 153, 157, 160, 165, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 185, 187, 188
 Бърдарски геран, с. – 12, 21, 32, 35, 102, 113, 134, 165, 189, 190
 Бързина, с. – 35, 157, 158
 Бъркачево, с. – 35, 114
 Бяла паланка, Сърбия – 189
 Бяла Слатина – 16, 17, 19, 27, 28, 50, 53, 58, 61, 67, 80, 84, 92, 94, 100, 103, 106, 114, 124, 133, 134, 143, 144, 145, 154, 156, 167, 176, 178
- В
- Варна – 80
 Василовци, с. (дн. Монтанско) – 156
 Венецуела – 182

Веслец, с. – 31, 114, 186
Видин – 9, 13, 14, 33, 48, 63, 72, 73, 83, 102, 103, 131, 144, 177, 182, 188
Видинска околия – 10, 11, 17, 27, 60
Видински окръг – 10
Видинско – 188
Виена – 177
Вировско, с. – 95, 114, 167
Власатица, с. – 114, 167
Войводово, с. – 35
Враняк, с. – 35, 114, 167, 187
Вратцата, м. – 182
Враца – 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 114, 121, 125, 130, 131, 132, 133, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 145, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188
Врачанска област – 32, 69, 76, 81, 93, 103, 142, 153, 154
Врачанска околия – 9, 10, 11, 17, 27, 44, 65, 69, 70, 76, 145, 150, 179, 185
Врачански балкан – 161
Врачански окръг – 10, 70, 90, 93, 103, 113, 124, 129, 133, 145, 150, 181
Вълкова Слатина, с. (дн. Доктор-Йосифово, Монтанско) – 190
Върбешница, с. – 35, 115, 168
Върбица, с. – 35, 115, 134, 167
Вършец, с. (дн. гр.) – 14, 83

Г

Габаре, с. – 35, 95, 134, 145, 168, 177
Габрово – 177
Гаганица, с., Монтанско – 188
Галатин, с. – 35, 36, 43, 95, 105, 115, 168

Галиче, с. – 35, 50, 77, 84, 96, 134, 145, 186, 187, 188
Галово, с. – 35, 37
Гватемала – 182
Германия – 12, 19, 20, 21, 25, 48, 56, 66, 177
Гиген, с., Плевенско – 89
Глава, с., Плевенско – 184
Главаци, с. – 105, 115, 170, 186
Гложене, с. – 36, 96, 115, 125, 130, 134, 145, 184
Голямо Бабино, с. – 36, 43, 96, 115
Голямо Пещене, с. – 84, 96, 115, 145
Горна Бешовица, с. – 44, 146
Горна Кремена, с. – 72, 96, 115, 146
Горна Оряховица – 190
Горни Вадин, с. – 36, 37, 89, 115, 146
Горник, с., Плевенско – 188
Горно Пещене, с. – 43, 48, 96, 115
Градец, с., Видинско – 188
Градешница, с. – 116, 164, 168, 187
Гъмзово, с. Видинско – 188

Д

Девене, с. – 36, 43, 72, 96, 116, 130, 134, 168, 175
Джурилово, с. (Нивянин) – 36, 43, 116, 145, 146, 168
Димитрово, с. (Михайлово) – 133
Димотика – 53
Добролево, с. – 96, 116, 134, 146, 169
Добруджа – 68
Добруша, с. – 38, 96, 116
Доктор-Йосифово, с., Монтанско – 190
Долна Бешовица, с. – 22, 44, 116, 134, 164, 169
Долна Гнойница, с. (Михайлово) – 36, 116, 135, 169
Долна Кремена, с. – 96, 116, 145, 179

- Долни Вадин**, с. – 37, 96, 125
Долни Лом, с. – 156
Долни Луковит, с. – 68, 73, 77
Драва, р. – 189
Драшан, с. – 116, 169
Дреновец, с., Видинско – 188
Дружба, с., Видинско – вж. Св. Петър
Дупляк, с. (Ботуня) – 125
Дълги дел, с., Монтанско – 188
Дърманци, с. – 37, 191
- Е**
- Елисейна**, с. – 31, 97, 116, 169
Елисейна, гара – 52
Еница, с. – 19, 36, 43, 97, 117, 145, 146, 169
- З**
- Зайчар** – 53
Заножене, с. – 69
Западни покрайнини – 19, 29
Зверино, с. – 97, 117, 146
Згориград, с. – 31, 117, 169
Зли дол, с. – 31, 169
- И**
- Ивайловград** – 78
Игнатица, с. – 97, 117, 145
Искър, р. – 19, 32, 189
Искърско дефиле – 69
Италия – 56, 179, 180, 187
- К**
- Кавала** – 53
Камено поле, с. – 36, 43, 97, 112, 135, 145, 146, 169
Капитановци, с., Видинско – 188
Караш, с. – 36, 117, 135, 169
Кнежа – 32, 43, 45, 58, 73, 76, 77, 79, 80, 84, 97, 104, 110, 117, 125, 129, 130, 135, 143, 145, 170, 178, 182, 185
Княжество България – 177, 187
Козлодуй, с. (дн. гр.) – 36, 43, 67, 75, 76, 77, 85, 94, 125, 145, 146, 151, 191
Койнаре, с. – 21, 145, 178
Комарево, с. – 36, 117, 135, 170
Копривата, м. – 70
Корфу, о-в – 53
Коста Рика – 182
Косталево, с. – 31, 97, 117, 170
Костичовци, с., Видинско – 188
Краводер, с. – 36, 105, 117, 146, 170, 186
Крапец, с. – 31, 125, 170
Крета, с. – 37, 117, 126, 170
Крива бара, с. – 118, 135
Криводол, с. (дн. гр.) – 35, 36, 43, 72, 87, 94, 97, 118, 135, 145, 146, 170
Криводолска махала, с. (дн. гр. Криводол) – 36, 126
Крушовене, с. (дн. Плевенско) – 45, 77, 89, 145, 188
Крушовица, с. – 37, 97, 118, 135, 147, 170
Кулата, с. (дн. кв. на Враца) – 31, 170
Кулска околия – 10, 17, 27, 60
Кунино, с. – 37, 43, 97, 118, 147, 170, 185
Курново, с. – 118, 190
Кюстендил – 150, 178, 182
- Л**
- Лазарово**, с. – 37, 97, 171
Лайпциг – 177
Леденика, м. – 102, 152
Леденика, пещера – 161
Лепица, с. – 169
Лесковец, с. – 37, 118, 171
Лесура, с. – 37, 97, 118, 171

Лиџ, Франција – 181
Лик, с. – 97, 118
Лиляче, с. – 37, 98, 118, 171
Липница, с. – 37, 43, 119
Лодз, Полша – 55
Лозана – 187
Лом – 83, 102, 111, 131, 144
Ломска околия – 10, 17, 27, 60, 156, 188
Лютаджик, с. – 31, 126
Лютиброд, с. – 37, 119, 145
Лютидол, с. – 119, 185

М

Македонија – 177, 178
Макреш, с., Видинско – 188
Мало Пещене, с. – 34, 126
Малорад, с. – 37, 67, 98, 119, 126, 171
Манастирище, с. – 119, 171, 184
Медковец, с. – 31, 179
Мездра, с. (дн. гр.) – 9, 14, 21, 23, 37, 46, 50, 55, 56, 72, 82, 86, 91, 92, 98, 101, 110, 145, 150, 153, 171, 177, 182, 185, 186, 191
Мексико – 182
Мизия – 35, 145, 167
Миланово, с., Софийско – 53
Михайлово, с. – 36, 116, 135, 169
Монтана – 73, 131, 182, 188, 189, 190
Моравица, с. – 37, 98, 126
Мраморен, с. – 34, 98, 119, 171

Н

Нефела, с. (дн. кв. на Враца) – 31, 70, 171
Нивянин, с. – 36, 43, 116, 145, 146, 168
Никополска околия – 89
Никополско – 165
Ниш – 53

Нови Сад – 66

О

Образцов чифлик, с. (дн. кв. на Русе) – 182
Одрин – 53
Околчица, вр. – 181
Оплетња, с. – 169
Ореховица, с. – 89
Орхание (Ботевград) – 83, 178
Оряхово – 9, 10, 18, 24, 25, 26, 28, 33, 34, 43, 44, 45, 46, 50, 56, 67, 70, 71, 75, 83, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 98, 102, 111, 112, 126, 133, 135, 144, 145, 154, 171, 172, 177, 178, 179
Оряховска околия – 9, 10, 13, 17, 27, 32, 61, 68, 69, 70, 72, 77, 89, 90, 91, 145, 163, 185
Оряховско – 14, 162
Оселна, с. – 98, 126
Осен, с. – 35, 37, 98, 119, 172
Осиково, с. (дн. Миланово, Софийско) – 53
Ослен Криводол, с. – 43, 72, 127
Остров, с. – 37, 77, 89, 98, 119, 127, 145, 147, 153, 157, 172
Оходен, с. – 34, 119
Очиндол, с. – 31, 169

П

Паволче, с. – 98, 136
Панама – 182
Париж – 53, 181
Плевен – 32, 61, 62, 66, 67, 83, 163
Плевенска околия – 89, 163
Плевенски окръг – 32
Плевенско – 80, 132, 162, 184, 188
Пловдив – 78, 179
Полша – 55

Попица, с. – 20, 38, 119, 136, 147, 172
Припължене, с. (Трифоново), Монтанско – 182

Прогорелец, с. – 156, 188

Пудрия, с. – 105, 120, 170, 186

Р

Радовене, с. – 98, 120, 172

Ракево, с. – 38

Ребърково, с. – 37, 127, 136

Реселец, с. – 21, 188

Рогозен, с. – 38, 77, 98, 127, 145, 147, 188

Роман, с. (дн. гр.) – 38, 85, 92, 93, 120, 136, 145, 172, 180, 182, 184, 185

Ротердам – 182

Румъния – 12, 26, 180

Русе – 179, 187

Руска бяла, с. – 72, 120, 144, 145, 187

С

Св. Петър, с. (Дружба), Видинско – 188

Северна Америка – 182

Северна България – 49

Северозападна България – 69, 80, 82

Селановци, с. – 38, 43, 67, 98, 120, 127, 130, 145, 172

Серес – 177

Силистра – 182

Синьо бърдо, с. – 99, 120, 136

Сираково, с. – 172

Славовци, с. – 89

Соколаре, с. – 21, 105, 120, 136, 159, 172

Соколец, вр. – 52

София – 13, 15, 16, 18, 26, 27, 33, 47, 50, 56, 57, 59, 66, 73, 74, 78, 79, 83, 85, 87, 90, 92, 93, 94, 101, 131, 141, 154,

155, 156, 158, 160, 162, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 184, 189

Софрониево, с. – 120, 136, 145, 147

Средиземноморие – 187

СССР – 19, 180

Ставерци, с. (дн. Плевенско) – 45, 89, 132, 188, 189

Старо село, с. – 39, 127

Староселци, с. – 89

Струмица – 189

Струпец, с. – 31, 120, 164, 169

Стубел, с., Монтанско – 182

Сумер, с., Монтанско – 182

Т

Тетевен – 177, 180

Типченица, с. – 38, 43, 99, 120

Тишевица, с. – 43, 99, 121, 172

Тияновци, с., Видинско – 188

Тлачене, с. – 38, 84, 85, 121, 145, 167, 173, 185

Три кладенци, с. – 38, 99, 121, 173

Трифоново, с., Монтанско – 182

Тутцинг, гр., Германия – 165

Търнава, с. – 38, 43, 99, 112, 127, 136, 147, 173

Търнак, с. – 38, 43, 99, 112, 136, 173

У

Унгария – 179

Уровене, с. – 36, 99, 128

Ф

Фердинанд (Монтана) – 56, 57, 73, 102, 131, 182, 188, 189, 190

Фердинандска околия (Монтанско) – 9, 10, 11, 16, 17, 27, 44, 69, 70, 72, 103, 145, 150, 181, 189

Франция – 179

Фурен, с. – 38, 121

Х

Хайредин, с. – 38, 43, 77, 99, 112, 128, 136, 145, 188

Харманли – 78

Хубавене, с. – 38, 121, 173, 185

Хърлец, с. – 99, 121, 173

Ц

Царевец, с. – 39, 43, 99, 121, 147

Цариград – 179, 182

Ч

Челопек, с. – 99, 121

Червен бряг – 9, 18, 28, 84

Черепиш, гара – 164

Чирен, с. – 39, 99, 121, 145, 173, 179

Чомаковци, с. – 137, 145, 169

Ш

Швейцария – 187

Шишенци, с., Видинско – 188

Ю

Югославия – 14, 53

Южна Америка – 182

Южна Добруджа – 15

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АД	Акционерно дружество
а.е.	архивна единица
БВЛС	Български ветеринарен лекарски съюз
б.д.	без дата
БЗБ	Българска земеделска банка
БЗКБ	Българска земеделска и кооперативна банка
БЗНС	Български земеделски народен съюз
БКП(т.с.)	Българска комунистическа партия – тесни социалисти
БЛС	Български лекарски съюз
БНБ	Българска народна банка
БНСФ	Българска национална спортна федерация
бр.	брой
БРП	Българска работническа партия
БОНСС	Български общ народен студентски съюз
БРСДП	Българска работническа социал-демократическа партия
БФС	Български футболен съюз
БЦКБ	Българска централна кооперативна банка
БЧК	Български червен кръст
в.	вестник
вж.	виж
вр.	върх
ВМОРО	Вътрешна македоно-одринска революционна организация
ВСС	Висш съюзен съвет
г.	година
ген.	генерал
ГДЖП	Главна дирекция на железниците и пристанищата
ГДНЗ	Главна дирекция на народното здраве
ГДПТТ	Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните
ГНС	Градски народен съвет
ДС	Държавна сигурност
ДВ	Държавен вестник
ДЗУ	Държавно земеделско училище
ДИП	Държавно индустриално предприятие
дка	декар

дн.	днес
д-р	доктор
др.	други
ДТП	Държавно търговско предприятие
ел.	електрически
жп	железопътен
ЗЗД	Закон за защита на държавата
ЗСЗ	Земеделско-стопански задруги
ЗСС	Здравно-съвещателна станция
ИББС	Изследователски и производствен институт за борба с болестите по свинете
ИК на ОНС	Изпълнителен комитет на ОНС
л.	литра
лв.	лева
л.м.	линеен метър
м.	местност
МВ	Министерство на войната
МВРНЗ	Министерство на вътрешните работи и народното здраве
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВРИ	Министерство на външните работи и на изповеданията
МЖПТ	Министерство на железниците, пощите и телеграфите
МЗДИ	Министерство на земеделието и държавните имоти
млн.	милион
МНП	Министерство на народното просвещение
МНС	Министерство на народното стопанство
МОСПБ	Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството
МП	Министерство на правосъдието
МС	Министерски съвет
МТЗ	Министерство на търговията и земеделието
МТПТ	Министерство на търговията, промишлеността и труда
МФ	Министерство на финансите
ОЗПС	Общ земеделски професионален съюз
ОНС	Окръжен народен съвет
ООД	Дружество с ограничена отговорност
оп.	опис
ОРПС	Общ работнически професионален съюз
о-в	остров

о.з.	офицер от запаса
ОСБЗК	Общ съюз на българските земеделски кооперации
ОСБИ	Общ съюз на българските индустриалци
ОСПБ	Общ съюз на популярните банки
ОФ	Отечествен фронт
проф.	професор
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПТТС	Пощенска, телеграфна и телефонна станция
р.	река
РКС	Районен кооперативен съюз
РМС	Работнически младежки съюз
с.	село
св.	свети
сп.	списание
СССР	Съюз на съветските социалистически републики
СУ	Софийски университет
ТДА	Териториален държавен архив
ТЗС	Трудово-земеделско стопанство
ТКЗС	Трудово кооперативно земеделско стопанство
ТПС	Трудово-поземлена собственост
УС	Управителен съвет
ф.	фонд
ф-ка	фабрика
хил.	хиляда
ЦВБИ	Централен ветеринарен бактериологичен институт
ЦК	Централен комитет
ЦУ	Централно управление
ЧП	Частично постъпление
чл.	член

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	5
------------------------	---

I. МЕСТНИ ОРГАНИ НА ВЛАСТ И УПРАВЛЕНИЕ

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА	9
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ – ВРАЦА	10
1. ОКОЛИЙСКИ УПРАВЛЕНИЯ	17
ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – БЯЛА СЛАТИНА	17
ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА	21
ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО	24
2. ОБЛАСТНА И ОКОЛИЙСКИ РЕКВИЗИЦИОННИ КОМИСИИ	26
ОБЛАСТНА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – ВРАЦА	27
ОКОЛИЙСКА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – БЯЛА СЛАТИНА	27
ОКОЛИЙСКА РЕКВИЗИЦИОННА КОМИСИЯ – ВРАЦА	27
3. ГРАДСКИ ОБЩИНСКИ УПРАВЛЕНИЯ	28
ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – БЯЛА СЛАТИНА	28
ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА	30
ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – КНЕЖА	32
ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО	33
4. СЕЛСКИ ОБЩИНСКИ УПРАВЛЕНИЯ	34
КОЛЕКЦИЯ „РЕГИСТРИ ЗА ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ ОТ ВРАЧАНСКИ ОКРЪГ“	43

II. ПРАВОСЪДИЕ И СЪДЕБНИ ОРГАНИ

ОБЛАСТЕН СЪД – ВРАЦА	44
ОКРЪЖЕН СЪД – ОРЯХОВО	44
МИРОВО СЪДИЛИЩЕ – КНЕЖА	45
ОКОЛИЙСКИ СЪД – КНЕЖА	45
ОКОЛИЙСКИ СЪД – МЕЗДРА	46

ОБЛАСТНА ПРОКУРАТУРА – ВРАЦА	46
ОКРЪЖНА ПРОКУРАТУРА – ОРЯХОВО	46

III. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО

ОБЛАСТНА СТОПАНСКА КАМАРА – ВРАЦА	47
ОБЛАСТНА ИНСПЕКЦИЯ НА ТРУДА – ВРАЦА	48
1. ПРОМИШЛЕНОСТ	49
ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЦЕНТРАЛА – ВРАЦА	49
ЕЛЕКТРОПРОИЗВОДИТЕЛНО КООПЕРАТИВНО СДРУЖЕНИЕ „СЛЪНЦЕ“ – ОРЯХОВО	50
КОЛАРНИЦА „МИТО ОРОЗОВ“ – ВРАЦА	50
СЪБИРАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „СТУБЛЕНСКИ“ – ВРАЦА	51
КОЛАРО-ЖЕЛЕЗАРСКА ПРОИЗВОДИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ „ГРАНИТ“ – ВРАЦА	52
МЕТАЛУРГИЧЕН ЗАВОД – ГАРА ЕЛИСЕЙНА	52
МИННА КОМПАНИЯ АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО – с. ОСИКОВО, ВРАЧАНСКО	53
ТЪКАЧНА ФАБРИКА „НЕШКО МИКОВ И СТОЙКО СТОЕВ“ – БЯЛА СЛАТИНА	53
„САВКА Д. ТОШЕВА“ АД – ВРАЦА	54
КОПРИНЕНО-ТЪКАЧНО ПРЕДПРИЯТИЕ „МАРИЯ Ц. АНТОНОВА“ – ВРАЦА	54
„АТЛАЗ“ ООД – ВРАЦА	54
КОПРИНЕНО-ТЪКАЧНА РАБОТИЛНИЦА „АНДРЕЙ ТИМОВ“ – ВРАЦА	55
„БАХАВА“ АД – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО	55
СПИРТНА ФАБРИКА „ТОДОР БАЛАБАНОВ“ АД – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО	56
ФАБРИКА ЗА ГУМЕНИ ИЗДЕЛИЯ „ГЛИГАН“ АД – ВРАЦА	57
БОЯДЖИЙСКА ФАБРИКА „БРАТЯ СЕЧЕНСКИ“ ООД – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО	57
„ПЕРЛА“ АД – КНЕЖА	58
ФАБРИКА „ДЪБ“ – ВРАЦА	58
ФАБРИКА „ЛЪВ“ – ВРАЦА	59
АКЦИОНЕРНО ИНДУСТРИАЛНО ДРУЖЕСТВО „ВЕРИГА“ – СОФИЯ	59

2. СТРОИТЕЛСТВО	59
ОБЛАСТНО ИНЖЕНЕРСТВО – ВРАЦА	59
ОКОЛИЙСКО ИНЖЕНЕРСТВО – БЯЛА СЛАТИНА	61
ВРЕМЕННА ТРУДОВА ПОВИННОСТ – КОНТРОЛЕН РАЙОН ВРАЦА	61

IV. СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО. ВЕТЕРИНАРНО ДЕЛО

1. СЕЛСКО СТОПАНСТВО	63
ОБЛАСТНА ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ДИРЕКЦИЯ – ВРАЦА	63
ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ЗЕМЕДЕЛИЕТО – ВРАЦА	65
ОКРЪЖНА КОМИСИЯ ПО ТРУДОВО-ПОЗЕМЛЕНАТА СОБСТВЕНОСТ – ВРАЦА	65
ОБЛАСТНА ЗЕМЕДЕЛСКА КАМАРА – ВРАЦА	65
ОКОЛИЙСКИ АГРОНОМСТВА	66
ОКОЛИЙСКО АГРОНОМСТВО – БЯЛА СЛАТИНА	67
ОКОЛИЙСКО АГРОНОМСТВО – ОРЯХОВО	67
2. ГОРСКО СТОПАНСТВО	69
ОБЛАСТНА ГОРСКА ИНСПЕКЦИЯ – ВРАЦА	69
АДМИНИСТРАТИВНИ ЛЕСНИЧЕЙСТВА	70
АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО – ВРАЦА	70
АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО – ОРЯХОВО	70
3. ВЕТЕРИНАРНО ДЕЛО	71
ОБЛАСТНА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ВРАЦА	71
РАЙОННА ВЕТЕРИНАРНА БАКТЕРИОЛОГИЧЕСКА СТАНЦИЯ – ВРАЦА	74
ОКОЛИЙСКИ И УЧАСТЪКОВИ ВЕТЕРИНАРНИ СЛУЖБИ	74
ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ВРАЦА	75
ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – ОРЯХОВО	75
УЧАСТЪКОВА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО	75
УЧАСТЪКОВА ВЕТЕРИНАРНА СЛУЖБА – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО	75
ОКОЛИЙСКА ВЕТЕРИНАРНА ЛЕЧЕБНИЦА – КНЕЖА	76
ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ И ПРОИЗВОДСТВЕН ИНСТИТУТ ЗА БОРБА С БОЛЕСТИТЕ ПО СВИНЕТЕ – ВРАЦА	77
БУБАРСКА ОПИТНА СТАНЦИЯ – ВРАЦА	78

РАЙОННА ОПИТНА СВИНАРНИЦА – КНЕЖА	79
ОПИТНА ЗЕМЕДЕЛСКА СТАНЦИЯ – КНЕЖА	80
ТРУДОВО-КООПЕРАТИВНО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО – с. БАУРЕНЕ, ВРАЧАНСКО	81

V. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ

1. ТРАНСПОРТ	82
СЕДЕМНАДЕСЕТА ЖЕЛЕЗОПЪТНА СЕКЦИЯ ПО ПОДДЪРЖАНЕТО – ВРАЦА	82
ЖЕЛЕЗОПЪТНА ГАРА – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО	82
АВТОМОБИЛНА КООПЕРАЦИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ВРАЦА	83
2. СЪОБЩЕНИЯ	83
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – ВРАЦА	83
РАЙОННА СТАНЦИЯ НА СЪОБЩЕНИЯТА – БЯЛА СЛАТИНА	84
ПОЩЕНСКИ ТЕЛЕГРАФНИ И ТЕЛЕФОННИ СТАНЦИИ	84
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО	84
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО	84
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ГАЛИЧЕ, ВРАЧАНСКО	84
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ГОЛЯМО ПЕЩЕНЕ, ВРАЧАНСКО	84
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО	85
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. РОМАН, ВРАЧАНСКО	85
ПОЩЕНСКА, ТЕЛЕГРАФНА И ТЕЛЕФОННА СТАНЦИЯ – с. ТЛАЧЕНЕ, ВРАЧАНСКО	85

VI. ТЪРГОВИЯ

ОКОЛИЙСКО КОМИСАРСТВО ПО СНАБДЯВАНЕТО – ВРАЦА	86
РАЙОННИ КООПЕРАТИВНИ СЪЮЗИ	86
РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН СЪЮЗ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО	86
РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН СЪЮЗ – ОРЯХОВО	86

ГРАДСКА ПОТРЕБИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ – ВРАЦА	87
БАКАЛСКА КООПЕРАЦИЯ „ОБЕДИНЕНИЕ“ – ВРАЦА	88
КНИЖАРНИЦА, ПЕЧАТНИЦА И КНИГОВЕЗНИЦА „Н. Д. ЙОЦЕВ И СИЕ“ ООД – ОРЯХОВО	88
РАЙОНЕН КООПЕРАТИВЕН ЗЕМЕДЕЛСКИ СИНДИКАТ „ИСКЪР“ – ОРЯХОВО	89

VII. ФИНАНСИ, КРЕДИТ И СПЕСТОВНОСТ

ОБЛАСТНА СМЕТНА ПАЛАТА – ВРАЦА	90
ОБЛАСТНО ДАНЪЧНО УПРАВЛЕНИЕ – ВРАЦА	90
ОКОЛИЙСКО ДАНЪЧНО УПРАВЛЕНИЕ – ОРЯХОВО	90
1. БАНКИ	91
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – КЛОН МЕЗДРА	91
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – КЛОН ОРЯХОВО	91
НАРОДНА ТЪРГОВСКА БАНКА – АД – МЕЗДРА	92
КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА	92
БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН БЯЛА СЛАТИНА	92
БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН ВРАЦА	92
БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН ОРЯХОВО	92
БЪЛГАРСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА – КЛОН с. РОМАН, ВРАЧАНСКО	93
ПОПУЛЯРНИ БАНКИ	94
ПОПУЛЯРНА БАНКА – БЯЛА СЛАТИНА	94
ПОПУЛЯРНА БАНКА – ВРАЦА	94
ПОПУЛЯРНА БАНКА – с. КОЗЛОДУЙ, ВРАЧАНСКО	94
ПОПУЛЯРНА БАНКА – с. КРИВОДОЛ, ВРАЧАНСКО	94
2. КРЕДИТНИ КООПЕРАЦИИ	95
ЖЕЛЕЗНИЧАРСКА КООПЕРАТИВНА ВЗАИМОСПОМАГАТЕЛНА И СПЕСТОВНА КАСА „ХРИСТО БОТЕВ“ – МЕЗДРА	101

VIII. ПРОСВЕТА И КУЛТУРА

1. ИНСПЕКЦИИ	102
ОБЛАСТНА УЧИЛИЩНА ИНСПЕКЦИЯ – ВРАЦА	102
ОКОЛИЙСКА УЧИЛИЩНА ИНСПЕКЦИЯ – КНЕЖА	104
2. УЧИЛИЩНИ НАСТОЯТЕЛСТВА	104
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – ВРАЦА	105
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ГАЛАТИН, ВРАЧАНСКО	105
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ГЛАВАЦИ, ВРАЧАНСКО	105
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. КРАВОДЕР, ВРАЧАНСКО	105
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. ПУДРИЯ, ВРАЧАНСКО	105
УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО – с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО	105
3. ГИМНАЗИИ	106
МЪЖКА ГИМНАЗИЯ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ – БЯЛА СЛАТИНА	106
ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – БЯЛА СЛАТИНА	106
НЕПЪЛНА РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО	107
МЪЖКА ГИМНАЗИЯ „ЦАР БОРИС III“ – ВРАЦА	107
ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „КОЗМА ТРИЧКОВ“ – ВРАЦА	109
РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – КНЕЖА	110
РЕАЛНА ГИМНАЗИЯ – МЕЗДРА	110
ПЪЛНА СМЕСЕНА ГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ОРЯХОВО	111
4. ПРОГИМНАЗИИ	112
НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО	112
НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО	112
НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО	112
НАРОДНА СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „АЛЕКСАНДЪР СТАМБОЛИЙСКИ“ – с. КАМЕНО ПОЛЕ, ВРАЧАНСКО	112
СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „ХРИСТО БОТЕВ“ – ОРЯХОВО	112
НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ДОКТОР ПЕТЪР БЕРОН“ – с. ТЪРНАК, ВРАЧАНСКО	112
НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „КНЯЗ СИМЕОН ТЪРНОВСКИ“ – с. ТЪРНАВА, ВРАЧАНСКО	112

НАРОДНА ПРОГИМНАЗИЯ „ВАСИЛ АПРИЛОВ“ – с. ХАЙРЕДИН, ВРАЧАНСКО	112
5. ОСНОВНИ УЧИЛИЩА	113
6. НАЧАЛНИ УЧИЛИЩА	124
7. ПРОФЕСИОНАЛНИ УЧИЛИЩА	129
ЗЕМЕДЕЛСКИ УЧИЛИЩА	129
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БОРОВАН, ВРАЧАНСКО	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БРЕНИЦА, ВРАЧАНСКО	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. БУТАН, ВРАЧАНСКО	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. ГЛОЖЕНЕ, ВРАЧАНСКО	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. ДЕВЕНЕ, ВРАЧАНСКО	130
ДЪРЖАВНО ПРАКТИЧЕСКО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – КНЕЖА	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗЕМЕДЕЛСКО УЧИЛИЩЕ – с. СЕЛАНОВЦИ, ВРАЧАНСКО	130
ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАНАЯТЧИЙСКО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА	131
СТОПАНСКО И ТЪКАЧНО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА	132
СТОЛАРСКО УЧИЛИЩЕ – ВРАЦА	132
КОЛАРСКО УЧИЛИЩЕ – с. СТАВЕРЦИ, ВРАЧАНСКО (ПЛЕВЕНСКО)	132
8. ЧИТАЛИЩА	133
УЧЕНОЛЮБИВО ДРУЖЕСТВО „РАЗВИТИЕ“ – ВРАЦА	138

IX. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

ОБЛАСТНА МЕДИЦИНСКА СЛУЖБА – ВРАЦА	140
ОБЛАСТНА ХИГИЕННА ЛАБОРАТОРИЯ – ВРАЦА	141
ОКОЛИЙСКИ МЕДИЦИНСКИ ЛЕКАР – ВРАЦА	142
БОЛНИЦИ	143
ВТОРОСТЕПЕННА ДЪРЖАВНА БОЛНИЦА – БЯЛА СЛАТИНА	143
ТРЕТОСТЕПЕННА ОКРЪЖНА БОЛНИЦА – КНЕЖА	143
ПРОТИВОМАЛАРИЧНА ПОДСТАНЦИЯ – ОРЯХОВО	144
ОБЩИНСКА АПТЕКА – БЯЛА СЛАТИНА	144

ЗДРАВЕН ПУНКТ ПРИ ФАБРИКА „КОНОП“ – с. РУСКА БЯЛА, ВРАЧАНСКО	144
ЗДРАВНИ СЛУЖБИ	145

X. ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ

1. ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ОРГАНИЗАЦИИ	150
КОЛЕКЦИЯ „АГИТАЦИОННИ И ИЗБОРНИ МАТЕРИАЛИ НА БРСДП“ – ВРАЦА	150
КОЛЕКЦИЯ „МАТЕРИАЛИ НА МАКЕДОНО-ОДРИНСКОТО ОПЪЛЧЕНИЕ“	150
ОБЩОГРАДСКИ КОМИТЕТ ПО ОТПРАЗНУВАНЕ 50-ГОДИШНИНАТА ОТ СМЪРТТА НА ХРИСТО БОТЕВ	151
2. КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНИ И БЛАГОТВОРИТЕЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ	151
ЖЕНСКО КУЛТУРНО, ПРОСВЕТНО И БЛАГОТВОРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „САМОСЪЗНАНИЕ“ – ВРАЦА	151
СЪЮЗ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕЦАТА В БЪЛГАРИЯ – КЛОН ВРАЦА	152
МУЗИКАЛНО ДРУЖЕСТВО „ОРФЕЙ“ – ВРАЦА	152
ДРУЖЕСТВА „ИНВАЛИД“ – ВРАЧАНСКА ОБЛАСТ	153
ДРУЖЕСТВО „ИНВАЛИД“ – ВРАЦА	153
ДРУЖЕСТВО „ИНВАЛИД“ – с. МЕЗДРА, ВРАЧАНСКО	153
КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – ВРАЧАНСКА ОБЛАСТ	154
БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН БЯЛА СЛАТИНА	154
БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН ВРАЦА	154
БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО „ЧЕРВЕН КРЪСТ“ – КЛОН ОРЯХОВО	154
3. ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ	155
БЪЛГАРСКИ ЛЕКАРСКИ СЪЮЗ – КЛОН ВРАЦА	155
СЪЮЗ НА ХИМИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН ВРАЦА	155
ОБЛАСТНО ТЪРГОВСКО СДРУЖЕНИЕ – ВРАЦА	156
ДРУЖЕСТВО „ОРЛОВЕЦ“ – ВРАЦА	156
ОБЩО ЗАНАЯТЧИЙСКО СДРУЖЕНИЕ – КЛОН БЯЛА СЛАТИНА	156
ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКИ ЗАДРУГИ	157
ОКОЛИЙСКА ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – ВРАЦА	157
ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – с. БЪРЗИНА, ВРАЧАНСКО	157

ЗЕМЕДЕЛСКО-СТОПАНСКА ЗАДРУГА – с. ОСТРОВ, ВРАЧАНСКО	157
ПЧЕЛАРСКИ ДРУЖЕСТВА	158
ПЧЕЛАРСКО ДРУЖЕСТВО „АКАЦИЯ“ –	
с. АЛТИМИР, ВРАЧАНСКО	158
ПЧЕЛАРСКО ДРУЖЕСТВО „МЕД“ – с. БЪРЗИНА, ВРАЧАНСКО	158
КОНЕВЪДНО ДРУЖЕСТВО „СОКОЛ“ – с. СОКОЛАРЕ, ВРАЧАНСКО	159
4. СПОРТНО-ТУРИСТИЧЕСКИ ОРГАНИЗАЦИИ	159
ГИМНАСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ЮНАК“ – ВРАЦА	159
ЛОВНО-СТРЕЛЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „СОКОЛ“ – ВРАЦА	160
ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ВЕСЛЕЦ“ – ВРАЦА	161

ХІ. РЕЛИГИЯ

ВРАЧАНСКА МИТРОПОЛИЯ	162
1. ЕПАРХИЙСКИ МАНАСТИРИ	164
МАНАСТИР „СВ. ПРОРОК ПРЕДТЕЧА	
И КРЪСТИТЕЛ ГОСПОДЕН ЙОАН “ – с. ГРАДЕШНИЦА, ВРАЧАНСКО	164
МАНАСТИР „СВ. АРХАНГЕЛ МИХАИЛ“ –	
с. ДОЛНА БЕШОВИЦА, ВРАЧАНСКО	164
ТЪРЖИШКИ МАНАСТИР „СВ. ПРОРОК ИЛИЯ“ –	
с. СТРУПЕЦ, ВРАЧАНСКО	164
ЧЕРЕПИШКИ МАНАСТИР „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“ –	
гара ЧЕРЕПИШ, ВРАЧАНСКО	164
КАТОЛИЧЕСКИ МАНАСТИР – с. БЪРДАРСКИ ГЕРАН, ВРАЧАНСКО	165
2. ЦЪРКОВНИ НАСТОЯТЕЛСТВА	166
ЕВРЕЙСКА НАРОДНА ОБЩИНА – Б.СЛАТИНА	176

ХІІ. ЛИЧНИ ФОНДОВЕ

АЛЕКСАНДРОВ, НИКОЛА	177
БОЯДЖИЕВ, ЛАЗАР ЦОЧЕВ	177
ГАШОВСКИ, ВАСИЛ (ВЪЛЧО) ЦВЕТКОВ	178
ГАЗДОВ, ЦВЕТКО АНДРЕЕВ	178
КОКИНОВ, ЯНАКИ	179
КРАЕВ, ДИМИТЪР НИЧЕВ	179
ЛАЛОВ, ТОДОР ТИХОЛОВ	180
ПЪРВАНОВ, ПЪРВАН ТОДОРОВ	181

ТРИФОНОВ, ВЪРБАН ЦОЛОВ	182
ТРИЧКОВ, РАДОСЛАВ КУЗМАНОВ	182
ЯНКУЛОВ, ИВАН ИВАНОВ	183
ХШ. ЧАСТИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ	184
СПИСЪК на пътеводители, инвентарни описи, каталози, сборници, издания на ТДА – Враца	192
ИМЕНЕН УКАЗАТЕЛ	194
ГЕОГРАФСКИ УКАЗАТЕЛ	197
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	203

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
„АРХИВИ“
ТЕРИТОРИАЛЕН ДЪРЖАВЕН АРХИВ –
БРАЦА

**ПЪТЕВОДИТЕЛ
ПО АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ
1789–1944 г.**

Първо издание

Предпечатна подготовка „МТ-студио“

Формат: 1/16 от 70/100

Обем: 13,5 п.к.

Печат: Полиграфически комбинат „Димитър Благоев“ ООД